

รายงานฉบับสมบูรณ์

(ระหว่างเดือนเมษายน 2551 – เดือนกรกฎาคม 2554)

โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดย
การมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

คณะผู้วิจัย

1. นางพรทิพย์	สำเภา	หัวหน้าทีมงานวิจัย
2. นายสุวิน	พรมทอง	นักวิจัย
3. นายธวัช	โรจน์วิจิตรรัตน์	นักวิจัย
4. นายบัณฑิตย์	กุลอึ้ง	นักวิจัย
5. นายสุขสันต์	สำเภา	นักวิจัย
6. นายปัญญา	บุญกร	นักวิจัย
7. นายอดิศักดิ์	หงส์เหิรสถิต	นักวิจัย
8. นายจำลอง	ชัยเครือ	นักวิจัย
9. นายอำนาจ	เคยสนิท	นักวิจัย
10. นายโสภา	จำจิต	นักวิจัย
11. นายคำนวณ	วงศ์ทอง	นักวิจัย
12. นายก็	อนุกุลนิติธรรม	นักวิจัย
13. นายอ้อด	ศรีพรมทอง	นักวิจัย
14. นายสมยา	ปิ่นหา	นักวิจัย
15. นายเดวี	วงศ์ทอง	นักวิจัย
16. นายสุเทพ	ไกรเทพ	นักวิจัย
17. นายสมชัย	พุ่มบุญทริก	นักวิจัย

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สัญญาเลขที่ RDG51M0012

รายงานฉบับสมบูรณ์

(ระหว่างเดือนเมษายน 2551 – เดือนกรกฎาคม 2554)

โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดย
การมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

คณะผู้วิจัย

1. นางพรทิพย์	สำเภา	หัวหน้าทีมงานวิจัย
2. นายสุวิน	พรมทอง	นักวิจัย
3. นายรัช	โรจน์วิจิตรรัตน์	นักวิจัย
4. นายบัณฑิตย์	กุลอึ้ง	นักวิจัย
5. นายสุขสันต์	สำเภา	นักวิจัย
6. นายปัญญา	บุญกร	นักวิจัย
7. นายอดิษฐ์	หงส์เหิรสถิต	นักวิจัย
8. นายจำลอง	ชัยเครือ	นักวิจัย
9. นายอำนาจ	เคยสนิท	นักวิจัย
10. นายโสภา	จำจิต	นักวิจัย
11. นายคำนวณ	วงศ์ทอง	นักวิจัย
12. นายก็	อนุกุลนิติธรรม	นักวิจัย
13. นายออด	ศรีพรมทอง	นักวิจัย
14. นายสมยา	ปิ่นษา	นักวิจัย
15. นายเดวี	วงศ์ทอง	นักวิจัย
16. นายสุเทพ	ไกรเทพ	นักวิจัย
17. นายสมชัย	พุ่มบุญทริก	นักวิจัย

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สารบัญ

บทที่ 1	บทนำ	หน้า
1.1	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2	คำถามการวิจัย	1
1.3	วัตถุประสงค์ของโครงการ	1
1.4	พื้นที่ศึกษาวิจัย	2
1.5	ระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย	2
1.6	วิธีดำเนินการวิจัย	2
1.7	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.8	ทีมงานวิจัย	3
บทที่ 2	บริบทชุมชน	
2.1	บริบทชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก	5
2.2	ประวัติศาสตร์ เรื่องราวความเป็นมาของชุมชนห้วยผากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	9
บทที่ 3	วิธีการดำเนินงาน	11
บทที่ 4	ผลการวิจัย	
4.1	สถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน ป่า และน้ำ ของชุมชนห้วยผากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	27
4.2	กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผาก	33
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล	
5.1	สรุปผลการวิจัย	44
5.2	บทเรียนการวิจัย	47
5.3	ปัญหาการวิจัย	49
5.4	ข้อเสนอแนะต่อชุมชน นโยบาย และการวิจัยในอนาคต	50
ภาคผนวก		
ก.	สรุปรายงานการจัดเวทีประชุม	52
ข.	รูปภาพกิจกรรมของโครงการ	156

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลำน้ำห้วยผากเป็นลำน้ำสาขาของลำภาชี ซึ่งไหลจากทิศใต้ขึ้นไปทางทิศเหนือบรรจบกับลำน้ำแควน้อย และไหลลงสู่ลุ่มน้ำแม่กลองที่จังหวัดกาญจนบุรี ดังนั้นลำน้ำห้วยผากจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นพื้นที่ต้นน้ำส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำแม่กลอง ทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดราชบุรี คือน้ำตกเก้าชั้นหรือน้ำตกเก้าโจน น้ำตกห้วยผาก และธารน้ำร้อนบ่อคลึง เป็นต้นพื้นที่ในบริเวณลำน้ำห้วยผากประกอบด้วยชุมชน 3 กลุ่มบ้าน คือ บ้านท่ากุลา บ้านห้วยผาก และบ้านห้วยน้ำขาว ต.สวนผึ้ง อยู่ห่างจากอำเภอสวนผึ้งประมาณ 10 ก.ม. 13 ก.ม. และ 20 ก.ม. ตามลำดับ เป็นชุมชนที่เกิดจากการอพยพเข้ามาทำเหมืองแร่ ทั้งคนไทยจากภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้ รวมทั้งกลุ่มกะเหรี่ยง พม่า และมอญ แต่ในปัจจุบันการทำเหมืองแร่ได้ยุติลงเนื่องจากไม่คุ้มค่ากับการลงทุนทำให้ปัจจุบันชุมชนห้วยผาก ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง เนื่องจากมีคนต่างถิ่นเข้ามาประกอบธุรกิจบ้านพัก รีสอร์ทและทำสวนเกษตรขนาดใหญ่ เพราะชาวบ้านไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง นอกจากนี้ยังมีอาชีพด้านการเกษตร เช่น ทำไร่ ทำสวนผลไม้ ปลูกผัก อาชีพค้าขาย เลี้ยงสัตว์ เช่น วัว และแพะ ในส่วนของอาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้ประโยชน์จากป่า ได้แก่ การลักลอบตัดไม้ การล่าสัตว์ การเผาถ่าน และอาชีพเก็บหาของป่า เช่น กล้ายไม้ เห็ดโคน และหน่อไม้ นั้นนับได้ว่าเป็นสินค้าจากป่าที่เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของชุมชนในปัจจุบัน

ชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ล้วนต้องพึ่งพาความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ทั้งในด้านการใช้น้ำเพื่อการเกษตร น้ำกินน้ำใช้ในครัวเรือน การเก็บหาของป่า รวมทั้งการพึ่งพาธรรมชาติเพื่อค้ำจุนนักท่องเที่ยว แต่ในปัจจุบันพื้นที่ป่าธรรมชาติ และความอุดมสมบูรณ์ของพรรณไม้และสัตว์ป่าในลำน้ำห้วยผากลดลงอย่างมาก เนื่องจากการทำเหมืองแร่ในอดีตเป็นเวลานานหลายสิบปี การทำเหมืองแร่นอกจากจะทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และสัตว์ลดลงแล้วยังทำให้ลำห้วยตื้นเขินเนื่องจากการทับถมของตะกอนทรายอีกด้วย ส่งผลให้ความสามารถในการเก็บรักษาน้ำและความชุ่มชื้นในลำห้วยลดลง เกิดปรากฏการณ์น้ำป่าไหลหลากและน้ำท่วมอย่างรวดเร็วในฤดูฝน และขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ในปัจจุบันพื้นที่ป่าธรรมชาติยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในลำน้ำห้วยผากยังคงเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการทำสวนเกษตรขนาดใหญ่ และการสร้างบ้านพัก และรีสอร์ท ส่งผลให้ความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นในขณะที่ปริมาณน้ำในลำห้วยก็ลดลงอย่างมากในหน้าแล้ง ปัญหานี้ไม่เพียงพอสอดคล้องความต้องการของผู้ใช้น้ำรายย่อยทั้งน้ำเพื่อการเกษตร และน้ำใช้ในครัวเรือนจึงเริ่มก่อตัวขึ้นในระยะเวลา 2 - 3 ปีมานี้

1.2 คำถามการวิจัย

“จะสร้างกระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลำน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างไร”

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ เรื่องราวความเป็นมาของชุมชนในลำน้ำห้วยผาก
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์และปัญหาเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน ป่าไม้ และน้ำในลำน้ำห้วยผาก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. เพื่อค้นหากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาและฟื้นฟูลำน้ำห้วยผาก

1.4 พื้นที่ศึกษาวิจัย

ลำน้ำห้วยผาก ครอบคลุมพื้นที่ 3 กลุ่มบ้าน คือ บ้านห้วยผาก ห้วยน้ำขาว และท่ากุลา ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

1.5 ระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย

12 เดือน (ระหว่างเดือน เมษายน 2551 - เดือนมีนาคม 2552)

1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะแรก (เดือนที่ 1 - 6)

1. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการให้กับกลุ่มเป้าหมายในชุมชน
2. จัดอบรมทีมวิจัยเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. สำรวจป่าต้นน้ำ ลำห้วยผาก และลำห้วยสาขา
4. ศึกษาประวัติศาสตร์ เรื่องราวความเป็นมาของชุมชนห้วยผาก และสถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน ป่า และน้ำ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
5. จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ ข้อมูล และปัญหาในกระบวนการทำงานวิจัย
6. ประชุมสรุปผลการดำเนินงานโครงการระยะที่ ๑

ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7 - 12)

1. ศึกษาและเรียนรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลรักษาและฟื้นฟูลำน้ำในพื้นที่อื่น
2. จัดเวทีย่อยวิเคราะห์และสรุปข้อมูล
3. ศึกษาประวัติศาสตร์ เรื่องราวความเป็นมาของชุมชนห้วยผาก และสถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน ป่า และน้ำ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
4. จัดเวทีใหญ่นำเสนอผลการศึกษาในชุมชน
5. เวทีระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการดูแลรักษาและฟื้นฟูลำน้ำห้วยผาก
6. ประชุมสรุปผลการดำเนินงานโครงการ

1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ระยะแรก (เดือนที่ 1 - 6)

1. ชุมชนมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานของโครงการ
2. ได้แนวร่วมในการดำเนินการเพิ่มขึ้น
3. ทีมวิจัยและแกนนำชาวบ้านสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลแบบมีส่วนร่วม
4. ชุมชนเข้าใจสภาพความเปลี่ยนแปลง ปัญหา และสาเหตุความเสื่อมโทรมและการลดลงของป่าไม้ สัตว์ป่า ปริมาณน้ำในลำห้วยและลำน้ำ
5. ชุมชนได้เรียนรู้ข้อมูลและเรื่องราวของตนเองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
6. ชุมชนเข้าใจและตระหนักต่อปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
7. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการเรียนรู้ข้อมูลร่วมกัน

8. ทีมวิจัยสามารถวิเคราะห์ปัญหา และปรับแนวทางและวิธีการในการทำงานเพื่อแก้ปัญหาได้
9. ได้รายงานผลการดำเนินวิจัยระยะที่ 1

ระยะที่ 2 (เดือนที่ 7 - 12)

10. ชุมชนเข้าใจสภาพความเปลี่ยนแปลง ปัญหา และสาเหตุความเสื่อมโทรมและการลดลงของป่าไม้ สัตว์ป่า ปริมาณน้ำในลำห้วยและสัตว์น้ำ
11. ชุมชนได้เรียนรู้ข้อมูลและเรื่องราวของตนเองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
12. ชุมชนเข้าใจและตระหนักต่อปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
13. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการเรียนรู้ข้อมูลร่วมกัน
14. ทีมวิจัยสามารถวิเคราะห์ปัญหา และปรับแนวทางและวิธีการในการทำงานเพื่อแก้ปัญหาได้
15. ชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำ
16. ได้คำนึงใจในการร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน
17. ชุมชนได้ร่วมเรียนรู้และตรวจสอบข้อมูลและปัญหาของตนเอง
18. ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดแนวทางในการดูแลรักษาและฟื้นฟูลำน้ำห้วยผาก
19. ชุมชนได้รับทราบผลการศึกษา
20. ชุมชนได้ร่วมเสนอความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูล
21. ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและแผนการฟื้นฟูลำน้ำห้วยผาก
22. ได้แนวทางและแผนการฟื้นฟูลำน้ำห้วยผาก
23. ได้รายงานสรุปผลการวิจัย

1.8 ทีมงานวิจัย

1. นางพรทิพย์	ตำแหน่ง	หัวหน้าทีมงานวิจัย
2. นายสุวิน	พรมทอง	นักวิจัย
3. นายธวัช	โรจน์วิจิตรรัตน์	นักวิจัย
4. นายบัณฑิต	กุลอึ้ง	นักวิจัย
5. นายสุขสันต์	ตำแหน่ง	นักวิจัย
6. นายปัญญา	บุญกร	นักวิจัย
7. นายอดิษฐ์	หงส์เหิรสถิต	นักวิจัย
8. นายจำลอง	ชัยเครือ	นักวิจัย
9. นายอำนาจ	เคยสนิพ	นักวิจัย
10. นายโสภา	จำจิต	นักวิจัย
11. นายคำนวม	วงศ์ทอง	นักวิจัย
12. นายก็	อนุภูณนิธิธรรม	นักวิจัย
13. นายอ็อค	ศรีพรมทอง	นักวิจัย
14. นายสมยา	ปิ่นษา	นักวิจัย
15. นายเดวี	วงศ์ทอง	นักวิจัย

16. นายสุเทพ	ไกรเทพ	นักวิจัย
17. นายสมชัย	พุ่มบุญทริก	นักวิจัย

บทที่ 2

บริบทชุมชน

2.1 บริบทชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก

2.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ชุมชนลุ่มน้ำห้วยผากประกอบด้วย 3 กลุ่มบ้าน คือ ชุมชนท่ากุลา ห้วยผาก และห้วยน้ำขาว ตั้งอยู่ห่างจาก จังหวัดราชบุรีประมาณ 89 กม. 91 กม. และ 96 กม. ตามลำดับ และอยู่ห่างจากอำเภอสวนผึ้ง ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ประมาณ 13 กม., 15 กม. และ 20 กม. ตามลำดับ โดยมีอาณาเขตติดต่อกับชุมชนอื่นดังนี้

ด้านทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านผาปก หมู่ 3 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ด้านทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านทุ่งแฝก หมู่ 2 ต.สวนผึ้ง และบ้านท่ามะขาม ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ด้านทิศใต้ ติดต่อกับบ้านบ่อหวี หมู่ 4 ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ด้านทิศตะวันตก ติดต่อกับเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นแนวกันเขตแดนกับประเทศสหภาพพม่า

ชุมชนลุ่มน้ำห้วยผากมีพื้นที่รวมทั้งหมด ประมาณ 75,000 ไร่ หรือ ประมาณ 120 ตารางกิโลเมตร ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภูเขาสูง และที่ราบสูง ส่วนที่ตั้งของชุมชนจะตั้งอยู่ตามที่ราบลุ่มลำห้วยผากเชื่อมต่อกับที่ราบลุ่มน้ำลำภาชี ลุ่มน้ำห้วยผาก และลุ่มลำห้วยสาขา ได้แก่ กลุ่มบ้านท่ากุลาตั้งอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มแคบๆริมน้ำลำภาชี ในขณะที่กลุ่มบ้านห้วยผากตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มห้วยผาก ประกอบด้วยลุ่มน้ำสาขาย่อยคือน้ำตกเก้าโจน ห้วยน้ำร้อนบ่อคลึง ห้วยน้ำขาว และลำห้วยผาก ไหลมาบรรจบกัน ซึ่งเป็นพื้นที่ราบลุ่มที่มีขนาดใหญ่มากกว่า ส่วนกลุ่มบ้านห้วยน้ำขาวนั้นตั้งอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มริมห้วยน้ำขาว ซึ่งมีระดับความสูงมากกว่ากลุ่มบ้านห้วยผากและกลุ่มบ้านท่ากุลา

ในปัจจุบันลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก มีลักษณะกระจุกตัวทั้งตามเงื่อนไขความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม และเงื่อนไขทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ กระจุกตัวตามกลุ่มเครือญาติ กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มความเชื่อทางศาสนาเดียวกัน และตามบริเวณหุบห้วย ริมลำห้วย และกระจายตัวตามริมถนนในชุมชน

กลุ่มคนไทยส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนกระจายตามถนนลาดยางกลางชุมชน ในขณะที่กลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ตั้งบ้านเรือนกระจุกตัวอย่างหนาแน่นอยู่ด้านทิศตะวันตกของอ่างเก็บน้ำห้วยผาก ส่วนกลุ่มกะเหรี่ยงพุทธกลุ่มหนึ่งตั้งบ้านเรือนกระจุกตัวบริเวณหนองบัวและกระจายตัวตามถนนระหว่างบ้านท่ากุดถึงบ้านห้วยผาก กะเหรี่ยงพุทธอีกกลุ่มหนึ่งและพม่าบางส่วนตั้งบ้านเรือนในบริเวณหุบห้วยผาก และเริ่มขยายการตั้งบ้านเรือนบนที่สูงในบริเวณเขาข้างมาก ขึ้น โดยเฉพาะในช่วงประมาณ 3 - 5 ปีมานี้ เนื่องจากพื้นที่ในที่ราบส่วนใหญ่ถูกจับจองและขายให้กับนายทุนรายใหญ่จากภายนอกมากขึ้น

ส่วนกลุ่มบ้านห้วยน้ำขาวการตั้งบ้านเรือนมีลักษณะกระจุกตัวตามความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ในขณะที่กลุ่มบ้านท่ากุดการตั้งบ้านเรือนมีลักษณะกระจายตัวตามริมถนน และริมลำน้ำลำภาชีเป็นหลัก

เส้นทางคมนาคม

เส้นทางคมนาคมของชุมชนในยุคแรก หรือในยุคชุมชนเมืองเริ่มมีเพียงทางเกวียนแคบๆ ทำให้การติดต่อกับภายนอกต้องใช้เวลาในการเดินทางทั้งวันกว่าจะถึงบ้านทุ่งแฝก และอำเภอสวนผึ้ง และใช้เวลาหลายวันกว่าจะเดินทางถึงจังหวัดราชบุรี ดังนั้นในระหว่างการเดินทางจึงจะมีการพักแรมที่บ้านทุ่งแฝก และชุมชนอื่นที่เป็นชุมชนทางผ่านในการเดินทาง เนื่องจากความยากลำบากในการเดินทางนี้เองทำให้ชาวเมืองส่วนใหญ่มักจะซื้อหาและแลกเปลี่ยนสินค้าที่จำเป็น รวมถึงการขายแร่ให้กับเจ้าของเหมืองแร่มากกว่าการเดินทางออกนอกพื้นที่ด้วยตัวเอง

จนกระทั่งประมาณปี 2522 - 2523 จึงมีการสร้างถนนลูกรังจากสวนผึ้งถึงบ้านห้วยผากเป็นครั้งแรก ก่อนจะพัฒนาเป็นถนนลาดยางเมื่อประมาณสิบปีที่ผ่านมา

ปัจจุบันเส้นทางคมนาคมติดต่อกับภายนอกของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก มีความสะดวกและมีหลายเส้นทางมากขึ้น ได้แก่ เส้นทางแรกคือจากห้วยผาก-ท่ากุด-สวนผึ้ง เส้นทางที่สองคือห้วยผาก-บ่อหวิ-สวนผึ้ง และเส้นทางที่สามคือ ห้วยผาก-ห้วยน้ำขาว-ผาปก-สวนผึ้ง เส้นทางที่มีระยะทางสั้นที่สุด คือ เส้นทางห้วยผาก-ท่ากุด-สวนผึ้ง ส่วนชุมชนห้วยน้ำขาวจะใช้เส้นทางห้วยน้ำขาว-ผาปก-สวนผึ้ง

วิธีการเดินทางของชาวบ้านส่วนใหญ่จะใช้รถส่วนตัว ทั้งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ส่วนรถโดยสารประจำทางของหมู่บ้านที่รับส่งผู้โดยสารจากห้วยผากถึงสวนผึ้งและบ้านซำป่าห้วยมีอยู่ 2 คัน แต่อย่างไรก็ตามผู้โดยสารที่ใช้บริการส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษามากกว่าชาวบ้านทั่วไป

การศึกษา

ชุมชนห้วยผากมีโรงเรียน 1 แห่ง คือโรงเรียนบ้านห้วยผาก ซึ่งเดิมเป็นโรงเรียนคำวอตระเวนชายแดน ปัจจุบันเปิดสอนเด็กนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 - ป.6 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้นประมาณ 300 คนจากบ้านห้วยผาก และท่ากุด ส่วนเด็กๆ ที่บ้านห้วยน้ำขาวจะไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนสินแร่สยาม ที่บ้านผาปก หมู่ 3 ต.สวนผึ้ง

ปัญหาสำคัญของโรงเรียนบ้านห้วยผากในขณะนี้คือปัญหาเด็กนักเรียนอ่านและเขียนไม่ได้ตามเกณฑ์ เนื่องจากปัญหาในด้านภาษา และปัญหาด้านสังคมเศรษฐกิจที่เด็กไม่สามารถเข้าเรียนอย่างต่อเนื่องได้

ระดับการศึกษาของคนในชุมชนที่เป็นคนไทยส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ในขณะที่คนไร้สัญชาติส่วนใหญ่ยังไร้การศึกษา ส่วนผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีไม่เกิน 10 คน

นอกจากนี้ในปัจจุบัน การศึกษานอกโรงเรียนก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่มีความสนใจจากประชาชนที่ขาดโอกาสในการศึกษาต่อมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กที่มีฐานะยากจนและเป็นคนต่างด้าว

สาธารณสุข

การดูแลสุขภาพของชนในชุมชนเดิมพึ่งพาหมอทั้งหมอแผนโบราณและหมอสสมัยใหม่ที่ประจำตามเหมืองแร่ เช่น หมอยู หรือหมอเสนารักษ์ เช่น หมอเนียง (นายโสภณ จำจิตต์) ส่วนกรณีการทำคลอดจะใช้บริการหมอคำแย จนกระทั่งปี 2526 จึงมีการสร้างสถานอนามัยบ้านห้วยผากขึ้น ๑ แห่ง ให้บริการเกี่ยวกับการรักษาเบื้องต้น ก่อนส่งตัวไปยังโรงพยาบาลสวนผึ้ง อาการเจ็บป่วยหรือโรคที่มีการเฝ้าระวังมากที่สุดคือ ไข้มาลาเรีย และไข้เลือดออก

ส่วนการดูแลสุขภาพและรักษาโรคด้วยยาสมุนไพรพื้นบ้านยังคงมีอยู่บ้างในกลุ่มกะเหรี่ยง ในชุมชนห้วยผาก ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรและยังทำหน้าที่ในการบำบัดโรคด้วยสมุนไพรพื้นบ้านมีอยู่หลายคน เช่น นายช่วย วงศ์ทอง และนายดีห้า เป็นต้น และจากการสนทนากลุ่มพบว่าชุมชนกะเหรี่ยงหลังวัดมีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรและมีการใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่ากลุ่มคนไทยในห้วยผากและท่ากุดา และคนพม่าที่บ้านห้วยน้ำขาว

วัฒนธรรมประเพณี

เนื่องจากชุมชนห้วยผากเป็นชุมชนใหม่ ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และมีที่มาและภูมิหลังทางประวัติศาสตร์แตกต่างกัน ดังนั้นจึงมักไม่มีวัฒนธรรมและประเพณีร่วมของคนทั้งชุมชน มีเพียงวัฒนธรรมประเพณีเฉพาะกลุ่ม เช่น ประเพณีลอยกระทงของคนไทย, ประเพณีเรียกขวัญ เดือนเก้า หรือปัจจุบันเรียกว่าประเพณีกินข้าวห่อของคนกะเหรี่ยงพุทธ, หรือการจัดงานคริสต์มาสของกะเหรี่ยงคริสต์ เป็นต้น ฉะนั้นวัฒนธรรมและประเพณีที่มีการจัดในแต่ละปีในปัจจุบันจึงไม่สามารถสร้างพลังกลุ่มและการมีส่วนร่วมของคนทั้งชุมชนได้

ประเพณีเรียกขวัญเดือนเก้า เป็นประเพณีสำคัญของชุมชนกะเหรี่ยงทุกชุมชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ซึ่งเดิมจะจัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 9 แต่ในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนวันเวลาในการจัดงาน เพื่อให้ชาวกะเหรี่ยงมีโอกาสไปร่วมงานในชุมชนอื่นได้ด้วย

ประเพณีเรียกขวัญเดือนเก้า มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ลูกหลานชาวกะเหรี่ยงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีความสุข ความเจริญ อายุยืนยาวขึ้น และมีความรักสามัคคี สาเหตุที่จัดประเพณีนี้ในเดือนเก้าก็เนื่องจาก ช่วงเดือนเก้าหรือช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม เป็นช่วงที่ฝนตกชุก อากาศเย็น ซึ่งเป็นช่วงที่ชาวกะเหรี่ยงพบกับความเจ็บไข้ ซึ่งชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าเกิดจากการกระทำที่ผิดต่อกฎระเบียบ ข้อห้าม หรือถูกผีป่า ผีน้ำ เจ้าที่เจ้าทางรบกวน ประกอบกับเป็นช่วงเวลาที่ชาวกะเหรี่ยงหยุดพักจากงานในไร่ การเรียกขวัญจึงจัดขึ้นในเดือนนี้ (วุฒิ, 2546)

ดังนั้นประเพณีเรียกขวัญเดือนเก้าจึงเป็นประเพณีที่เชื่อมโยงกับระบบความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของคนกะเหรี่ยง ซึ่งสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ระบบการผลิตด้านการเกษตร ฤดูกาลและการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น การห่อข้าวเหนียวคั่วด้วยใบไผ่ผาก และใช้น้ำผึ้งเดือนเก้า ซึ่งสัมพันธ์กับต้นผึ้ง ที่เป็นที่มาของอำเภอสวนผึ้ง รวมถึงการเคารพและการให้คุณค่าต่อธรรมชาติ ซึ่งส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการสืบสานในเชิงความหมายและคุณค่าของประเพณีนี้ถูกลดความสำคัญลง เนื่องจากความเชื่อที่สะท้อนความเคารพและการให้คุณค่าต่อธรรมชาติ ระบบการผลิตและวิถีชีวิตของคนกะเหรี่ยงในชุมชนเปลี่ยนไป เหลือเพียงการให้ความสำคัญกับการแข่งกีฬาระหว่างกลุ่มบ้านมากขึ้น (อาจมีการแสดงพลังกลุ่มด้วยการยกพวกตีกันของกลุ่มวัยรุ่น) ในขณะที่การจัดงานกินข้าวห่อของอำเภอสวนผึ้งที่มีเป้าหมายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็ไม่ได้สื่อความหมายและคุณค่าที่แท้จริงของประเพณีนี้

ประเพณีลอยกระทง การจัดงานประเพณีการลอยกระทง ในวันเพ็ญเดือน 12 ในชุมชนห้วยผากจัดขึ้นเช่นเดียวกับที่จัดขึ้นในชุมชนคนไทยทั่วไป แม้ว่าเดิมประเพณีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขอขมาต่อแม่น้ำที่ให้คนได้กิน ได้ใช้

แต่ในปัจจุบัน การจัดงานประเพณีนี้ก็มักไม่ต่อเนื่องของประเพณีให้คนรุ่นใหม่ได้เห็นคุณค่า เพราะมักไปเน้นงานรื่นเริงตามยุคสมัยใหม่ อย่างไรก็ตามในปี 2551 โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยา ร่วมกับ โครงการศึกษาระบบการดูแลรักษาและฟื้นฟูผืนน้ำห้วยผากฯ และกลุ่มร้านค้าค้าผักแก้งค์ บ้านห้วยผาก ได้เสนอให้มีการฟื้นฟูคุณค่าของประเพณีลอยกระทง โดยการทำบุญสืบชะตาน้ำห้วยผาก มีการรณรงค์ให้ลดและเลิกการใช้วัสดุที่ไม่ย่อยสลายในการทำกระทง เช่น โฟม เป็นต้น และมีการปลูกต้นไม้ร่วมกัน การจัดนิทรรศการภาพเก่าเล่าอดีต ซึ่งได้รับความสนใจจากชาวบ้านพอสมควร และมีความเห็นของหลายส่วนเห็นว่าควรปรับปรุงการจัดประเพณีลอยกระทง ให้เชื่อมโยงกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มากขึ้นในปีต่อไป

2.2 ประวัติศาสตร์ เรื่องราวความเป็นมาของชุมชนห้วยผากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผากแบ่งได้ เป็น 3 ยุค ได้แก่

1. ยุคชุมชนเมืองแร่ ในปี พ.ศ.2480 – 2528 เมืองแร่แห่งแรกที่ได้รับสัมปทานในบริเวณลุ่มน้ำห้วยผาก คือ บริษัทเหมืองแร่บ่อคั้ง ซึ่งเป็นบริษัทของชาวเนเธอร์แลนด์ หลังจากนั้นก็มีเหมืองแร่เกิดขึ้นอีกหลายเหมือง เช่น เหมืองกู๋, เหมืองฟาร์อีสท์มอร์นิ่ง เหมืองลุงเงิน เป็นต้นรวมทั้งเหมืองแร่หรือเหมืองเถื่อนตามพื้นที่ป่าบนเขา ผู้ที่อพยพเข้ามารับจ้างจะอาศัยตามที่พักคนงานในแต่ละเหมืองเป็นหลัก

2. ยุคจับจองพื้นที่อยู่อาศัย เมื่อเหมืองแร่เริ่มปิดกิจการลงหลังราคาดีบุกในตลาดโลกตกต่ำ แรงงานในเหมืองแร่ก็เริ่มจับจองที่อยู่อาศัยในพื้นที่ราบลุ่มริมลุ่มน้ำห้วยผาก และห้วยน้ำขาว ประมาณเรื่องราวความเป็นมาของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก อาจมีความแตกต่างในด้านกลุ่มชาติพันธุ์ แต่มีความสัมพันธ์กันในฐานะแรงงานในเหมืองแร่มาก่อน

3. ยุคขยายตัวของทางท่องเที่ยว เริ่มประมาณปี 2535 ซึ่งเป็นช่วงที่การท่องเที่ยวภายในเขตอำเภอสวนผึ้งได้รับความสนใจจากคนภายนอก เริ่มมีการสร้างบ้านพักหรือรีสอร์ทในลุ่มน้ำห้วยผากแห่งแรกคือบ้านเชิงค้อย ในช่วงนี้การขยายที่ดินเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ในขณะที่ประชากรเพิ่มขึ้น มีการสร้างบ้านเรือนอย่างหนาแน่นในพื้นที่หลังวัดห้วยผากและดงคริสต์ และมีการขยายพื้นที่ตั้งบ้านเรือน ไปบนพื้นที่สูงหลังวัดเพิ่มขึ้น

กลุ่มบ้านห้วยผาก คำว่า “ห้วยผาก” เป็นชื่อที่ตั้งขึ้นตามชื่อลำห้วยสายสำคัญสายหนึ่งของหมู่บ้านคือลำห้วยผาก ซึ่งเป็นลำห้วยที่มีต้นไผ่ผากขึ้นตามริมลำห้วยเต็มไปหมด ไผ่ชนิดนี้มีใบขนาดใหญ่กว่าไผ่ชนิดอื่น ชาวกระเหรี่ยงนิยมใช้ใบไผ่ผากห่อข้าวเหนียวต้ม (ในประเพณีเรียกขวัญเดือนเก้า) นอกจากนี้เนื้อไผ่ยังมีความคงทน และมอดไม่กิน จึงเหมาะสำหรับการสร้างบ้านเรือนและทำเฟอร์นิเจอร์ ปัจจุบันไม้ไผ่ผากเหลืออยู่น้อยมาก

บ้านห้วยผาก เป็นชุมชนเกิดใหม่ เหมือนกับอีกหลายชุมชนในตำบลสวนผึ้ง เช่น บ้านผาปก บ้านตะโกและบ้านถ้ำหิน เป็นต้น เกิดจากการอพยพเข้ามาของกลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์ มากกว่าอีก 2 กลุ่มบ้าน ซึ่งเดินทางเข้ามาทำงานในเหมืองแร่ดีบุก โดยเริ่มตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ.2480 กลุ่มคนที่เดินทางเข้ามาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2480 – 2512 ซึ่งถือว่าเป็นช่วงยุคแรกของการทำเหมืองแร่ในแถบนี้ ส่วนใหญ่มาจาก จ.สุพรรณบุรี อ.แม่สอด จ.ตาก ระนอง ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี กรุงเทพฯ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกลุ่มคนกระเหรี่ยงและพม่า อพยพมาจากทวายหรือ “แม่น้ำ” และมะริด จนกระทั่งถึงช่วงยุคทองของการทำเหมืองแร่ดีบุกในปี 2512 - 2528 (วุฒิ, 2546) ผู้คนจากทั่วทุกสารทิศต่างหลั่งไหลเข้ามาหางานทำในเหมืองแร่ในพื้นที่แถบบ้านห้วยผาก บ้านผาปก และบ้านตะโกในปัจจุบัน

ในยุคของการทำเหมืองแร่ในพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะป่าดิบและป่าเบญจพรรณที่มีต้นไม้ขนาดใหญ่ในพื้นที่สูงหรือป่าต้นน้ำ ได้รับผลกระทบจากการใช้ไม้ทำรางน้ำและถูกทำลายจากกรีดยางอย่างกว้างขวาง เมื่อราคาดีบุกในตลาดโลกตกต่ำ เหมืองแร่ส่วนใหญ่เริ่มปิดกิจการลง ผู้คนเริ่มจับจองที่อยู่อาศัยและหารายได้จากการตัดไม้ผา ถ่านคัด ไม้ขายทั้งไม้ไผ่รวกและไม้แปรรูปมากขึ้น ส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายมากขึ้น

คุ้มหลังวัดและคงคริสต์ ซึ่งเป็นชุมชนกะเหรี่ยงพุทธ และคริสต์ รวมทั้งกลุ่มคนพม่า เริ่มตั้งหลักแหล่งเป็นชุมชนถาวรในช่วงปลายของยุคทองของเมืองแครงกันและขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงประมาณสิบปีที่ผ่านมาเมื่อเริ่มเข้าสู่ยุคของการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นช่วงที่กลุ่มทุนขนาดใหญ่จากภายนอกเข้ามาจับจองที่ดินเพื่อสร้างบ้านพักและรีสอร์ท รวมทั้งทำการเกษตรเชิงพาณิชย์เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้บ้านห้วยผากยังมีกลุ่มคนดั้งเดิม ซึ่งเป็นกลุ่มกะเหรี่ยงที่มีอาชีพทำไร่ข้าวอาศัยอยู่แถบนี้มาก่อนด้วย

กลุ่มบ้านท่ากูลา คำว่า “ท่ากูลา” จากการเสวนากลุ่มมีการวิเคราะห์ว่า ชื่อนี้อาจจะมีความหมายเกี่ยวข้องกับทำน้ำลำภาชี และกลุ่มคน “กูลา” ซึ่งเป็นกลุ่มคนดั้งเดิมในพม่าที่เดินทางมาค้าขายในแถบนี้ในอดีต ชุมชนท่ากูลาเป็นชุมชนที่เกิดก่อนชุมชนห้วยผาก โดยกลุ่มคนดั้งเดิมเป็นชาวนาที่โยกย้ายมาจากชุมชนใกล้เคียงด้านทิศตะวันออกคือบ้านท่ามะขาม ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี แต่เนื่องจากข้อจำกัดในด้านพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มแคบๆ การขยายตัวของชุมชนจึงเป็นไปได้ยาก ชาวบ้านท่ากูลาส่วนใหญ่ในปัจจุบันเป็นคนไทยที่อพยพมาจากที่อื่นในช่วงยุคทองของเมืองแครง ปัจจุบันชาวบ้านท่ากูลาเกือบทุกครอบครัวมีอาชีพค้าขาย และในเวลานี้อาจกล่าวได้ว่าท่ากูลาเป็นชุมชนที่มีรีสอร์ทขนาดใหญ่มากที่สุดในแถบนี้

กลุ่มบ้านห้วยน้ำขาว เป็นชุมชนคนพม่าที่อพยพมาจากจังหวัดทวายในพม่า เพื่อรับจ้างทำงานในเมืองแครงในแถบนี้ ประมาณปี 2508 เริ่มมีคนกลุ่มแรกเข้ามาจับจองตั้งบ้านเรือนบริเวณบ้านห้วยน้ำขาวในปัจจุบัน จนกระทั่งปี 2516 - 2528 จึงมีคนเข้ามาจับจองที่อยู่อาศัยมากขึ้น และตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อลำห้วยน้ำขาว ซึ่งเป็นลำห้วยสาขาของห้วยผาก ในปัจจุบันชาวบ้านห้วยน้ำขาวส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างตามรีสอร์ทและสวนเกษตรขนาดใหญ่ เช่น สวนส้ม และบางส่วนมีอาชีพเกษตรและขายของป่า

ความสัมพันธ์ของชุมชน 3 กลุ่มบ้านนี้ในอดีตอยู่บนพื้นฐานของการร่วมเป็นแรงงานที่เคยเหน็ดเหนื่อยและลำบากในเมืองเดียวกันด้วยกันมาก่อน แต่ในปัจจุบันกลุ่มบ้านห้วยน้ำขาวนับว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบ้านผากมากกว่า เนื่องจากความใกล้ชิดในด้านกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน รวมทั้งเรื่องระยะทางที่ใกล้กว่าและความสะดวกในการเดินทางมากกว่า

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

กิจกรรมที่ 1 เวทีสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการให้กับกลุ่มเป้าหมายในชุมชน จำนวน 4 ครั้ง

1 ทบทวนความคาดหวังและวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

1.1) ชุมชนเข้าใจความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ

1.2) สร้างความร่วมมือของคนในชุมชน

2 สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณ (ของจริง)

2.1) สถานที่จัดประชุม ได้แก่ ศาลาวัดห้วยผากเทพประทานพร สำนักงานโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ ศาลาเอนกประสงค์บ้านห้วยน้ำขาว บ้านพักผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7 (ท่ากุด)

2.2) ช่วงเวลา 14.00 น.- 17.00 น. , 16.00 น.- 20.00 น. และ 18.00 น. – 21.00 น.

2.3) งบประมาณที่ใช้จริง รวมทั้งสิ้น 10,634 บาท

3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วยผู้สูงอายุผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อติตรองนายก อบต.สวนผึ้งสมาชิก อบต.กรรมการป่าชุมชน ครู เจ้าหน้าที่โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ เจ้าหน้าที่โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ อุทยานธรรมชาติวิทยาฯ ชุดปฏิบัติการที่ 4 (ทหาร) กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดน 137 ที่ปรึกษาโครงการ ทีมวิจัยห้วยผาก และชาวบ้านกลุ่มน้ำห้วยผาก รวมทั้งสิ้นจำนวน 108 คน

4 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม มี 3 ขั้นตอน

4.1) ขึ้นวางแผนเตรียมการทำงานร่วมกัน นับตั้งแต่การวิเคราะห์ทบทวนวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดกิจกรรม การกำหนดวัน เวลา สถานที่ วิเคราะห์และกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ใบบ้าง จำนวนกี่คน กำหนดเนื้อหา แบ่งบทบาท เช่น งานประสานงาน ผู้ประสานเตรียมประเด็นกับผู้เข้าร่วมประชุม ติดต่อสถานที่ อาหาร ผู้ดำเนินการประชุม ผู้จดบันทึก สรุปประเด็น เป็นต้น

4.2) ขึ้นดำเนินกิจกรรม ในระหว่างการดำเนินกิจกรรมหากเกิดปัญหาหรืออุปสรรคก็จะมีวิเคราะห์สรุปบทเรียนและปรับแผนการทำงานใหม่ตามความเหมาะสม

4.3) การสรุปบทเรียนหลังการดำเนินกิจกรรม เพื่อเป็นการทบทวนและประเมินการทำงาน ประเด็นการสรุปบทเรียนที่สำคัญ ได้แก่ ความรู้สึกของผู้เข้าร่วมกิจกรรม สิ่งที่ได้เรียนรู้ สิ่งที่ได้คิดแล้ว อย่างไร สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และแนวทางการปรับปรุง ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

5 เครื่องมือและวิธีการ

5.1) การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการและตัวต่อตัว ในการประสานงาน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นกันเอง และทำความเข้าใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรู้เป้าหมาย และมีการเตรียมประเด็นหรือความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะในกรณีที่มีปัญหาความไม่เข้าใจหรือความขัดแย้ง วิธีการนี้จะสามารถคลี่คลายปัญหาและสร้างความเข้าใจระหว่างกันได้

5.2) การประชุมทีมวิจัย เพื่อปรึกษาหารือและระดมความคิดเห็นในการวางแผนเตรียมการดำเนินกิจกรรม และสรุปบทเรียนการทำงาน

5.3) การประชุมกลุ่มใหญ่ สำหรับการประชุมชี้แจงความเข้าใจการดำเนินโครงการ

5.4) การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น ชี้แจงโครงการ และสรุปการดำเนินกิจกรรมในเวทีประชาคมหมู่บ้าน เป็นต้น

5.5) การใช้ชีวิตเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการอื่นๆ ของ สกว. ในชั้นดำเนินการชี้แจงโครงการ เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชัดเจนขึ้น

6 เนื้อหาในการจัดกิจกรรม

6.1) ทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น บทบาทการหนุนเสริมของ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นต่อโครงการวิจัย และการสนับสนุนด้านงบประมาณ

6.2) ความเป็นมา วัตถุประสงค์และเป้าหมาย การดำเนินการ พื้นที่เป้าหมายและกลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลาในการดำเนินงาน และงบประมาณของโครงการ

6.3) แนวทางความร่วมมือ(กรณีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่)

6.4) ระดมความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการ

7 ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินการและข้อเสนอแนะ

7.1) ปัญหาอุปสรรค

- การจัดประชุมในครั้งแรกๆ มีปัญหาเกี่ยวกับช่วงเวลาไม่เหมาะสม
- การประสานงานขาดการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการจัดกิจกรรมต่อกลุ่มเป้าหมาย

7.2) ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนว่ามีใครบ้าง และทีมวิจัยคนใดที่จะทำหน้าที่ประสานงานและเตรียมความเข้าใจแบบตัวต่อตัวก่อนการประชุม
- ควรปรับช่วงเวลาการประชุมเป็น เวลา 18.00 – 21.00 น.

กิจกรรมที่ 2 การจัดอบรมทีมวิจัยหลักสูตร “พลังกลุ่มและความสุข”

1) ทบทวนความคาดหวังและวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ

1.1) เพื่อให้ทีมวิจัยและแกนนำชาวบ้านได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธ์ภาพและกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

2) สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณ (ของจริง)

จัดที่บ้านกลางสวน ต.ปลายโพพทาง อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ระหว่างวันที่ 8 - 10 เมษายน 2551 ใช้งบประมาณของโครงการจำนวน 23,434 บาท

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วยทีมวิจัยห้วยผาก 10 คน และทีมวิจัยจากโครงการอื่นในพื้นที่ภาคกลางและตะวันตกอีก 11 คน รวมทั้งสิ้น 21 คน

4 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

4.1) ขึ้นวางแผนเตรียมการ ปกษาหารือในที่ประชุมทีมวิจัยถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดอบรม รับสมัครทีมวิจัยที่สนใจเข้าร่วมการอบรมไม่เกิน 25 คน นัดหมายวัน เวลา สถานที่ และการเดินทาง

4.2) ขึ้นจัดฝึกอบรม โดยทีมประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสมุทรสงคราม

4.3) ขึ้นสรุปทบทวนหลังการฝึกอบรม

5 เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้

5.1) การประชุมกลุ่ม (ทีม) ในขั้นตอนเตรียมการ และในการสรุปทบทวนหลังการฝึกอบรม

5.2) ทีมฝึกอบรมใช้เกมส์ บทบาทสมมติและการสรุปทบทวนหลังการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ซึ่งเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

6 เนื้อหาในการจัดกิจกรรม (โดยทีมฝึกอบรม)

- 6.1) การฟังอย่างลึกซึ้ง
- 6.2) กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม
- 6.3) การเรียนรู้ความแตกต่างและจุดอ่อนจุดแข็งของคน
- 6.4) แนวหรือวิถีคิดเกี่ยวกับการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

7 ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมและข้อเสนอแนะ

- 7.1) ไม่มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม
- 7.2) ข้อเสนอแนะ

สกว.ควรสนับสนุนให้มีหลักสูตรฝึกอบรมอื่นๆ อีกเพื่อให้ทีมวิจัยได้เรียนรู้ตนเองและการทำงานร่วมกับผู้อื่น และเสริมสร้างการทำงานในชุมชน

กิจกรรมที่ 3 การสำรวจป่าต้นน้ำ ลำห้วยผาก และลำห้วยสาขา จำนวน 1 ครั้ง

1 ทบทวนความคาดหวังต่อเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

1.1) ได้ข้อมูลสภาพความเปลี่ยนแปลง ปัญหา และสาเหตุความเสื่อมโทรม และการลดลงของป่าไม้ สัตว์ป่า ปริมาณน้ำในลำห้วยและลำน้ำ

2) สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณ (ของจริง)

สำรวจป่าต้นน้ำห้วยผาก ลำน้ำห้วยผาก และป่าต้นน้ำลำห้วยสาขาน้ำแก้งชั้น ระหว่างวันที่ 19 – 20 มิถุนายน 2551 ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 8,480 บาท

3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ทีมวิจัย เจ้าหน้าที่โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ อาสาสมัครโครงการฟื้นฟูฯ และชาวบ้านชุมชนห้วยผาก รวม 15 คน

4 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรม

4.1) ขั้นการวางแผนเตรียมการ

- ทบทวนเป้าหมายของการจัดกิจกรรม
- วิเคราะห์สภาพการณ์ กลุ่มเป้าหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- กำหนดวัน เวลา พื้นที่ที่จะสำรวจ และจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม
- กำหนดเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนที่เส้นทางการสำรวจและทรัพยากร และตารางสำรวจสภาพป่าไม้ สภาพดิน สภาพอากาศ พรรณพืช สมุนไพร สัตว์ป่า และสัตว์น้ำที่พบ

• แบ่งบทบาทได้แก่ ประธานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประธานงานทีมวิจัย ประธานชาวบ้าน ผู้รู้และคนนำทาง เตรียมอาหาร ยา และเครื่องใช้ในการเดินทาง

4.2) การสำรวจ แบ่งทีมทำงานเป็น 2 ทีม สำรวจ 2 กลุ่มน้ำย่อย มีการเก็บรวบรวมความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ สมุนไพร รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพป่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สภาพลำห้วย ปริมาณน้ำ รวมทั้งชนิดสัตว์น้ำและสัตว์ป่า

4.3) สรุปบทเรียนและวิเคราะห์สรุปข้อมูลหลังการสำรวจ

5 เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้

5.1) ประชุมทีมวิจัยและนัดประชุมปรึกษาหารือรอบพิเศษเพื่อวางแผนและปรับแผนในขั้นเตรียมการ และในขั้นการสรุปบทเรียน วิเคราะห์และสรุปข้อมูล

- 5.2) ทำแผนที่แสดงลำห้วยและป่าไม้ รวมทั้งเส้นทางการสำรวจ
- 5.3) กรอบและตารางบันทึกสภาพป่าไม้ สภาพดิน อากาศ พรรณไม้ พืชสมุนไพร สัตว์ป่า และสัตว์น้ำ
- 5.4) การสังเกต สภาพพื้นที่ ได้แก่ สภาพป่าไม้ สมุนไพร และประเภทของป่าไม้ ร่องรอยของสัตว์ป่าสภาพดิน และสภาพอากาศ ปริมาณน้ำและสัตว์น้ำ เป็นต้น
- 5.5) การสัมภาษณ์ผู้รู้เกี่ยวกับสมุนไพร, การใช้ประโยชน์ ความเชื่อและกฎข้อห้ามเกี่ยวกับการล่าสัตว์ เป็นต้น
- 5.6) การเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ ในระหว่างการปักค้ำคั่นในป่า เกี่ยวกับสภาพป่าในอดีต การทำไม้ และแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน

6 เนื้อหาในการจัดกิจกรรม

- 6.1) สภาพดิน น้ำ ป่าในลุ่มน้ำห้วยผากและลำน้ำสาขาน้ำตกเก้าชั้น
- 6.2) ชนิด และพันธุ์ไม้ สมุนไพร สัตว์ป่าและสัตว์น้ำ
- 6.3) ความเปลี่ยนแปลง และเหตุปัจจัยของความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าต้นน้ำตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
- 6.4) งานวิจัยท้องถิ่นกับการสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชนในการดูแลและฟื้นฟูต้นน้ำห้วยผาก

7 ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมและข้อเสนอแนะ

7.1) ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรม

- ปัญหาอุปสรรคจากสภาพธรรมชาติที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น ฝนตก
- เนื่องจากการสำรวจครั้งแรกแม้ว่าจะมีการวางแผนอย่างดีแล้วแต่ยังเกิดปัญหาด้านความพร้อม เช่น

การเตรียมอุปกรณ์, การคำนวณปริมาณอาหารไม่เหมาะสม

- ขาดการวางแผนการเดินทางร่วมกับคนนำทางที่ชัดเจน
- ขาดคนนำทางที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องป่าและสมุนไพร (กลุ่มห้วยสาขาน้ำตกเก้าชั้น)
- ขาดอุปกรณ์และเครื่องมือ เช่น กล้องดิจิทัลและกล้องวิดีโอ
- การปรับช่วงเวลาในการสำรวจ เนื่องจากสภาพธรรมชาติไม่เอื้อ ทำให้บางหน่วยงานไม่สามารถเข้าร่วม

กิจกรรมได้ และไม่มีเวลาพอสำหรับการประสานหน่วยงานใหม่

7.2) ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการวางแผนที่ครอบคลุมมากขึ้น เช่น การวางแผนร่วมกับคนนำทาง
- ควรมีการวางแผนล่วงหน้าเพื่อการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ควร ขยายแนวร่วมเพิ่มขึ้น เช่น เยาวชน ชาวบ้านและพระสงฆ์ เป็นต้น
- ควรสนับสนุนให้มีการสำรวจกลุ่มย่อยตามสถานการณ์
- ควรกระจายการประสานงานตามกลุ่มย่อย

กิจกรรมที่ 4 การศึกษาประวัติศาสตร์เรื่องราวความเป็นมาของชุมชนห้วยผากและสถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน น้ำ และป่าไม้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จำนวน 8 ครั้ง

1 ทบทวนความคาดหวังต่อเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

1.1) ได้ข้อมูลประวัติศาสตร์เรื่องราวความเป็นมาของชุมชนห้วยผากและสถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดิน น้ำ และป่าไม้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1.2) ชุมชนมีความตระหนักต่อปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

2 สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณ (ของจริง)

2.1) ได้แก่ ศาลาวัดห้วยผากเทพประทานพร ศาลาอนุสรณ์สงฆ์บ้านห้วยน้ำขาว ศาลาประชาคมหมู่บ้านห้วยผาก โบสถ์ดงคริสต์ บ้านรัตนารณีสอร์ท บ้านสุขสันต์ และร้านอาหารในหมู่บ้านท่าลา

2.2) ช่วงเวลา 17.00 – 17.00 น., 17.00 – 21.00 น. และ 18.00 – 21.00 น.

2.3) ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 8,197 บาท

3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ สมาชิก อบต. ทีมวิจัย ผู้นำทางศาสนา เจ้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตชด.137 โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ และชาวบ้านห้วยน้ำขาว ห้วยผากและท่ากุลา รวมจำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น ๑๖๕ คน

4 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

4.1) ขึ้นวางแผนเตรียมการ ปรัชญาหรือเพื่อ

- ทบทวนเป้าหมายของการจัดกิจกรรม
- ทบทวนบทเรียนที่เกี่ยวข้อง
- วิเคราะห์ และกำหนดพื้นที่เป้าหมาย, จำนวนกลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มย่อย) และจำนวนผู้เข้าร่วมในแต่ละกลุ่ม
- กำหนดทีมศึกษากลุ่มย่อย โดยแต่ละทีมจะมีการเตรียมงานภายในกลุ่มย่อยอีกระดับหนึ่ง(งานประสานงาน

ติดต่อสถานที่ อาหาร)

- กำหนดวัน เวลา สถานที่
- ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับกรอบและประเด็นคำถามที่จะใช้ในการศึกษา

4.2) ขึ้นจัดเวทีศึกษาประวัติศาสตร์ ในระหว่างการจัดประชุมกลุ่มย่อยอาจมีการสรุปเพื่อปรับแผนการดำเนินงานใหม่ เช่น มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มใหญ่เกินไป จะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยมากกว่า ๑ กลุ่ม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

4.3) ขึ้นสรุปบทเรียนหลังการดำเนินกิจกรรม เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมในครั้งต่อไป

5 เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้

- 5.1) การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการแบบตัวต่อตัวทั้งในขั้นเตรียมการและหาข้อมูลเพิ่มเติม
- 5.2) การประชุมกลุ่มย่อย ในขั้นตอนการวางแผนและการดำเนินกิจกรรม
- 5.3) การทำแผนที่ชุมชนและแผนที่รอบนอก
- 5.4) การใช้ประเด็นคำถามหลัก
- 5.5) การเข้าร่วมกิจกรรมและสังเกตการณ์ เช่น เข้าร่วมประเพณีกินข้าวห่อ

6 เนื้อหาในการจัดกิจกรรม

- 6.1) ชี้แจงความเป็นมาและเป้าหมายของโครงการคร่าวๆ
- 6.2) รวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน และบริบทชุมชนในมิติประวัติศาสตร์
- 6.3) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ดิน น้ำ ป่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

7 อุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมและข้อเสนอแนะ

7.1) ปัญหาอุปสรรค

- ขนากลุ่มศึกษาใหญ่เกินไปทำให้การมีส่วนร่วมไม่ทั่วถึง เช่น กรณีการศึกษาประวัติศาสตร์กลุ่มดงคริสต์ และไม่สามารถปรับแผนโดยแบ่งกลุ่มย่อยอีกได้ เนื่องจากไม่พร้อมเรื่องสถานที่
- ความไม่เข้าใจบทบาทของทีมวิจัย เช่น ให้ข้อมูลมากกว่าตั้งคำถาม ในกรณีการจัดเวทีครั้งแรก

- กลุ่มย่อยบางกลุ่มไม่มีความพร้อมในการจัดเวที เช่น ทีมวิจัยจัดการกิจ จึงขาดการศึกษาในบางพื้นที่ เช่น บ่อน้ำร้อนและหุบห้วยผาก

7.2) ข้อเสนอแนะ

- ทบทวนการสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการจัดเวทีย่อยในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น เวทีชี้แจงควรเป็นกลุ่มใหญ่ ส่วนเวทีศึกษาข้อมูลต้องเป็นกลุ่มย่อยประมาณ 10 คน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่
- ทบทวนบทบาทของทีมนักวิจัย เช่น เป็นผู้ตั้งคำถาม ไม่ใช่ผู้ให้ข้อมูล
- ในพื้นที่ที่ไม่ได้ศึกษาประวัติศาสตร์สามารถเพิ่มเติมการศึกษาประวัติศาสตร์ได้ในเวทีศึกษาการใช้ประโยชน์และระบบการจัดการดิน น้ำ ป่าในระยะต่อไป

กิจกรรมที่ 5 เวทีวิเคราะห์สถานการณ์ ข้อมูลและปัญหาในกระบวนการทำงานวิจัย

1 ทบทวนความคาดหวังต่อเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

- 1.1) ทีมวิจัยและแกนนำชุมชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและปรับแนวทางและวิธีการในการทำงานเพื่อแก้ปัญหาได้

2 สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณ (ของจริง)

- 2.1) สถานที่ประชุม ได้แก่ บ้านหัวหน้าโครงการและห้องประชุมโรงเรียนบ้านห้วยผาก
- 2.2) ช่วงเวลา 18.00 - 21.00 น.
- 2.3) งบประมาณที่ใช้ในการจัดประชุมทีมวิจัย 10,662 บาท

3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ผู้นำชุมชน นายก อบต.สวนผึ้ง รองนายก.อบต.สวนผึ้ง สมาชิก อบต.สวนผึ้ง ครู เจ้าหน้าที่โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยา เจ้าหน้าที่โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติและโครงการแนวเชื่อมต่อเทือกเขาตะนาวศรี ที่ปรึกษาโครงการ กรรมการป่าชุมชนห้วยผาก ทีมวิจัย และชาวบ้านชุมชนห้วยผาก จำนวนผู้เข้าร่วม ครั้งละ 14 – 32 คน

4 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

- 4.1) ขึ้นวางแผนเตรียมการ
 - มีการวิเคราะห์วัน และช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุด และกำหนดวันประชุมประจำเดือนคือ วันพุธสัปดาห์ที่ 2 ของทุกเดือน หากตรงกับวันหยุดให้มีการนัดหมายวันใหม่ตามความเหมาะสม เวลา 18.00 – 21.00 น.
 - กำหนดเป้าหมายร่วมกันว่าเวทีการประชุมทีมวิจัยจะเน้นเนื้อหาหลัก 2 เรื่องคือการวางแผนการทำงานและสรุปบทเรียนหลังการดำเนินกิจกรรม
 - หัวหน้าโครงการ และทีมหลักที่มีความพร้อมช่วยกันประสานงาน โดยทำความเข้าใจเนื้อหาการประชุมล่วงหน้า เพื่อให้ทีมวิจัยเตรียมประเด็นและความพร้อมก่อนเข้าร่วมประชุม
 - ติดต่อสถานที่และอาหาร โดยกระจายการสั่งอาหารจากร้านอาหารในชุมชนหมุนเวียนไปเรื่อยๆ
 - แบ่งบทบาทอื่นๆ เช่น ผู้ดำเนินการประชุม ผู้จดบันทึกการประชุม เป็นต้น
 - 4.2) ขั้นตอนการประชุม เน้นการสรุปบทเรียนการดำเนินกิจกรรมในเดือนที่ผ่านมา และวางแผนการดำเนินกิจกรรมในเดือนต่อไป
- 5 เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้ คือการประชุมกลุ่มย่อย
- 6 เนื้อหาในการจัดกิจกรรม
- 6.1) รับรองรายงานการประชุม
 - 6.2) แจ้งวาระการประชุม และเพิ่มเติม

- 6.3) ทบทวนบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับวาระการประชุม
- 6.4) สรุปบทเรียนหลังการดำเนินกิจกรรมในเดือนที่ผ่านมา
- 6.5) วางแผนการทำงานในเดือนต่อไป โดยยึดตามแผนกิจกรรมในข้อเสนอโครงการ
- 6.6) รายงานเรื่องการเงิน
- 6.7) เรื่องแจ้งให้ทราบและปรึกษาหารืออื่นๆ รวมทั้งเรื่องบอกข่าวหรือเล่าให้ฟัง
- 7 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมและข้อเสนอแนะ
 - 7.1) ปัญหาอุปสรรค

มีอุปสรรคหรือข้อจำกัดเรื่องช่วงเวลา เนื่องจากทีมวิจัยส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ในช่วงกลางวัน เวลาที่เหมาะสมคือช่วงเย็น แต่เป็นช่วงเวลาที่ไ่ม่ยาวนานนัก ทำให้มีเวลาไม่พอกับการปรึกษาหารือในรายละเอียดมากนัก
 - 7.2) ข้อเสนอแนะ
 - นำเรื่องที่มีความสำคัญมากกว่ามาพูดคุยปรึกษาหารือกันก่อน เช่น การสรุปบทเรียน การวางแผนงาน
 - 7.3) ในบางกิจกรรมอาจมีการนัดหมายเพื่อการปรึกษาหารือรอบพิเศษ เช่น วางแผนสำรวจดินน้ำ การเตรียมประเด็นการเก็บข้อมูลและการสรุปบทเรียน
 - 7.4) แจ้งให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบถึงความจำเป็นที่จะต้องเลิกการประชุมคึกในบางโอกาส

กิจกรรมที่ 6 เวทีวิเคราะห์และสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

- 1 ทบทวนความคาดหวังต่อเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม
 - 1.1) เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการเรียนรู้ข้อมูลร่วมกัน
- 2 สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณ (ของจริง)
 - 2.1) สถานที่ห้องประชุมโรงเรียนบ้านห้วยผาก
 - 2.2) ช่วงเวลา 18.00 -21.00 น.
 - 2.3) งบประมาณ 3,842 บาท
- 3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ เจ้าหน้าที่โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติและโครงการแนวเชื่อมต่อเทือกเขาดงนาหว้า กรรมการป่าชุมชน ครู สมาชิก อบต. ที่ปรึกษาโครงการวิจัยห้วยผาก ทีมวิจัยและชาวบ้านชุมชนห้วยผาก จำนวนผู้เข้าร่วม 2 ครั้ง รวม 50 คน
- 4 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม
 - 4.1) ขั้นตอนวางแผนเตรียมการ
 - ปรึกษาหารือกับทีมย่อยอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อกำหนดวัน เวลา สถานที่ และกลุ่มเป้าหมาย
 - แบ่งบทบาท การประสานงาน โดยเตรียมความเข้าใจและประเด็นข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจนก่อนการประชุม คิดต่อสถานที่ และอาหาร ผู้จัดบันทึกการประชุม ผู้สรุปประเด็นสำคัญ
 - 4.2) ขั้นตอนการประชุมวิเคราะห์และสรุปข้อมูล
- 5 เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้
 - 5.1) การพูดคุยกลุ่มย่อยอย่างไม่เป็นทางการ ในขั้นวางแผนเตรียมการ
 - 5.2) การประชุมวิเคราะห์ และสรุปข้อมูล รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
- 6 เนื้อหาในการจัดกิจกรรม

- 6.1) ชี้แจงเป้าหมายของการจัดประชุม
 - 6.2) ทบทวนบทเรียนการฟังอย่างลึกซึ้งและการพูดคุยอย่างสร้างสรรค์
 - 6.3) เนื้อหาการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลได้แก่ สภาพป่าต้นน้ำ, สภาพลำห้วยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนและบริบทชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
- 7 ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมและข้อเสนอแนะ
- ไม่มีปัญหาและข้อเสนอแนะ

กิจกรรมที่ 7 สรุปบทเรียนการศึกษาดูงานการจัดการน้ำ ณ บ้านมั่ง คอยปุย ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ทีมวิจัยมีการสรุปบทเรียนหลังจากศึกษาดูงานร่วมกันในวันที่ 31 มีนาคม 2553 พบว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาที่มีความใกล้เคียงกัน เห็นสภาพพื้นที่โดยทั่วไปของกลุ่มน้ำแม่ตาช้าง การจัดการปัญหาโดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน การดึงนักวิชาการหรือผู้ที่เชี่ยวชาญด้านชุมชนและทรัพยากรน้ำเข้ามาร่วมแก้ปัญหา และการแก้ปัญหาด้วยวิธีการรุนแรงนั้นไม่สามารถจัดการกับปัญหานั้นได้ การจัดการน้ำจะประสบความสำเร็จได้ต้องมีความเสียสละของแกนนำชุมชนและกลุ่มชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ มีการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน และเรียนรู้เรื่องการฝึกการตั้งคำถามเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจน โดยทีมวิจัยจะนำมาปรับกับการทำงานในพื้นที่โดยการพูดคุยกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปฏิสัมพันธ์และเห็นสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเอื้อประโยชน์ให้กัน เช่น ช่วงฤดูแล้ง น้ำมีน้อยผู้ที่ใช้น้ำกลางน้ำควรปล่อยมาให้ผู้ใช้ที่อยู่ปลายน้ำได้ใช้กันอย่างทั่วถึง เมื่อประสบปัญหาควรหาทางออกร่วมกัน ช่วยกันคิดแก้ไข มีการบริหารและจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม และบรรจุแผนจัดการน้ำเข้าสู่แผนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็นความคาดหวังต่อเป้าหมายและวัตถุประสงค์

โดยภาพรวมของการดำเนินกิจกรรมแล้วเป็นไปตามความคาดหวัง เนื่องจาก

- มีการทบทวนแผนงานตามข้อเสนอโครงการต่อเนื่องทุกเดือน
- การวางแผนงานเตรียมการรายการกิจกรรมค่อนข้างละเอียด
- มีการทบทวนแผน ปรับแผนในระหว่างการดำเนินงานในกรณีเกิดปัญหาหรือข้อติดขัด
- การประสานงานในแต่ละกิจกรรม มีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน ในกรณีที่กลุ่มเป้าหมายจะต้องให้ข้อมูลหรือมีความคิดเห็นก็ให้มีการเตรียมประเด็นและข้อมูลล่วงหน้า
- มีการสรุปบทเรียนหลังการดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง ซึ่งมีส่วนสำคัญช่วยให้เกิดการ เรียนรู้ในระดับบุคคล และเรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกัน สามารถวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุ และช่วยกันหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป
- มีการทบทวนบทเรียนก่อนการวางแผนงานเตรียมการสำหรับกิจกรรมที่ทำต่อเนื่องหลายครั้ง เช่น เวทีชี้แจงโครงการและเวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อปรับแนวทางและวิธีการทำงานตามข้อเสนอแนะ
- มีการสรุปรายงานการประชุม ซึ่งช่วยให้ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถติดตามข้อมูลและการดำเนินงานวิจัยได้อย่างต่อเนื่อง
- ให้โอกาสผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง

สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณในการจัดกิจกรรม

- สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละกิจกรรมมีความแตกต่างกันไป เช่น การประชุมทีมวิจัย สถานที่ที่เหมาะสมจากมากไปหาน้อยได้แก่ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านห้วยผาก ศาลาประชาคมหมู่บ้านและสำนักงาน โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ เงื่อนไขความเหมาะสมที่สำคัญคือ อยู่ใกล้บ้าน มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการประชุม และเป็นสถานที่ส่วนรวมของหมู่บ้าน ซึ่งทีมวิจัยเสนอให้มีการประชุมหมุนเวียนกันไปทั้ง 3 สถานที่ ส่วนการจัดประชุมกลุ่มย่อยควรกระจายไปตามกลุ่มพื้นที่ ตามเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้นคือ อยู่ใกล้บ้าน มีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการประชุม และเป็นสถานที่ส่วนรวมของชุมชน

- ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการจัดประชุม คือ เวลา 18.00 – 21.00 น. ส่วนการทำกิจการที่ต้องใช้เวลาทั้งวันหรือมากกว่า เวลาที่เหมาะสมอาจแตกต่างกันไป เช่น กลุ่มที่มีอาชีพค้าขาย ทำธุรกิจหรือเป็นลูกจ้างในบ้านพักและรีสอร์ท ไม่สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมวันหยุดเสาร์-อาทิตย์และวันอื่นๆ บางพื้นที่สะดวกวันหยุดเพื่อพัฒนาหมู่บ้านที่ชาวบ้านกำหนดไว้ร่วมกัน เช่น กลุ่มห้วยน้ำขาวหยุดวันอาทิตย์ทั้งหมู่บ้าน หรือหลังวัดส่วนใหญ่กำหนดหยุดงานในวันศุกร์ เป็นต้น

- งบประมาณในการจัดกิจกรรม โดยรวมแล้วมีความเหมาะสม ยกเว้นงบประมาณเกี่ยวกับการประชุมทีมวิจัย เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรมจะต้องมีการวางแผนงานและสรุปบทเรียนทุกครั้ง ดังนั้นหากต้องการให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ก็จำเป็นต้องมีการวางแผนและสรุปบทเรียนทุกเดือน ด้วยเหตุนี้การวางแผนงบประมาณสำหรับการประชุม 1 ครั้ง/2 เดือนจึงไม่เหมาะสม

กลุ่มคนที่เข้าร่วมกิจกรรม

ส่วนใหญ่เป็นไปตามความคาดหวัง คือ กลุ่มผู้นำ ผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โครงการอุทยานฯ โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ เป็นต้น กลุ่มครูและกลุ่มคนที่กล้าแสดงความคิดเห็นในชุมชน เนื่องจากการพูดคุยและประสานงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังให้ข้อมูล (รายงานการประชุม) เพื่อให้ตามสถานการณ์ได้แม้ไม่ได้เข้าร่วมในบางกิจกรรม ยกเว้นกลุ่มเด็ก เยาวชน และพระสงฆ์ ยังไม่ได้เข้าร่วม เนื่องจากยังไม่ได้มีการประสานงานอย่างจริงจัง แต่ในช่วงระยะหลังทีมวิจัยได้จัดกิจกรรมกลุ่มเด็กและเยาวชนและกลุ่มแม่ค้าน้ำตกให้เข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูล การนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นบริเวณน้ำตกเกาชันต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และร่วมเข้าเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำตก การทำกิจกรรมของน้ำตกเกาชัน เช่น การเก็บค่าข้าวของเยาวชน การสำรวจป่าต้นน้ำและน้ำตก เป็นต้น ช่วยสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการลุ่มน้ำห้วยผากร่วมกันอย่างแท้จริง

ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

มีความเหมาะสมและทำให้เกิดผลดีทั้งต่อการดำเนินกิจกรรม ต่อความคาดหวัง ต่อทีมวิจัย ผู้นำชุมชน และชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรม กล่าวคือ ทำให้มีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินกิจกรรม สามารถดำเนินกิจกรรมให้บรรลุความคาดหวัง ทำให้เกิดการเรียนรู้ตนเองและกระบวนการทำงานร่วมกันของทีมวิจัย ผู้นำและชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรม ทำให้เกิดความสามัคคีที่ดีขึ้นในชุมชน มีความชัดเจนเกี่ยวกับช่วงเวลาที่เหมาะสมในการกำหนดกิจกรรมแต่ละประเภท และแต่ละพื้นที่ และทำให้เกิดการคลี่คลายปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ปรับปรุงแนวทางการทำงานให้เหมาะสมมากขึ้น

วิธีการหรือเครื่องมือ

ได้ผ่านการดำเนินกิจกรรมและสรุปบทเรียนเพื่อปรับให้เหมาะสม เช่น เวทีศึกษาวิสัยทัศน์ชุมชน ควรเป็นเวทีศึกษากลุ่มย่อยประมาณ 10 คน เพื่อให้ชาวบ้านซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการสนทนาอย่างทั่วถึง ส่วนเวทีชี้แจง

โครงการ ซึ่งเน้นการให้ข้อมูลแก่กลุ่มเป้าหมายสามารถจัดเวทีกลุ่มใหญ่ได้ ส่วนการพูดคุยตัวต่อตัวแบบไม่เป็นทางการก็เหมาะสำหรับการทำความเข้าใจในกรณีที่มีความขัดแย้ง หรือความไม่เข้าใจเกิดขึ้น ซึ่งสามารถคลี่คลายความขัดแย้ง หรือทำให้เกิดความสัมพันธ์ใหม่ในด้านบวกได้ เป็นต้น

เนื้อหาที่น่าสนใจ

เนื้อหาที่น่าสนใจมีความเหมาะสม กล่าวคือในเวทีชี้แจงโครงการเน้นให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจบทบาทของฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สกว. และความเป็นมาของโครงการในระดับชุมชนจึงเน้นที่การทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย ส่วนกิจกรรมการประชุมทีมวิจัยเป้าหมายคือการเน้นให้ทีมวิจัยสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา รวมทั้งการปรับปรุงแนวทางการทำงาน เนื้อหาหลักจึงเน้นที่การวางแผนงานเพื่อเตรียมการดำเนินกิจกรรม และการสรุปบทเรียนจากการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งการเสริมข้อมูลข่าวสารอื่นตามสถานการณ์ เป็นต้น

แผนงาน

แผนงานมีความต่อเนื่อง โดยรวมแล้วจะเป็นไปตามที่คาดหวัง เนื่องจากมีการทบทวนแผนงานตามข้อเสนอโครงการอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน มีการประเมินความเป็นไปได้ในแง่ช่วงเวลา ระยะเวลาเพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ หรือแต่ละกลุ่ม และมีการสรุปประเมินข้อดีข้อด้อย หรือจุดอ่อนจุดแข็ง รวมทั้งแนวทางในการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม แผนงานที่ปรับเปลี่ยนคือ แผนการฝึกอบรม ซึ่งเดิมกำหนดเนื้อหาการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ นักวิจัยชาวบ้านมีเครื่องมือในการทำงาน

การต่อยอดการดำเนินงาน

เนื่องจากในพื้นที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาความขัดแย้งในประเด็นดังกล่าว จึงได้มีการประสานหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องจนเกิดสภาพคล่องเมืองสวนผึ้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และลดความรุนแรงของการใช้น้ำ ทีมวิจัยมุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน จึงไม่เขียนแผนงานโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะที่ 3 แต่ขอรับทุนสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เพื่อจัดทำโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชนในการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า จังหวัดราชบุรี เพื่อเสริมศักยภาพแกนนำและความเข้มแข็งของกลุ่มร้านค้าและคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกเก้าชั้น สภาเด็กและเยาวชนและสภาองค์กรชุมชนตำบลสวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ในการบริหารจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่าของชุมชนและยกระดับเป็นพื้นที่รูปธรรม และประสานเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มท้องถิ่น และองค์กรชุมชน รวมทั้งติดตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่าในระดับพื้นที่ จังหวัดราชบุรีเชื่อมโยงกับสถานการณ์ระดับนโยบาย โดยใช้ฐานข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกระบวนการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และฐานกลุ่มแม่ค้าน้ำตกเก้าชั้นและสภาเด็กและเยาวชนให้เข้าใจปัญหาภายในชุมชนและในระดับพื้นที่ตำบล รวมทั้งมีทักษะในการประสานงานทั้งในระดับชุมชนและกับแกนนำชุมชนอื่นในตำบล สามารถทำหน้าที่ในการเสนอปัญหาหรือความต้องการ รวมทั้งเสนอแผนกิจกรรมหรือแผนพัฒนาทั้งในระดับชุมชนและระดับตำบล ตลอดจนเชื่อมโยงกับแผนระดับจังหวัด เกิดกลไกความร่วมมือของหน่วยงาน กลุ่มท้องถิ่นและองค์กรต่างๆ ในการสนับสนุนองค์กรชุมชนในการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และการต่อยอดหรือขยายผลการแก้ไขปัญหาพร้อมกับหน่วยงานต่างๆ อย่างบูรณาการการทำงานร่วมกันได้อย่างกว้างขวางและสร้างแรงสะท้อนในชุมชนได้มากกว่าการจัดทำแผนโดยทีมวิจัยและชุมชนเท่านั้น และเมื่อปิดโครงการแล้วทีมวิจัยจะมีการสำรวจป้อนอย่างต่อเนื่อง และขยายวงกว้างในการสำรวจเพื่อเปิดแหล่งท่องเที่ยวในหลายด้าน เช่น การเดินป่า น้ำตกแหล่งใหม่ เป็นต้น

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

1. ปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของกลุ่มเป้าหมายวิจัย แต่ปรับเป็นการฝึกอบรมเรื่องพลังกลุ่มและความสุข อย่างไรก็ตามการฝึกอบรมนี้นับได้ว่ามีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ทางด้านแนวคิดและวิถีคิดของทีมวิจัยมากกว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการ ซึ่งจำเป็นสำหรับการปูพื้นฐานการเรียนรู้ในระยะแรกเริ่ม และในระยะต่อไปควรเสริมในเรื่องวิธีการหรือเครื่องมือในการทำงานแบบมีส่วนร่วมให้กับทีมวิจัยช่วยผกเพิ่มขึ้น

2. ช่วงเวลา 14.00 – 17.00 น. เป็นช่วงเวลาที่ไม่ว่างและเวลาไม่ตรงกัน
3. ชาวบ้านยังไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นในระยะแรก
4. ชาวบ้านยังไม่ค่อยเข้าใจเป้าหมายของโครงการวิจัย
5. การประสานงาน และเตรียมความเข้าใจก่อนการดำเนินกิจกรรมในช่วงแรกมีน้อย
6. ขนาดกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาประวัติศาสตร์ใหญ่เกินไป (กรณีห้วยน้ำขาวครั้งที่ 1 และกรณีคงครีส์)

ทำให้การมีส่วนร่วมจำกัดอยู่ในกลุ่มคนจำนวนหนึ่งและไม่ทั่วถึง

7. การเตรียมประเด็นคำถามในทีมวิจัยมีน้อย (การจัดครั้งแรก)
8. การจดบันทึกการประชุมของทีมวิจัยยังมีน้อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการจัดทำรายงาน
9. การแบ่งกลุ่มย่อยประสานงานยังไม่เป็นจริงมากนัก
10. การเร่งให้สรุปการประชุม ทำให้การพูดคุยแลกเปลี่ยนไม่ทั่วถึง และการวางแผนไม่ชัดเจน และอาจ

ต้องนัดประชุมหารือเพิ่ม

11. สภาพทางธรรมชาติไม่เอื้อ
12. ขาดการวางแผนการทำงานร่วมกับคนนำทาง (กรณีสำรวจต้นน้ำ)
13. การปรับเปลี่ยน (ช่วงเวลา) แผน ทำให้มีเวลาในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน้อย
14. ขาดคนนำทางที่มีความรู้เรื่องสภาพป่าที่เพียงพอ
15. ขาดการสื่อสารที่ชัดเจนและทั่วถึง
16. การมีส่วนร่วมของกลุ่มริศรน้อย
17. ชาวบ้านไม่กล้าเข้าร่วมกิจกรรมเพราะเป็นกะเหรี่ยง ผู้นำบอกไม่ให้เข้าร่วมก็ไม่เข้า เพราะกลัวไม่ได้บัตรประชาชน

18. ผู้นำไม่รับกระบวนการของงานวิจัย
19. การจัดเวทีไม่ต่อเนื่อง และขาดการจดบันทึก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมให้ชัดเจน เพื่อแบ่งบทบาทให้ทีมประสานงานเตรียมความเข้าใจแบบตัวต่อตัวเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม

2. เวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนควรเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง
3. ควรมีการเตรียมประเด็นคำถามหลักกับทีมวิจัยให้ชัดเจนก่อน
4. ควรมีการวางแผนที่ครอบคลุมและมีเวลาสำหรับการประสานงาน
5. ขยายแนวร่วมในกลุ่มเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้น
6. ควรให้มีการสำรวจกลุ่มย่อยตามสถานการณ์
7. กระจายบทบาทการประสานงานตามกลุ่มย่อย (กลุ่มพื้นที่)

8. เวทีเก็บข้อมูลควรแยกเป็นหลายทีมตามความพร้อม
9. ควรมีการสรุปบทเรียนก่อนจบการประชุม และจัดทำรายงานอย่างต่อเนื่อง
10. เวทีชี้แจง โครงการควรมีเอกสารสรุปโครงการให้กับกลุ่มผู้เข้าร่วม
11. เวทีเก็บรวบรวมข้อมูลควรคำนึงถึงความขัดแย้งในแต่ละกลุ่มบ้านด้วย
12. ควรมีการประชุมซ้ำเพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจมากขึ้น

ความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นผลมาจากการประสานงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งแบบตัวต่อตัว การทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรม และทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อให้มีการเตรียมตัวก่อนการประชุม รวมทั้งการให้ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เช่น ให้ติดตามข้อมูลความคืบหน้าของโครงการผ่านเอกสารสรุปรายงานการประชุมแต่ละครั้ง การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วม ทำให้เกิดความมั่นใจ การให้กำลังใจ เพื่อให้ทุกคนกล้าแสดงออก

บรรยากาศในการดำเนินกิจกรรม และความประทับใจของผู้เข้าร่วมและทีมวิจัย

1. รู้สึกอบอุ่นที่ได้รับการตอบรับจากชาวบ้านค่อนข้างดี
2. รู้สึกดีใจที่ชาวบ้านเริ่มเห็นความสำคัญเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม
3. การจัดกิจกรรมทำให้ชาวบ้านต่างกลุ่มบ้านมีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เป็นพื้นฐานของ

การสร้างสัมพันธภาพ

4. รู้สึกดีใจที่มีแนวร่วมเพิ่มขึ้น
5. เห็นความสำคัญของการรักษาป่า และให้คนได้ใช้ประโยชน์โดยตรง
6. เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพราะได้ร่วมสุขร่วมทุกข์ (กิจกรรมการสำรวจป่า)
7. ได้เรียนรู้ตัวเอง เรียนรู้การทำงานร่วมกัน เรียนรู้การเป็นผู้นำผู้ตาม

สรุปผลการดำเนินงานโครงการศึกษากระบวนการจัดการดูแลรักษาและฟื้นฟูแม่น้ำห้วยผากโดยมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก ค.สว.ผัง อ.สว.ผัง อ.ราชบุรี

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินงาน	บทเรียนที่ได้
1. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกรดำเนินโครงการให้กับกลุ่มเป้าหมายในชุมชน	1. เพื่อสร้างความเข้าใจวัตถุประสงค์และ การดำเนินงานของโครงการ 2. เพื่อค้นหาแนวร่วมในการทำงานเพิ่มขึ้น	ได้เนร่วมในการทำงานเพิ่มขึ้น	1.การดำเนินการในครั้งแรกมีปัญหาก็วกกับช่วงเวลาที่ไม เหมาะสม 2.การประสานงาน ไม่ได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย การจัดประชุมกับผู้เข้าร่วม
2.จัดอบรมทีมวิจัยเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ข้อมูล	เพื่อพัฒนาศักยภาพทีมวิจัยเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบมีส่วนร่วม	ทีมวิจัยและแกนนำชาวบ้าน ได้เรียนรู้ความสำคัญของการสร้างสัมพันธ์ภาพและกระบวนการทำงานแบบมี ส่วนร่วม	ปรับเป็นจัดอบรมเกี่ยวกับ “พลังกลุ่มและความสุข” เพื่อให้ทีมวิจัยได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ และกระบวนการทำงานกลุ่ม
3.สำรวจป่าต้นน้ำ ลำห้วยและลำห้วยสาขา	เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความ เปลี่ยนแปลง ปัญหาและสาเหตุความเสื่อม โทรมและการลดลงของป่าไม้ สัตว์ป่า ปริมาณน้ำในลำห้วยและลำน้ำ	1.เกิดสัมพันธภาพระหว่างทีมวิจัยและชาวบ้านที่เข้า ร่วมกิจกรรมจากการร่วมทุกช่วงสุขในการเดินทาง 2. ได้เรียนรู้การทำงานจากการปฏิบัติจริง 3. ได้ข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพป่า พรรณไม้ และปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพดิน น้ำ ป่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	1.สภาพธรรมชาติไม่เอื้ออำนวย เช่น ฝนตก 2.ขาดการวางแผนการเดินทางที่ชัดเจนร่วมกับคนนำทาง 3.ไม่พร้อมเกี่ยวกับการประสานหน่วยงาน

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินงาน	บทเรียนที่ได้
4. ศึกษาประวัติศาสตร์เรื่องราวความเป็นมาของชุมชนชนพื้นเมืองภาคใต้ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน น้ำ และป่าไม้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์เรื่องราวความเป็นมาของชุมชนชนพื้นเมืองภาคใต้ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน น้ำ และป่าไม้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	1. ชุมชนได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์เรื่องราวความเป็นมาของคนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนร่วมกัน 2. ชุมชนเข้าใจและตระหนักต่อปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ซึ่งกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนในระยะยาว 3. ทีมวิจัยได้เรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกันเพิ่มขึ้น เช่น การวางแผนการทำงาน การดำเนินกิจกรรม การสรุปบทเรียนเพื่อปรับปรุงการทำงานในแต่ละครั้ง	1. ขนาดกลุ่มศึกษาใหญ่เกินไป ทำให้การมีส่วนร่วมไม่ทั่วถึง 2. ทีมวิจัยไม่เข้าใจบทบาท เช่น ให้ข้อมูลมากกว่าการตั้งคำถาม 3. ขาดการเก็บข้อมูลในบางพื้นที่เนื่องจากทีมย่อยไม่พร้อมเรื่องเวลา
5. เวิร์กช็อปวิเคราะห์สถานการณ์ ข้อมูลและปัญหาในกระบวนการทำงานวิจัย	เพื่อวิเคราะห์ปัญหา ปรับแนวทางและวิธีการในการทำงานเพื่อแก้ปัญหาได้	1. เสริมสร้างความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ และปัญหาของทีมวิจัยได้เพิ่มขึ้น 2. เป็นเวทีฝึกฝนเทคนิคและวิธีการทำงานแบบมีส่วนร่วม และเสริมสร้างความมั่นใจและกล้าแสดงออกของทีมวิจัยมากขึ้น 3. เป็นเวทีในการวางแผนการทำงาน การพบปะการทำงาน และระดมความคิดเห็นต่อแนวทางการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น	การประชุม 1 ครั้ง/2 เดือน ไม่เหมาะสม เพราะมีการวางแผนการทำงานและการสรุปบทเรียนในการทำงานทุกเดือน ทีมวิจัยจึงมีความเห็นร่วมกันว่าให้มีการประชุมทีมวิจัยทุกเดือน
6. เวิร์กช็อปวิเคราะห์และสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษา	เพื่อสรุปวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการดำเนินงาน และปรับแนวทาง / วิธีการในการทำงานเพื่อแก้ปัญหาได้	1. ชุมชนได้ร่วมเรียนรู้และตรวจสอบข้อมูลและปัญหาของตนเอง 2. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษารวบรวมข้อมูล	ควรมีการประชุมสรุปการประชุมและสรุปบทเรียนหลังทำกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และสรุปวิเคราะห์ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินงาน	บทเรียนที่ได้
7. การศึกษาดูงานการจัดการน้ำที่ลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงใหม่	เพื่อศึกษาเรียนรู้วิธีการจัดการน้ำอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ต้นน้ำที่มีสถานการณ์ปัญหาใกล้เคียงกับพื้นที่วิจัย และนำมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากในพื้นที่	1. ชุมชนได้ร่วมเรียนรู้สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น 2. นำบทเรียนการจัดการน้ำมาปรับใช้กับการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก	1. การแก้ไขปัญหามีการพูดคุยร่วมกันทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เพื่อค้นหาทางออกร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 2. ควรมีการบริหารจัดการน้ำอย่างมีส่วนร่วมและบรรจุน้ำไว้ในแผนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
8. จัดเวทีให้ผู้นำเสนอผลการศึกษาในชุมชน	เพื่อนำเสนอ ตรวจสอบ ปรับปรุง และเรียนรู้ข้อมูลที่ได้ร่วมกับชุมชน	1. ชุมชนได้ร่วมเรียนรู้และตรวจสอบข้อมูลและปัญหาของตนเอง 2. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษารวบรวมข้อมูลจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่	1. ควรนำเสนอข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้ให้แก่มุขมนตรีรับทราบอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน 2. ควรมีการสรุปการประชุมและสรุปบทเรียนหลังทำกิจกรรมทุกครั้ง
9. เปรียบเทียบความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการดูแลรักษาลำน้ำห้วยผากร่วมกัน	เพื่อหาแนวทางในการดูแลรักษาลำน้ำห้วยผากร่วมกัน	1. ชุมชนได้ร่วมเรียนรู้และตรวจสอบข้อมูลและปัญหาของตนเอง 2. ทีมวิจัยและชุมชนทราบแนวทางในการดูแลและรักษาลำน้ำห้วยผากร่วมกัน 3. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมและบูรณาการแก้ไขปัญหามาจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่	1. การนำเสนอข้อมูลสถานการณ์ปัญหาให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรับทราบ ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล และสามารถบูรณาการการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม 2. การติดต่อประสานงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สามารถสร้างการค้นคว้าและการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาค้นคว้าได้ 3. การนำเสนอข้อมูลและกระบวนการแก้ไขปัญหามีการดำเนินการจัดการอย่างเหมาะสม เพื่อลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินงาน	บทเรียนที่ได้
10. ประชุมสรุปผลการดำเนินงานโครงการ	เพื่อสรุปผล วางแผน วิเคราะห์ และปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานของโครงการได้อย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่	1. ทีมวิจัยและชุมชนทราบสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จากการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกัน 2. ทีมวิจัยและชุมชนทราบแนวทางในการดูแลและรักษาลำนำห้วยผากร่วมกันจากการระดมความคิดเห็นในเวทีและลงพื้นที่สำรวจข้อมูล 3. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมและบูรณาการการแก้ไขปัญหาจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จากการนำเสนอข้อมูลของทีมวิจัยและชุมชนดำเนินงานร่วมกัน อย่างเป็นระบบในเวทีพูดคุยแต่ละครั้ง	1. การดำเนินงานควรมีการสรุปรายงานการประชุมและสรุปบทเรียนทุกครั้งหลังทำกิจกรรม จะช่วยประเมินผลและกระบวนการดำเนินงานของโครงการทุกขั้นตอน 2. การปรับบทบาทของทีมงานวิจัยจะช่วยให้การเรียนรู้การดำเนินงานแต่ละหน้าที่ของทีมงาน เช่น การบริหารจัดการ การติดต่อประสานงาน การบันทึก การนำเสนอ เป็นต้น 3. สามารถนำกระบวนการในข้อ 1 – 2 ไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตหรือการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

4.1 สถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน ป่า และน้ำ ของชุมชนห้วยผาคั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

4.1.1 ทรัพยากรบนพื้นที่สูงหรือธรรมชาติ การจัดการและระบบกรรมสิทธิ์

ที่ดิน

พื้นที่ในลุ่มน้ำห้วยผาคือเกือบทั้งหมดเป็นพื้นที่ราชพัสดุ อยู่ภายใต้การดูแลของกรมธนารักษ์ ในยุคเหมืองแร่ พื้นที่ในลุ่มน้ำถูกเปิดเป็นที่ทำเหมืองแร่ ส่วนพื้นที่บนเขามีการทำเหมืองแร่ หรือเหมืองแร่ที่ชาวบ้านรายย่อยเปิดทำแร่กันเอง เมื่อสิ้นสุดยุคทำเหมืองแร่การจับจองพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยได้เริ่มต้นขึ้น และเมื่อยุคแห่งการท่องเที่ยวมาถึง การจับจองพื้นที่ป่าเพื่อขายก็ขยายตัวตามไปด้วย

อย่างไรก็ตามเนื่องจากพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยผาคือเกือบทั้งหมดเป็นพื้นที่ราชพัสดุ ชาวบ้านที่ครอบครองหรือใช้ประโยชน์จากที่ดินจึงไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน มีสถานะเป็นเพียงผู้เช่าใช้ประโยชน์จากที่ดิน ยกเว้นพื้นที่ของตระกูลโมนะกุล ซึ่งสามารถครอบครองธารน้ำร้อนบ่อคลึง ด้วยเหตุผลว่าต้นตระกูล โมนะกุลได้ค้นพบธารน้ำร้อนและเข้าทำประโยชน์ก่อนการประกาศเขตที่ดินราชพัสดุ

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาคั้งแต่ดั้งเดิม เป็นการถือครองพื้นที่ขนาดใหญ่เพียงไม่กี่กลุ่มโดยกลุ่มเจ้าของเหมืองแร่ เช่น เหมืองบ่อคลึง บัววัฒนาฮิลล์ รีสอร์ท และเหมืองดงเจน เป็นต้น รองลงมาคือกลุ่มกลุ่มกะเหรี่ยงที่ทำไร่ข้าวและจับจองพื้นที่ทำไร่ หรือกลุ่มที่ตัดไม้ขายและเผาถ่านก็จะจับจองที่ดินในพื้นที่ตัดไม้แน่นอน ส่วนกลุ่มคนที่มักอพยพเคลื่อนย้ายไปแสวงโชคในพื้นที่อื่นเมื่อหมดยุคแร่มักจะไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง มีเพียงที่ดินที่เป็นที่พักอาศัยเท่านั้น

ในขณะนี้จำนวนผู้ถือครองพื้นที่ขนาดใหญ่มีเพิ่มขึ้น โดยกลุ่มทุนจากภายนอกเข้ามาซื้อที่ดินจากทั้งเจ้าของที่ดินทั้งรายใหญ่และรายย่อย รวมทั้งการกว้านซื้อที่ป่าบนเขา เพื่อสร้างบ้านพักและรีสอร์ท รวมทั้งปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน และปลูกพืชไร่ เช่น สับปะรดและอ้อย เป็นต้น ส่งผลให้พื้นที่ป่าจำนวนมากถูกเปลี่ยนสภาพ และมีการใช้น้ำเพิ่มขึ้น เกิดปรากฏการณ์ต่อท่อ น้ำนับตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ บางพื้นที่น้ำแห้งและหายไปจากลำห้วยอย่างเห็นได้ชัด เช่น กรณีน้ำตกเก้าชั้นหรือเก้าโจน เป็นต้น

ปัจจุบันชาวบ้านห้วยผาคที่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองและมีอาชีพทำการเกษตรมีประมาณ 30% อีก 20 % มีอาชีพค้าขาย ชาวบ้านมากกว่า 50 % ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ดังนั้นคนในชุมชนส่วนใหญ่จึงมีอาชีพรับจ้างเป็นหลักเป็น

แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญของชุมชนได้แก่ ห้วยน้ำตกเก้าชั้นหรือเก้าโจน ห้วยน้ำร้อนบ่อคลึง ห้วยผาค ห้วยน้ำขาว และลำกาซี

1. น้ำตกเก้าชั้น เดิมเรียกว่าน้ำตกเก้าโจน คำว่า “เก้าโจน” มาจากคำว่า เก้า (ชั้น) และกระโจน หมายความว่าในอดีตน้ำตกแห่งนี้มีปริมาณน้ำมากสามารถมองเห็นกระแสน้ำที่ตกกระทบกับลานหินได้ในระยะไกลทางราชการได้เปลี่ยนชื่อเป็นน้ำตกเก้าชั้นเมื่อประมาณ 2 - 3 ปีมานี้ เนื่องจากเป็นคำพ้องเสียงกับคำว่า “โจร” ซึ่งอาจทำให้นักท่องเที่ยวไม่กล้ามาเที่ยวที่น้ำตกแห่งนี้

ป่าต้นน้ำที่สำคัญของน้ำตกเก้าชั้นคือป่าต้นดาปลาวที่ราบบนที่สูง มีสภาพเป็นป่าดิบ และทุ่งหญ้า ส่วนป่าต้นน้ำของลำห้วยสาขาของน้ำตกมีทั้งป่าดิบ ป่าเบญจพรรณ และป่าไผ่

น้ำตกเก้าชั้นเป็นน้ำตกที่มีน้ำไหลตลอดปี เดิมเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่ใช้ในการทำเหมืองแร่ ด้วยการทำลำรางน้ำจากต้นไม้นขนาดใหญ่ส่งน้ำไปยังพื้นที่ทำเหมือง ในปัจจุบันน้ำตกเก้าชั้นนอกจากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดแล้ว ยังเป็นแหล่งน้ำประปาของชุมชนห้วยผาก และเป็นแหล่งน้ำใช้ที่มีการต่อท่อน้ำไปใช้ประโยชน์โดยตรงอีกหลายแห่ง นับตั้งแต่ต่อท่อจากลำห้วยสาขาบนต้นน้ำ และตลอดลำน้ำ ในปัจจุบันน้ำตกแห่งนี้มีปริมาณน้ำลดลง ในหน้าแล้งมีน้ำน้อยมาก ส่วนหนึ่งเป็นมาจากการเปลี่ยนแปลง ของภูมิอากาศโลก และเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าต้นน้ำ ทั้งจากปัญหาไฟป่า การหาของป่าอย่างผิดวิธี เช่น การ โคนต้นไม้ใหญ่เพื่อเก็บกล้วยไม้ป่า การ โคนต้นไม้ลำตัวในโพรงไม้ รวมถึงการเผาป่าเพื่อล่าสัตว์ รวมถึงการทำไร่ในพื้นที่ป่าต้นน้ำ เป็นต้น

2. ห้วยน้ำร้อนบ่อคลึง เป็นธารน้ำร้อนที่ครอบคลุมโดยเอกชน ซึ่งเดิมชุมชนห้วยผากสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ แต่ภายหลังสิ้นสุดยุคการทำเหมืองแร่ เมื่อเข้าสู่ยุคการท่องเที่ยว ธารน้ำร้อนบ่อคลึงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญระดับจังหวัด และทำรายได้ต่อปีจำนวนมหาศาล และส่งผลให้สิทธิในการใช้ประโยชน์จากธารน้ำร้อนเปลี่ยนไป ในปัจจุบันชุมชนห้วยผากไม่สามารถเข้าไปร่วมใช้น้ำในธารน้ำร้อนบ่อคลึงได้อีกต่อไป ยกเว้นในกรณีที่มีการซื้อน้ำ (น้ำดื่ม) และจ่ายค่าธรรมเนียมและค่าบริการแช่น้ำร้อน

3. ห้วยผาก เป็นลำห้วยที่เป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านห้วยผาก เนื่องจากมีไผ่ผากขึ้นอยู่ตามที่ริมห้วยเป็นจำนวนมาก เนื้อไม้ไผ่ผากมีคุณสมบัติพิเศษคือ มอด ไม่กิน จึงมีความคงทน เหมาะกับการใช้สร้างบ้านเรือน แต่หน่อไม้ไผ่ผากไม่สามารถรับประทานได้ ใบไผ่ผากใช้ห่อขนม โดยเฉพาะห่อข้าวเหนียวต้มที่เรียกว่า “ข้าวห่อ” ไผ่ผากจึงมีความสัมพันธ์กับประเพณีเรียกขวัญเดือนเก้าของชาวกะเหรี่ยง

ในปัจจุบันห้วยผากเป็นลำห้วยที่มีน้ำน้อย ในหน้าแล้งจะมีน้ำไหลบางช่วง เนื่องจากป่าต้นน้ำส่วนใหญ่เป็นป่าที่มีความชื้นต่ำ คือป่าไผ่ ซึ่งมีหลายชนิดที่ไผ่ผาก ไผ่รวก ไผ่นวล ไผ่ป่า และไผ่ตง ส่วนพื้นที่ป่าเบญจพรรณและป่าดิบแล้งในปัจจุบันกำลังฟื้นสภาพ จากการทำให้ และทำไร่ในอดีต จากการสำรวจของทีมวิจัยพบว่าป่าต้นน้ำห้วยผากมีความหลากหลายของพืชสมุนไพร และอาหารค่อนข้างสูง ในปัจจุบันเริ่มมีการต่อท่อน้ำเพื่อดึงน้ำมาใช้ ในบ้านพักตากอากาศส่วนตัวที่สร้างขึ้นบริเวณเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยผาก (หลังวัด)

4. ห้วยน้ำขาว เป็นลำห้วยสาขาของห้วยผาก ชื่อห้วยน้ำขาวเป็นชื่อที่เรียกตามลักษณะของน้ำที่ขาวขุ่นในอดีต ถือเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของกลุ่มบ้านห้วยน้ำขาว ในปัจจุบันห้วยน้ำขาวเป็นลำห้วยที่มีน้ำไหลน้อยมาก เนื่องจากมีการบุกรุกและลักลอบตัดไม้ทั้งในพื้นที่ป่าต้นน้ำและป่ารอบลำห้วยตลอดเส้นทางก่อนไหลลงลำน้ำห้วยผาก ดังนั้นในปัจจุบันชาวบ้านในกลุ่มบ้านห้วยน้ำขาวจึงประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ โดยเฉพาะในหน้าแล้งทุกปี

นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำที่ถูกสร้างขึ้นคือ อ่างเก็บน้ำห้วยผาก บนลำน้ำห้วยผาก และอ่างเก็บน้ำห้วยผากล่าง สร้างขึ้นบริเวณห้วยบ่อคลึงตอนล่าง อ่างเก็บน้ำทั้ง 2 แห่งนี้เป็นแหล่งน้ำใช้โดยตรง และน้ำประปาของหมู่บ้าน (โครงการน้ำประปาดื่มได้ของ อบต.) นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่สำคัญของชาวบ้าน

ทีมวิจัยได้มีการสำรวจลำห้วย รายละเอียดดังในตารางต่อไปนี้

ตารางสำรวจลำห้วยในกลุ่มน้ำห้วยผาก อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ชื่อลำห้วย	สภาพน้ำ	การใช้ประโยชน์
ห้วยลันดา	มีน้ำไหลตลอดปี	ไหลลงน้ำตกเก้าโจน
ห้วยกะเหี่ยง	มีน้ำไหลตลอดปี	
ห้วยบ่อคิ่ง	บ่อน้ำร้อนไหลตลอดปี	น้ำประปาของกลุ่มองค์กรและแหล่งท่องเที่ยวส่วนบุคคล
น้ำตกเก้าโจน	มีน้ำไหลตลอดปี ยกเว้นปี 2553 ที่น้ำแห้ง ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน	น้ำประปาหมู่บ้านแหล่งท่องเที่ยว
ห้วยผาก	น้ำน้อยหรือแห้งในหน้าแล้ง	แหล่งน้ำใช้ของกลุ่มหลังวัด

น้ำประปาหมู่บ้าน ระบบน้ำประปาของชุมชนห้วยผากถูกสร้างขึ้นประมาณปี 2529 โดยเริ่มจากการสร้างถังเก็บน้ำ และสูบน้ำจากอ่างเก็บน้ำหลังวัดไปเก็บไว้ก่อนปล่อยไปตามท่อน้ำประปาตามแรงโน้มถ่วงของโลก แต่ปัญหาคือความไม่คุ้มค่าในการสูบน้ำ ดังนั้นน้ำประปาจากน้ำตกเก้าโจนจึงถูกพัฒนาขึ้นมาแทนน้ำประปาจากอ่างเก็บน้ำ

ในปัจจุบันการใช้น้ำประปาจากน้ำตกเก้าโจนมีปัญหาและข้อจำกัดมากขึ้น และอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในการใช้น้ำได้เนื่องจาก

1. ระดับจุดต่อท่อจากน้ำตกที่ต่ำกว่าที่ตั้งของชุมชน เช่น บริเวณชุมชนหลังวัดบางสวน หนองบัวและท่ากุดา ทำให้ไม่มีน้ำประปาใช้ในหลายพื้นที่

2. มีการต่อท่อประปาจากน้ำตกเก้าโจนหลายจุดไปใช้หลายพื้นที่ ทั้งประปาหมู่บ้าน ประปาในพื้นที่โครงการอุทยานฯ พื้นที่ทหาร ชุดปฏิบัติการที่ 4 น้ำใช้ในฟาร์มกล้วยไม้ขนาดใหญ่ รีสอร์ทและสวนเกษตร ทำให้มีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ

3. การจ่ายค่าน้ำไม่เท่าเทียมกัน เช่น ผู้ใช้น้ำขนาดใหญ่ใช้น้ำฟรี ส่วนชาวบ้านผู้ใช้น้ำมีจ่ายค่าน้ำโดยใช้หลักเกณฑ์ที่ต่างกันคือ บางส่วนจ่ายแบบเหมา ซึ่งเหมาหลายราคา ขึ้นอยู่กับผู้เก็บค่าน้ำ ตั้งแต่ 20 บาทต่อเดือน 50 บาท 70 บาท 100 บาท หรือ 200 บาท เป็นต้น และบางส่วนก็จ่ายค่าน้ำจากมาตรวัดในราคาหน่วยละ 4 บาท และลดลงเหลือหน่วยละ 2 บาท เมื่อปี 2551 ปัญหาความไม่เท่าเทียมในการใช้น้ำและการจ่ายค่าน้ำนี้ได้นำมาสู่การเสนอของชาวบ้านให้มีการตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำประปาให้เป็นระบบเดียวกันในปี 2550 แต่ข้อเสนอนี้จบลงด้วยการลดค่าน้ำประปาให้กับผู้ใช้น้ำในระบบคิดมาตรวัด

นอกจากนี้ยังความขัดแย้งระหว่างการใช้น้ำเพื่อการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการใช้น้ำประปา อาจก่อปัญหามากขึ้นเนื่องจากการท่องเที่ยวต้องการให้มีน้ำไหลตามธารน้ำในปริมาณมาก แต่การประปาทำให้น้ำในลำห้วยลดลง ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ในขณะที่การท่องเที่ยวที่ยังไม่มีระบบการจัดการอย่างกรณีน้ำตกเก้าโจนก็ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำประปา เพราะเป็นระบบประปาที่ไม่มีระบบกรองน้ำ

ป่าไม้

พื้นที่ป่าธรรมชาติในอดีตในพื้นที่กลุ่มน้ำห้วยผาก เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งในด้านพรรณไม้ และมีสัตว์ป่าขนาดใหญ่หลากหลายชนิดทั้งช้าง เสือ หมูป่า เลียงผา เก้ง ขวาง และหมี เป็นต้น แต่ในปัจจุบันพื้นที่ป่าส่วนใหญ่เป็นป่าไผ่ และป่าเบญจพรรณ ส่วนป่าดิบมีอยู่น้อยมาก โดยเฉพาะป่าดิบชื้นเหลือเพียงในพื้นที่ป่าต้นน้ำของน้ำตกเก้าโจน ที่เรียกว่า “ลันดา” ซึ่งหมายถึงพื้นที่ราบบนที่สูง เท่านั้น

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันได้แก่

1. การทำเหมืองแร่ในพื้นที่สูง บริเวณป่าต้นน้ำน้ำตกเก้าชั้น ห้วยผากบางส่วนและห้วยบ่อคั่ง
2. การเผาถ่าน
3. การตัดไม้ขาย
4. การเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ป่าเป็นรีสอร์ทและสวนเกษตรขนาดใหญ่
5. ปัญหาจากไฟฟ้า โดยเฉพาะกรณีที่เกิดไฟฟ้าในพื้นที่ป่าดิบ

ป่าไผ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าที่มีมากที่สุดในลุ่มน้ำห้วยผาก ประกอบด้วยไผ่หลากหลายชนิด ได้แก่ ไผ่ผาก ไผ่นวล ไผ่ป่า ไผ่ตง ไผ่บง ไผ่ศรีสุก และไผ่รวก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้งและดิบชื้น และป่าเต็งรัง ด้วยเหตุที่พื้นที่ป่าส่วนใหญ่เป็นป่าไผ่ ในฤดูแล้งจึงเกิดความแห้งแล้งและไฟป่าได้ง่าย

การใช้ประโยชน์จากป่าที่สำคัญของชุมชนคือ การเก็บหาหน่อไม้ เห็ด ผักป่า และสมุนไพร กอด้วยไม้ การใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้การค้าสำคัญ โดยเฉพาะหน่อไม้และเห็ดโคนนั้นถือว่าเป็นแหล่งรายได้ประจำปีที่สำคัญของชาวบ้านรายละเยียดในภาคผนวก ข ตารางสำรวจพรรณพืชและสัตว์ป่าในพื้นที่ป่าต้นน้ำห้วยผาก อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

การกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าของชุมชนยังไม่มีอย่างชัดเจน แม้ว่าจะมีการตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนขึ้นมาหลายปีแล้วก็ตาม ดังนั้นพื้นที่ป่าส่วนหนึ่งจึงอยู่ภายใต้การดูแลกรมธนารักษ์ และทหาร อีกส่วนหนึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ

ในระยะเวลา 2 - 3 ปีมานี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพป่าธรรมชาติมากที่สุดอีกช่วงหนึ่งจากการสร้างรีสอร์ทและสวนเกษตรขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นผลมาจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการปลูกพืชเชิงเดี่ยวในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง

การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตที่เคยพึ่งพาธรรมชาติของคนชุมชนดังนี้

1. พื้นที่เก็บหาของป่าทั้งเห็ด หน่อไม้ สมุนไพร และพืชอาหารจากป่าอื่นๆ หดไป
2. ปริมาณน้ำในลำห้วยธรรมชาติลดลง
3. ไม่มีพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์

4.1.2 ลำดับเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวกรณีปัญหาขาดแคลนน้ำลุ่มน้ำห้วยผาก

การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นนโยบายที่สำคัญอีกด้านหนึ่งที่หน่วยงานรัฐมุ่งส่งเสริมเพื่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ ซึ่งจังหวัดราชบุรีเป็นพื้นที่เป้าหมายพัฒนาการท่องเที่ยวอีกจังหวัดหนึ่ง ที่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ ส่งผลให้การท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีเติบโตอย่างรวดเร็ว การขยายตัวของการท่องเที่ยวดังกล่าวส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ กล่าวคือมีการเปลี่ยนการใช้ที่ดิน ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการใช้พื้นที่ป่าธรรมชาติ และความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกรณีน้ำตกเก้าโจนซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญทั้งในด้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอสวนผึ้ง และแหล่งน้ำใช้ที่สำคัญของชุมชน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานในพื้นที่ ปริมาณน้ำในลำธารลดน้อยลงจนกระทั่ง

15 มกราคม 2553	คณะทำงานสภาพลเมืองมีมติจัดเวทีสภาพลเมืองที่อำเภอสวนผึ้ง พร้อมนำเสนอกรณีการใช้น้ำกับการท่องเที่ยวในพื้นที่สวนผึ้ง ในวันที่ 29 มกราคม 2553
28 มกราคม 2553	ประธานงานประชาคมราชบุรีและนักข่าวทีวีไทยลงพื้นที่น้ำตกเก้าโจน
29 มกราคม 2553	ประชุมชมรมราชบุรีร่วมกับสถาบันพระปกเกล้าและ NDI จัดเวที “สภาพลเมือง” ณ ศาลาประชาคมอำเภอสวนผึ้ง ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ส.ส.สามารถ พริยยะปัญญพร

	รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี ผู้แทนจากอำเภอสวนผึ้ง อบต.สวนผึ้ง ร้อย ดชด.137 กอ.รมน. ทีมวิจัยเพื่อท้องถิ่นลุ่มน้ำห้วยผาก กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน ผู้แทนชมรม ผู้ประกอบการรีสอร์ท ผู้ประกอบการกัญชวล้วยไม้ กลุ่มรักษากระโจม กลุ่มผู้ใช้น้ำทุ่ง แฝก กลุ่มผู้ใช้น้ำตะโกล่าง และผู้เข้าร่วมจากอำเภออื่นๆ ในจังหวัดราชบุรี ประมาณ 100 คน ผลการประชุมดังกล่าว มีข้อเสนอให้มีการจัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการ แก้ปัญหาอำเภอสวนผึ้ง ประกอบด้วย ฝ่ายการเมือง หน่วยงานราชการและองค์กร ส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการรีสอร์ท กัญชวล้วยไม้ และภาคประชาสังคม
2, 3 กุมภาพันธ์ 2553	“สภาพเมืองสวนผึ้ง” แพร่ภาพใน “วาระประเทศไทย” ทางทีวีไทย
4 กุมภาพันธ์ 2553	นายอำเภอพร้อมด้วยกรมชลประทาน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้งลง พื้นที่น้ำตกเก้าโจน
5 กุมภาพันธ์ 2553	ที่ประชุมประชาคมห้วยผากมีการหยิบยกกรณีนักข่าวลงพื้นที่ขึ้นมาพูดคุยในที่ประชุม ประเด็นปัญหาคือ ทำไมนักข่าวลงพื้นที่ไม่ผ่านผู้นำ หรือหน่วยงานในพื้นที่ และ ประเด็นการค่อน้ำของเอกชนมีจริงหรือไม่ และใครเดือดร้อน
5 มีนาคม 2553	ที่ประชุมประชาคมห้วยผาก ลงมติว่า ไม่มีผู้เดือดร้อนจากการค่อนน้ำจากน้ำตกเก้า โจน แม้จะมีข้อโต้แย้งจากทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผากและกลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน ทีมวิจัย ลุ่มน้ำห้วยผากเตรียมประเด็นการศึกษาดูงานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เกี่ยวกับการ จัดการลุ่มน้ำในสถานการณ์ความขัดแย้งและประเด็นการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน
6 มีนาคม 2553	ที่ประชุมกลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน มีมติไม่เห็นด้วยกับมติที่ประชุมประชาคมห้วยผาก และเสนอให้มีการเดินสำรวจตั้งต้นน้ำน้ำตกเก้าโจนลงมาถึงน้ำตกชั้นล่าง เพื่อดูว่า สภาพป่าต้นน้ำ และการใช้น้ำจากน้ำตกเป็นอย่างไร โดยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดเข้าร่วมการสำรวจด้วย
9 มีนาคม 2553	ส่งหนังสือเชิญผู้ร่วมชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่ระดับตำบล และอำเภอเข้า ร่วมการสำรวจน้ำตกเก้าโจน
10 มีนาคม 2553	ประชุมทีมวิจัยและตัวแทนจากกลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจนวางแผนการศึกษาดูงาน
14 มีนาคม 2553	กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจนขึ้นแก้ปัญหาน้ำประปาบริเวณห้องน้ำลานจอดรถ สวนห้อยหน้า ป้ายน้ำตก และบริเวณที่ล้างจานไม่ไหล โดยการขออนุมัติค่อท่อจากจากท่อของรอง นายกฯ อบต.สวนผึ้ง
15 - 18 มีนาคม 2553	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผากและกลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจนเดินทางไปศึกษาดูงานการจัดการ ลุ่มน้ำแม่ตาช้าง และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่บ้านแม่กลางหลวง และแม่กำปอง จังหวัดเชียงใหม่
20 มีนาคม 2553	กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจนร่วมกับทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก ประชุมวางแผนการสำรวจต้น น้ำ โดยมี ร้อย ดชด.137 เข้าร่วมวางแผน
22 - 23 มีนาคม 2553	กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจนร่วมกับทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผากสำรวจน้ำตก โดยมี ร้อย ดชด. 137 หน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ และผู้แทนจาก อบต.สวนผึ้ง เข้าร่วมสำรวจ

25 มีนาคม 2553	กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจนประสานขอน้ำจาก อบต.สวนผึ้ง เนื่องจากน้ำประปาในน้ำตกไม่ไหล
26 มีนาคม 2553	ทีมวิจัยกลุ่มน้ำห้วยผากส่งหนังสือเชิญทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมสรุปบทเรียนการสำรวจต้นน้ำ
30 มีนาคม 2553	ประชุมสรุปบทเรียนการสำรวจต้นน้ำ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจากกลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน ทีมวิจัยกลุ่มน้ำห้วยผาก ผู้แทนจากอำเภอสวนผึ้ง ผู้แทนจาก อบต.สวนผึ้ง และ อบต.ท่าเคย ร้อย ตชด. 137 หน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ชุดปฏิบัติการที่ 4 และ ประธานประชาคมห้วยผาก รวมทั้งสิ้น 33 คน

ผลการสำรวจ พบว่า

- 1) มีการต่อท่อน้ำบนต้นน้ำจริง อย่างน้อย 2 จุด ขนาดท่อ 4 นิ้ว ต่อเมื่อปี 2550 และ 2 นิ้ว ในปี 2553 ไปยังพื้นที่หมู่ 3 (ผาปก) และมีการท่อน้ำเหล็กขนาด 6 นิ้ว บริเวณชั้น 4 และบริเวณชั้น 1 อีก 4 ท่อ ไปยังประปาหมู่บ้าน โครงการอุทยานฯ ลันดาออร์คิด และ บั้วพัฒนาอิลลัสโตรรี่ สวนมะนาว และประปาในพื้นที่น้ำตกเก้าโจน
- 2) ปริมาณน้ำในลำห้วยที่มีการต่อท่อน้ำไม่มีน้ำไหลลงสู่ร้านค้าเก้าโจน เพราะปริมาณน้ำทั้งหมดไหลเข้าท่อน้ำ ส่วนปริมาณน้ำเหนือน้ำตกชั้น 4 ขึ้นไปยังมีปริมาณน้ำไหลในลำธาร แต่ไม่มีน้ำไหลลงสู่ร้านค้าชั้นแรกเนื่องจากน้ำไหลเข้าสู่ท่อประปาอีก 5 ท่อ ทั้งหมด ฉะนั้นน้ำตกบริเวณชั้นหนึ่งจึงไม่มีน้ำไหล มีเพียงน้ำข้างตามแอ่งและมีสีน้ำตาลเข้ม
- 3) พบว่ามีต้นไม้ขนาดใหญ่ถูกโค่นจำนวน 3 - 4 ต้น และมีไฟไหม้ป่าเป็นบริเวณกว้างทั่วไป แม้ในพื้นที่ป่าดิบแล้งในเขตต้นน้ำ สภาพป่าโดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นป่าไผ่ มีบางส่วนเป็นป่าดิบแล้ง (ระดับที่ประมาณ 1,000 ฟุต ขึ้นไป)

ข้อเสนอจากที่ประชุม

- 1) ควรมีการดูแลรักษาและฟื้นฟูป่า โดยการปลูกป่า เน้นต้นไม้ในท้องถิ่นที่คนและสัตว์กินได้ ให้ความร่มรื่น เช่น มะไฟป่า ต้นผึ้ง มะม่วงป่า กล้วยป่า
- 2) การดูแลเรื่องไฟป่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประสานงานกับชาวบ้านด้วย เช่น กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจนก็สามารถประสานความร่วมมือมาได้
- 3) ควรมีการทำฝายชะลอความชื้นในต้นน้ำ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานกับชุมชนด้วย
- 4) สร้างฝายชะลอน้ำบริเวณน้ำตกชั้นล่าง แล้วย้ายท่อประปา 4 ท่อมาบริเวณฝายที่สร้างใหม่ และให้จัดระบบประปาเป็นระบบเดียวกัน มีเก็บค่าน้ำในอัตราแก้วน้ำ
- 5) กรณีการต่อท่อน้ำบริเวณต้นน้ำ ขอให้ทางอำเภอสวนผึ้งเป็นหน่วยงานกลางประสานการพูดคุยเพื่อหาทางออกร่วมกัน
- 6) ให้มีการจัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการจัดการน้ำในระดับอำเภอ

สรุปประเด็นปัญหาในลุ่มน้ำห้วยผาก

1. ปัญหาในเชิงแนวคิด เนื่องจากหลายชุมชนเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม และเป็นชุมชนเมืองแร่ในอดีต ฐานทางความคิดเกี่ยวกับน้ำเป็นเรื่องต้นทุนกำไร เป็นหลัก ไม่ได้มองน้ำในเชิงระบบคุณค่า ซึ่งมีผลต่อการใช้น้ำที่มุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดมากกว่าความสมดุล
2. ปัญหาจากการเน้นบทบาทภาครัฐ ที่มุ่งการจัดการเชิงพื้นที่ มากกว่าการเชื่อมโยงทั้งระบบอย่างรอบด้าน และไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
3. ปริมาณน้ำเท่าเดิมหรือลดลง แต่การใช้น้ำเพิ่มขึ้น
4. พื้นที่ป่าต้นน้ำลดลง เนื่องจากการใช้พื้นที่ไม่เป็นมิตรกับธรรมชาติ ส่งผลต่อการลดลงของน้ำในธรรมชาติ
5. มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และรุกรานทางน้ำสาธารณะมากขึ้น
6. ปัญหาคุณภาพน้ำ ยังไม่มีระบบควบคุมน้ำทั้งจากสถานประกอบการบ้านพักและรีสอร์ท รวมทั้งน้ำทั้งจากชุมชนด้วย
7. การพัฒนาที่ผ่านมายังขาดการมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่มในชุมชน และขาดการบูรณาการ ต่างคนต่างทำ
8. ขาดกฎกติการ่วมของชุมชน เกิดปัญหามือใครยาวสาวได้สาวเอา
9. ขาดแผนชุมชน
10. ไม่มีการติดตามประเมินผล
11. เป็นการพัฒนาที่ไม่พิจารณาปัจจัยหรือข้อมูลอย่างรอบด้าน ทำให้เกิดปัญหาอย่างใหม่ เช่น การขุดลอกลำห้วย

4.2 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาและฟื้นฟูลำน้ำห้วยผาก

4.2.1 สถานการณ์การใช้น้ำกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

การพัฒนาจังหวัดราชบุรี ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นนับตั้งแต่พื้นที่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ เช่น มีการเปลี่ยนแปลงสภาพป่า ธรรมชาติและแหล่งน้ำสาธารณะ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มมากขึ้นและเข้มข้นขึ้น เช่น การใช้น้ำและที่ดิน มีการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมสู่ชนบทและสร้างปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหากล้นเห็บและอากาศเป็นพิษ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้เกิดคำถามต่อทิศทางการพัฒนาว่าจะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างไร

การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นนโยบายที่สำคัญอีกด้านหนึ่งที่หน่วยงานรัฐมุ่งส่งเสริมเพื่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ ซึ่งจังหวัดราชบุรีเป็นพื้นที่เป้าหมายพัฒนาการท่องเที่ยวอีกจังหวัดหนึ่ง ที่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวธรรมชาติหรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่งผลให้การท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีเติบโตอย่างรวดเร็วในระยะ 4 - 5 ปีมานี้ ข้อมูลจากหอการค้าจังหวัดราชบุรีระบุว่า ปี 2551 - 2552 จังหวัดราชบุรีมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นถึง 200 % ในขณะที่ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งธุรกิจรีสอร์ทและบ้านพักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

กรณีกลุ่มน้ำห้วยผาก เฉพาะในพื้นที่หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง พบว่ารีสอร์ทหรือบ้านพักเพิ่มขึ้นจาก 8 แห่ง ในปี 2548 เป็น 27 แห่ง ในปี 2553 หรือเพิ่มขึ้นถึง 238 % ในระยะเวลา 4 - 5 ปี การขยายตัวของการท่องเที่ยวดังกล่าวอาจส่งผลให้คนในท้องถิ่นมีรายได้จากการรับจ้างทำงานในสถานประกอบการรีสอร์ทและบ้านพักหรือรายได้จากการค้าขายสินค้าในท้องถิ่น แต่ประเด็นคำถามที่สำคัญก็คือจะพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมทั้งในการกำหนดทิศทางท่องเที่ยวและเกิดการกระจายรายได้สู่คนท้องถิ่นอย่างแท้จริงได้อย่างไร ผลจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ป่าธรรมชาติและการใช้พื้นที่บนที่สูงเพิ่มขึ้น ทำให้พื้นที่ป่าธรรมชาติลดลง มีการใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทั้งน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติและน้ำจากระบบประปา ข้อมูลของอำเภอสวนผึ้งเกี่ยวกับการใช้น้ำเพื่อการท่องเที่ยว รีสอร์ทหรือบ้านพัก 55 แห่ง จำนวน 276 แห่ง ใช้น้ำ 843,421.5 ลิตร/วัน

ในขณะที่ความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้น แต่ขาดความพร้อมในด้านการพัฒนาสาธารณูปโภค โดยเฉพาะการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อรองรับการเติบโตดังกล่าว ทำให้เกิดการจัดหาแหล่งน้ำใช้เอง เป็นที่มาของการต่อน้ำมาจากน้ำตกเก่าชั้น ทำให้เกิดความขัดแย้งเรื่องการใช้น้ำเพื่อการท่องเที่ยวกับการใช้น้ำอุปโภคบริโภค และการใช้น้ำส่วนรวมและเพื่อทำธุรกิจ ซึ่งน้ำตกเก่าชั้นนับว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ แต่มีข้อจำกัด คือ สภาพป่าต้นน้ำส่วนใหญ่เป็นป่าไฟ ไม่อุดมสมบูรณ์ และมีปริมาณน้ำน้อย และจากการสำรวจพบว่าการค่อน้ำจากต้นน้ำ 2 จุด และต่อน้ำบริเวณน้ำตกชั้นล่างกระจายน้ำไปอีก 4 ท่อ ซึ่งเป็นการจัดการในลักษณะมือใครยาวสาวได้สาวเอา และไร้กฎกติกาในการใช้น้ำ อาจนำมาสู่ปัญหาความขัดแย้งจากการใช้น้ำอย่างรุนแรงในอนาคตได้

4.2.2 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาและฟื้นฟูลำน้ำห้วยผาก

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่พบว่า มีผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับน้ำและการจัดการน้ำหลายส่วน ได้แก่ เกษตรกร รีสอร์ท องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มแม่ค้าบริเวณน้ำตกเก่าชั้น เป็นต้น เพื่อจัดระบบ กระจายการพึ่งพา

แหล่งน้ำ และสร้างกติกาในการใช้น้ำร่วมกัน โดยความร่วมมือการสร้างกลไกหรือตั้งคณะทำงานเพื่อผลักดันไปสู่การแก้ปัญหา
ร่วมกันทุกฝ่ายจึงแบ่งการดูแลรักษาและฟื้นฟูลำน้ำห้วยผาก สรุปได้ดังนี้

ทีมวิจัยกับชุมชน

- สร้างกระบวนการเรียนรู้เสริมความเข้มแข็งของชุมชนผ่านงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยการนำเสนอ
ผลการดำเนินงานโครงการในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2552 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม
บรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ ต.สวนผึ้ง อ.สวน
ผึ้ง จ.ราชบุรี และพระราชทานอนุญาตนางพรทิพย์ สำเภา หัวหน้าโครงการ เข้าถวายรายงาน
ความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น และในการดำเนินกิจกรรมโครงการ
อาศัยการทำกิจกรรมร่วมกันของชุมชน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การทำความเข้าใจ
การลงพื้นที่พูดคุยศึกษาข้อมูลต่าง ๆ จากชุมชน การเดินสำรวจป่าและแหล่งต้นน้ำ การดึง
หน่วยงานภาคีต่าง ๆ เช่น กองทัพภาคที่ 1 กรมทรัพยากรน้ำ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ
สวนผึ้ง โครงการแนวเชื่อมต่อเทือกเขาตะนาวศรีและโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ เข้ามา
มีส่วนร่วมในการศึกษาและพูดคุยกระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลำน้ำห้วยผากร่วมกัน ซึ่งพื้นที่
ลำน้ำห้วยผากเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความสำคัญโดยทางโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาอัน
เนื่องมาจากพระราชมหาราชสมเด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดตั้งขึ้นเพื่อ
อนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าและเพื่อสำรวจสภาพทางสังคม ทางกายภาพ และทางชีวภาพ เพื่อ
จัดทำเป็นแหล่งความรู้ให้กับเยาวชน และประชาชนโดยการประยุกต์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อ
การดำรงชีวิต ซึ่งมีกรอบการดำเนินงานของโครงการหลายด้านด้วยกัน ได้แก่ ด้านการจำแนก
เขตอุทยานธรรมชาติวิทยา ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการฟื้นฟูสภาพ
ธรรมชาติ ด้านวิชาการและงานวิจัย
- สร้างแนวคิดเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่บ้านตะโกกลาง สภาทศพลเมือง การ
จัดตั้งกลุ่มและเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำตกเก้ายักษ์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
โดยจากการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและเก็บข้อมูลร่วมกันของทีมวิจัยและชุมชน ส่งผลให้
เกิดความเข้มแข็งของชุมชนด้านกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม และเห็นปัญหาที่จะเกิดขึ้น
ในอนาคต จึงรวมตัวกันจัดตั้ง “สภาทศพลเมือง” ตำบลสวนผึ้ง เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ในการหาแนวทางในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งเป็นการใช้กระบวนการงานวิจัย
เพื่อท้องถิ่นมาใช้ขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนจนสำเร็จเห็นผลเป็นรูปธรรม และเรียนรู้
ไปพร้อมๆ กับการศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์น้ำ จนเกิดการพัฒนากการ
ดำเนินงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมรับฟังและร่วมแก้ไขปัญหของชุมชน รวมถึงเกิดการ
รวมตัวของพ่อค้าแม่ค้าและคนในพื้นที่ลำน้ำห้วยผากในการรวมตัวกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน
ซึ่งการจัดตั้ง “สภาทศพลเมืองสวนผึ้ง” ได้รับความสนใจและได้ถูกนำเสนอผ่านทีวีไทย ทีวี
สาธารณะ (Thai PBS) ในช่วงวาระประเทศไทย “เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2553 โดยสะท้อนภาพ
การรวมตัวในการก่อตั้งสภาทศพลเมืองโดยมีพื้นฐานจากกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นตัว
ขับเคลื่อนงาน เพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งในด้านการใช้ประโยชน์จากน้ำ และผลักดันให้
เกิดการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ระหว่างชาวบ้านและหน่วยงานภาครัฐ และยกระดับการแก้ไข
ปัญหาสู่ระดับนโยบายของท้องถิ่นและนโยบายสาธารณะต่อไป

- สำรวจพื้นที่ต้นน้ำร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นร่วมกัน เช่น การใช้ประโยชน์จากลำน้ำห้วยผาก สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นต้น เพื่อจัดทำข้อมูลมาพูดคุยเพื่อหาทางออกร่วมกันในเวทีประชาคม

กลุ่มแม่ค้าน้ำตกเก่าขึ้นกับบทบาทสำคัญต่อการดูแลน้ำตกเก่าขึ้น

จากการพูดคุยของทีมวิจัยได้สร้างความสำคัญเรื่องการดูแลน้ำตกเก่าขึ้นให้กับกลุ่มแม่ค้าที่ขายของบริเวณน้ำตก ซึ่งนับว่าเป็นต้นน้ำสำคัญของลำน้ำห้วยผาก กลุ่มแม่ค้าน้ำตกเก่าขึ้นจึงประชุมร่วมกันและพบว่าสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับน้ำตกเก่าขึ้น คือ น้ำตกชั้นล่างไม่มีน้ำไหลเลย ส่วนน้ำที่ขังตามแอ่งมีสีดำ ซึ่งอาจเกิดจากการมีน้ำน้อยไม่ไหลถ่ายเทหรือเกิดจากการหาปลาในบริเวณน้ำตก ส่วนในชั้นที่สูงขึ้นไปมีน้ำไหลเพิ่มขึ้น และใสขึ้น แต่ก็ยังไม่มากนัก มีการวางท่อค่อน้ำบริเวณชั้นหนึ่งและชั้นสองหลายจุด เพื่อนำน้ำไปใช้ทั้งในระบบประปาหมู่บ้าน โครงการอุทยานฯ ไร่มะนาว ถันดาออร์คิด และบัววัฒนาฮิลล์ รีสอร์ท การต่อท่อดังกล่าวน่าจะมีผลต่อการลดลงของปริมาณน้ำในน้ำตกชั้นล่าง ไม่มีป้ายบอกทาง ระยะทาง และบอกชั้น ที่พักในแต่ละจุดที่มีร่องรอยการเริ่มถูกทิ้งร้าง มีขยะถูกทิ้งกระจัดกระจาย มีทั้งขยะที่เป็นอันตราย เช่น เศษแก้ว และขยะที่ไม่ย่อยสลาย และไม่มีการกำจัดขยะอย่างถูกต้อง บางจุดร่อนน้ำไหลคั่งขึ้นและมีหนูรบกวน มีการวางกระสอบทรายกั้นร่องน้ำในบางจุด ซึ่งดูไม่เหมาะสมกับพื้นที่ที่ควรรักษาสภาพธรรมชาติให้กลมกลืน และมีการก่อสร้างห้องน้ำมานานแต่ยังไม่สามารถเปิดใช้ได้ จึงได้ระดมข้อเสนอในการจัดการและดูแลน้ำตกเก่าขึ้นร่วมกัน ดังนี้

- ควรมีการจัดทำป้ายบอกทาง ระยะทาง และบอกชั้น รวมถึงชนิดพรรณไม้ในป่าต้นน้ำของน้ำตก
- ควรมีการจัดจ้างนักการเพื่อทำงานเต็มเวลา ดูแลทั้งเรื่องเก็บและกำจัดขยะ รวมถึงดูแลความสะอาดของห้องน้ำ
- น่าจะมีการระดมกำลังในการดูแล ขุดลอกและทำความสะอาดในบริเวณน้ำตก ซึ่งกลุ่มร้านค้าก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะไปร่วมกิจกรรมนี้
- ควรจะมีการเก็บกักน้ำในบริเวณชั้นแรกของน้ำตก เพื่อให้มีแอ่งน้ำสำหรับหน้าแล้ง
- ควรร่วมกันกำหนดกฎระเบียบและบทลงโทษสำหรับการฝ่าฝืนที่สร้างปัญหา เช่น การทิ้งขยะ การนำอาหารมารับประทานในบริเวณน้ำตก เป็นต้น
- ควรห้ามไม่ให้มีการจับสัตว์น้ำ และสัตว์ป่าในบริเวณน้ำตก
- น้ำตกเก่าขึ้นน่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจแห่งหนึ่งในภาคตะวันตกหากมีระบบการจัดการที่จะฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ การจัดภูมิทัศน์ที่สวยงามและกลมกลืนกับธรรมชาติ มีระบบการจัดการเกี่ยวกับการใช้น้ำจากน้ำตกอย่างมีระบบ
- อบต. ควรจะจัดให้มีการประชุมชาวบ้าน เจ้าของร้านค้า และคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตก ณ น้ำตกเก่าขึ้นพร้อมดูพื้นที่จริง เพื่อวางแผนทางบริหารจัดการน้ำตกให้เป็นจริง
- ที่ประชุมได้มอบหมายให้นายวรวิทย์ พรหมทอง ทีมวิจัย ซึ่งเป็นตัวแทนในคณะทำงานฯ เป็นผู้ประสานงานกับนายก อบต. สวนผึ้ง

กลุ่มแม่ค้าน้ำตกกับ อบต.สวนผึ้ง

จากข้อเสนอดังกล่าว กลุ่มแม่ค้าน้ำตกได้เข้าร่วมการประชุมและเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำตกร่วมกับ อบต. จึงได้นำเสนอข้อมูลต่อ ส.อ.สมปอง เป็นโพธิ์กลาง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง กล่าวว่า อบต.จะเริ่มดำเนินการ โดยเริ่มจาก

- การจัด อพปร. เข้ามาประจำ 2 จุด คือบริเวณป้อม และด้านในน้ำตกชั้นล่าง เพื่อดูแลความสงบเรียบร้อย และพื้นที่บริเวณรอบป้อมจะต้องย้ายร้านค้าออกทั้งหมด
- มีการจัดทำป้ายต่างๆ
- เรื่องไฟฟ้า ทาง อบต. มีงบประมาณสนับสนุนประมาณแสนกว่าบาท ขณะนี้กำลังดำเนินการขอต่อไฟฟ้า ซึ่งคาดว่าจะใช้เวลาไม่เกิน 1 เดือน โดยนายอภิศักดิ์จะประสานกับทางไฟฟ้าเพื่อให้ทราบความคืบหน้าไม่เกิน 1 สัปดาห์
- เรื่องร้านค้า อบต. จะจัดพื้นที่สำหรับร้านค้าที่ขายประจำ (ขายทุกวัน และขายวันเสาร์-อาทิตย์) 2 จุด คือ ร้านค้า 7 ร้านที่ก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เป็นร้านค้าสำหรับขายของฝากและของที่ระลึก ส่วนบริเวณหน้าคันไทร จะเป็นร้านค้าสำหรับขายอาหาร ซึ่งเจ้าของร้านจะต้องลงทุนค่าทำร้านกันเอง ส่วนร้านค้าที่ขายเฉพาะช่วงเทศกาลจะมีการจัดพื้นที่ให้กางร่ม กรณีผู้ค้าขายรอกยกให้ตัดออก เพราะจัดการยาก ส่วนเรื่องอัตราค่าเช่าร้านให้ทางกลุ่มเตรียมเสนอในที่ประชุมคณะทำงาน
- คนทำความสะอาดจะรับคนทำงาน 1 คน ทำงานเต็มเวลา ทำทั้งงานเก็บขยะ ดูแลความสะอาดห้องน้ำ จัดแต่งสวน และอื่นๆ ค่าจ้างเดือนละ 5,080 บาท สมคร ได้ที่ปลัด อบต. ในระยะต่อไปอาจจะรับสมครเพิ่มขึ้น ขึ้นอยู่กับปริมาณงาน คุณสมบัติสำคัญของคนทำงาน คือ ความขยันและความรับผิดชอบ
- การต่อเติมหน้าร้าน 7 ร้านไม่จำเป็นต้องทำแล้ว เพราะไม่ใช่ร้านสำหรับขายอาหาร และการวางสินค้าไม่ควรล้ำออกมาเกินพื้นที่คอนกรีต

ซึ่งผลจากการพูดคุยร่วมกัน ทำให้เกิดข้อสรุปความเห็นเบื้องต้น ดังนี้

- ผู้ที่ประสงค์จะค้าขายที่น้ำตกจะต้องมีการขึ้นทะเบียน รวมทั้งรถขายไอศกรีมด้วย
- ผู้ค้าขายรอกไม่อนุญาตให้เข้ามาขายในบริเวณพื้นที่น้ำตกเก่าขึ้น
- เรื่องค่าเช่าร้าน ให้ทางกลุ่มร้านค้าเสนออัตราค่าเช่าขึ้นมา เพื่อร่วมกันพิจารณาในที่ประชุมในคณะทำงานฯ ซึ่งทางกลุ่มร้านค้าได้เสนอให้เก็บอัตรา 200 บาทต่อเดือน สำหรับร้านขายของฝาก ส่วนร้านอาหารซึ่งทางร้านค้าจะต้องดำเนินการทำร้านตัวเองเสนอให้เก็บเดือนละ 100 บาท
- เรื่องไฟฟ้า จะมีการแยกมิเตอร์ย่อยให้แต่ละร้าน
- การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสรรพื้นที่ของร้านค้า ให้กลุ่มร้านค้าไปปรึกษาหารือและตกลงกันเอง ในวันเสาร์ที่ 4 กรกฎาคม 2552 แล้วส่งรายละเอียดทั้งหมด รวมทั้งการออกแบบร้านค้าสำหรับขายอาหาร (ให้เหมือนกัน เช่น มุงหญ้าคา) และจัดทำทะเบียนร้านค้าให้กับทาง อบต. หลังจากนั้นก็จะมีการนัดประชุมคณะทำงานฯ โดยเร็วที่สุด

หลังจากนั้นได้สรุปประเด็นสำคัญในการประชุมร่วมกับ ปลัด อบต.สวนผึ้ง และทีมงานในวันพฤหัสบดีที่ 2 กรกฎาคม 2552 ต่อที่ประชุม แล้วเริ่มการปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดสรรพื้นที่ร้านค้า โดยพิจารณาจาก 4 เงื่อนไข คือ

1. ขายจริง
2. ขายประจำชัดเจน
3. ขายก่อน-หลัง
4. เป็นคนในหมู่ 7

และหลังการปรึกษาหารือได้ข้อสรุปในการจัดระเบียบร้านค้า ดังนี้

1. ร้านขายของฝาก 6 ร้าน ได้แก่

- ร้านที่ 1 - 2 คือร้านนางกาญจนา วิจิต ขายเสื้อผ้าและของฝาก
- ร้านที่ 2 - 3 คือร้านนางศิริณา ศิริสมบูรณ์ ขายผลไม้ ขนมและเครื่องคั่ว
- ร้านที่ 4 คือ ร้านนางอัมพร กุลอึ้ง ขายของฝาก
- ร้านที่ 5 คือ ร้านนางสาวสายพิน โพธิ์ ขายของฝาก
- ร้านที่ 6 คือ ร้านนางจันทร์เพ็ญ วงศ์ทอง ขายของฝาก
- ร้านที่ 7 คือ ร้านนางจรงจิต กุวิวัฒน์ ขายของฝาก

2. ร้านขายอาหาร 8 ร้าน ได้แก่

- ร้านที่ 1 ร้านนางละอองศรี กระแก้ว
- ร้านที่ 2 ร้านนางศรี พรหมทอง
- ร้านที่ 3 ร้านของสมคิด สานใจ
- ร้านที่ 4 ร้านนางสาวอัมรา ลามา
- ร้านที่ 5 ร้านนางสายฝน บุญกร
- ร้านที่ 6 ร้านนางพรทิพย์ สำเภา
- ร้านที่ 7 ร้านนางสาวสงกรานต์ ชาวสวนกล้วย
- ร้านที่ 8 ร้านนางธานี เคยสนิท

3. ทะเบียนร้านค้าค้าผักแก้ง

ทะเบียนร้านค้าค้าผักแก้ง หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ชื่อเจ้าของร้านค้า	ประเภทร้านค้า	ช่วงเวลาที่ย้าย
1). นางกาญจนา วิจิต	ร้านของฝาก และเสื้อผ้า	วันเสาร์-อาทิตย์ และเทศกาล
2). นางจุงจิต กุวิณะ	ร้านของฝาก	วันเสาร์-อาทิตย์ และเทศกาล
3). นางอัมพร กุลอึ้ง	ร้านของฝาก	วันธรรมดา
4). นางศิริภา ศิริสมบุรณ์	ร้านผลไม้ และเครื่องดื่ม	วันเสาร์-อาทิตย์ และเทศกาล
5). นางสาวสายพิน โพธิ์	ร้านของฝาก	วันเสาร์-อาทิตย์ และเทศกาล
6). นางจันทร์เพ็ญ วงศ์ทอง	ร้านของฝาก	วันเสาร์-อาทิตย์ และเทศกาล
7). นางศรี พรหมทอง	ร้านอาหาร	ทุกวัน
8). นางธานี เคยสนธิ	ร้านอาหาร	วันเสาร์-อาทิตย์ และเทศกาล
9). นางพรทิพย์ สำเภา	ร้านเครื่องดื่ม และของฝาก	วันเสาร์-อาทิตย์ และเทศกาล
10). นางสาวสงกรานต์ ชาวสวนกล้วย	ร้านอาหาร	วันเสาร์-อาทิตย์ และเทศกาล
11). นางสมคิด สานใจ	ร้านของฝาก	ทุกวัน
12). นางสาวอัมรา ลามา	ร้านอาหาร	วันเสาร์-อาทิตย์ และเทศกาล
13). นางละอองศรี กระแก้ว	เครื่องดื่ม	ทุกวัน
14). นางสาวฝน บุญกร	อาหาร	วันเสาร์-อาทิตย์ และเทศกาล

ทีมวิจัยกับสถานประกอบการ

จากการพูดคุยระหว่างทีมวิจัยกับผู้ประกอบการในช่วงที่ผ่านมา ผู้ประกอบการได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมการประชุม แต่เป็นผู้ที่ไม่สามารถตัดสินใจได้ เป็นการร่วมรับฟังข้อมูลข่าวสารเท่านั้น ทีมวิจัยจึงได้จัดเวทีลงพูดคุยกับผู้ประกอบการและกลุ่มผู้ใช้น้ำในโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชนในการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า จังหวัดราชบุรี จึงทำให้ทราบสถานการณ์การใช้ น้ำ บ้านทุ่งแฝก เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2552 พบว่า ความเป็นมาและสถานการณ์เกี่ยวกับการใช้น้ำ มีพื้นที่ใช้น้ำมากกว่า 4,000 ไร่ ใน 3 หมู่บ้านคือ บ้านบ่อ หมู่ 1 บ้านทุ่งแฝก หมู่ 2 ต.สวนผึ้ง และบ้านห้วยแห้ง หมู่ 5 ต.ตะนาวศรี ซึ่งมีการใช้น้ำในการทำนาโดยการสร้างฝายไม้ ประมาณ 4 - 5 ฝาย ทดน้ำเข้านา ต่อมาฝายไม้ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำและไม่สามารถทดน้ำเข้าพื้นที่เพาะปลูกได้ เนื่องจากการทำเหมืองแร่ในพื้นที่ต้นน้ำห้วยบ่อ การเปิดพื้นที่ทำเกษตรแผนใหม่ และการทำไม้ การทำเหมืองแร่ในพื้นที่ต้นน้ำห้วยบ่อ นับตั้งแต่ผาปก และทุ่งเจดีย์ หลังปี 2517 ซึ่งเป็นปีที่สวนผึ้งถูกยกฐานะเป็นอำเภอสวนผึ้ง ทำให้มีการพัฒนาการคมนาคมที่สะดวกสบายมากขึ้น ส่งผลให้การขยายตัวของเหมืองแร่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ปัญหาที่ตามมาสำหรับพื้นที่ลุ่มน้ำตอนล่างก็คือปัญหาโคลนและตะกอนทราย ทำให้ลำห้วยและคลองส่งน้ำตื้นเขิน และประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ หลังปี 2520 ชาวบ้านส่วนหนึ่งเลิกทำนาเปลี่ยนไปทำไร่ การทำเกษตรแผนใหม่ ในพื้นที่สูง เช่น ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกอ้อย และข้าวโพด เป็นต้น ทำให้พื้นที่ถูกเปลี่ยนสภาพมากขึ้นและมีตะกอนทรายในลำห้วยมากขึ้น การตัดไม้ทั้งไม้รวก และไม้แปรร

รูปอื่นๆ ปัญหาตะกอนทรายและขาคเลนน้ำนอกจากชาวบ้านจะปรับตัวด้วยการปรับเปลี่ยนการเพาะปลูกแล้ว บางส่วนก็ปรับตัวโดยการหาแหล่งน้ำใหม่ เช่น ขุดสระ หรือขุดบ่อ อย่างไรก็ตามในปี 2525 - 2527 ได้เกิดปัญหาความแห้งแล้ง เกิดปรากฏการณ์ไผ่ตายขุย และปัญหาไฟฟ้าที่สร้างความเสียหายรุนแรง ชาวนาในแถบนี้จึงหยุดทำนาติดต่อกันหลายปี กระทั่งในปี 2527 จึงมีการสร้างฝายทดน้ำบ้านทุ่งแฝกขึ้น โดยกรมชลประทานสร้างสร้างฝายเสร็จประมาณ 2 ปี จึงมีการก่อสร้างคลองส่งน้ำ และชาวบ้านสามารถใช้น้ำในการเพาะปลูกได้

ปัจจุบันปัญหาสำคัญคือน้ำไม่พอใช้ เนื่องจากมีการใช้น้ำในพื้นที่ดอนบนเพิ่มขึ้น ปัญหาพื้นที่สูงๆ ต่ำๆ ทำให้การส่งน้ำไม่สะดวก ปัญหาตะกอนทรายอุดตัน ปัญหาการกักน้ำของผู้ใช้น้ำหรือการแย่งน้ำระหว่างผู้ใช้น้ำ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำส่วนใหญ่ เห็นว่าทางกลุ่มยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนทั้งข้อมูลจำนวนผู้ใช้น้ำ พื้นที่ใช้น้ำ ปัญหา และสาเหตุของปัญหา นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยรู้ และไม่ยอมรับกติกาหรือระเบียบการใช้น้ำร่วมกัน เนื่องจากระเบียบดังกล่าวผู้ใช้น้ำไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนด แต่มาจากกรมชลประทาน ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาขาดน้ำหรือเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ใช้น้ำขึ้นทางกลุ่มจึงไม่สามารถจัดการหรือแก้ไขปัญหามากนัก ข้อเสนอของคณะกรรมการต่อการแก้ไขปัญหาคือ ให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้ใช้น้ำ พื้นที่ใช้น้ำ และปัญหาที่เกิดขึ้น โดยอาจจะมีการกำหนดกรอบ หรือคำถามการเก็บข้อมูล แล้วให้เด็กหรือเยาวชนเข้ามาช่วยเก็บ หลังจากนั้นจะมีการจัดประชุมสรุปข้อมูล และประชุมสมาชิกกลุ่มต่อไป

สรุปแนวทางในการดูแลรักษาและฟื้นฟูลำน้ำห้วยผาก (3 มิถุนายน 2553)

1. การฟื้นฟูลำน้ำ โดยจะเริ่มจากการปลูกป่าในน้ำตกเก่าโจน นอกจากนี้จะต้องมีแผนเรื่องการควบคุมไฟป่า โดยอำเภอสวนผึ้งจะประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. การสร้างฝาย และฝายชะลอน้ำ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำในน้ำตกเก่าโจน ทางอำเภอสวนผึ้งและกองพลพัฒนาจะร่วมประสานงานกับชลประทาน
3. การสำรวจและหาแหล่งน้ำใหม่ เช่น การขุดลอกขุมเหมืองเก่าเพื่อเป็นทางเลือกแหล่งน้ำใหม่อีกทางเลือกหนึ่ง อำเภอสวนผึ้งจะสำรวจและชี้เป้าให้ทหารเข้ามาดำเนินการ
4. มีเวทีทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาเรื่องน้ำกับเจ้าของท่อ และผู้ประกอบการอื่นๆ เพื่อนำไปสู่การหาทางออกร่วมกันหลายฝ่าย เช่น การถอดท่อ หาแหล่งน้ำใหม่ หรือการตั้งกฎระเบียบการใช้น้ำร่วมกัน โดยอำเภอสวนผึ้งจะเป็นตัวกลางในการประสานงาน
5. การพัฒนาระบบน้ำประปาเพิ่มขึ้น เช่น ระบบประปอนาถในที่สูงของหมู่บ้านห้วยผาก เพื่อให้สามารถกระจายน้ำไปยังพื้นที่ที่ขาดน้ำได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะดำเนินการ โดย อบต.สวนผึ้ง

โดยมุ่งเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาระบบข้อมูลโดยชุมชน เช่น แผนที่ชุมชน ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นใหม่ สร้างสังคมอุดมปัญญา เป็นต้น การลดบทบาทภาคราชการและเพิ่มบทบาทภาคประชาชน ให้ชุมชนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ภาคราชการทำหน้าที่กระตุ้น ช่วยเหลือ และสนับสนุน(การลงแขกทางสมอง) มีการจัดลำดับความสำคัญก่อน หลัง การสร้างระบบการติดตามประเมินผล และตรวจสอบ การสร้างกฎกติการ่วมของชุมชน การจัดทำแผนชุมชนที่เชื่อมโยงการพัฒนาทั้งระบบ คน น้ำ ป่า และคน การมองภาพรวมอย่างรอบด้านและเชื่อมโยงหลายมิติ คนที่ได้ประโยชน์ต้องมีหน้าที่ต่อส่วนรวม ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์ หรือไม่ก็ไม่เสียประโยชน์ และการทำงานต้องออกจากทุนทางสังคมหรือสิ่งที่มียู่แล้วในพื้นที่ จนเกิดความเคลื่อนไหวจากปัญหาการจัดการน้ำนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเรื่องอื่นๆ ในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

การจัดทำแผนแม่บทพัฒนาน้ำตกเก้าโจน เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2554 เกี่ยวกับ

1. เรื่องท่อน้ำในน้ำตก มติที่ประชุมคือให้ถอดท่อทั้งหมดในน้ำตกออก แล้วให้ผู้ประกอบการหาแหล่งน้ำใหม่ ส่วนท่อน้ำ 4 ท่อบริเวณ น้ำตกชั้น 1 ชลประทานได้ศึกษาและออกแบบสร้างฝายเก็บน้ำบริเวณใต้สะพานแขวน ชั้น 1 เมื่อสร้างฝายเสร็จให้ย้ายท่อมาใช้น้ำจากฝาย โดยจัดระเบียบการใช้น้ำใหม่ คือ มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ และมีการกำหนดกฎกติกาการใช้น้ำร่วมกัน เช่น ใครมีสิทธิใช้น้ำ ใช้อย่างไร และจ่ายค่าน้ำอย่างไร เป็นต้น โดยการประสานงานกับเจ้าของท่อแต่ละท่อและผู้ประกอบการที่ใช้น้ำจากน้ำตกเข้าร่วมด้วย เพื่อชี้แจงข้อมูล รับทราบมติที่ประชุม และแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาาร่วมกัน ในการประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนการจัดการน้ำอำเภอสวนผึ้ง ที่มีนายอำเภอสวนผึ้งเป็นประธาน

2. โครงการสร้างฝายเก็บน้ำ และฝายชะลอน้ำ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำในน้ำตก ชลประทานราชบุรีได้สำรวจออกแบบ และ กำหนดจุดก่อสร้างในพื้นที่เรียบร้อยแล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการเสนอของบประมาณปี 2555 ส่วนฝายชะลอน้ำตอนบนของน้ำตกมีการสำรวจตั้งแต่ชั้น 1 - 3 ไว้บ้างแล้ว นอกจากนี้ยังมีโครงการสร้างฝายชะลอน้ำของป่าไม้ ซึ่งของบประมาณปี 2554 จาก กปร. เพื่อสร้างฝายชะลอน้ำในพื้นที่โครงการอุทยานฯ 300 ฝายและปี 2555 ของบจากจังหวัดสร้างฝายอีก 100 ฝาย ประธานในที่ประชุมได้มอบหมายให้ชลประทานราชบุรีประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำแผนและดำเนินการนอกจากการสร้างฝายแล้วเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำในน้ำตก การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้เพื่อให้สามารถเก็บน้ำในธรรมชาติได้เพิ่มมากขึ้น เช่น การควบคุมไฟป่าในหน้าแล้งและปลูกป่าในหน้าฝน เป็นต้น ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมทั้งหน่วยงานราชการ ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน

3. โครงการปรับปรุงทัศนียภาพพัฒนาจังหวัด 2 ด้านบาท ในปี 2554 ประกอบด้วยการสร้างฝายน้ำล้นเหนือสะพานแขวนชั้น 1 จำนวน 2 ฝาย การสร้างที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว การสร้างถังขยะแบบคอไม้ การสร้างถังล้างรองเท้าและระบบท่อประปาในน้ำตก และการจัดสวนหน้าป้ายน้ำตก กรณีการสร้างฝาย ทั้งฝายเก็บน้ำ ฝายน้ำล้น และฝายชะลอน้ำให้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้งชลประทานโครงการอุทยานฯ อบต.สวนผึ้ง กองพลพัฒนาที่ 1 และชาวบ้าน

4. เรื่องขอบเขตของพื้นที่ในบริเวณน้ำตก คือทำให้เกิดความชัดเจนระหว่างพื้นที่ของเอกชนและพื้นที่สาธารณะ โดยขอบเขตพื้นที่ในน้ำตกมีพื้นที่ของเอกชนเกี่ยวข้องกับพื้นที่ของน้ำตก 2 กรณี กรณีแรกคือพื้นที่ฝั่งซ้ายของน้ำตก 2 แปลง พื้นที่ 100 ไร่กว่ามีการขอเช่าเพื่อการเกษตรมานานแล้วโดยนายเชิดชัย เป็นการเช่าก่อนที่จะมีระเบียบการปฏิบัติเกี่ยวกับการเช่า 5 ข้อ อย่างไรก็ตามหากมีโครงการพัฒนาน้ำตกของทางราชการก็ขอพื้นที่ออกได้ กรณีที่ 2 พื้นที่ฝั่งขวาของถนนทางเข้าน้ำตกที่มีการปลูกสร้างอาคารของ นายบุญส่ง อุดมภาค เป็นพื้นที่ทางกายภาพ ซึ่งสามารถให้เช่าได้ แต่เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ว่าเป็นพื้นที่ของนายบุญส่งมีสิทธิครอบครอง หรือเป็นที่สาธารณะของชุมชน ดังนั้นประธานในที่ประชุมจึงมอบหมายให้กองพลพัฒนาที่ 1 ประสานการประชุมเพื่อหามติที่ชัดเจนในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 09.00 น.

การดำเนินงานบริหารจัดการน้ำเก้าโจนของคณะทำงานจากภาคประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกเก้าชั้น (เก้าโจน) ถูกแต่งตั้งมาได้ 2 ปี และเริ่มการบริหารจัดการที่ชัดเจน โดยแบ่งการทำงานออกเป็น 4 ฝ่าย คือฝ่ายจัดเก็บ ฝ่ายเบิกจ่าย ฝ่ายดูแลพื้นที่น้ำตก และฝ่ายตรวจสอบ มีคณะทำงานประมาณ 20 กว่าคน จากภาคประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่การดำเนินการในช่วง ตุลาคม 2552 - พฤศจิกายน 2553 สรุปผลได้ดังนี้

1. รายรับ

1. ค่าจำหน่ายบัตรน้ำตก	478,830	บาท
2. ค่าจัดเก็บหน้าห้องน้ำ	71,055	บาท
3. ค่าเช่าอาคารร้านค้า	2,800	บาท
4. ค่าเช่าพื้นที่ร้านค้าข้างจร	3,900	บาท
5. ค่าเช่าพื้นที่ขายไอศกรีม	2,900	บาท
รวมยอดรายรับ	584,685	บาท

2. รายจ่าย

1. ค่าจ้างจำหน่ายบัตรน้ำตก	66,600	บาท
2. ค่าจ้างจัดเก็บหน้าห้องน้ำ	39,800	บาท
3. ค่าอาหารเด็กและเครื่องดื่ม (เด็กทำงานวันหยุด)	38,514	บาท
4. ค่าเบี้ยเลี้ยง อปพร คณะทำงาน	19,500	บาท
5. ค่าจ้างคนเก็บขยะรายเดือน	60,000	บาท
6. ค่าวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องเขียน	39,897	บาท
7. ค่าจัดสวนหน้าป้ายน้ำตก	18,452	บาท
8. ค่าวัสดุและอุปกรณ์ห้องน้ำ	10,139	บาท
9. ค่าขยะ	8,400	บาท
10. ค่าพิมพ์บัตรค่าธรรมเนียมน้ำตก	11,250	บาท
11. ค่าไฟฟ้าสวนสุขภาพ	2,445	บาท
12. ค่าน้ำมันรถ ประสานงาน (ก.ย.-พ.ย.53)	2,700	บาท
13. อุดหนุนการประกวดหมู่บ้าน อพป.	10,400	บาท
14. อุดหนุนงานลอยกระทงปี 2553	11,000	บาท
15. ค่าก่อสร้างหน้าร้านค้า	35,000	บาท
16. ค่าป้ายน้ำตก	17,500	บาท
17. ค่าเสียหายรถนักท่องเที่ยว	500	บาท
รวมยอดรายจ่าย	352,040	บาท
ยอดเงินคงเหลือ	192,645	บาท

เงินรายได้สุทธิที่เหลือคณะทำงานมีมติจะจัดสรรดังต่อไปนี้

1. พัฒนาสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน	20 %
2. กองทุนสวัสดิการของ หมู่ที่ 7 ต.สวนผึ้ง	20 %
3. ค่าตอบแทนคณะทำงาน	15 %
4. สมทบกองทุนสวัสดิการตำบลสวนผึ้ง	20 %
5. เงินคงคลัง	25 %

การค้นหามติในการแก้ปัญหาที่ราชพัสดุบริเวณน้ำตกเก้าโจน จากมติที่ประชุมเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2554 สรุปได้ดังนี้

1. ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้กำหนดพื้นที่ฝั่งขวาของถนนทางเข้าน้ำตกทั้งหมดและพื้นที่ฝั่งซ้ายของถนน บางส่วนคือไหล่ถนนและห้องน้ำเป็นพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากไม่เคยมีราษฎรคนใดครอบครองหรือใช้ประโยชน์มาก่อน และเมื่อทางราชการใช้พื้นที่เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เช่น การสร้างถนนทางเข้าน้ำตก ก็ไม่มีราษฎรรายใดโต้แย้งหรือ มีหนังสือยินยอม หรือกรณีการปลูกป่าก็ไม่มีราษฎรรายใดโต้แย้งหรืออ้างสิทธิในการครอบครองพื้นที่ ที่ประชุมจึงเสนอ ให้ อบต. สวนฝั่งดำเนินการขอกันพื้นที่จากกรมธนารักษ์เพื่อให้ชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน

2. เมื่อ อบต. ขอกันพื้นที่ออกแล้วทางทหารจะดำเนินการแจ้งให้นายบุญส่ง อุดมนาม หุดดำเนินการ ก่อสร้างอาคาร หากยังไม่หยุดก็จะเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจมาร่วมปิดประกาศเป็นลายลักษณ์อักษรตามขั้นตอน 1, 2, 3 ซึ่งแต่ละขั้นตอนใช้เวลา 15 วัน หากยังไม่หยุดดำเนินการก็เข้าสู่ขั้นตอนการฟ้องขับไล่

3. กรณีที่ดินริมน้ำตกด้านฝั่งซ้ายซึ่งเช่าเพื่อการเกษตร โดยนายชิดชัย หากมีการสร้างรีสอร์ทสามารถยกเลิก สัญญาเช่าได้ เพราะถือว่าผิดสัญญาเช่า หรือเมื่อครบสัญญาเช่า หากชุมชนมีความเห็นอย่างไรก็ส่งเรื่องไปที่ธนารักษ์ได้

4. กรณีที่ชลประทานจะสร้างฝายกักเก็บน้ำของชลประทานบริเวณสะพานแขวนน้ำตกชั้นที่ 1 สามารถขอกัน พื้นที่ออกทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของลำห้วยได้ข้างละ 12 เมตร

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

5.1 สรุปผลการวิจัย

ชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก มีลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภูเขาสูง และที่ราบสูง ส่วนที่ตั้งของชุมชนจะตั้งอยู่ตามที่ราบลุ่มลำห้วยผากเชื่อมต่อกับที่ราบลุ่มน้ำลำกาชี ลุ่มน้ำห้วยผาก และลุ่มน้ำห้วยสาขา โดยบ้านห้วยผากตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มห้วยผาก ประกอบด้วยลุ่มน้ำสาขาย่อยคือน้ำตกเก้าโจน ห้วยน้ำร้อนบ่อคลึง ห้วยน้ำขาวและลำห้วยผาก ไหลมาบรรจบกัน ซึ่งเป็นพื้นที่ราบลุ่มที่มีขนาดใหญ่กว่า เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทั้งทางภูมิชาติพันธุ์และทางวัฒนธรรม คือ มีทั้งกะเหรี่ยงพุทธ กะเหรี่ยงคริสต์ พม่า และคนไทยจากภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ อพยพเข้ามาในยุคทำเหมืองแร่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2480 – 2528 ต่อมาเมื่อการทำเหมืองแร่ชะงัก เริ่มมีการจับจองที่ดิน และส่วนหนึ่งนำมาทำรีสอร์ทสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2535 ทำให้เกิดการซื้อขายที่ดินเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ในขณะที่ประชากรเพิ่มขึ้น มีการสร้างบ้านเรือนอย่างหนาแน่นในพื้นที่หลังวัดห้วยผากและดงคริสต์ และมีการขยายพื้นที่ตั้งบ้านเรือนไปบนพื้นที่สูงหลังวัดเพิ่มขึ้น พบว่าในปี พ.ศ.2553 มีรีสอร์ทเพิ่มขึ้นถึง 238% ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ป่าธรรมชาติและการใช้พื้นที่บนที่สูงเพิ่มขึ้น ทำให้พื้นที่ป่าธรรมชาติลดลง มีการใช้น้ำเพิ่มขึ้นทั้งน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติและน้ำจากระบบประปา และจากการสำรวจแหล่งน้ำในพื้นที่พบว่า พื้นที่เก็บหาของป่าแห้งเหือด หนองไม้ สมุนไพร และพืชอาหารจากป่าอื่นๆ หดไป ปริมาณน้ำในลำห้วยธรรมชาติลดลง และไม่มีพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์

ทีมวิจัยจึงได้เปิดเวทีสร้างความเข้าใจ เก็บรวบรวมข้อมูล การสำรวจพื้นที่ป่าและลำน้ำ พบว่า มีการต่อหน้าบนคันน้ำไปใช้ทำประปาหมู่บ้าน น้ำตกเก้าโจน รีสอร์ท และหลายหน่วยงาน ทำให้ไม่มีน้ำไหลลงสู่ลำน้ำตกเก้าโจน เพราะปริมาณน้ำทั้งหมดไหลเข้าท่อ น้ำส่วนปริมาณน้ำเหนือลำน้ำตกชั้น 4 ขึ้นไปยังพอมีปริมาณน้ำไหลในลำธาร แต่ไม่มีน้ำไหลลงสู่ลำน้ำตกชั้นแรกเนื่องจากน้ำไหลเข้าสู่ท่อประปา ฉะนั้นน้ำตกบริเวณชั้นหนึ่งจึงไม่มีน้ำไหล มีเพียงน้ำขังตามแอ่งและมีสีน้ำตาลเข้ม นอกจากนี้ยังมีต้นไม้ขนาดใหญ่ถูกโค่นจำนวน 3 - 4 ต้น และมีไฟไหม้ป่าเป็นบริเวณกว้างทั่วไป แม้ในพื้นที่ป่าดิบแล้งในเขตต้นน้ำ สภาพป่าโดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นป่าไฟ มีบางส่วนเป็นป่าดิบแล้ง (ระดับที่ประมาณ 1,000 ฟุต ขึ้นไป)

ทีมวิจัยจึงได้ข้อสรุปว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในลุ่มน้ำห้วยผากเกิดจาก

- ปัญหาในเชิงแนวคิด เนื่องจากหลายชุมชนเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม และเป็นชุมชนเหมืองแร่ในอดีต ฐานทางความคิดเกี่ยวกับน้ำเป็นเรื่องต้นทุนกำไรเป็นหลัก ไม่ได้มองน้ำในเชิงระบบคุณค่า ซึ่งมีผลต่อการใช้น้ำที่มุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดมากกว่าความสมดุล
- ปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติดิน น้ำ ป่า เนื่องจากพื้นที่ป่าต้นน้ำลดลง เนื่องจากการใช้ป่าที่ไม่เป็นมิตรกับธรรมชาติ ส่งผลต่อการลดลงของน้ำในธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและรุกรานทางน้ำสาธารณะมากขึ้น ปริมาณน้ำท่าเดิมหรือลดลง แต่การใช้น้ำเพิ่มขึ้น ปัญหาคุณภาพน้ำ ยังไม่มีระบบควบคุมน้ำทั้งจากสถานประกอบการบ้านพักและรีสอร์ท รวมทั้งน้ำทั้งจากชุมชนด้วย
- ปัญหาการพัฒนาที่ผ่านมายังขาดการมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่มในชุมชน และขาดการบูรณาการต่างคนต่างทำ ขาดกฎกติการ่วมของชุมชน เกิดปัญหาเมื่อใครยวสาวได้สาวเอา ขาดแผนชุมชน

ไม่มีการติดตามประเมินผล และการพัฒนาที่ไม่พิจารณาปัจจัยหรือข้อมูลอย่างรอบด้าน ทำให้เกิดปัญหาอย่างใหม่ เช่น การขุดลอกลำห้วย เป็นต้น

- ปัญหาจากการเน้นบทบาทราชการ ที่มุ่งการจัดการเชิงพื้นที่ มากกว่าการเชื่อมโยงทั้งระบบอย่างรอบด้าน และไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

พร้อมทั้งมีข้อเสนอจากที่ประชุมให้มีการดูแลรักษาและฟื้นฟูป่า โดยการปลูกป่า เน้นต้นไม้ในท้องถิ่นที่คนและสัตว์กินได้ ให้ความร่มรื่น เช่น มะไฟป่า ต้นผึ้ง มะม่วงป่า กล้วยป่า เป็นต้น การดูแลเรื่องไฟฟ้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประสานงานกับชาวบ้านด้วย เช่น กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก่าชั้นก็สามารถประสานความร่วมมือมาได้ การทำฝายชะลอความชื้นในต้นน้ำและมีการสร้างฝายชะลอน้ำบริเวณน้ำตกชั้นล่าง แล้วย้ายท่อประปา 4 ท่อมาบริเวณฝายที่สร้างใหม่โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานกับชุมชน และให้จัดระบบประปาเป็นระบบเดียวกัน มีเก็บค่าน้ำในอัตราก้าวหน้า กรณีการต่อท่อประปาบริเวณต้นน้ำ ขอให้ทางอำเภอสวนผึ้งเป็นหน่วยงานกลางประสานการพูดคุยเพื่อหาทางออกร่วมกัน และมีการจัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการจัดการน้ำในระดับอำเภอ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลลำน้ำห้วยผาก ดังตารางต่อไปนี้

บทบาทและกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาและฟื้นฟูลำน้ำห้วยผาก

ผู้ที่เกี่ยวข้อง	บทบาท	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
ทีมวิจัย	● เก็บรวบรวมข้อมูล สำรวจพื้นที่ต้นน้ำร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นร่วมกัน เช่น การใช้ประโยชน์จากลำน้ำห้วยผาก สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นต้น เพื่อจัดทำข้อมูลมาพูดคุยเพื่อหาทางออกร่วมกันในเวทีประชาคม ● นำเสนอข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ให้กับทุกภาคส่วนรับทราบ ● สร้างแนวคิดเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	● เกิดสภาพภาคพลเมืองตำบลสวนผึ้ง ในการจัดการดูแลทรัพยากรร่วมกัน ● การจัดตั้งกลุ่มและเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำตกเก่าชั้นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจากการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและเก็บข้อมูลร่วมกันของทีมวิจัยและชุมชน ● เกิดการต่อยอดการดำเนินงานสู่โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชนในการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า จังหวัดราชบุรี
กลุ่มแม่ค้าน้ำตกเก่าชั้น	● ชวนกลุ่มแม่ค้าพูดคุยถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับน้ำตกเก่าชั้น ● ดำรงน้ำตกเพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น ● พุดคุยค้นหาแนวทางการบริหารจัดการน้ำตกร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	● เกิดข้อเสนอต่อ อบต.สวนผึ้ง ในการปรับปรุงน้ำตกเก่าชั้นให้มีระเบียบสวยงาม ● เกิดระบบการบริหารจัดการของกลุ่มแม่ค้าน้ำตกเก่าชั้นร่วมกับเยาวชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

	ดูแลและบริหารจัดการน้ำตกเก้ายักษ์ร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	ท้องถิ่น มีงบประมาณเหลือไว้ใช้สำหรับการบริหารจัดการและดูแลน้ำตกเก้ายักษ์
เยาวชนในตำบลสวนผึ้ง	- เข้าร่วมเก็บรวบรวมข้อมูล การสำรวจน้ำตก และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับทีมวิจัยและกลุ่มแม่ค้าน้ำตกเก้ายักษ์ - ทำงานและกิจกรรมบริเวณน้ำตกเก้ายักษ์ร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง	- ช่วยกันพัฒนาน้ำตกเก้ายักษ์และร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลน้ำตก - เข้าร่วมกิจกรรมของน้ำตกเก้ายักษ์ เช่น ช่วยเก็บค่าเข้าน้ำตกเก้ายักษ์ จัดกิจกรรมวันสำคัญของหมู่บ้าน เป็นต้น - สามารถออมเงินจากการทำงานบริเวณน้ำตก
สถานประกอบการ	เข้าร่วมพูดคุยในเวทีประชุมของทีมวิจัยและสำรวจพื้นที่	ยังไม่มีบทบาทและส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำตกมากนัก และผู้ที่เข้าร่วมส่วนใหญ่มักเป็นผู้แทนที่ไม่สามารถตัดสินใจแทนเจ้าของสถานประกอบการได้
อบต.สวนผึ้ง	- พิจารณาข้อเสนอของกลุ่มแม่ค้าน้ำตกเก้ายักษ์ - สนับสนุนสาธารณูปโภคและการบริหารจัดการให้กับกลุ่มแม่ค้าน้ำตกเก้ายักษ์	- เกิดการพูดคุยและให้กลุ่มแม่ค้าน้ำตกเก้ายักษ์เข้ามาเป็นคณะทำงานน้ำตกเก้ายักษ์ - เกิดระบบสาธารณูปโภคที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดทำป้ายบอกทาง การจัด อปพร. บริเวณป่า และด้านในน้ำตกชั้นล่าง เพื่อดูแลความสงบเรียบร้อย การจัดร้านค้า และการจ้างคนทำความสะอาดเพื่อเก็บขยะ ดูแลความสะอาดห้องน้ำ จัดแต่งสวน และอื่นๆ เป็นต้น - เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
สภาภาคพลเมืองตำบลสวนผึ้ง	- ชักชวนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ตำบลสวนผึ้ง - บูรณาการการดำเนินงานและงบประมาณในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลสวนผึ้ง	- เกิดการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การจัดการป่า การจัดการน้ำ การจัดการที่ดินและการปรับปรุงภูมิทัศน์ เป็นต้น - เกิดการประสานการดำเนินงานจาก

	• เผยแพร่การดำเนินงานให้ทุกภาคส่วนรับทราบ	ภาคส่วนต่างๆ เช่น กรมชลประทาน กรมธนารักษ์ โครงการอุทยานฯ อบต.สวนผึ้ง กองพลพัฒนาที่ 1 หน่วยงานราชการ ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน เป็นต้น • เผยแพร่การดำเนินงานของสภาภาคพลเมืองตำบลสวนผึ้งทางทีวีไทย
--	---	--

เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2554 ได้มีการจัดทำแผนแม่บทพัฒนาน้ำตกเก้าโจน เรื่องการวางท่อน้ำในน้ำตก โครงการสร้างฝายเก็บน้ำและฝายชะลอน้ำเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำในน้ำตก โครงการปรับปรุงทัศนียภาพบริเวณน้ำตก และการจัดการขอบเขตของพื้นที่ในบริเวณน้ำตกให้เกิดความชัดเจนระหว่างพื้นที่ของเอกชนและพื้นที่สาธารณะ โดยในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2554 ได้มีมติจากที่ประชุมในการแก้ปัญหาที่ราชพัสดุบริเวณน้ำตกเก้าโจน เกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่ฝั่งขวาของถนนทางเข้าน้ำตกทั้งหมดและพื้นที่ฝั่งซ้ายของถนนบางส่วนคือไหล่ถนนและห้องน้ำเป็นพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากไม่เคยมีราษฎรคนใดครอบครองหรือใช้ประโยชน์มาก่อน และเมื่อทางราชการใช้พื้นที่เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม กรณีที่ดินรืมน้ำตกด้านฝั่งซ้ายซึ่งเข้าเพื่อการเกษตร หากมีการสร้างรีสอร์ทสามารถยกเลิกสัญญาเช่าได้ เพราะถือว่าผิดสัญญาเช่า หรือเมื่อครบสัญญาเช่า กรณีที่ชลประทานจะสร้างฝายกักเก็บน้ำของชลประทานบริเวณสะพานแขวนน้ำตกชั้นที่ 1 สามารถขอคืนพื้นที่ออกทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของลำห้วยได้ข้างละ 12 เมตร และขอให้เอกชนหยุดดำเนินการก่อสร้างอาคาร หากยังไม่หยุดก็จะเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจมาร่วมปิดประกาศเป็นลายลักษณ์อักษรตามขั้นตอน 1, 2, 3 ซึ่งแต่ละขั้นตอนใช้เวลา 15 วัน หากยังไม่หยุดดำเนินการก็เข้าสู่ขั้นตอนการฟ้องขับไล่

5.2 บทเรียนการวิจัย

5.2.1 กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการทำงานวิจัย

ตนเอง

- ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน
- ได้เรียนรู้การควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดีขึ้น ใจเย็นและมีสติมากขึ้น
- ได้เรียนรู้การเป็นผู้นำผู้ตาม รับฟังและแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นมากขึ้น
- ได้เรียนรู้ความถนัดหรือความสนใจของตัวเอง กล้าพูดกล้าแสดงออก
- ได้เรียนรู้จุดอ่อนจุดแข็งของตัวเอง
- ได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น
- ได้เรียนรู้การแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ กล้าเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้น
- ได้เรียนรู้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คัดวิเคราะห์ เห็นปัญหาร่วมกัน
- ได้เรียนรู้การบันทึกและจัดทำรายงาน
- ได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในชุมชน และประยุกต์ใช้งานวิจัยกับงาน อสม. ได้

- ได้เห็นหน้าที่ของตัวเองในชุมชนทำงานเป็นระบบมากขึ้นมีการวางแผน และสรุปบทวนเรียนรู้ตัวเองเพิ่มขึ้น

ทีมวิจัย

- ได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การแบ่งบทบาทภายในทีม เพื่อนร่วมทีมอารมณ์ลดลง
- ได้เรียนรู้การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบมีส่วนร่วม การจดบันทึก
- ได้เรียนรู้การติดต่อประสานงานอย่างสร้างสรรค์ กล่าวคือกล้าพูด กล้าตัดสินใจ
- ได้เรียนรู้การฟังอย่างลึกซึ้ง มีเหตุผลมากขึ้น เปิดใจรับฟังกันมากขึ้น
- ได้เรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลบริบทชุมชนผ่านการจัดเวทีและสำรวจพื้นที่ป่าและน้ำตก
- ได้เรียนรู้การนำเสนอข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้กับการดำเนินงานในพื้นที่ สาธิตการทำงาน โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชนตำบลสวนผึ้งในการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และตัดสินใจวางแผนการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่

ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือภาคีเครือข่าย

- ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ และทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่น
- ส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการจัดการน้ำ ได้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้กับชุมชนอย่างตรงจุด

5.2.2 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทำงานวิจัย

- กระบวนการจัดกิจกรรมวิจัยทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระดับตัวบุคคล เช่น มีความมั่นใจ และกล้าแสดงออกมากขึ้น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น การพูดที่มีเนื้อหากระชับ ชัดเจนมากขึ้น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในทีมวิจัย มีการประสานงานกับทุกภาคส่วนจนได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพิ่มขึ้น เช่น โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยา องค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดน 137 เป็นต้น
- เกิดการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการร้านค้ารายย่อยในพื้นที่น้ำตกเก่าชั้น หมู่ที่ 7 ต.สวนผึ้ง ซึ่งมีการประชุมกลุ่มอย่างต่อเนื่องทุกเดือน มีการอบรมทรัพยากรภายในกลุ่ม และมีการสำรวจพื้นที่น้ำตก เพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจปัญหาของน้ำตกเก่าชั้น นอกจากนี้กลุ่มร้านค้ายังสามารถจัดการสนับสนุนงบประมาณการก่อสร้างร้านค้า 8 ร้าน จากเงินรายได้จากน้ำตกเก่าชั้น
- เกิดการจัดตั้งคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกเก่าชั้น ซึ่งเป็นข้อเสนอส่วนหนึ่งจากกลุ่มร้านค้า น้ำตกเก่าชั้น เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวในพื้นที่น้ำตกเก่าชั้น ซึ่งได้รับการตอบสนองจาก อบต.สวนผึ้ง เป็นอย่างดี และขณะนี้อยู่ระหว่าง การกำหนดกฎระเบียบการใช้พื้นที่น้ำตกและวางโครงสร้างการบริหารจัดการน้ำตกที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมและมีระบบการตรวจสอบที่ชัดเจน
- เกิดคณะทำงานร่วม ประกอบด้วยโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยา ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อบต.สวนผึ้ง มูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์ สำนักสงฆ์ห้วยหนึ่ง และโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งฯ และทีมพี่เลี้ยงสภาเด็กฯ เป็นต้น เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ในพื้นที่และวางแนวทางในการทำงานหนุนเสริมองค์กรชุมชน

- เกิดสภาเด็กและเยาวชนตำบลสวนผึ้ง ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานร่วมกับ อบต.สวนผึ้ง โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในดวงจันทร์ สำนักสงฆ์ห้วยหนึ่ง สถาบันเพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วม (ปทุมธานี) แก่นนำชุมชนและแกนนำเยาวชน และพี่เลี้ยงซึ่งมีประสบการณ์ทำงานด้านเด็กและเยาวชนจากพื้นที่อื่น ทำให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่เริ่มเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มากขึ้นจากการช่วยกันเก็บขยะในน้ำตก และรักษาผลประโยชน์ของในท้องถิ่นมากขึ้นจากการไปเก็บเงินเข้าน้ำตกกันเอง แต่มีระบบในการดูแลโดยชุมชน
- เกิดความร่วมมือและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต.สวนผึ้ง ในบางกิจกรรม เช่น การเสวนา “การจัดการน้ำในพื้นที่ตำบลสวนผึ้ง” และการสัมมนาเครือข่ายสภาเด็กและเยาวชนตำบลสวนผึ้ง เป็นต้น นอกจากนี้ทาง อบต. ยังได้จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของสภาเด็กฯ และสภาองค์กรชุมชนในปี 2553 ไว้ด้วย
- องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้คนในทีมได้บริหารจัดการน้ำตกได้เอง และผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นความสำคัญของงานที่ทำ จึงมีหนังสือแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนระดับอำเภอสวนผึ้ง

5.2.3 กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างทีมวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนงานวิจัย

- มีการสร้างความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ เช่น การเยี่ยมเยียนพูดคุย การชวนกันสำรวจป่าและน้ำตก การจัดตั้งคณะทำงานกลุ่มร้านค้าบริเวณน้ำตก เป็นต้น
- การประสานงานอย่างต่อเนื่อง และเชิญทุกภาคส่วนเข้าร่วมการประชุมเพื่อสื่อสารการดำเนินงานอย่างทั่วถึง
- การใช้ข้อมูลรายงานการประชุม เพื่อให้ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถติดตามงานได้ต่อเนื่อง
- การให้กำลังใจกัน
- การเตรียมประเด็นหรือข้อมูลก่อนการประชุม ช่วยสร้างการมีส่วนร่วมในข้อมูลและนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาหารือร่วมกันได้ ลดความขัดแย้งในเวทีและในชุมชน
- การวางแผนงานร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดและบูรณาการการดำเนินงานร่วมของทุกหน่วยงาน
- การแบ่งบทบาทตามความถนัดหรือเงื่อนไขของแต่ละคน
- การให้ความสำคัญกับข้อคิดเห็นของทุกคน

5.3 ปัญหาการวิจัย

- มีการทำงานพัฒนาควบคู่กับงานวิจัย ต้องมีข้อมูลสนับสนุนอย่างเพียงพอ หากขาดข้อมูลสนับสนุนอาจเกิดความไม่เข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้
- การจัดเวทีไม่ต่อเนื่อง และขาดการจัดบันทึก
- การจัดบันทึกการประชุมของทีมวิจัยยังมีน้อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการจัดทำรายงาน
- การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ประกอบการริศรน้อย เนื่องจากกลัวว่าจะได้รับผลกระทบจากการดำเนินการ

- ความขัดแย้งจากกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากการดูแลรักษาและฟื้นฟูลำน้ำห้วยผาก เช่น ที่ประชุมมีมติกำหนดพื้นที่ฝั่งขวาของถนนทางเข้าน้ำตกทั้งหมดและพื้นที่ฝั่งซ้ายของถนนบางส่วนคือไหล่ถนนและห้องน้ำเป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม กรณีที่ดินรืมน้ำตกด้านฝั่งซ้ายซึ่งเช่าเพื่อการเกษตรหากมีการสร้างรีสอร์ทสามารถยกเลิกสัญญาเช่าได้ เพราะถือว่าผิดสัญญาเช่า เป็นต้นส่งผลให้ผู้เสียประโยชน์ไม่พอใจ และเกิดอุบัติเหตุแก่ทีมวิจัย

5.4 ข้อเสนอแนะต่อชุมชน นโยบาย และการวิจัยในอนาคต

- การสร้างการรับรู้และการสื่อสารข้อมูลของโครงการยังไม่สามารถประสานไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนให้เข้ามาแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง เช่น เจ้าของสถานประกอบการ รีสอร์ท เป็นต้น และยังขาดการสร้าง ความเข้าใจอย่างทั่วถึง จึงทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้เพียงบางส่วน หากจะดำเนินงานต่อทีมวิจัยต้องสร้างความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและมีเรื่องผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ถ้าไม่สามารถสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นอาจจะส่งผลต่อความขัดแย้งในพื้นที่ได้
- ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สกว. ควรมีแผนการเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานแบบมีส่วนร่วมของทีมวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ การจัดอบรมให้กับทีมวิจัย เช่น การจัดอบรมหลักสูตร “พลังกลุ่มและความสุข” “เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบมีส่วนร่วม” “วิทยาการกระบวนการ” และ “การคลี่คลายความขัดแย้งโดยสันติวิธี” เป็นต้น เนื่องจากทีมวิจัยชาวบ้านอาจไม่เข้าใจและไม่ได้กำหนดแผนการจัดอบรมไว้ในแผนงานของโครงการ การจัดอบรมเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างวิถีคิด เทคนิคและวิธีการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทั้งระดับบุคคล ทีมงานและชุมชน
- หาก สกว. มีเป้าหมายในการขยายและยกระดับการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชน สกว. ควรดำเนินการอย่างจริงจังในการสร้างทีมติดตามหนุนเสริมให้เพียงพอและทั่วถึง

ภาคผนวก

โครงการ โครงการการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูผิวน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี มีภาคผนวก ดังนี้

- ก. สรุปรายงานการประชุม
- ข. รูปภาพกิจกรรมของโครงการ

ก. สรุปรายงานการประชุม

สรุปการประชุมเวทีสร้างความเข้าใจ

โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก

ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

วันที่ 29 เมษายน 2551

ณ สำนักงานโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยา ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางพรทิพย์	ลำเภา	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
2. นายวิมลพ	พิศุทธิ์พิเชษฐ์	โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ อุทยานธรรมชาติวิทยาฯ
3. จสอ.เซาว์	ศรีจันทร์เพ็ง	ชุดปฏิบัติการที่ 4 (ขป.4)
4. นายก็	อนุคุณนิคธรรม	18/7 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
5. นายวุฒิ	บุญเลิศ	189 หมู่ 1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. นางสาวณัฐฐา	เจริญกุล	โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ อุทยานธรรมชาติวิทยาฯ
7.นายอดิษฐ์	หงส์เหิรสถิตย์	9/9 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
8. นายบัณฑิตย์	กุลอึ้ง	76/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
9. นายสุเทพ	ไกรเทพ	สำนักงานโครงการธรรมชาติวิทยาฯ อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
10. นายสมภพ	เพชรเกลี้ยง	สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพฯ
11. นายสุภาพ	ศรีกะชา	สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพฯ
12.นายรุ่ง	สว่างเกตุ	โรงเรียนบ้านห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13.นายจำลอง	ชัยเครือ	41/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
14.นางบัวแก้ว	บุญเลิศ	189 หมู่ 1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
15.นายธวัช	โรจน์วิจิตรรัตน์	99 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
16.นายอำนาจ	เคยสนิท	50 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
17. นายสุขสันต์	ลำเภา	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
18. ค.ญ.อชิรญาณ์	โรจน์วิจิตรรัตน์	99 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

เริ่มประชุมเวลา 18.20 น.

หลังจากการแนะนำตัวผู้เข้าร่วมประชุมแล้ว คุณพรทิพย์ ลำเภา หัวหน้าโครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แจ้งข้อที่ประชุมว่าวัตถุประสงค์ของการประชุมในวันนี้คือ

1. เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เข้าใจความเป็นมา วัตถุประสงค์ รวมทั้งแผนการทำงานของ โครงการวิจัยชาวบ้าน

2. เพื่อสร้างแนวทางการร่วมมือระหว่างทีมวิจัยชาวบ้านกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ส่วนประเด็นในการพูดคุยแลกเปลี่ยนมีอยู่ 4 ประเด็น คือ

1. การสนับสนุนของ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นคือโครงการวิจัยชาวบ้าน โดยคุณพรทิพย์

2. ความเป็นมาของโครงการวิจัย เสนอโดยคุณอดิษฐ์ หงส์เหิรสถิตย์

3. การดำเนินกิจกรรมของโครงการวิจัยที่ผ่านมา เสนอโดยคุณธวัช โรจน์วิจิตรรัตน์

4. แนวทางความร่วมมือ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่อยากให้คุณคณะคิดเห็นร่วมกัน

1. การสนับสนุนของ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นต่อโครงการวิจัยชาวบ้าน

คุณพรทิพย์ สำเภากล่าวไว้ว่า สกว.คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นองค์กรขนาดเล็กของรัฐภายใต้กำกับของสำนักนายกรัฐมนตรี ก่อตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการวิจัยปี 2531 เพื่อสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยใช้การวิจัยเป็นกลไกสร้างฐานความรู้แก้ปัญหาให้แก่สังคม

แต่ปัญหาที่สำคัญของงานวิจัยที่ผ่านมาคือ เป็นงานที่ถูกจำกัดอยู่ในแวดวงของนักวิชาการ และชาวบ้านมักไม่สามารถใช้ความรู้จากผลการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนได้ เพราะองค์ความรู้ที่อยู่กับนักวิชาการผู้ทำวิจัย ไม่ใช่อยู่ที่ชาวบ้าน

ในปี 2541 สกว.ได้จัดตั้งสำนักงานภาคขึ้น ซึ่งในปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นหรืองานวิจัยชาวบ้าน โดยใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือสร้างกระบวนการเรียนรู้ของผู้ร่วมวิจัยเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญคือ

- 1) โจทย์การวิจัยมาจากชุมชน
- 2) ชุมชนเป็นผู้ทำวิจัย
- 3) มีการปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน

การสนับสนุนของ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นต่อโครงการวิจัยชาวบ้านที่สำคัญคือ

1) สนับสนุนงบประมาณสำหรับการดำเนินกิจกรรมเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และปฏิบัติการ แต่ไม่มีค่าตอบแทนนักวิจัย

- 2) สร้างเวทีเพื่อเสริมกระบวนการเรียนรู้ เช่น ฝึกอบรม แลกเปลี่ยนประสบการณ์และผลงาน
- 3) เป็นพี่เลี้ยงหรือเป็นที่ปรึกษา

สำหรับโครงการวิจัยชาวบ้านของเราคือ โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูผืนน้ำห้วยผากโดยมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นโครงการที่ใช้เวลาในการพัฒนาโจทย์และพัฒนาโครงการวิจัยประมาณ 4 เดือนก็เขียนข้อเสนอโครงการ และผ่านการพิจารณาของที่ประชุมเครือข่ายนักวิจัยชาวบ้านของ สกว. ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของ สกว. แต่ทางผู้ประสานงาน สกว.แม่กลองยืนยันว่าให้ถือว่าเริ่มสัญญาคือตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2551

2. ความเป็นมาของ “โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูผืนน้ำห้วยผาก โดยมีส่วนร่วมของชุมชน”

คุณอดิศักดิ์ หงส์เหิรศักดิ์ ได้กล่าวถึงความเป็นมาของโครงการวิจัยชาวบ้านว่าเริ่มจากการพูดคุยกันประมาณ 3-4 คนเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในขณะที่ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติก็อยู่ในภาวะน่าเป็นห่วงไม่ว่าจะเป็นเรื่องไฟป่า หรือเรื่องน้ำประปาไม่ทั่วถึง เราจะทำอย่างไรจึงจะสามารถเชื่อมโยงปัญหาทุกมิติเหล่านี้และทำให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเองได้ หลังจากมีการปรึกษาหารือกันหลายครั้งและติดต่อกับทาง สกว. แล้วเริ่มมีการพัฒนาโจทย์การวิจัยให้ชัดเจน เขียนเป็นโครงการวิจัย โดยใช้ประเด็นการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเป็นเงื่อนไขเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ประสานกลุ่มคนและหน่วยงานหลากหลายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ และระบบการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า

ในระยะแรกจะเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ สร้างพลังความรู้ ความเข้าใจ ค้นหาทางออกและนำไปปฏิบัติการแก้ปัญหาในระยะต่อไป

วัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์เรื่องราวความเป็นมาของชุมชนในลุ่มน้ำห้วยผาก ศึกษาสถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน น้ำ ป่าในลุ่มน้ำห้วยผากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเพื่อค้นหากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผาก

กิจกรรมหรือแผนการดำเนินงานได้แก่

- 1) การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการ
- 2) การฝึกอบรมทีมวิจัย
- 3) การสำรวจป่าต้นน้ำและลำห้วย
- 4) การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน สถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน น้ำ ป่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
- 5) การประชุมทีมวิจัยวิเคราะห์สถานการณ์ ข้อมูล และปัญหาในกระบวนการทำงานวิจัย
- 6) ศึกษาและดูงานเกี่ยวกับการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำในพื้นที่อื่น
- 7) จัดเวทีย่อยวิเคราะห์และสรุปข้อมูล
- 8) เวทีใหญ่เสนอผลการศึกษา
- 9) เวทีระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผาก

ระยะเวลาในการดำเนินงานคือ 12 เดือน ตั้งแต่เมษายน 2551-มีนาคม 2552 ในพื้นที่หมู่ 7ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

3. การดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมา

คุณวัช โรจน์วิจิตรรัตน์ กล่าวว่าภายหลังการพัฒนาโครงการ 4-5 เดือนแล้ว ได้เริ่มดำเนินงานทั้งตามแผนงานที่วางไว้ในข้อเสนอโครงการและมีแผนงานเพิ่มเติมตามสถานการณ์ดังนี้

1) จัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่เกี่ยวกับความเป็นมา วัตถุประสงค์ แผนการดำเนินงานระยะเวลาดำเนินงาน และพื้นที่เป้าหมายของโครงการวิจัย ในวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2551 ณ โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ

2) จัดฝึกอบรมทีมวิจัยเกี่ยวกับ “พลังกลุ่ม” เมื่อวันที่ 8-10 เมษายน 2551 ณ บ้านกลางสวน ต.ปลายโพพาง อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม มีทีมวิจัยจากโครงการห้วยผากเข้าร่วม 10 คน และจากโครงการวิจัยอื่นอีกรวม 21 คน

3) การประชุมทีมวิจัย เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2551 เน้นการวางแผนและการถอดบทเรียนการทำงาน

4) เวทีสร้างความเข้าใจและเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน ครั้งที่ 1 รวมทั้งถอดบทเรียนเพื่อประเมินปัญหา อุปสรรคในการทำงาน และการร่วมหาแนวทางในการแก้ปัญหา เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2551 ณ วัดห้วยผากเทพประทานพร บ้านห้วยผาก

5) ร่วมประชุมเครือข่ายนักวิจัย สกว. เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับโครงการวิจัยอื่นๆของ สกว.เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2551 ณ สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดสมุทรสงคราม

4. ข้อคิดเห็นและแนวทางการร่วมมือ

คุณวุฒิ บุญเลิศ : ประชาคมอำเภอสวนผึ้ง และที่ปรึกษาโครงการศึกษาลุ่มน้ำห้วยผาก

วัตถุประสงค์ของการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนน่าจะเป็นการศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของชุมชนผ่านสายน้ำ คือศึกษาความสัมพันธ์ของชุมชนกับสายน้ำ โดยเอาสายน้ำเป็นหัวเชื่อมร้อย และน่าจะดูว่า 3 กลุ่มบ้านมีความสัมพันธ์

อย่างไรในมิติการศึกษาเกี่ยวกับมิตกลุ่มชาติพันธุ์ หรือมีความขัดแย้ง และมีผลประโยชน์ทางอาชีพอย่างไร รวมทั้งควรทำแผนที่ชุมชนและแผนที่รอบนอกด้วย

คุณวัลลพ พิสุทธิพิชญ์ : โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ อุทยานธรรมชาติวิทยาฯ

1) ในชื่อโครงการศึกษาคำว่า “ลำน้ำ” มีความหมายถึงเพียงตัวร่องน้ำเท่านั้น ไม่ครอบคลุมความหมายถึงถึงความสัมพันธ์ของดิน น้ำ ป่า และไม่ครอบคลุมถึงลำน้ำสาขาอื่นๆ เช่น ห้วยน้ำขาว ห้วยบ่อคัง และน้ำตกเก้าชั้น เป็นต้น

2) ผลที่คาดว่าจะได้รับหรือเป้าหมายของโครงการน่าจะอยู่ที่ความตระหนักของคนในชุมชน คือ เห็นปัญหา ร่วมและเห็นประโยชน์ร่วม

3) สำหรับโครงการแนวเชื่อมต่อเทือกเขาตะนาวศรี มีแผนกิจกรรมและเป้าหมายที่สอดคล้องกันกับโครงการวิจัยของชาวบ้าน คือเรื่องการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ โดยเฉพาะเรื่องป่าชุมชน ซึ่งจะมีกิจกรรมฝึกอบรมและดูงานที่สามารถดำเนินการหนุนเสริมกันได้

คุณสุภาพ ศรีกะชา : สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพฯ

1) ในรายงานการประชุมที่มววิจัย การใช้คำว่า “แกนนำชาวบ้าน” มีความหมายไปในเชิงการต่อต้านหรือการคัดค้าน ซึ่งน่าจะเปลี่ยนเป็นอย่างอื่น

2) การศึกษาประวัติศาสตร์ ต้องมีการศึกษาทั้งการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง และต้องดึงผู้นำชุมชนเข้าร่วมด้วย โดยเฉพาะผู้นำธรรมชาติหรือผู้อาวุโสในชุมชน

3) โครงการวิจัยจะต้องมีที่ปรึกษา อาจจะเป็นผู้อาวุโสในชุมชน หรือเป็นบุคคลจากหน่วยงานด้านการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อให้มีความน่าเชื่อถือ และต้องมีคณะกรรมการและทีมวิจัยที่มีกลุ่มคนหลากหลาย

คุณสมภพ เพชรเกลี้ยง : สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพฯ

ทางโครงการอุทยานฯยินดีสนับสนุนตามสมควร ทั้งในด้านสถานที่ เช่น ใช้สถานที่ประชุม และในด้านวัสดุอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ แผนที่ และจีพีเอส ส่วนเรื่องคน การสนับสนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนาและเรียนรู้ถือว่าเป็นเป้าหมายร่วมกัน ในกรณีที่ต้องการกำลังคน เช่น การสำรวจต้นน้ำให้มีการวางแผนและแจ้งล่วงหน้า

จสอ.เขาวัว ศรีจันทร์เพ็ง : ชุดปฏิบัติการที่ 4

1) ทำอย่างไรจึงจะสามารถดึงประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมได้

2) ในเรื่องกำลังพล เช่น กรณีการสำรวจต้นน้ำ ทางขป.4 สามารถสนับสนุนกำลังพลได้ 2 นาย และต้องแจ้งล่วงหน้า

คุณสุเทพ ไกรเทพ : สำนักงานโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ

ที่ผ่านมาเห็นว่าการทำงานวิจัยหรือการทำข้อมูลไม่ทันกับสถานการณ์ที่ป่ากำลังถูกทำลาย ไม่ว่าจากการตัดไม้เพื่อเอากลิ่นไม้ป่า หรือการทำไร่บนต้นน้ำ รวมทั้งปัญหาไฟป่า แต่เห็นด้วยกับการศึกษาที่จะเน้นกระบวนการจัดตั้งองค์กรประชาชนเพื่อแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน

ปิดประชุมเวลา 20.30 น.

นางพรทิพย์ สำเภา

บันทึกการประชุม

สรุปการประชุมทีมวิจัย
โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูกลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนกลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
วันที่ 14 พฤษภาคม 2551
ณ โรงเรียนบ้านห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายสุขสันต์	ลำภา	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
2. นายโสกา	จำจิตต์	80 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
3. นายบัณฑิตย์	กุลอึ้ง	76/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
4. นายธวัช	โรจน์วิจิตรรัตน์	99 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
5. นายอดิษฐ์	หงส์หิรัณณิษฐ์	9/9 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. นายสุวิน	พรหมทอง	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. นางสาวสายพิณ	โพธิ์	21 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
8. นายรุ่ง	สว่างเกตุ	โรงเรียนบ้านห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
9. นางพรทิพย์	ลำภา	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
10. นายจำลอง	ชัยเครือ	41/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
11. นายคำนวน	วงศ์ทอง	97 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
12. นายสมชัย	พุ่มบุญทริก	โรงเรียนบ้านห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13. นายบุญส่ง	ใจชื่น	โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ อุทยานธรรมชาติวิทยาฯ
14. นางสาวนพมาศ	เมธี	โรงเรียนบ้านห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

เริ่มประชุมเวลา 18.30 น.

วาระการประชุม

1. เรื่องแจ้งเพื่อทราบ

1.1 การใช้จ่ายเงิน

1.2 ความคืบหน้าของโครงการ

1.3 การประชุมเครือข่ายนักวิจัย สกว. เมื่อวันที่ 26 เม.ย. ที่ผ่านมา

2. แผนงาน 1 เดือน ข้างหน้า

3. ถอดบทเรียนการประชุมชี้แจงโครงการ ครั้งที่ 2 วันที่ 29 เมษายน 2551

วาระที่ 1 เรื่องแจ้งเพื่อทราบ

1.1 เรื่องการใช้จ่ายเงิน คุณพรทิพย์ ลำภา ได้กล่าวชี้แจงเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินของโครงการวิจัยว่า เนื่องจากโครงการศึกษากลุ่มน้ำห้วยผากยังต้องมีการปรับแก้ในแง่เนื้อหา ระยะเวลา และแผนกิจกรรมบางส่วน ทำให้ยังไม่ได้รับเงินงบประมาณที่จะดำเนินการตามแผน อย่างไรก็ตามในช่วงการพัฒนาโครงการที่ผ่านมา ได้ใช้วิธีการสำรองค่าใช้จ่ายไปก่อน แล้วไปเบิกตามที่ใช้จริงจากผู้ประสานงานสมุทรสงคราม สำหรับในเดือนเมษายนนี้ ทาง

คุณชินวุฒัน มณีศรีขำ ผู้ประสานงานสมุทรสงครามได้สำรองค่าใช้จ่ายให้ดังนี้

สำรองเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2551 จำนวน 3,000 บาท

สำรองเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2551 จำนวน 5,000 บาท

รวมทั้งสิ้น จำนวน 8,000 บาท (แปดพันบาทถ้วน)

ในระยะ 1 เดือนที่ผ่านมาได้ดำเนินงานไปแล้ว 5 ครั้ง คือ

1) จัดนิทรรศการ วันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระเทพฯ เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2551 ถือว่าเป็นกิจกรรมตามสถานการณ์ และไม่ได้กำหนดไว้ในแผนงานตามข้อเสนอโครงการ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 2,007 บาท

2) พิธีมอบรางวัลวิทยุ ระหว่างวันที่ 8-10 เมษายน 2551 ที่สมุทรสงคราม ไม่ทราบตัวเลขค่าใช้จ่ายทั้งหมด จ่ายเฉพาะค่าจ้างรถคุณบัณฑิต กุลอึ้ง จำนวน 2,000 บาท

3) ประชุมทีมวิจัย เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2551

4) จัดเวทีสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการและศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2551 ณ วัดเทพประทานพร บ้านห้วยผาก

5) จัดเวทีสร้างความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วันที่ 29 เมษายน 2551 ณ สำนักงานโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ

ค่าใช้จ่ายทั้งหมดจะต้องแยกตามค่าใช้จ่ายแต่ละประเภท ในแต่ละกิจกรรม แต่ในขณะนี้ยังไม่ได้แยกในรายละเอียด จึงแยกเฉพาะประเภทค่าใช้จ่าย สรุปรวมทุกกิจกรรมดังนี้

1) ค่าอาหาร 3,461 บาท

2) ค่าประสานงาน 2,240 บาท

3) ค่าเอกสาร 1,584 บาท

4) ค่าวัสดุ 1,073 บาท

5) ค่าเดินทาง 2,200 บาท

รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 10,558 บาท

เหลือ - 2,558 บาท

คุณบัณฑิต กุลอึ้ง เสนอว่าบางครั้งหลายเรื่องที่เราคุยกัน แต่มักจะจำไม่ได้ โดยเฉพาะเรื่องเงิน ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหานี้ ควรจะมีการรับรองรายงานการประชุม ซึ่งต่อไปจะอ้างไม่ได้ว่าไม่รู้เรื่องนี้มาก่อน เพราะมีบันทึกอยู่ในรายงานการประชุมแล้ว

ที่ประชุมเห็นด้วยกับข้อเสนอของคุณบัณฑิต และให้มีการรับรองรายงานการประชุมทีมวิจัย 18 เมษายน 2551

1.2 เรื่องความคืบหน้าโครงการศึกษาลุ่มน้ำห้วยผาก ทราบความคืบหน้าจาก

คุณชินวุฒัน มณีศรีขำ ผู้ประสานงาน สกว.สมุทรสงครามว่าจะมีการประชุมเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับโครงการศึกษาลุ่มน้ำห้วยผาก ในวันที่ 6 พ.ค. 2551 ตอนนี้ได้รับข้อคิดเห็นจาก สกว.ว่าจะให้มีการปรับดังนี้

1) การศึกษาเกี่ยวกับดิน น้ำ ป่า ให้เพิ่มประเด็นเกี่ยวกับระบบคุณค่า ความเชื่อ ระบบการจัดการ ให้เห็นความเชื่อมโยงของปัญหาทั้งหมด

2) ระยะเวลาในการศึกษาหากใช้เวลา 12 เดือน งบประมาณอนุมัติได้ไม่เกิน 150,000 บาท แต่หากขยายเวลาออกไปเป็น 20 เดือน งบประมาณไม่เกิน 300,000 บาท แต่อย่างไรก็ตาม สกว.เห็นว่าเป็นโครงการที่น่าสนใจ และไม่

อยากให้เสียเวลาเขียนโครงการใหม่ จึงอยากให้ขยายเวลาเป็น 20 เดือน และให้เพิ่มแผนปฏิบัติการต่อเนื่องจากแผนการศึกษา

3) แผนกิจกรรมจะมีการปรับเปลี่ยนดังนี้

- เวทีสร้างความเข้าใจ ลดจาก 6 ครั้ง เหลือ 4 ครั้ง
- การฝึกอบรม เพิ่มฝึกอบรมการเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วมอีก 1 ครั้ง
- การสำรวจต้นน้ำ เพิ่มเป็น 4 ครั้ง ทุก 3 เดือน แต่ลดจำนวนคนจากครั้งละ 4 กลุ่มๆ ละ 10 คน เหลือ

2 กลุ่มๆ ละ 10 คน

- การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนจาก 11 ครั้ง เหลือ 6 ครั้ง และเพิ่มการศึกษาเกี่ยวกับระบบคุณค่า ความเชื่อ การใช้ประโยชน์ และระบบการจัดการ 6 ครั้ง

- เวทีประชุมทีมวิจัยเดือนละ 1 ครั้ง เหลือ 2 เดือน 1 ครั้ง

- การศึกษาดูงาน ลดจำนวนคนจาก 40 คน เหลือ 30 คน และเพิ่มค่าที่พัก

- เวทีเสนอผลการศึกษา กลุ่มเป้าหมายจาก 100 คน เหลือ 60 คน 1 ครั้ง

1.3 การประชุมเครือข่ายนักวิจัย สกว. เมื่อวันที่ 26 เมษายน ที่ผ่านมา ที่ประชุมพูดคุยถึงกิจกรรมที่ดำเนินการไปในเดือนที่ผ่านมา และแผนกิจกรรมที่จะดำเนินการในอีก 1 เดือนข้างหน้า แต่มีประเด็นที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับทุกโครงการก็คือ เนื่องจากที่ผ่านมาโครงการวิจัยหลายโครงการที่ล่าช้าและไม่มีความเคลื่อนไหว ดังนั้นทาง สกว. จึงได้เสนอให้มีการแก้ปัญหาโดยกำหนดให้ทุกโครงการจะต้องมีกิจกรรมอย่างน้อยเดือนละ 1 กิจกรรม และใน 1 กิจกรรมนี้จะต้องมีการวางแผนการทำงาน มีการปฏิบัติการ และมีการถอดบทเรียนการทำงานทุกครั้ง

วาระที่ 2 แผนงาน 1 เดือนข้างหน้า ตามข้อเสนอในโครงการ มีดังนี้

- 1) การสำรวจต้นน้ำ (เดิมกำหนดในเดือนเมษายน)
- 2) เวทีชี้แจงโครงการ
- 3) เวทีเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน
- 4) เวทีประชุมทีมวิจัย มติที่ประชุมเสนอให้ประชุมเดือนละ 1 ครั้งตามเดิมไปก่อน
- 5) เวทีประชุมเครือข่ายนักวิจัย สกว.

คุณพรทิพย์ สำเภา ได้ชี้แจงเกี่ยวกับการเลื่อนการจัดประชุมชี้แจงโครงการที่บ้านห้วยขาว ในวันที่ 11 พ.ค. 2551 ที่ผ่านมามาว่า เนื่องจากมีความไม่พร้อมในเรื่องการประสานงาน โดยเฉพาะการประสานงานกับชาวบ้าน เมื่อไม่พร้อมก็ไม่อยากเร่งจัด เรายังมีระยะเวลาในการดำเนินการไปถึงเดือนกรกฎาคม เมื่อดังนั้นจึงได้ปรึกษาหารือกับคุณบัณฑิต คุณธวัช คุณอดิษฐ์ คุณสุขสันต์ คุณก๊ี้ คุณสมยา คุณเครือ และสุวิน และเลื่อนการประชุมออกไปก่อน

คุณอดิษฐ์ หงส์เหิร สติชัย ได้เสนอว่าเวทีชี้แจงโครงการและเก็บข้อมูลน่าจะเลื่อนออกไปก่อน เนื่องจากได้ดำเนินการไปแล้ว 2 ครั้ง เหลืออีกเพียง 2 ครั้ง จึงไม่จำเป็นจะต้องเร่งดำเนินการในช่วงนี้ ส่วนเวทีการเก็บข้อมูลก็อยากให้เลื่อนออกไปหลังการสำรวจต้นน้ำ สำหรับการสำรวจต้นน้ำอยากให้เริ่มดำเนินการ และคิดว่าเราไม่จำเป็นต้องรอเงินจาก สกว. อาจจะขอยืมจากเงินของหมู่บ้านมาก่อน หรือหากไม่ได้ก็จะสำรองเงินส่วนตัวไปก่อน

แบ่งทีมเตรียมการสำรวจกลุ่มน้ำ

ทีมที่ 1 วางแผนการเดินทางและประสานงานชาวบ้าน ได้แก่ คุณจำลอง คุณบัณฑิต คุณคำนวณ คุณพรทิพย์ คุณอรุณพมาศ คุณสุวิน และ คุณสุขสันต์

ทีมที่ 2 เตรียมประเด็นการเก็บข้อมูลและประสานหน่วยงานราชการ ได้แก่ ผอ.รุ่ง คุณอติชัย คุณพรทิพย์ คุณธวัช และคุณโสภา

นัดประชุมวางแผนงานอีกครั้งทั้ง 2 ทีม ในวันที่ 26 พ.ค.2551 ที่โรงเรียนบ้านห้วยผาก เวลา 18.00 น.

วาระที่ 3 ถอดบทเรียนการจัดเวทีสร้างความเข้าใจ ครั้งที่ 2 ณ โครงการอุทยานฯ

คุณพรทิพย์ ลำเภา เกริ่นนำว่าการจัดประชุมในครั้งนี้เป็นการกำหนดกิจกรรมโดยไม่ได้วางแผนร่วมกันมากนัก แต่ใช้วิธีการปรึกษาหารือทางโทรศัพท์กับบางท่าน เช่น คุณวุฒิ บุญเลิศ คุณชินนวัฒน์ มณีศรีขำ คุณอติชัย คุณสุขสันต์ คุณธวัช ผอ.รุ่ง และคุณบัณฑิต เนื่องจากข้อจำกัดในการประสานงานกับบางหน่วยงานยังไม่ถูกยกระดับไปสู่การประสานความร่วมมือระดับโครงการ และกำหนดเวลาการจัดประชุมตามเงื่อนไขการลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ จึงมีเวลาในการประสานงานไม่มาก ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงอาจอยู่ในวงจำกัด

คุณอติชัย หงส์เหิรสถิตย์ กล่าวว่า แม้จะใช้เวลาในการเตรียมการไม่นาน แต่ก็ถือว่าบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากทุกส่วนราชการเห็นด้วย บอกว่าดี และทุกส่วนราชการยินดีให้การสนับสนุนตามกำลัง

คุณโสภา จำจิตต์ กล่าวว่า การประสานงานทั้งหน่วยงานราชการและฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็นในการทำงาน เพราะจะต้องอาศัย 4 อ. จึงจะประสบความสำเร็จคือ อาศัยประสบการณ์ อาศัยความรู้ อาศัยชาวบ้าน และอาศัยความสามัคคี

ผอ.รุ่ง สว่างเกตุ กล่าวว่าทำได้ถูกต้องแล้ว ที่มีการประสานหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คิดว่าน่าจะประสบความสำเร็จ

นัดประชุมครั้งต่อไป 11 มิถุนายน 2551 ณ โรงเรียนบ้านห้วยผาก เวลา 18.00 น.

ปิดประชุม เวลา 20.16 น.

นางพรทิพย์ ลำเภา
บันทึกการประชุม

สรุปการประชุมทีมวิจัย
โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
วันที่ 14 มิถุนายน 2551
ณ โรงเรียนบ้านห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชื่อ - ชื่อสกุล	บทบาท / ตำแหน่ง	ที่อยู่ / สถานที่ติดต่อ
1. นางพรทิพย์ ลำเภา	หัวหน้าโครงการวิจัย	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
2. นายปัญญา บุญกร	ทีมวิจัย	154 หมู่ 7 ต. สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
3. นายสุวิน พรหมทอง	ทีมวิจัยและ อสม.	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
4. นางวนิชชาพร วงศ์ทอง	สมาชิก อบต.	97/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
5. นางครุณี แก้วมุกดา	ทีมวิจัยร่วมและ ก.ก.ป่าชุมชน	147 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. นายจำลอง ช้อยเครือ	ทีมวิจัยและ ก.ก.ป่าชุมชน	41/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. นายรุ่ง สว่างเกตุ	ทีมวิจัย, ผอ.ร.ร.บ้านห้วยผากและ ก.ก.ป่าชุมชน	49 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
8. นายอ้อด ศรีพรหมทอง	ทีมวิจัย	164/5 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
9. นายสุขสันต์ ลำเภา	ทีมวิจัย	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
10. นายโตภา จำจิตต์	ทีมวิจัย	80 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
11. นายอดิษฐ์ หงษ์เหิรสถิตย์	ทีมวิจัยและประธานประชาคม	9/9 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
12. นายสุฤทธิ์ มีบุญ	โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ	390 หมู่ 1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13. นายสุเทพ ไกรเทพ	ทีมวิจัยและหัวหน้าสำนักงาน	โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ
14. นายบุญตั้ง อุคมนา	ผู้เข้าร่วม	4 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
15. นายสมชัย พุ่มบุญทวี	ทีมวิจัยร่วมและครู ร.ร.บ้านห้วยผาก	โรงเรียนบ้านห้วยผาก
16. นายธวัช โรจน์วิจิตรรัตน์	ทีมวิจัย	99 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
17.นางสาวนพมาศ เมหิ	ทีมวิจัยและครู ร.ร.บ้านห้วยผาก	โรงเรียนบ้านห้วยผาก
18. นายบัณฑิตย์ กุลอึ้ง	ทีมวิจัยและประธานกลุ่มผู้สูงอายุ	76/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

เริ่มประชุม เวลา 18.30 น.

วาระการประชุม

วาระที่ 1 : เรื่องแจ้งเพื่อทราบ

1.1 การฝึกอบรมและดูงานการจัดการป่าชุมชน

ผอ.รุ่ง สว่างเกตุ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยผาก ได้แจ้งต่อที่ประชุมว่าเมื่อวันที่ 11-12 มิถุนายน 2551 ที่ผ่านมา โครงการแนวเชื่อมต่อเทือกเขาตะนาวศรี ได้จัดฝึกอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่แนวเชื่อมต่อให้มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น โดยมีประชาชนในพื้นที่เป้าหมายเข้าร่วม 5 หมู่บ้านๆ ละ 10 คน จากบ้านทุ่งแฝก หมู่ 2 บ้านผาปก

หมู่ 3, บ้านด้าหิน หมู่ 5, บ้านห้วยผาก หมู่ 7 และบ้านตะโกล่าง หมู่ 8 สำหรับบ้านห้วยผากมีผู้เข้าร่วม 8 คน ซึ่งร่วมในทีมวิจัยชาวบ้าน 4 คน คือ ผอ.รุ่ง สว่างเกตุ คุณจำลอง ช้อยเครือ คุณคำนวน วงศ์ทอง และคุณครุณี แก้วมุกดา

ในวันที่ 11 มิถุนายน 2551 ฝึกอบรมที่ภูผาสีริสอร์ท เนื้อหาเน้นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แนวคิดและหลักการป่าชุมชน การปลูกและการบริหารจัดการป่าชุมชน รวมทั้งระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในวันที่ 12 มิถุนายน 2551 เดินทางไปดูงาน 3 พื้นที่ คือ การจัดการป่าชุมชนเขาปากกว้าง ต.ธรรมเสน อ.โพธาราม จ.ราชบุรี การปลูกสร้างสวนป่าไผ่ของคุณบำรุงพงษ์ ฟองน้ำ และการปลูกพืชในระบบวนเกษตรของคุณสมศักดิ์ แก้วฉันทอง

ป่าชุมชนเขาปากกว้าง เป็นป่าชุมชนบนภูเขาในพื้นที่ราบ มีเนื้อที่ประมาณ 700 ไร่ มีลักษณะเป็นป่าเบญจพรรณรุ่นที่ 2 ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งในด้านพรรณไม้ สัตว์ป่า มีถ้ำหินงอกหินย้อยกว่า 10 แห่ง ป่าชุมชนแห่งนี้เกิดจากการรวมตัวของชาวบ้านเพื่อคัดค้านการสัมปทานบัตรระเบิดหินของบริษัทเอกชนในปี 2537-2538 และร่วมกันฟื้นฟูสภาพป่ามาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนและตั้งกฎ กติกาในการจัดการป่าร่วมกัน

ส่วนกรณีการปลูกสร้างสวนป่าไผ่ และระบบวนเกษตร เป็นการศึกษาทเรียนและประสบการณ์ของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นแนวทางในการส่งเสริมอาชีพของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่า เพื่อลดการใช้ประโยชน์จากป่าธรรมชาติ

คุณสุเทพ ไกรเทพ หัวหน้าสำนักงานโครงการอุทยานฯกล่าวว่า การฝึกอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับป่าชุมชนครั้งนี้เป็นครั้งที่ 2 ในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการจัดกลุ่มเดิม คือคณะกรรมการป่าชุมชน คราวนี้หวังว่าป่าชุมชนห้วยผากน่าจะเป็นจริง เพราะเรามีกฎระเบียบและคณะกรรมการอยู่แล้ว ที่สำคัญคือทำอะไรให้ทำงานได้จริง

1.2 ความสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการวิจัย

นางพรทิพย์ ลำภา หัวหน้าโครงการวิจัยได้แจ้งต่อที่ประชุมว่าขณะนี้ได้ทำสัญญากับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ สกว.ไปแล้ว เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน ที่ผ่านมา โดยทาง สกว.ให้ขยายระยะเวลาในการดำเนินโครงการจาก 12 เดือน เป็น 20 เดือน รวมวงเงินงบประมาณทั้งสิ้น 300,000 บาท หลังจากนั้นได้ไปเปิดบัญชีของโครงการวิจัย ที่ธนาคารกรุงไทย สาขาสวนผึ้ง เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2551 รายชื่อผู้เปิดบัญชีและมีอำนาจสั่งจ่ายประกอบด้วย คุณพรทิพย์ ลำภา หัวหน้าโครงการวิจัย คุณธวัช โรจน์วิจิตรรัตน์ และคุณบัณฑิต กุลอึ้ง ส่วนเงื่อนไขการสั่งจ่ายไม่น้อยกว่าสองในสาม และหนึ่งในนั้นจะต้องเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ตามข้อตกลงในการประชุมทีมวิจัยกับทีมประสานงานจาก สกว. สมุทรสงคราม เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2551 ที่ สำนักงานโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ

ส่วนการสำรองค่าใช้จ่ายโดยทั่วไปแล้วให้สำรองได้ไม่เกินเดือนละ 5,000 บาท และเบิกถอนเป็นคราวๆไปตามแผนกิจกรรม สำหรับกรณีห้วยผาก เนื่องจากไม่สะดวกเกี่ยวกับการเดินทางไปธนาคาร จึงให้เบิกถอนได้เดือนละ 1 ครั้งตามแผนกิจกรรมที่กำหนดในแต่ละเดือน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

ส่วนการแบ่งจ่ายเงิน ทาง สกว.แบ่งจ่ายเป็น 3 งวด คือ ในกระบวนการศึกษารวบรวมข้อมูล 2 งวด งวดแรก (7 เดือน) จำนวน 78,850 บาท จ่ายภายใน 30 วัน หลังจากลงนามในสัญญา งวดที่สอง (7 เดือนที่สอง) จำนวน 94,850 บาท จ่ายภายใน 30 วัน หลังจากผู้ให้ทุนเห็นชอบกับรายงานการเงินและรายงานความก้าวหน้า งวดที่สามสำหรับแผนปฏิบัติการ (6 เดือนสุดท้าย) จำนวน 126,300 บาท จ่ายเมื่อผู้รับทุนเสนอแผนงานและงบประมาณให้สำนักงาน สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นเห็นชอบแล้ว

หมวดงบประมาณหลักมีอยู่ 2 หมวด คือ 1) หมวดค่าใช้จ่าย ได้แก่ ค่าประสานงาน ค่าอาหาร ค่าเอกสาร และค่าพิมพ์เอกสารสรุป และ 2) หมวดค่าวัสดุ ซึ่งโยกไปใช้ในหมวดอื่นไม่ได้

สำหรับการสรุปค่าใช้จ่ายให้ส่งไม่เกินวันที่ 5 ในเดือนถัดไป

1.3 การปลูกป่า

คุณอดิศักดิ์ หงษ์เหิรสถิตย์ ได้เสนอให้มีการแจ้งเกี่ยวกับการปลูกป่า ในวันเสาร์ที่ 7 มิถุนายน 2551 ว่ามีความเป็นมาอย่างไร และมีใครจากทีมวิจัยไปร่วมบ้าง

ผอ.รุ่ง สว่างเกตุกล่าวว่าการปลูกป่าบริเวณที่สาธารณะติดกับสนามกีฬาโมนยะกุล เนื้อที่ประมาณ 4 ไร่ เป็นความร่วมมือระหว่างโครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ อุทยานธรรมชาติวิทยากับบริษัทปูนซิเมนต์ไทย เป้าหมายก็คือการฟื้นฟูป่าชุมชนของหมู่บ้าน ซึ่งก่อนที่จะไปปลูกป่าทางบริษัทปูนซิเมนต์ไทยได้มาแจกทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ขาดแคลนที่โรงเรียนบ้านห้วยผาก ส่วนทีมวิจัยที่ไปร่วมปลูกป่าได้แก่ครูณพมาศ เมธี ครูสมชัย พุ่มบุญทรึก คุณอดิศักดิ์ หงษ์เหิรสถิตย์ คุณจำลอง ช้อนเครือ คุณบุญส่ง อุคมนาค คุณสุขสันต์ และคุณพรทิพย์ สำเภา

คุณบัณฑิตย์ กุลอึ้ง กล่าวว่า ที่ดินบริเวณดังกล่าวซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 6-7 ไร่ เป็นพื้นที่ที่เจ้าของเดิมบริจาคให้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ซึ่งคุณบัณฑิตย์ กุลอึ้ง ได้ขอใช้เพื่อสร้างศูนย์ฝึกอาชีพ ขณะนี้กำลังเสนอโครงการของบประมาณจากทางจังหวัด ดังนั้นการใช้พื้นที่กว่าครึ่งหนึ่งในการปลูกป่าจะทำให้เหลือพื้นที่ไม่พอสำหรับการก่อสร้างอาคารของศูนย์ฝึกอาชีพ และที่สำคัญคือเป็นการดำเนินการที่ไม่ได้มีการปรึกษาหารือผู้เกี่ยวข้องแต่อย่างใด

สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ได้เสนอให้มีการบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าวร่วมกันระหว่างการพัฒนาศูนย์ฝึกอาชีพ โดยคุณบัณฑิตย์ และคณะกรรมการป่าชุมชน

วาระที่ 2 : เรื่องปรึกษาหารือ

2.1 การบริหารการเงินและบัญชี

1) ค่าอาหารการประชุมเครือข่ายนักวิจัย สกว. นางพรทิพย์ สำเภา กล่าวว่าโดยปกติการประชุมเครือข่าย สกว. ในช่วงปลายเดือนเบิกได้เฉพาะค่าเดินทาง ส่วนค่าอาหารเช้าและเย็นเบิกไม่ได้ แต่เนื่องจากบ้านห้วยผากอยู่ไกล ต้องเดินทางแต่เช้าและกลับค่ำ ดังนั้นจึงอาจมีค่าอาหารสำหรับผู้ไปร่วมประชุม ซึ่งยังไม่ได้ปรึกษากันว่าจะใช้เงินในหมวดไหน

มติที่ประชุมเสนอให้ใช้เงินจากหมวดอาหารการประชุมทีมวิจัย หรือหมวดอาหารในกิจกรรมอื่นตามความเหมาะสม

2) ค่าน้ำมันรถไปร่วมประชุมเครือข่ายนักวิจัย สกว. ที่ผ่านมามีการไปร่วมประชุมที่สมุทรสงครามจะใช้รถคุณบัณฑิตย์ กุลอึ้ง โดยเบิกค่าน้ำมันรถประมาณ 1,200 บาท ต่อไปอาจจะต้องหาทางเลือกในการใช้รถเพิ่มขึ้น เช่น รถสมาชิกทีมวิจัยท่านอื่น ซึ่งในกรณีการใช้รถส่วนตัวควรตั้งเข็มวัดระยะทางให้ชัดเจน เนื่องจากค่าน้ำมันเพิ่มขึ้น เพื่อไม่ให้เจ้าของรถเดือดร้อน หรือหากในกรณีที่ผู้ร่วมประชุมมากกว่า 6 คน ก็อาจเช่ารถตู้ได้ไม่เกินวันละ 1,500 บาท และค่าน้ำมันรถเบิกจ่ายตามจริง

3) ค่าน้ำมันรถสำหรับการประสานงานในพื้นที่ ค่าน้ำมันสำหรับรถยนต์ซึ่ง สกว. ให้ใช้ในอัตรา 4-6 บาทต่อ ก.ม. มติที่ประชุมเสนอให้โครงการลุ่มน้ำห้วยผากใช้อัตรา 5 บาทต่อ ก.ม. และอาจมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม เนื่องจากราคาน้ำมันสูงขึ้นเรื่อยๆ และราคาน้ำมันในหมู่บ้านห้วยผากสูงกว่าราคาน้ำมันในตลาดลิตรละประมาณ 5-9 บาท ส่วนรถมอเตอร์ไซด์ ให้ใช้ในอัตรา 3 บาทต่อ ก.ม.ตามที่ สกว. กำหนด

4) การทำบัญชีและการเงิน นางพรทิพย์ สำเภา เสนอให้สมาชิกทีมวิจัยท่านอื่นดูแลเรื่องการเงินและบัญชีแทนเนื่องจากงานประสานงาน งานข้อมูล และการทำรายงานในขณะนี้ เป็นงานที่ต้องใช้เวลาพอสมควร ที่สำคัญคืออยากให้การจัดการเรื่องการเงินที่มีความโปร่งใสไม่ผูกขาดอยู่ที่หัวหน้าโครงการ

สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมเห็นว่าควรให้หัวหน้าโครงการดูแลไปก่อน จนกว่าจะมีสมาชิกที่มีความพร้อมเข้ามาช่วยดูแลเรื่องนี้ในระยะต่อไป โดยให้ทำบัญชีให้เป็นปัจจุบันให้มากที่สุด

คุณสุเทพ ไกรเทพ เสนอให้ชี้แจงและปรึกษาหารือเกี่ยวกับเงินค่าตอบแทนทีมวิจัย 20 %

นางพรทิพย์ ลำเภา กล่าวว่าผู้ประสานงาน สวท.สมุทรสงคราม ได้แจ้งต่อทีมวิจัย เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2551 ที่สำนักงานโครงการอุทยานฯว่า จะมีเงินค่าตอบแทนแก่ทีมวิจัย 20 % งบประมาณ 300,000 บาท คือประมาณ 60,000 บาท ซึ่งจะแบ่งจ่ายเป็น 2 งวดๆละ 10 % ภายหลังการส่งรายงานแล้ว เงินก้อนนี้จะบริหารจัดการอย่างไรขึ้นอยู่กับทีมวิจัย ซึ่งมติที่ประชุมเห็นด้วยกับข้อเสนอของคุณอดิศักดิ์ หงส์เหิรสถิตย์ ที่เสนอให้ตั้งเป็นกองทุนไว้ก่อน

2.2 การสำรวจต้นน้ำ

1) วันสำรวจ มติที่ประชุมเสนอให้ลดระยะเวลาในการสำรวจลงเหลือ 2 วัน 1 คืน และเลื่อนจากวันที่ 16-18 มิถุนายนไปเป็นวันที่ 19-20 มิถุนายน เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องฝน

2) ทีมงานสำรวจและเส้นทางสำรวจ แบ่งเป็น 2 ทีม 2 เส้นทาง โดยเปลี่ยนจากน้ำตกเก้ายักษ์ ซึ่งจะแยกเป็น 2 ทีม ที่ลำตา มาเป็นน้ำตกห้วยผาก และห้วยน้ำขาว

ทีมที่ 1 ทีมสำรวจน้ำตกห้วยผาก ได้แก่ คุณสุวิน พรหมทอง คุณธวัช โรจน์วิจิตรรัตน์ คุณอดิศักดิ์ หงษ์เหิรสถิตย์ คุณเควี วงศ์ทอง คุณสุขสันต์ ลำเภา คุณช่วย วงศ์ทอง คุณเค ทองมา และคุณพรทิพย์ ลำเภา

ทีมที่ 2 ทีมสำรวจห้วยน้ำขาว ได้แก่ คุณสุเทพ ไกรเทพ คุณก็๋ อนุคุณนิธิธรรม คุณประสงค์ แม่ศาล คุณสุฤทธิ มีบุญ คุณมงคล คำรงภูมิ คุณแรมโบ๊ ปอป้อ และคุณขาว อำนวย

3) การประสานกับหน่วยงานในพื้นที่ มีการประสานงานกับทหารชุดปฏิบัติการที่ 4 หรือ ชป.4 เรียบร้อยแล้ว ได้รับการสนับสนุนกำลังพลเข้าร่วมการสำรวจ 2 นาย ส่วนสำรวจตระเวนชายแดน หรือ คชด. ได้ประสานกับ ผบ.กองร้อย 138 ซึ่งเสนอให้มีการประชุมทำความเข้าใจระหว่างทีมวิจัยชาวบ้าน คชด.และทหารจากค่ายทัพพระยาเสียเกี่ยวกับโครงการวิจัยของชาวบ้านและแนวทางความร่วมมือก่อนการสำรวจครั้งต่อไป

4) การเงิน สรรองจ่ายจากกองทุนประปาหมู่บ้าน โดยคุณอดิศักดิ์ หงส์เหิรสถิตย์ ประสานงานกับผู้ใหญ่ไพโรจน์ สีทับทิม

5) การเตรียมอาหาร ยา อุปกรณ์และเครื่องใช้ต่างๆ เตรียมความพร้อมเรียบร้อยแล้ว

นัดเตรียมความพร้อมครั้งสุดท้ายก่อนการเดินทางในวันที่ 18 มิถุนายน 2551 เวลา 18.00 น. ณ โรงเรียนบ้านห้วยผาก

ปิดประชุม เวลา 21.30 น.

นางพรทิพย์ ลำเภา
บันทึกการประชุม

สรุปบทเรียนการสำรวจต้นน้ำ
โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
วันที่ 24 มิถุนายน 2551
ณ โรงเรียนบ้านห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชื่อ-ชื่อสกุล	บทบาท / ตำแหน่ง	ที่อยู่ / สถานที่ติดต่อ
1.นายสุขสันต์ ลำเกา	ทีมวิจัย	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
2.นายสุวิน พรหมทอง	ทีมวิจัย และ อสม.	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
3.นายจำลอง ช้อยเครือ	ทีมวิจัยและ ก.ก.ป่าชุมชน	41/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
4.นายประสงค์ แม่ตาล	ผู้เข้าร่วม	38/3 หมู่ 3 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
5.นายโสภา จำจิตต์	ทีมวิจัย	80 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6.นายสมมงคล แสนท่าพล	ผช.ผู้ใหญ่บ้าน, ก.ก.ป่าชุมชน	105 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. นายบุญส่ง อุคมนาค	ผู้เข้าร่วม	4 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
8.นายธวัช วัฒนวิจิตรรัตน์	ทีมวิจัย	99 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
9.น.ส.นพมาศ เมธิ	ทีมวิจัยและครู ร.ร.บ้านห้วยผาก	โรงเรียนบ้านห้วยผาก
10.นายอดิษฐ์ หงษ์เหิรสถิตย์	ทีมวิจัยและประธานประชาคม	9/9 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
11.นายมงคล คำรงค์ภูมิ	ผู้เข้าร่วม	156 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
12.นายชาติรี แก้วมุกดา	ทีมวิจัยร่วมและครู ร.ร.บ้านห้วยผาก	147 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13.นายรุ่ง สว่างเกตุ	ทีมวิจัย , ผอ.ร.ร.บ้านห้วยผาก และ ก.ก.ป่าชุมชน	49 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
14.นายวิโรจน์ คงทิน	ก.ก.ป่าชุมชน	107 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
15.นายสุเทพ ไกรเทพ	ทีมวิจัยและหัวหน้าสำนักงาน	สนง.โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ
16.นายสมยา ปันษา	ทีมวิจัย	132 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
17.นายสุฤทธิ์ มีบุญ	ผู้เข้าร่วม	390 หมู่ 1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
18.นายคำนวน วงศ์ทอง	ทีมวิจัย ,ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และ ก.ก.ป่าชุมชน	97/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
19.นางวนิชชาพร วงศ์ทอง	สมาชิก อบต.	97/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
20.นายปัญญา บุญกร	ทีมวิจัย	154 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
21. นายช่วย วงศ์ทอง	ผู้เข้าร่วม	19/พ หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
22.นายเดวี วงศ์ทอง	ทีมวิจัย	126/6 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
23.นายทวี มีทอง	ผู้เข้าร่วม	18/พ หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
24.นายไพโรจน์ สัททิม	ผู้ใหญ่บ้านและประธานป่าชุมชน	11 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
25.นายบัณฑิตย์ กุลอึ้ง	ทีมวิจัยและประธานกลุ่มผู้สูงอายุ	76/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
26.ค.ศ.เกษม เอี่ยมเกิด	สายตรวจ	
27.นายสมชัย พุ่มบุญทวี	ทีมวิจัยร่วมและครู	โรงเรียนบ้านห้วยผาก

ชื่อ-ชื่อสกุล	บทบาท / ตำแหน่ง	ที่อยู่ / สถานที่ติดต่อ
28.นายเมธี หลีสุวรรณ	ผู้เข้าร่วม	26 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
29.นางพรทิพย์ ลำเกา	หัวหน้าโครงการวิจัย	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
30.นายบุญส่ง ใจชื่น	จนท. โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติฯ	โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติฯ

เริ่มประชุม เวลา 18.30 น.

นางพรทิพย์ ลำเกาได้แจ้งข้อที่ประชุมว่านับตั้งแต่การประชุมในครั้งนี้เป็นต้นไปจะมีการหมุนเวียนการทำหน้าที่ผู้ดำเนินการประชุม และจัดบันทึกการประชุม เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเรียนรู้บทบาทที่แตกต่างกันไป สำหรับการประชุมในวันนี้ ผอ.รุ่ง สว่างเกตุ จะเป็นผู้ทำหน้าที่ดำเนินการประชุม เพื่อให้ทีมสำรวจต้นน้ำได้ร่วมแลกเปลี่ยนอย่างเต็มที่

ก่อนเริ่มการสรุปบทเรียนในวันนี้อยากจะขอทบทวนการสรุปบทเรียนที่เกี่ยวกับการฟังและการพูดที่ดี ซึ่งเป็นการสรุปบทเรียนจากช่วงพัฒนาโครงการและการฝึกอบรมที่สมุทรสงคราม เพื่อย้ำเตือนให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ดังนี้

1. ฟังให้จบ
2. ฟังอย่างตั้งใจ
3. ฟังโดยไม่มีอคติ (รัก โลภ โกรธ หลง)
4. ไม่พูดแทรก หรือซุบซิบ
5. พูดในประเด็น ไม่ยืดเยื้อ
6. พูดโดยให้ความสนใจกับท่าทีของผู้ฟัง

ผอ.รุ่ง สว่างเกตุ กล่าวว่า ทีมวิจัยได้ดำเนินกิจกรรมตามแผนการดำเนินงานในข้อ 3 คือการสำรวจป่าต้นน้ำ ลำห้วยผาก และลำห้วยสาขา มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ชุมชนศึกษาสภาพปัญหา การใช้ประโยชน์ และความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า ลำห้วย และสัตว์น้ำ และเพื่อสร้างความสัมพันธ์ และความตระหนักต่อปัญหาทรัพยากรของชุมชน ที่ผ่านมามีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือและวางแผนร่วมกัน 4 ครั้ง ก่อนการสำรวจในวันที่ 19-20 มิถุนายน 2551

ประเด็นการสรุปบทเรียนในวันนี้ คือ

1. สรุปค่าใช้จ่ายในการสำรวจ
2. รายละเอียดเส้นทาง บรรยายการเดินทาง แผนที่ และผลการสำรวจ
3. ความรู้สึกละเอียดสิ่งที่ได้เรียนรู้ของแต่ละคน
4. ปัญหาและอุปสรรค
5. สิ่งที่ทำได้ดีแล้ว
6. สิ่งที่ต้องแก้ไขและแนวทางแก้ไข

1. สรุปค่าใช้จ่ายในการสำรวจ

1.1 ประชุมเตรียมการสำรวจ (25 พ.ค. 51)

- ค่าอาหาร	600 บาท
- ค่าประสานงาน	210 บาท
- ค่าเอกสาร	140 บาท
รวม	950 บาท

1.2 การสำรวจ (19-20 มิ.ย.51)

- ค่าน้ำมันรถไปซื้อของที่ซุญป่าห้วย	300 บาท
- ค่าประสานงาน	220 บาท
- ค่าอาหาร	2,586 บาท
- ยากันยุง และแมลง	148 บาท
- ค่าเอกสาร	145 บาท
- ค่าฟิล์ม 3 ม้วน ถ่าน 3 คู่	510 บาท
- ค่าล้างอัด และ ไลต์ภาพ	220 บาท
- ค่าเครื่องเขียน ,แมกซ์	501 บาท
- ค่าผ้าใบ 2 ผืน และเชือก	1,280 บาท
- ค่าจ้างลูกหาบ 4 คน	1,600 บาท
รวม	7,510 บาท
รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	8,460 บาท

2. รายละเอียดเส้นทาง ,บรรยากาศการเดินทาง ,แผนที่ และผลการสำรวจ

2.1 ทีมสำรวจห้วยน้ำขาว

คุณสุเทพ ไกรเทพ กล่าวว่า ทีมสำรวจห้วยน้ำขาว เริ่มเดินทางขึ้นเขาที่น้ำตกเก้าชั้น เหนือบ้านคุณบุญส่ง อุดม นาค ตามแนวสันเขาขึ้นไปเรื่อยๆ พบว่าตามแนวสันเขามีสภาพเป็นหลุมเป็นบ่ออยู่ทั่วไป เนื่องจากเคยผ่านการทำเหมืองแร่มาก่อน มีไม้ประเภทประดู่และมะค่าขนาดเท่าแขนขึ้นอยู่ทั่วไป ผ่านรางวินฉุยและ รางอาจารย์สุวรรณ พบไม้ก่อ มะม่วงป่า และมะไฟป่า เมื่อเดินสูงขึ้น ไปเรื่อยๆ ป่าเริ่มเปลี่ยนสภาพเป็นป่าดงดิบ

ผ่านสันเหมืองดุด (แร่) , สัน(เขา)ห้วยน้ำขาว และสัน(เขา)สิงโต (ชื่อเหล่านี้กลุ่มเดินป่าตั้งชื่อเองตามสภาพทาง ธรรมชาติในบริเวณนั้น) จนถึงลำห้วยสาขาแรกของน้ำตกเก้าชั้น ซึ่งพบว่ามีกรวางท่อน้ำไปยังบ้านผาปก ทีมสำรวจพัก ค้างคืนที่ท่าบหรือฝายกั้นน้ำ ในวันที่สองเดินทางสำรวจลงมาตามน้ำตกเก้าชั้น

สภาพป่าต้นน้ำห้วยน้ำขาว และน้ำตกเก้าชั้นพบทั้งป่าไผ่ ป่าเบญจพรรณ และป่าดิบ ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์สูง พรรณไม้ที่พบ เช่น ไผ่ชนิดต่างๆ ไม้ก่อ มะไฟป่า มะม่วงป่า ประดู่ มะค่า ขุนนป่า และลิ้นจี่ป่า เป็นต้น สัตว์ป่าที่พบ ได้แก่ หมู นกเงือก 1 คู่ นอกจากนี้ยังพบร่องรอยหมาป่าและแมว

ส่วนสภาพน้ำในลำห้วย 4-5 สาขาพบว่ามีน้ำไหลตลอดปี

2.2 ทีมสำรวจน้ำตกห้วยผาก

คุณสุวิน พรหมทองกล่าวว่าทีมสำรวจน้ำตกห้วยผากเริ่มเดินทางจากโป่งสองเกาะบริเวณสวนมะม่วง โดยเดิน ตามเส้นทางเดินป่า บางช่วงเดินสำรวจตามลำห้วย และมีการสำรวจพรรณไม้ตลอดเส้นทาง มีการพักเป็นระยะๆ พบว่า สภาพป่าโดยทั่วไปกำลังฟื้นตัว พืชพันธุ์ที่บริเวณริมลำห้วยใกล้เคียงกับต้นน้ำห้วยผาก ช่วงกลางคืนมีการปรึกษาหารือกันว่า จะเดินทางสำรวจในวันที่ 2 ตามเส้นทางไหนดี ระหว่างสำรวจย้อนกลับตามลำน้ำห้วยผาก หรือไปลงที่บ่อน้ำร้อน หรือ ไปที่หน้าผาและถ้ำดินดำ ลงที่น้ำตกเก้าชั้น อย่างไรก็ตามเสียงส่วนใหญ่สนับสนุนให้ไปลงที่บ่อน้ำร้อน

วันที่สองทีมสำรวจเริ่มออกเดินทางตามแนวสันเขาเขียว แวะชมน้ำซับซึ่งเป็นต้นน้ำสาขาของน้ำตกเก้าชั้น ชม วิวน้ำตกชั้นที่ 6-9 แล้วเดินลงจากเขาเขียวถึงบ่อน้ำร้อนประมาณ 16.30 น.

คุณพรทิพย์ สำเภา ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า เนื่องจากทีมสำรวจน้ำตกห้วยผากส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ดังนั้นการ เดินทางจึงต้องเดินไปพักไป ในระหว่างการนั่งพักมีการสำรวจพรรณไม้ สมุนไพร และไม้ป่าต่างๆตลอดเส้นทาง โชคดีที่

คนนำทางอย่างน้ำกล้วย (ช่วย วงศ์ทอง) เป็นผู้ที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับสมุนไพรในป่าค่อนข้างดี จึงสามารถรวบรวมข้อมูลได้พอสมควร การเดินทางไม่เหนื่อยและยากอย่างที่คาดคิด ช่วงกลางคืนเนื่องจากฝนตกทั้งคืน และมีผ้าใบไม่พอสำหรับทุกคน พวกเราส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยได้หลับ ทำให้มีเวลาพูดคุยแลกเปลี่ยนทั้งในเชิงแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การสร้างกระบวนการเรียนรู้ และเรื่องราวในอดีตเกี่ยวกับการทำไม้แปรรูป รวมถึงประวัติของคนนำทาง

ผลการสำรวจพบว่า ในเขตต้นน้ำห้วยผาก ต้นน้ำบ่อน้ำร้อนและต้นน้ำน้ำตกเก้าชั้นมีป่าอยู่ 4 ประเภทคือ 1) ป่าไผ่ สภาพป่าส่วนใหญ่ในเขตต้นน้ำห้วยผากเป็นป่าไผ่ ประกอบด้วย ไผ่ผาก ซึ่งเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านห้วยผาก ส่วนใหญ่ขึ้นตามริมห้วย รวมทั้งพบริมห้วยขนาดเล็กบนที่สูงด้วย ไผ่ป่าพบในพื้นที่ไม่สูงมากนักบริเวณเชิงเขา ส่วนไผ่ตงและ ไผ่หนวลพบในที่สูง บางพื้นที่ขึ้นปะปนกันทั้งไผ่ตง ไผ่ผาก และไผ่หนวล ส่วนไผ่รวกพบมากที่สุด ในเขตต้นน้ำบ่อน้ำร้อนพบไผ่สีสุกและไผ่ตงด้วย 2) ป่าเบญจพรรณ พบว่ากำลังฟื้นตัว ในระหว่างเส้นทางการเดินพบไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ถูกโค่น เพื่อทำไร่เป็นบริเวณกว้าง และเก็บกล้วยไม้ป่า รวมทั้งลำสัตว์ป่าบางชนิดในโพรงต้นไม้ 3) ป่าดิบมีสภาพเป็นป่าค่อนข้างโปร่ง ความชุ่มชื้นค่อนข้างต่ำ 4) ป่าเต็งรัง พบบริเวณสันเขาระหว่างบ่อน้ำร้อนและน้ำตกเก้าชั้น

สภาพดินโดยทั่วไปเป็นดินร่วนสีดํา และร่วนปนทราย

ผลการสำรวจพรรณไม้และสัตว์ป่า มีดังนี้

1. ไม้เลื้อยและไม้ล้มลุก เป็นทั้งสมุนไพร อาหาร และไม้ประดับ รวม 18 ชนิด
2. ไม้ยืนต้น เป็นทั้งอาหาร และยา รวม 26 ชนิด
3. ไผ่ 7 ชนิด
4. เห็ดโคนเล็ก
5. สัตว์ป่าที่พบคืองูเขียว และพบบ่องรอยหมาป่า เลียงผา และเก้ง

การสำรวจลำห้วยพบว่าปริมาณน้ำที่ไหลในลำห้วยไม่มากนัก โดยเฉพาะลำห้วยตอนล่าง ส่วนจุดที่พบบริเวณต้นน้ำมีปริมาณน้ำไหลผ่านท่อไม้ไผ่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.5 นิ้วจำนวน 3 ท่อ และสังเกตเห็นว่าแม้ฝนจะตกไม่หนัก แต่ปริมาณน้ำที่ไหลในลำห้วยเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ลำห้วยสาขาขนาดเล็กที่พบมีน้ำไหลเพียง 1 สาขา

พืชผักที่พบในลำห้วยและริมห้วย คือผักกูด และละมุดป่า นอกจากนี้พบสัตว์น้ำและสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก คือปลาขนาดเล็ก กูดฮอด กุ้ง ปู เขียด กบ และเต่าเหลือง

3. ความรู้สึกและการเรียนรู้

3.1 เห็นคุณค่า ความสำคัญ และวางแผนป่าที่เหลืออยู่

3.2 เสียสละต้นไม้ที่ถูกโค่นเพื่อเก็บกล้วยไม้ป่าและลำสัตว์ แต่ตั้งใจที่ป่ากำลังฟื้นตัว อยากให้ทุกคนร่วมกันรักษา

ป่า

3.3 อยากให้ทุกคนใช้ป่าอย่างคุ้มค่า ไม่ใช่ทำลาย

3.4 เห็นความสำคัญของป่าทั้งต่อการรักษาน้ำ และให้คนได้ใช้ประโยชน์โดยตรง

3.5 การสำรวจสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างทีม เพราะได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขมาด้วยกัน

3.6 ช่วยกันทำทีละนิดคิดว่าคิดที่จะทำ

3.7 ต้องรักษาป่าเอาไว้เพื่อรักษาน้ำ

3.8 ดีใจที่มีคนคิดจะขึ้นไปดูสภาพป่า

3.9 รู้สึกดีที่ได้ร่วมกิจกรรมครั้งนี้ เพราะได้เห็นว่ามีบ้านเราฟื้นตัวขึ้นมาก แต่เสียใจที่มีการต่อท่อน้ำจากต้นน้ำตกเก้าชั้น

3.10 สรุปการเรียนรู้ 2 ประเด็น

1).ในแง่กระบวนการเรียนรู้ ได้เรียนรู้ตัวเอง เรียนรู้ผู้อื่น เรียนรู้การทำงานร่วมกัน เรียนรู้การเป็นผู้นำและผู้ตาม

2) ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพป่า พรรณไม้ สมุนไพร และปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพยากรในลุ่มน้ำห้วยผาก ได้แก่ การทำเหมืองแร่ในอดีต การตัดไม้แปรรูป และการเผาถ่าน เป็นต้น

ผู้ใหญ่โพธิ์จอน์ สืบทับทิมกล่าวว่าเท่าที่ฟังมาสรุปได้ 3 ประเด็น คือ

1. เกิดกลุ่มจริง เป็นกลุ่มแรกที่มีขนาดใหญ่และมีส่วนร่วมจริง

2. ปากาลังสมบูรณ์ขึ้น

3.คนในพื้นที่มีความรักและหวงแหนป่า

ถือได้ว่า งานวิจัยประสบความสำเร็จแล้ว ในฐานะผู้ใหญ่บ้านยินดีให้การสนับสนุน และรับเป็นที่ปรึกษาโครงการ

4. ปัญหาและอุปสรรค

4.1 สภาพธรรมชาติไม่เอื้ออำนวย เช่น ฝนตก

4.2 ความไม่พร้อมเกี่ยวกับการเตรียมค่าใช้จ่ายคูปองเปลี่ยน

4.3 ขาดการวางแผนการเดินทางที่ชัดเจนร่วมกับคนนำทาง

4.4 ขาดคนนำทางที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องป่า และสมุนไพร (กลุ่มห้วยน้ำขาว)

4.5 ขาดอุปกรณ์และเครื่องมือ เช่น กล้องถ่ายรูประบบดิจิทัล และกล้องวิดีโอ จีพีเอส

4.6 ไม่มีวางแผนที่ชัดเจนเกี่ยวกับการประสานงานกับหน่วยงานราชการ เช่น คชช. และทหารจากค่ายทัพพระ

ยาเพื่อ

5. สิ่งที่ได้ดีแล้ว

5.1 มีการวางแผนและปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ก่อนการสำรวจ

5.2 มีการสรุปบทเรียนและปรับเปลี่ยนในระหว่างการสำรวจ

5.3 การหาแนวร่วมชาวบ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ สมุนไพร และสัตว์ป่าเข้าร่วม

6. แนวทางการแก้ไข

6.1 มีการวางแผนที่ครอบคลุมกว่าเดิม เช่น การวางแผนร่วมกับคนนำทาง

6.2 วางแผนประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน

6.3 ขยายแนวร่วมเพิ่มขึ้น เช่น เยาวชน ชาวบ้านและพระสงฆ์ เป็นต้น

6.4 สนับสนุนการสำรวจกลุ่มย่อยตามสถานการณ์

6.5 นำเสนอแผนงานและความคืบหน้าของโครงการวิจัยในเวทีประชาคม

6.6 กระจายบทบาทการประสานงานตามกลุ่มย่อย ได้แก่ คุณธวัช และครูนพมาศ ประสาน กลุ่มเหมืองแร่ คุณสุวิน ประสานกลุ่มหน้าวัด คุณสุขสันต์และคุณพรทิพย์ประสานกลุ่มหลังวัด คุณสุเทพประสานกลุ่มอุทยานฯ และน้ำตก

ปิดการประชุม เวลา 21.30 น.

นางพรทิพย์ ลำภา

บันทึกการประชุม

สรุปการประชุมทีมวิจัย
โครงการการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผาคโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาค
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
วันที่ 9 กรกฎาคม 2551
ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านห้วยผาค ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชื่อ-ชื่อสกุล	บทบาท/ตำแหน่ง	ที่อยู่/สถานที่ติดต่อ
1. นายศิริวัฒน์ คันธารส	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สมุทรสงคราม
2. นายวิชณุวัฒน์ มณีศรีขำ	ผู้ประสานงาน	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สมุทรสงคราม
3. นายอ้อค ศิริพรหมทอง	ทีมวิจัย	164/5 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
4. นายปัญญา บุญกร	ทีมวิจัย	154 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
5. นายธวัช โรจน์วิจิตรรัตน์	ทีมวิจัย	99 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. นายสุวิน พรหมทอง	ทีมวิจัย	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. นายสุขสันต์ ลำภา	ทีมวิจัย	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
8. นายบุญส่ง อุคมนาค	ผู้เข้าร่วม	4 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
9. นายมงคล คำรงค์ภูมิ	ผู้เข้าร่วม	156 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
10. นายสุฤทธิ์ มีบุญ	โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ	390 หมู่ 1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
11. นายเดวี วงศ์ทอง	ทีมวิจัย	126/6 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
12. นายอำนาจ เคสสนิท	ทีมวิจัย	50 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13. นายสมชาย ศิริประทุมทอง	ผู้เข้าร่วม	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
14. นายอภิศักดิ์ บุญรัตน์	ผู้เข้าร่วม	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
15. นายเฉลิม ศิริประทุมทอง	ผู้เข้าร่วม	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
16. นายประสาท พลแก้ว	ผู้เข้าร่วม	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
17. นายอดิศักดิ์ หงษ์เหิรสถิตย์	ทีมวิจัยและประธานประชาคม	9/9 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
18. นายบุญ วงศ์ทอง	ผู้เข้าร่วม	47/พ หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
19. นางอังคณา โพธิ์เรือน	ผู้เข้าร่วม	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
20. นายพร้อมศักดิ์ กะพุก	ผู้เข้าร่วม	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
21. นายไพโรจน์ ลิ้มทับทิม	ที่ปรึกษาและเลขานุการ	11 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
22. นายจำลอง ช้อยเครือ	ทีมวิจัย	41/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
23. นายคำนวน วงศ์ทอง	ทีมวิจัยและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	97 /1หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
24. นายบุญส่ง ใจชื่น	โครงการแนวเชื่อมต่อฯ	987 หมู่ 1 ต.บ้านบึง อ.บ้านคา จ.ราชบุรี
25. นายสุเทพ ไกรเทพ	ทีมวิจัยและหัวหน้าสำนักงาน	โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ
26. นายสุมงคล แสนท่าพล	ผู้เข้าร่วมและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	105 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
27. นายรุ่ง สว่างเกตุ	ทีมวิจัยและผอ.ร.ร.บ้านห้วยผาค	49 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ชื่อ-ชื่อสกุล	บทบาท/ตำแหน่ง	ที่อยู่/สถานที่ติดต่อ
28. นายวิโรจน์ คงทิน	ผู้เข้าร่วม	107 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
29. นางศรณี แก้วมุกดา	ทีมวิจัยร่วม	147 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
30. นางวนิชชาพร วงศ์ทอง	ผู้เข้าร่วมและ ส.อบต.สวนผึ้ง	97/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
31. นางสาวพมาศ เมธิ	ทีมวิจัยและครู ร.ร.บ้านห้วยผาก	ร.ร.บ้านห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
32. นายสมชัย พุ่มบุญทริก	ทีมวิจัยร่วมและครู ร.ร.บ้านห้วยผาก	ร.ร.บ้านห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

เริ่มประชุม เวลา 18.00 น.

วาระการประชุม

1. รับรองรายงานการประชุม

หลังจากนายจิณนุวัฒน์ มณีศรีจำ ผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สมุทรสงคราม อ่านรายงานการประชุม 2 ฉบับคือ สรุปการประชุมทีมวิจัย ครั้งที่ 6/2551 วันที่ 14 มิ.ย.2551 และ รายงานสรุปบทเรียนการสำรวจต้นน้ำ ครั้งที่ 1 วันที่ 24 มิ.ย. 2551 แล้ว ที่ประชุมมีมติรับรองรายงานการประชุมทั้ง 2 ฉบับ

2. แจ้งเพื่อทราบ

2.1 การเงินและค่าใช้จ่าย

1) เงินเข้าบัญชีงวดที่ 1 (16 มิ.ย. 2551) 78,850 บาท

2) ถอนเงิน (27 มิ.ย.2551) 20,000 บาท

ถอนเงิน (8 ก.ค.2551) 17,000 บาท

รวมถอนเงิน 37,000 บาท

ค่าใช้จ่าย เม.ย.-มิ.ย.2551 รวม 41,804 บาท

3) ดำรงค่าใช้จ่ายจากผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

จ.สมุทรสงคราม มีรายละเอียดดังนี้

- ดำรงสำหรับการฝึกอบรม (8-10 เม.ย.2551) 23,950 บาท

- ดำรง (26 เม.ย.2551) 5,000 บาท

- ดำรง (2 มิ.ย.2551) 2,000 บาท

รวมดำรงที่ต้องจ่ายคืนผู้ประสานงานฯ 29,950 บาท

ดังนั้นยอดเงินคงเหลือในบัญชี 37,046 บาท

2.2 การประชุมเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ราชบุรี

นายสุวิน พรหมทอง กล่าวว่าการประชุมเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ราชบุรี เมื่อวันที่ 6 ก.ค.ที่ผ่านมา ที่เขาน้อย ต.ธรรมเสน อ.โพธาราม มีทีมนักวิจัยจากห้วยผากเข้าร่วม 4 คน คือ นายรัช โรจน์วิจิตรรัตน์ นายบัณฑิตย์ กุลอึ้ง นายจำลอง ช้อยเครือ และนายสุวิน พรหมทอง ในการประชุมมีการแบ่งกลุ่มย่อยเดินสำรวจป่าชุมชนเขาน้อย เพื่อศึกษาสภาพทรัพยากรในป่าทั้งพรรณไม้ต่างๆ สมุนไพร และสัตว์ป่า เป็นต้น โดยการใช้แผนที่ และการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน

นายจิณนุวัฒน์ มณีศรีจำ ผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฯ กล่าวเสริมว่าแผนที่เดินดินเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลทางมานุษยวิทยาอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยให้เข้าใจและสภาพทรัพยากรของชุมชนชัดเจน และเข้าใจง่ายสำหรับชาวบ้าน

2.3 การประสานงานกับ ศชค.

นายสุวิน พรหมทอง กล่าวว่าวันที่ 8 ก.ค. 2551 ที่ผ่านมาทีมวิจัยประกอบด้วยนายสุวิน พรหมทอง นายสุขสันต์ สำเภา นายรัช โรจน์วิจิตรรัตน์ และนางพรทิพย์ สำเภา ได้เข้าพบผู้บัญชาการกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดน 137 เพื่อชี้แจงความเป็นมาของโครงการวิจัยห้วยผาก และแลกเปลี่ยนแนวทางการทำงานร่วมกันในอนาคต ซึ่งทาง ผบ.ตชด.137 ยินดีสนับสนุนกิจกรรมของทีมวิจัยเพื่อท้องถิ่น เนื่องจากพื้นที่ห้วยผากเป็นพื้นที่เป้าหมายของ ศชค.ด้วย หากมีกิจกรรมใดที่ต้องการให้ ศชค.เข้าร่วมขอให้มีหนังสือแจ้งล่วงหน้า ทั้งการสำรวจค้นคว้า และการประชุมต่างๆ

3. เรื่องปรึกษาหารือ

3.1 แผนงาน ก.ค.-ส.ค.2551

1) เวทีชี้แจงความเข้าใจและศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ที่ห้วยน้ำขาว

- กำหนดในวันอาทิตย์ที่ 13 ก.ค.2551 เวลา 16.00-20.00 น.

- จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 50 คน

- ประสานงานชาวบ้าน โดยนายสุวิน พรหมทอง และนายก อบต.ภูนิคม

- ประสานงานทีมจากห้วยผาก โดยนายสุขสันต์ สำเภา และนางพรทิพย์ สำเภา

- อาหาร และสถานที่ โดย นายก อบต.ภูนิคม และนายสุวิน พรหมทอง

- ขึ้นรถที่หน้าบ้านผู้ช่วยสมงคล แสงท่าพล โดยรถตู้ของโครงการอุทยานฯและรถของผู้ช่วยสมงคล เวลา

ประมาณ 15.00 น.

- งบค่าอาหารสมทบจากผู้เข้าร่วมประชุมในวันนี้ (9 ก.ค.2551) จำนวน 1,900 บาท

2) เวทีชี้แจงโครงการ ที่ท่ากู่ลา กำหนดจัดในวันที่ 7 ส.ค. 2551 ส่วนรายละเอียดการเตรียมงานให้มีการประสานกลุ่มย่อยและแบ่งงานกันอีกครั้งหนึ่ง

กำหนดการประชุมทีมวิจัยครั้งต่อไปในวันพุธที่ 13 ส.ค.2551 เวลา 18.00 น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านห้วย

ผาก

ปิดประชุม เวลา 21.30 น.

นายอ็อค ศรีพรหมทอง

นางพรทิพย์ สำเภา

บันทึกการประชุม

สรุปการประชุมชี้แจงโครงการ ครั้งที่ 3 และศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนห้วยน้ำขาว
โครงการการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
วันที่ 13 กรกฎาคม 2551
ณ ศาลาบ้านห้วยน้ำขาว ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชื่อ – ชื่อสกุล	บทบาท / ตำแหน่ง	ที่อยู่ / สถานที่ติดต่อ
1. นางครุณี แก้วมุกดา	ทีมวิจัยร่วม	147 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
2. นางพรทิพย์ สำเภา	หัวหน้าโครงการ	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
3. นายจำลอง ช้อยเครือ	ทีมวิจัยและ ก.ก.ป่าชุมชน	41/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
4. นายบุญส่ง อุดมราค	ผู้เข้าร่วม	4 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
5. จ.ศ.ศ. วุฒิชัย ตุ่มภู	ผู้เข้าร่วม	กองร้อย ตชด.137 อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. ค.ต. เมือง โคอ่อน	ผู้เข้าร่วม	กองร้อย ตชด.137 อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. จ.ศ.ศ. สุรพงศ์ จอมดวง	ผู้เข้าร่วม	กองร้อย ตชด.137 อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
8. นายสุเทพ ไกรเทพ	ทีมวิจัยและหัวหน้าสำนักงาน	สนง. โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ
9. นางวนิชชาพร วงศ์ทอง	ผู้เข้าร่วม	97/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
10. น.ส.สงกรานต์ ชาวสวนกล้วย	ผู้เข้าร่วม	66 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
11. นายเพลิน อนุคุณนิธิธรรม	ผู้เข้าร่วม	18 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
12. นายวิจิต วงศ์ทอง	ผู้เข้าร่วม	158/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13. นายเควี วงศ์ทอง	ทีมวิจัย	126/6 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
14. นายคำนวน วงศ์ทอง	ทีมวิจัย	97/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
15. นายสุภาพ ฤทธิเดช	ผู้เข้าร่วม	239 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
16. นายสมงคล แสนทำพล	ผู้เข้าร่วม	105 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
17. นางยุภา นวลจันทร์	ผู้เข้าร่วม	130/ท หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
18. นางมะขู ใจเมือง	ผู้เข้าร่วม	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
19. นายสุวิน พรหมทอง	ทีมวิจัยและ อสม.	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
20. นายสุขสันต์ สำเภา	ทีมวิจัย	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
21. นายสมศักดิ์ เหลืองจรุงรัตน์	ผู้เข้าร่วม	387/5 ม.1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
22. นายก็ อนุคุณนิธิธรรม	ทีมวิจัย	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
23. นายอดิศักดิ์ หงษ์เหิรสถิตย์	ทีมวิจัย	9/9 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
24. นายชีต้า ฤทธิเดช		

เริ่มประชุม เวลา 18.30 น.

หลังการแนะนำตัวผู้เข้าร่วมประชุมและชมวีซีดีเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของไวยวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) แล้ว นายสุวิน พรหมทอง ผู้ดำเนินการประชุมกล่าวว่า วันนี้เป็นครั้งแรกในรอบหลายปีที่คนห้วยผากยกทีมมาเยี่ยมคนห้วยน้ำขาว เป้าหมายก็เพื่อพูดคุยทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิจัยของชาวบ้าน เพื่อ

เชื่อมความสัมพันธ์ และเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนห้วยน้ำขาว ขอเชิญคุณอาศัยชี้แจงความเป็นมาและเป้าหมายของโครงการวิจัย

นายอดิษฐ์ หงส์พิเรตติกล่าวว่าโครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูผืนน้ำห้วยผาก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนกลุ่มน้ำห้วยผากอาจจะฟังดูเป็นเรื่องของนักวิชาการ ไม่ใช่เรื่องของชาวบ้าน แต่โครงการนี้เป็นโครงการที่ชาวบ้านคิดและได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ สกว. โดยเริ่มจากความสนใจและความห่วงใยต่อปัญหาของคนประมาณ 4-5 คน มีการพูดคุยกันระยะหนึ่งก่อนจะติดต่อประสานงานกับ สกว. สมุทรสงคราม มีการประชุมพูดคุยเพื่อวิเคราะห์และหาปัญหาพร้อม จนสุดท้ายได้เขียน โครงการและผ่านการพิจารณาของนักวิจัยชาวบ้านของ สกว.หลายจังหวัด ผ่านการอนุมัติงบประมาณของ สกว. และเริ่มดำเนินการในเดือนเมษายนที่ผ่านมา เป้าหมายของโครงการนี้คือการเสริมสร้างการเรียนรู้ เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการดูแลและฟื้นฟูผืนน้ำป่า ให้สามารถใช้ได้อย่างยั่งยืนชั่วลูกหลาน โครงการนี้มีพื้นที่เป้าหมายคือกลุ่มน้ำห้วยผาก ครอบคลุม 3 กลุ่มบ้าน ในหมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ระยะเวลาในการดำเนินงาน 20 เดือน ตั้งแต่เดือนเมษายน 2551- พฤศจิกายน 2552

การจัดประชุมในวันนี้เป็นส่วนหนึ่งกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนงาน คือการชี้แจงโครงการ และศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน งานที่ดำเนินการไปแล้วได้แก่ การฝึกอบรมนักวิจัยชาวบ้าน การสำรวจต้นน้ำ 1 ครั้ง การประชุมทีมนักวิจัยทุกเดือนๆละ 1 ครั้ง การชี้แจงโครงการ 2 ครั้ง การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน 1 ครั้ง นอกจากนี้ยังมีงานอื่นๆ อีกที่จะต้องดำเนินการคือ การชี้แจงโครงการ การศึกษาประวัติศาสตร์และการศึกษาเกี่ยวกับระบบความเชื่อและระบบการจัดการดินน้ำป่า โดยจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยตามพื้นที่ เช่น ท่ากุลา เขื่อนกู่ หนองบัว ห้วยผาก หลังวัด และดงคริสต์ เสร็จจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วจะมีการนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน เพื่อตรวจสอบข้อมูลและระดมความคิดเห็นของชาวบ้านเกี่ยวกับแนวทางการดูแลรักษาและฟื้นฟูผืนน้ำห้วยผาก เพื่อกำหนดแผนปฏิบัติการหรือลงมือแก้ไขปัญหาในระยะ 6 เดือนสุดท้ายของโครงการ

นายสมศักดิ์ เหลืองจุงรัตน์ อดีตรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง กล่าวว่าแนวทางที่โครงการวิจัยของชาวบ้านทำอยู่เป็นแนวทางที่ดีที่จะให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแลและฟื้นฟูทรัพยากรดินน้ำป่า เพื่อให้มีการใช้อย่างยั่งยืน ประเด็นสำคัญก็คือ คนจะอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างไร หากเป็นไปได้อยากให้มีการขยายแนวทางการทำงานนี้ไปสู่ชุมชนอื่นด้วย รวมทั้งดึงคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมให้มากขึ้นด้วย

ค.ต.เมือง โคอ่อน จากกองร้อย คชด. 137 กล่าวว่าพื้นที่หมู่ 7 เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานของ คชด.137 หากมีกิจกรรมใดที่ทางกองร้อยสนับสนุนได้ก็ยินดีสนับสนุน ขอให้แจ้งล่วงหน้ากับทางผู้บัญชาการกองร้อย เพราะถือว่ามีความหมายในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ร่วมกัน หากประชาชนมีส่วนร่วมก็จะทำให้การแก้ปัญหาได้ผลดียิ่งขึ้น สำหรับการสำรวจต้นน้ำทางกองร้อยยินดีสนับสนุนกำลังพลเพื่อร่วมในการสำรวจป่า ซึ่งเน้นเป้าหมายการสำรวจศึกษา ไม่ใช่การปราบปรามจับกุม

นายบุญส่ง อดุนนาท ผู้เข้าร่วมประชุมจากห้วยผาก กล่าวว่าเข้าร่วมกิจกรรมในระยะไม่นานมานี้ แต่ตั้งใจที่โครงการนี้มีเป้าหมายเชื่อมความสัมพันธ์ สร้างความสัมพันธ์ เพื่อให้ชาวบ้านช่วยกันแก้ปัญหาของพวกเราเอง

อย่างไรก็ตามการประชุมในครั้งนี้ชาวบ้านห้วยน้ำขาวยังไม่มีผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นและซักถามข้อมูลเพิ่มเติมแต่อย่างใด หลังการรับประทานอาหารเย็นแล้วจึงมีการแยกย้ายพูดคุยกลุ่มย่อยตามอัธยาศัย

ปิดประชุม เวลา 20.00 น.

นางพรทิพย์ ลำเถา
บันทึกการประชุม

สรุปการประชุมชี้แจงโครงการ
โครงการการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผาคโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาค
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

วันที่ 7 สิงหาคม 2551

ณ บ้านผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7 ท่ากูลา ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชื่อ - ชื่อสกุล	บทบาท / ตำแหน่ง	ที่อยู่ / สถานที่ติดต่อ
1. นายจำลอง ช้อยเครือ	ทีมวิจัยและ ก.ก.ป่าชุมชน	41/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
2. นายธวัช โรจน์วิจิตรรัตน์	ทีมวิจัย	99 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
3. นายสมยา ปันษา	ทีมวิจัย	132 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
4. นายสมศักดิ์ เหลืองจรุงรัตน์	ผู้เข้าร่วม	387/5 ม.1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
5. นางครุณี แก้วนุกดา	ทีมวิจัยร่วม	147 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. นายไพโรจน์ สัททิม	ที่ปรึกษาและผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7	11 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. นางสมศรี อยู่ถิม	ผู้เข้าร่วม	164/2 ม.7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
8. นางอุบล บำรุงราษฎร์	ผู้เข้าร่วม	61 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
9. นางปัทมา บัวเอี่ยม	ผู้เข้าร่วม	86 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
10. นายประชา ลำเนียงหวาน	ผู้เข้าร่วม	125 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
11. นางน้ำอ้อย บัวเอี่ยม	ผู้เข้าร่วม	241 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
12. นางเชียร ลำเนียงหวาน	ผู้เข้าร่วม	125 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13. นายสุเทพ ไกรเทพ	ทีมวิจัยและหัวหน้าสำนักงาน	สนง.โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ
14. นายสุวิน พรหมทอง	ทีมวิจัยและ อสม.	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
15. นายบุญส่ง อุดมภาค	ผู้เข้าร่วม	4 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
16. นางสุวรรณ ศิริสมบูรณ์	ผู้เข้าร่วม	135 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
17. นายมงคล คำรงค์ภูมิ	ทีมวิจัยร่วม	156 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
18. นายวิชัย เขียงกา	ผู้เข้าร่วม	94/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
19. นางจันทร์เพ็ญ เขียงกา	ผู้เข้าร่วม	94/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
20. นายสมงคล แสนท่าพล	ผู้เข้าร่วม	105 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
21. นางปราณี บางน้ำมิตร	ผู้เข้าร่วม	151 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
22. นายเกรียงศักดิ์ ประชุม-วงษ์	ผู้เข้าร่วม	68/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
23. นายวิโรจน์ คงทิน	ผู้เข้าร่วม	107 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
24. นายเกรียงศักดิ์ ศิริ-สมบูรณ์	ผู้เข้าร่วม	82/3 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
25. นายสุฤทธิ์ มีบุญ	ผู้เข้าร่วม	390 หมู่ 1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
26. นายสฤติชัย บัวเอี่ยม	ผู้เข้าร่วม	86 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
27. นายขวัญชัย เอี่ยมสะอาด	ผู้เข้าร่วม	157 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ชื่อ – ชื่อสกุล	บทบาท / ตำแหน่ง	ที่อยู่ / สถานที่ติดต่อ
28. นางสาววันเพ็ญ พวงมาลัย	ผู้เข้าร่วม	107 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
29. นายศิลป์ชัย อำนวยศิลป์	ผู้เข้าร่วม	26 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
30.นางประทุม เอี่ยมสะอาด	ผู้เข้าร่วม	157 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
31.นายอานวย เคยสนิท	ทีมวิจัย	50 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
32. นายสุขสันต์ ลำภา	ทีมวิจัย	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
33. นายอดิษฐ์ หงษ์หิรสถิตย์	ทีมวิจัย	9/9 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
34.นางพรทิพย์ ลำภา	หัวหน้าโครงการ	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

เริ่มประชุม เวลา 18.30 น.

คุณอดิษฐ์ หงษ์หิรสถิตย์ ผู้ดำเนินการประชุมได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมในวันนี้ว่า เพื่อสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านท่ากุดาเกี่ยวกับโครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูผืนน้ำห้วยผาก ซึ่งเป็นโครงการวิจัยของชาวบ้าน ที่เริ่มจากกลุ่มคนเล็กๆ และขยายแนวร่วมจาก 4-5 คน เป็น 20-30 คน ในปัจจุบัน ที่ผ่านมา การทำความเข้าใจยังไม่กว้างขวางมากนัก โดยเฉพาะที่ท่ากุดาอาจจะยังไม่ค่อยได้รับรู้ในเรื่องนี้ ตั้งแต่เริ่มงานมีการจัดเวทีชี้แจงไปแล้ว 3 ครั้ง ครั้งนี้เป็นครั้งที่ 4 โดยจะจัดตามกลุ่มบ้าน นอกนั้นมีการชี้แจงตามเวทีประชาคมบ้าง แต่ก็ยังอยู่ในวงจำกัด ดังนั้นวันนี้จึงถือว่าเป็นโอกาสที่ดีได้มาทำความเข้าใจที่ท่ากุดา เชิญคุณพรทิพย์ หัวหน้าโครงการชี้แจงความเป็นมา วัตถุประสงค์ และงานที่วางแผนเอาไว้

คุณพรทิพย์ ลำภา แนะนำตัวเอง และกล่าวว่า ย้ายมาอยู่ที่ห้วยผากเกือบ 3 ปี รู้จักคนที่ท่ากุดาหลายคน เพราะค้าขายอยู่ที่น้ำตกเก้าชั้นด้วยกัน แต่ส่วนใหญ่อาจจะไม่รู้จัก เรายึดโครงการวิจัยนี้จากคน 4-5 คนที่สนใจและห่วงใยปัญหาที่จะกระทบการทำมาหากินของคนทุกกลุ่มในหมู่บ้านเรา คุยกันหลายครั้งและเห็นว่าปัญหาเรื่องน้ำ เป็นปัญหาที่จะกระทบกับคนทุกกลุ่ม ถ้ามาน้ำในห้วยผากลดลงเรื่อยๆ คนที่ค้าขายอยู่ที่น้ำตกเก้าชั้นจะได้รับผลกระทบหรือไม่ เจ้าของบ้านพักหรือรีสอร์ท คนที่มีอาชีพรับจ้างและมีรายได้เสริมจากการหาเห็ดโคน และหน่อไม้จะเดือดร้อนหรือไม่ถ้าเห็ดและหน่อไม้ลดลงเพราะพื้นที่ป่าเหลือน้อยและฝนแล้ง และคนที่ทำการเกษตรจะใช้น้ำจากไหนในการเพาะปลูก นี่คือน้ำปัญหาเรื่องน้ำกระทบพวกเราทุกกลุ่ม แล้วเราจะทำให้น้ำอุดมสมบูรณ์ได้อย่างไร เราก็ต้องดูแลรักษาส่วนที่เหลืออยู่เอาไว้ และฟื้นฟูส่วนที่เสื่อมโทรมขึ้นมาใหม่ ที่ผ่านมาน้ำของรัฐบาล หรือราชการก็อาจแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง แต่อาจจะไม่สอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการทั้งหมด หากชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นปัญหาของตนเองและเราจะต้องช่วยกันแก้

ดังนั้นสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยหรือ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภายใต้งานกับสำนักงานกฤษฎีกาจึงได้ให้การสนับสนุน โดยใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือให้ชาวบ้านหาข้อมูล และความรู้เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง คำว่า “งานวิจัย” อาจจะดูเป็นเรื่องของนักวิชาการ ไป เราอาจจะเรียกอย่างอื่นก็ได้ แต่เป้าหมายสำคัญของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นคือการเรียนรู้ร่วมกันของชาวบ้าน หมายถึงการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันหลายด้านหลายแง่มุม เพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจกันและกันและเข้าใจปัญหาของตนเอง รวมทั้งหาทางออกในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

เมื่อชาวบ้านเข้าใจกันและกัน และเข้าใจปัญหาตนเองก็หมายความว่าชาวบ้านเข้มแข็งและมีพลังมากขึ้น เป้าหมายต่อไปก็คือการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ซึ่งคำว่า “การมีส่วนร่วม” อาจแบ่งได้หลายระดับ คือ

1. ร่วมคิด
2. ร่วมตัดสินใจ

3. ร่วมวางแผน
4. ร่วมทำ
5. ร่วมสุขและร่วมทุกข์
6. ร่วมสรุปบทเรียน

ที่ผ่านมาเวลาเราพูดถึงการมีส่วนร่วมเรานั้นแค่การมีส่วนร่วมทำเป็นหลัก แต่เราไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในระดับอื่นๆ

โครงการนี้มีเป้าหมายอยากให้ชาวบ้านเข้มแข็งขึ้น คือกล้าคิด กล้าพูด และกล้าทำ เพื่อช่วยกันดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผาก แต่ก่อนที่เราจะช่วยกัน เราก็ต้องมาคิดกันก่อน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีจะเป็นฐานของการทำงานในระดับต่อไป งานที่เราต้องทำมีหลายอย่างคือ

1. การทำความเข้าใจกับชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้อง เหมือนที่จัดประชุมในวันนี้
2. การฝึกอบรมนักวิจัย เพื่อเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือกลุ่ม และเทคนิควิธีการในการจัดประชุม การเก็บรวบรวมข้อมูล การจดบันทึก และการดำเนินการประชุม เป็นต้น
3. การประชุมทีมวิจัย เพื่อวิเคราะห์ปัญหาในการทำงาน การสรุปบทเรียน และการวางแผน ประชุมในวันพุธสัปดาห์ที่ 2 ของทุกเดือน

4. การสำรวจต้นน้ำและลำห้วยต่างๆ จะสำรวจ 4 ครั้ง เพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจสภาพปัญหาและเห็นความสำคัญของป่าและลำห้วย

5. การศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชาวบ้านที่มีประสบการณ์ในประเด็นเดียวกัน
6. ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน จัดประชุมกลุ่มย่อยประมาณ 7 ครั้ง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน
7. ศึกษากระบวนการความเชื่อ และระบบการจัดการดิน น้ำ ป่า
8. ประชุมวิเคราะห์และตั้งเคราะห์ข้อมูล
9. ประชุมใหญ่เสนอผลการศึกษาต่อชุมชน
10. ระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผาก ในช่วงปฏิบัติการ 6 เดือนสุดท้าย พื้นที่ดำเนินงานคือ ลุ่มน้ำห้วยผาก ระยะเวลาดำเนินงาน 20 เดือน ตั้งแต่เดือนเมษายน 2551 – พฤศจิกายน 2552

คุณธวัช โรจน์วิจิตรรัตน์ กล่าวว่า คุณพรทิพย์ได้พูดถึงงานที่ต้องทำตามแผนที่วางไว้ทั้งหมดแล้ว แต่ที่อยากจะเสริมก็คือ นับตั้งแต่เริ่มการทำงานในเดือนเมษายนเป็นต้นมาได้ทำงานอะไร ไปแล้วบ้าง

1. จัดนิทรรศการเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2551 ที่โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระเทพฯ

2. การฝึกอบรมนักวิจัย เรื่องพลังกลุ่ม จัดที่จังหวัดสมุทรสงคราม วันที่ 8-10 เมษายน 2551 มีทีมจากห้วยผากไปฝึกอบรม 10 คน

3. การประชุมนักวิจัยในวันพุธสัปดาห์ที่ 2 ของทุกเดือน หากใครสนใจก็อยากจะเชิญเข้าร่วมประชุม เดือนนี้ประชุมวันพุธที่ 13 สิงหาคม ที่ห้องประชุมโรงเรียนบ้านห้วยผาก

4. การสำรวจต้นน้ำ รอบแรกสำรวจไปแล้วเมื่อวันที่ 19-20 มิถุนายน 2551 แบ่งเป็น 2 ทีม คือสำรวจห้วยผากและลำห้วยสาขาของน้ำตกเก้ายักษ์ ทำให้เห็นสภาพป่าของบ้านเราว่าบางส่วนก็ยังอุดมสมบูรณ์ บางส่วนก็กำลังฟื้นตัว ส่วนที่ถูกทำลายก็ต้องช่วยกันฟื้นฟูขึ้นมาใหม่

5. เวทีชี้แจง โครงการ จัดไปแล้ว 3 ครั้ง ครั้งนี้เป็นครั้งที่ 4 ซึ่งตามแผนกำหนดไว้ 4 ครั้ง แต่เราอาจจะจัดเพิ่มหากชาวบ้านยังไม่เข้าใจ

6. เวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน จัด ไปแล้ว 2 ครั้ง และต่อไปจะมีเวทีย่อยอีกหลายครั้ง รวมทั้งที่ทำกุลาด้วย

7. การประชุมเครือข่ายนักวิจัยของ สกว. ที่แม่กลอง ในวันเสาร์สุดท้ายทุกเดือน หากใครสนใจอยากไปร่วมเรียนรู้กับนักวิจัยอื่นๆ ก็สามารถไปร่วมได้

ผู้ใหญ่ไพโรจน์ สีทับทิม กล่าวว่า นี่เป็นครั้งแรกที่มีการจัดประชุมกลุ่มใหญ่ที่สุดที่นี่ รู้สึกดีใจที่คนทำกุลามาร่วมเยอะพอสมควร ทั้งที่ฝนตก

คุณสุเทพ ไกรเทพ หัวหน้าสำนักงานโครงการอุทยานฯกล่าวว่า ผมจำเป็นต้องขอกลับก่อน เพราะมีแขกที่โครงการ ดีใจที่พวกเราเดินมาถูกทางแล้ว เพราะสอดคล้องกับงานตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพฯ ที่อยากให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติของบ้านเรา อยากให้พวกเราช่วยกัน มีปัญหาอะไรนิดๆ หน่อยๆก็อยากให้ทำความเข้าใจกัน เพื่อเป้าหมายการทำงานร่วมกัน

คุณอดิศักดิ์ หงษ์เหิรสถิตย์ กล่าวว่าถ้าไม่มีใครมีความเห็นอะไรก็ขอสรุปสั้นๆ ว่าโครงการวิจัยนี้เป็นของชาวบ้านทุกคน สามารถตรวจสอบได้ทุกเรื่อง และอยากให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม ขอแจ้งให้ทราบว่าวันนี้เรื่องที่น่าสนใจคือ มีคนทำกุลามาสมัครเป็นนักวิจัยร่วมทีมอีก 1 ท่าน คือคุณขวัญชัย เอี่ยมสะอาด สุดท้ายนี้อยากให้ชมวีซีดีเกี่ยวกับงานวิจัยของ สกว. ในพื้นที่อื่นๆ ซึ่งอาจจะทำให้เข้าใจเป้าหมายของงานวิจัยมากขึ้น ความจริงตั้งใจจะให้ชมในช่วงแรกแต่ผัดจังหวะไปนิดหนึ่ง ขอเชิญทุกท่านร่วมรับประทานอาหารเย็น พร้อมชมวีซีดี

ปิดประชุม เวลา 21.00 น.

นายสมชา ปันษา
นางพรทิพย์ สำเภา
บันทึกการประชุม

สรุปการประชุมทีมวิจัย
และสรุปบทเรียนเวทีชี้แจงโครงการที่ห้วยน้ำขาวและท่ากุดา
โครงการการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
วันที่ 13 สิงหาคม 2551
ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชื่อ – ชื่อสกุล	บทบาท / ตำแหน่ง	ที่อยู่ / สถานที่ติดต่อ
1. นายบุญส่ง ใจชื่น	โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ	
2. นายกี อนุคุณนิธิธรรม	ทีมวิจัย	18/7 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
3. นายสุฤทธิ์ มีบุญ	โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ	390 หมู่ 1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
4. นายธวัช โรจน์วิจิตรรัตน์	ทีมวิจัย	99 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
5. นายอดิศักดิ์ หงษ์เหิรสถิตย์	ทีมวิจัยและประธานประชาคม	9/9 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. นายจำลอง ช้อยเครือ	ทีมวิจัยและ ก.ก.ป่าชุมชน	41/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. นายสุเทพ ไกรเทพ	ทีมวิจัยและหัวหน้าสำนักงาน	สนง. โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ
8. นายสุภาพ ศรีกะชา	ผู้เข้าร่วม	สนง. โครงการสมเด็จพระเทพฯ
9. นายสมภพ เพ็ชรเกลี้ยง	ผู้เข้าร่วม	สนง. โครงการสมเด็จพระเทพฯ
10. นายบัณฑิตย์ กุลอึ้ง	ทีมวิจัยผู้สูงอายุ	76/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
11. นายเกรียงศักดิ์ สิริสมบุรณ์	ผู้เข้าร่วม	82/3 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
12. นายมงคล คำรงค์ภูมิ	ทีมวิจัยร่วม	156 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13. นายเดวี วงศ์ทอง	ทีมวิจัย	126/6 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
14. นายอุดมกล แสนท่าพล	ผู้เข้าร่วม	105 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
15. นายชาติรี แก้วนุกดา	ทีมวิจัยร่วม	147 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
16. นายสุวิน พรหมทอง	ทีมวิจัยและ อสม.	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
17. นายสุขสันต์ ลำเกา	ทีมวิจัย	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
18. นางพรทิพย์ ลำเกา	หัวหน้าโครงการวิจัยฯ	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
19. นายโสภา จำจิตต์	ทีมวิจัย	80 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

เริ่มประชุม เวลา 18.30 น.

นางพรทิพย์ ลำเกา กล่าวว่า การประชุมทีมวิจัยในวันนี้จะเน้น 2 เรื่องคือ การสรุปบทเรียนและการวางแผนงาน ในเดือนหน้า การสรุปบทเรียนจะสรุปจาก 2 การประชุมคือ เวทีชี้แจงโครงการและศึกษาประวัติศาสตร์ที่บ้านห้วยน้ำขาว เมื่อวันที่ 13 ก.ค. และเวทีชี้แจงโครงการที่บ้านท่ากุดา เมื่อวันที่ 7 ส.ค. ที่ผ่านมา สาเหตุที่เอามารวมสรุปบทเรียนในครั้งนี้ก็เพราะ เรามีการประชุมบ่อยเกินไป โดยเฉพาะสมาชิกทีมวิจัยที่มีตำแหน่ง อาจจะทำให้ไม่สะดวกเรื่องเวลา และสามารถสรุปเปรียบเทียบความเหมือนความต่างของสิ่งที่ทำได้แล้วปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดต่างๆของการจัดเวที 2 ครั้งนี้ อย่างไรก็ตามนี่ก็เป็นการลองทำ เพื่อสรุปบทเรียนอีกครั้งว่าเหมาะสมหรือไม่

วันนี้ถือเป็นโอกาสพิเศษที่คุณสุภาพ ศรีกะชา และคุณสมภพ เพ็ชรเกลี้ยง จาก สนง.โครงการสมเด็จพระเทพฯ เข้าร่วมประชุมด้วย แต่เนื่องจากท่านมีเวลาจำกัดจึงอยากให้อธิบายให้ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการทำงานของทีมวิจัยชาวบ้านด้วย

คุณสุภาพ ศรีกะชา กล่าวว่า โครงการวิจัยของชาวบ้านถือว่าเป็นโครงการที่ดี ซึ่งเดินมาถูกทางแล้ว เนื่องจากเป็นโครงการที่สนองงานตามพระราชดำริของทุกพระองค์ โดยเฉพาะการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งคนที่ทำจะต้องมีอุดมคติที่ดี เดิมเราอยากเห็นกลุ่มชาวบ้านที่อาสาเข้ามาทำงานแบบนี้ เดิมนั้นมีแล้วถือว่าเป็นเรื่องที่ดี บางคนอาจมาบ้างไม่มาบ้างก็ไม่เป็นไร เพราะเป็นงานอาสา เราต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข คนอยู่ที่บ้านหรือคนรอบข้างต้องมีความรู้สึกที่ดีด้วย

วันนี้มีคนเข้าร่วมเพิ่มมากขึ้นถือว่าเป็นความสำเร็จส่วนหนึ่ง แต่ก็ไม่ควรวัดที่ปริมาณอย่างเดียว อยากให้กระจายไปยังกลุ่มเยาวชนด้วย ถ้ามีอะไรที่สนับสนุนได้ก็ยินดี

คุณสมภพ เพ็ชรเกลี้ยง กล่าวว่าอ่านจากเอกสารสรุปการประชุมแล้วเห็นว่าจากที่เคยคุยกันที่สำนักงานโครงการอุทยานฯ เมื่อเดือนเมษายน ที่ผ่านมานี้มีความชัดเจนมากขึ้น มีการแบ่งงานกันชัดเจน แม้จะไม่เน้นงานวิชาการมากนัก แต่ก็เน้นประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกัน ทางโครงการยินดีสนับสนุน โดยเฉพาะการสำรวจดินน้ำ ในที่ประชุมโครงการอุทยานฯ เดิมนั้นเสนอให้มีการลาดตระเวนร่วมกันระหว่างโครงการอุทยานฯ และทีมวิจัย แต่มีประเด็นที่จะต้องชัดเจนคือจะศึกษาอะไรบ้าง และต้องมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยด้วย

คุณสุภาพ ศรีกะชา กล่าวเพิ่มเติมว่ามีอีกเรื่องที่ยากจะฝากไว้ก็คือ เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน ที่ผ่านมานี้ สมเด็จพระเทพฯ ท่านเสด็จไปที่จังหวัดจันทบุรี (และตราดด้วย) ท่านเห็นว่าฝนตกใกล้จะหมดแล้ว จึงอยากให้เรารวบรวมไว้ที่สวนผึ้ง

คุณบัณฑิต และคุณพรทิพย์ กล่าวว่าฝนตก เป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านห้วยผาก ฝนชนิดนี้มักขึ้นริมน้ำ แม้จะอยู่ในที่สูงก็ขึ้นริมร่องน้ำ ห้วยผากเดิมมีฝนตกขึ้นเต็มไปหมด แต่ปัจจุบันเหลืออยู่น้อย อย่างไรก็ตามการสำรวจดินน้ำพบว่า มีฝนในพื้นที่คันน้ำห้วยผาก 5-6 ชนิด

คุณธวัช วัฒนวิจิตรรัตน์ กล่าวถึงทิศทางการทำงานของทีมวิจัยโดยรวมว่า เราทำมาถูกทางแล้ว ในวันที่ 11 สิงหาคมที่ผ่านมา สมเด็จพระราชินีท่านก็เป็นห่วงในเรื่องป่าและเรื่องน้ำ อีก 15 ปีข้างหน้าจะเกิดวิกฤตการณ์น้ำหากเราไม่ช่วยกันดูแลรักษาและฟื้นฟู

1. สรุปบทเรียน

1.1 ความรู้สึกและสิ่งที่ได้เรียนรู้

1. รู้สึกอบอุ่น การชี้แจงโครงการมีการตอบรับดี ที่ห้วยน้ำขาวดิระดับหนึ่ง ส่วนที่ทำกุลาที่ดีขึ้น

2. รู้สึกเสียใจที่ไม่ได้มาร่วมแต่แรก เพราะมีเงื่อนไขข้อจำกัดบางอย่าง ทำมาได้ดีแล้ว ต่อไปหากไม่ติดธุระก็อยากจะเข้าร่วมทุกครั้ง

3. ที่ทำกุลาฯ ยังไม่มีใครกล้าแสดงความคิดเห็น แต่ก็ถือว่าประสบผลเพราะเราเรียนรู้ในสิ่งที่เราพูด

4. คนมาร่วมมากขึ้น แต่ยังไม่น่าพอใจ บางคนก็สงสัยว่าได้เงินไหม

5. ที่ทำกุลาสถานที่ประชุมที่บ้านผู้ใหญ่บ้านถือว่าเหมาะสม และมีผู้ใหญ่บ้านเข้าร่วมด้วย ชาวบ้านจึงไม่ระแวงและมีคนสมัครสมาชิกเพิ่ม

6. รู้สึกว่าตัวเองยังไม่ค่อยกล้าแสดงออกในที่ประชุม

7. รู้สึกดีใจที่เห็นคนห้วยผากให้ความสำคัญกับปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม

8. การจัดประชุมทำให้คนห้วยผากมีโอกาสไปเยี่ยมคนที่ห้วยน้ำขาวและทำกุลา

1.2 ปัญหาอุปสรรคและสิ่งที่ควรปรับปรุง

1. ชาวบ้านยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นทั้งกรณีห้วยน้ำขาว และท่ากุดา เนื่องจากเป็นการประชุมวงใหญ่ ส่วนกรณีห้วยน้ำขาวมีข้อจำกัดเรื่องภาษา (เชื้อสายพม่า) ความขัดแย้งภายใน และมีเจ้าหน้าที่ คชค. เข้าร่วมประชุมด้วย
2. ทั้งที่ห้วยน้ำขาวและท่ากุดาชาวบ้านไม่กล้าพูด เพราะชาวบ้านยังใหม่
3. ชาวบ้านยังไม่ค่อยเข้าใจว่าเป้าหมายของโครงการคืออะไร บางคนสงสัยว่าเขาทำอยู่แล้วไม่ดีหรืออย่างไร
4. การประสานงานยังไม่ดีพอ
5. ที่ห้วยน้ำขาวมีการแยกเป็นกลุ่มย่อยตามอาศัยอยู่ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน แต่ไม่ได้สรุปข้อมูลร่วมกัน
6. การจดบันทึกของทีมวิจัยยังมีน้อย
7. การแบ่งกลุ่มย่อยในการประสานงานยังไม่เป็นจริง
8. การเร่งให้สรุปการประชุมในแต่ละครั้ง ทำให้การพูดคุยแลกเปลี่ยนไม่ทั่วถึง และการวางแผนงานไม่

ชัดเจน

1.3 ข้อเสนอแนะ

1. อยากให้เวทีประวัติศาสตร์มีการคุยกลุ่มย่อย หรือกลุ่มเล็กลงเพื่อให้คนมีส่วนร่วมมากขึ้น
2. อยากรให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมด้วย
3. ควรส่งเสริมคนรุ่นใหม่ให้มากขึ้น
4. ไม่ควรพูดยาวมากนัก พูดให้กระชับ เพื่อให้คนเข้าใจง่าย
5. น่าจะมีเอกสารชี้แจงโครงการสั้นๆแจกด้วย
6. อยากรให้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการจดบันทึกการประชุมให้ชัดเจน อาจจะช่วยกันจดบันทึก 2 คน ในแต่ละครั้ง

7. ควรมีการสรุปบทเรียนก่อนจบการประชุม

8. อยากรให้ปรับปรุงเรื่องแอลกอฮอล์ ชาวบ้านจะได้เชื่อถือ ประชุมเสร็จแล้วค่อยมา

9. ในเวทีเก็บข้อมูลทีมวิจัยควรแยกเป็นหลายทีมตามความพร้อม เพื่อให้วงพูดคุยไม่ใหญ่เกินไป

10. ควรทำความเข้าใจให้ชัดเจนร่วมกันเกี่ยวกับโครงการวิจัยระหว่างทีมวิจัยที่เข้ามาก่อนกับทีมวิจัยที่เข้ามา

ใหม่

11. การจัดเวทีเก็บข้อมูลควรคำนึงถึงความขัดแย้งในแต่ละกลุ่มบ้านด้วย

12. ควรมีการประชุมซ้ำ เพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจมากขึ้น

13. ไม่ต้องหวังพึ่งหน่วยงานมากนัก ควรเน้นที่ประชาชนเป็นหลัก

14. การทำงานของทีมวิจัยมีลักษณะเป็นกระบวนการ คือมีความต่อเนื่องเกี่ยวพันกันหรือเชื่อมโยงกัน และอาศัยกันและกัน ดังนั้นต้องส่งเสริมกัน ทำความเข้าใจกัน และให้มีสติคือการคิดได้ มีสมาธิคือความมุ่งมั่น และมีปัญญา คือมีความรู้

2. สรุปค่าใช้จ่าย

1. เวทีห้วยน้ำขาว 13 ก.ค. 2551

- ค่าอาหาร	2,500 บาท
- ค่าประสานงาน	510 บาท
- ค่าไฟฟ้า	100 บาท
รวม	3,110 บาท

หมายเหตุ : มีเงินสมทบจากผู้เข้าร่วมทีม	1,900 บาท
2. เวทีทำคุตา 7 ศ.ค. 2551	
- ค่าอาหาร,ค่าน้ำ	1,070 บาท
- ค่าประสานงาน	740 บาท
- ค่าฟิล์ม	140 บาท
- ค่าไฟฟ้า	100 บาท
รวม	2,050 บาท
รวมประชุม 2 ครั้ง	5,160 บาท

ปิดประชุม เวลา 21.30 น.

นายรัช โรจน์วิจิตรรัตน์
นายสุขสันต์ คำภา
นางพรทิพย์ คำภา
บันทึกการประชุม

สรุปการประชุมวางแผนเวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน
โครงการการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
วันที่ 18 สิงหาคม 2551
ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชื่อ - ชื่อสกุล	บทบาท / ตำแหน่ง	ที่อยู่ / สถานที่ติดต่อ
1. นายจำลอง ช้อยเครือ	ทีมวิจัยและ ก.ก.ป่าชุมชน	41/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
2. นางพรทิพย์ คำภา	หัวหน้าโครงการวิจัยฯ	259 หมู่ 7 ต. สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
3. นายอ็อค ศรีพรมทอง	ทีมวิจัย	164/5 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
4. นายบุญส่ง ใจชื่น	โครงการแนวเชื่อมค่อเทือกเขาตะนาวศรี	
5. นายสุฤทธิ์ มีบุญ	โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ	390 หมู่ 1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. นายบุญส่ง อุดมภาค	ผู้เข้าร่วม	4 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. นางสาวพมาศ เมธิ	ทีมวิจัยและครู ร.ร.บ้านห้วยผาก	โรงเรียนบ้านห้วยผาก
8. นายสุเทพ ไกรเทพ	ทีมวิจัยและหัวหน้าสำนักงาน	โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ
9. นายสุวิน พรหมทอง	ทีมวิจัยและ อสม.	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
10. นายอดิศักดิ์ หงษ์เหิรสถิตย์	ทีมวิจัยและประธานประชาคม	9/9 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
11. นายสุชสันต์ คำภา	ทีมวิจัย	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
12. นายรัช โรจนวิจิตรรัตน์	ทีมวิจัย	99 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13. นายสมชัย พุ่มบุญทวี	ทีมวิจัยร่วมและครู ร.ร.บ้านห้วยผาก	โรงเรียนบ้านห้วยผาก
14. นายรุ่ง สว่างเกตุ	ทีมวิจัย,ผอ.ร.ร.บ้านห้วยผาก	49 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
15. นายคำนวน วงศ์ทอง	ทีมวิจัย,ผช.ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7	97 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
16. นางครุณี แก้วมุกดา	ทีมวิจัยร่วมและ ก.ก.ป่าชุมชน	147 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
17. นายบัณฑิต กุลอึ้ง	ทีมวิจัยผู้สูงอายุ	76/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

เริ่มประชุมเวลา 18.30 น.

ก่อนเริ่มการประชุมเพื่อวางแผนการจัดเวทีย่อยศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน นางพรทิพย์ คำภา ได้ทบทวนการสรุปบทเรียนการจัดเวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ที่วัดห้วยผากเทพประทานพร และการสรุปบทเรียนเวทีชี้แจงโครงการและศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนห้วยน้ำขาว และเวทีชี้แจงโครงการที่ทำกูลา ซึ่งมีการสรุปทั้งในแง่ปัญหาอุปสรรค และมีข้อเสนอต่อการปรับปรุงแนวทางการทำงาน จึงอยากจะทบทวนข้อเสนอแนะดังกล่าว เพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนงานในวันนี้ดังนี้

1. เวทีสร้างความเข้าใจอาจจะมีความใหญ่กว่าเวทีเก็บข้อมูล แต่ต้องมีการประสานงานให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีให้ชัดเจน

2. เวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนควรมีขนาดเล็กกว่านี้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมมากขึ้น

3. มีการกำหนดให้ชัดเจนว่ากลุ่มเป้าหมายคือใครบ้าง และทีมวิจัยคนใดที่จะต้องไปประสานงานและเตรียมความเข้าใจแบบตัวต่อตัวก่อนการจัดเวที

4. ควรมีการเตรียมประเด็นคำถามกับทีมวิจัยให้ชัดเจนร่วมกันก่อนการจัดเวที

5. ควรทำความเข้าใจบทบาทของนักวิจัยร่วมกันว่าต้องทำหน้าที่ในการตั้งคำถาม ไม่ใช่เป็นผู้เล่าเรื่องหรือให้ข้อมูลเดียว

6. ควรมีการทำซ้ำ

7. ควรมีการสรุปประเด็นและสรุปบทเรียนก่อนจบการประชุม

8. จัดให้เป็นเวทีที่เป็นกันเองให้มากที่สุด

หลังจากนั้นที่ประชุมได้ร่วมกันระดมประเด็นคำถามหลัก และกำหนดทีมงาน และพื้นที่เป้าหมาย ส่วนรายละเอียดการประสานงานและเตรียมการให้แต่ละกลุ่มไปกำหนดกันเอง

ที่ประชุมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว หรือผู้สัมภาษณ์เป็นทีมกับผู้ให้ข้อมูลคนเดียว หรือการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (ผู้สัมภาษณ์และผู้ให้ข้อมูลมีมากกว่าหนึ่งคน) โดยเป้าหมายของการจัดเวทีก็คือไม่ได้เน้นข้อมูลอย่างเดียว แต่ต้องการเน้นทั้งข้อมูลและกระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมกันๆ ทั้งทีมนักวิจัยและกลุ่มชาวบ้านที่ให้ข้อมูล การสัมภาษณ์เดี่ยวผู้สัมภาษณ์ได้ข้อมูลแน่นอน แต่ไม่ได้การเรียนรู้ร่วมกัน

วาระการประชุม

1. ประเด็นคำถามหลักในการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน

1) ประวัติหมู่บ้าน(พร้อมแผนที่แสดงขอบเขตหมู่บ้านในอดีต), วัด และ โรงเรียน

- กลุ่มคนดั้งเดิม, กลุ่มคนที่ย้ายมาจากที่อื่น จากที่ไหนบ้าง

2) สภาพทางเศรษฐกิจในอดีต เช่น การทำไร่ ทำไร่ การทำไม้ และการเผาถ่าน เป็นต้น 3) การติดต่อสัมพันธ์กับภายนอก เช่น การเดินทาง การค้าขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า

4) อาหารจากธรรมชาติ เช่น จากป่าและลำห้วย

5) การดูแลสุขภาพสุขภาพในอดีต เช่น หมอพื้นบ้าน (หมอตำแย หมอยาสมุนไพร) และการแพทย์แผนใหม่

6) สภาพป่าไม้ และลำห้วย รวมทั้งการใช้น้ำในอดีต

7) สภาพทางสังคมและการปกครอง

8) วัฒนธรรมและความเชื่อ

- เจ้าพ่อ –เจ้าแม่ ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์

- ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการใช้ดิน น้ำ ป่า เช่น ตีผึ้ง

- พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด-ตาย

2. แบ่งทีม แบ่งงาน และกำหนดวันเก็บข้อมูล

ขนาดกลุ่มย่อยในการศึกษาประวัติศาสตร์ไม่เกิน 10 คน โดยมีทีมวิจัย 3-4 คน

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ คุณสุเทพ ไกรเทพ คุณเดวี วงศ์ทอง คุณสมยา บันยา และคุณอำนาจ เกษนิต

พื้นที่เป้าหมายคือ บ้านห้วยผากบริเวณกลุ่มบ้านลุ่มฟ่อง ส่วนวันเวลาในการเก็บข้อมูลจะมีการประสานงานและนัดหมายอีกครั้งหนึ่ง

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ คุณบัณฑิตย์ กุลอึ้ง คุณอดิษฐ์ หงษ์เทรสถิตย์ คุณธวัช โรจน์วิจิตรรัตน์ และ อ.สมชัย พุ่มบุญทวี

พื้นที่เป้าหมายคือบ้านท่ากุดา กำหนดวันไม่เกิน 7 ก.ย. 2551

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผอ.รุ่ง สว่างเกตุ อ.นพมาศ เมหิ คุณครุณี แก้วมุกดา และคุณค่านวณ วงศ์ทอง

พื้นที่เป้าหมาย คือบริเวณบ่อน้ำร้อน วันเวลายังไม่กำหนด

กลุ่มที่ 4 ได้แก่ คุณสุขสันต์ คำภา คุณจำลอง ช้อยเครือ คุณเอื้อด ศรีพรหมทอง และคุณพรทิพย์ คำภา

พื้นที่เป้าหมายคือ บ้านห้วยผากบริเวณบ้านป่าเอื้อง/ศาลาประชาคม หน้าวัดถึงบ้านน้ำดี รวมทั้งบ้าน 5 หลัง
หลังวัด กำหนดวันเก็บข้อมูลในวันพุธที่ 27 สิงหาคม 2551

กลุ่มที่ 5 ได้แก่ คุณสุวิน พรหมทอง คุณปัญญา บุญกร คุณเกื้อ อนุภูณิศธรรม และคุณสุฤทธิ มีบุญ

พื้นที่เป้าหมายคือ บ้านห้วยน้ำขาว ในวันอาทิตย์ที่ 24 สิงหาคม 2551

3. เรื่องปรึกษาหารืออื่นๆ

เนื่องจากมีปัญหาเรื่องกล้องถ่ายรูป ซึ่งขณะนี้ทางทีมวิจัยได้ขอใช้กล้องถ่ายรูปของ
คุณบัณฑิตเป็นการชั่วคราว แต่ปัญหาก็คือค่าใช้จ่ายเรื่องฟิล์ม แบตเตอรี่ และค่าล้างอัดฟิล์มค่อนข้างสูง จึงอยากจะ
ปรึกษาหารือกันว่าเราควรจะทำทางออกอย่างไร

ที่ประชุมมีการมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ซื้อกล้องดิจิทัล เพื่อใช้ในงานวิจัยโดยเฉพาะ เพราะจำเป็นต้องใช้ใน
กิจกรรมที่ทีมวิจัยจัดขึ้น และสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าการใช้กล้องธรรมดา แต่ให้มีการสืบราคาและ
ปรึกษาหารือกันอีกครั้ง

การประชุมเพื่อสรุปบทเรียนการจัดเวทีย่อยศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน และวางแผนการทำงานครั้งต่อไป
กำหนดในพุธที่ 10 กันยายน 2551 เวลา 18.00 น.

ปิดประชุม เวลา 20 20 น.

นางสาวนพมาศ เมหิ
นายเอื้อด ศรีพรหมทอง
บันทึกการประชุม

รายงานการประชุมทีมวิจัย
และสรุปบทเรียนการดำเนินงาน 6 เดือน (เมษายน-กันยายน 2551)
โครงการการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยห้วยผากโดยความร่วมมือของชุมชนผู้นำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
วันที่ 10 กันยายน 2551
ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชื่อ-ชื่อสกุล	บทบาท/ตำแหน่ง	ที่อยู่/สถานที่ติดต่อ
1. นายจำลอง ช้อยเครือ	ทีมวิจัยและ ก.ก.ป่าชุมชน	41/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
2. นายวิช โรจน์วิจิตรรัตน์	ทีมวิจัย	99 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
3. นายสุฤทธิ์ มีบุญ	โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ	390 หมู่ 1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
4. นางเขมิกา จีนไฟ	ผู้เข้าร่วม	103/3 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
5. นางพรทิพย์ สำเภา	หัวหน้าโครงการวิจัยฯ	259 หมู่ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. นางครุณี แก้วมุกดา	ทีมวิจัยร่วม	147 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. นายโสภา จำจิตต์	ทีมวิจัย	80 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
8. นายสุวิน พรหมทอง	ทีมวิจัย	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
9. นายสุขสันต์ สำเภา	ทีมวิจัย	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
10. นายสมงคล แสนทำพล	ผู้เข้าร่วมและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	105 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
11. นายบุญส่ง อุคมนาค	ผู้เข้าร่วมและว่าที่รองนายก อบต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	4 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
12. นายมงคล คำรงค์ภูมิ	ทีมวิจัยร่วม	156 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13. นายบุญส่ง ใจชื่น	โครงการแนวเชื่อมต่อฯเพื่อเขาคะนาวศรี	98 หมู่ 1 ต.บ้านบึง อ.บ้านคา จ.ราชบุรี
14. นายสุเทพ ไกรเทพ	ทีมวิจัยและหัวหน้าสำนักงาน	โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ
15. นายบัณฑิตย์ กุลอึ้ง	ทีมวิจัย	76/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
16. นายสมศักดิ์ เหลืองจรุงรัตน์	ว่าที่นายก อบต.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	387/5 หมู่ 1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
17. นายเควี วงศ์ทอง	ทีมวิจัย	126/6 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
18. นางสาวนพมาศ เมหิ	ทีมวิจัย	โรงเรียนบ้านห้วยผาก
19. นายคำณวน วงศ์ทอง	ทีมวิจัย	97/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

เริ่มประชุม เวลา 18.30 น.

วาระการประชุม

1.สรุปบทเรียนการดำเนินงาน 6 เดือน

นางพรทิพย์ สำเภา กล่าวว่าความจริงวันนี้จะต้องสรุปบทเรียนการจัดเวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน แต่เนื่องจากในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมาจัดเวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนกลุ่มย่อยได้เพียง 2 กลุ่ม คือกลุ่มห้วยน้ำขาว และกลุ่มห้วยผาก (หน้าวัด) อีก 3 กลุ่มที่ยังไม่ได้จัดคือ กลุ่มท่ากุดา กลุ่มบ่อน้ำร้อน และกลุ่มห้วยผาก (บ้านพี่ผ่อง) จึงอยากให้รอสรุปร่วมกันในเดือนหน้า เพื่อให้ทุกคนได้ลงมือปฏิบัติก่อน ซึ่งจะทำให้พบบทเรียนในการทำงานด้วยตัวเอง อย่างไรก็ตาม

ตามเนื่องจากเดือนนี้เป็นเดือนที่ 6 ของการดำเนินงาน จึงถือเป็นโอกาสสำคัญที่จะได้ช่วยกันสะท้อน สรุปประเมิน และ ทบทวนตัวเองและการทำงานร่วมกันในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา เพื่อให้การทำงานในระยะต่อไปถูกปรับปรุงให้ดีขึ้น

นายสุเทพ ไกรเทพ หัวหน้าสำนักงานโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯกล่าวว่าอยากให้อาจารย์ช่วยทบทวนชื่อ โครงการและวัตถุประสงค์โครงการอีกครั้งก่อนการสรุปบทเรียน

นางพรทิพย์ สำเภา กล่าวว่าสิ่งที่คุณสุเทพเสนอเป็นเรื่องสำคัญ จากการไปร่วมประชุมกับเครือข่ายนักวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นของ สกว.สมุทรสงครามพบว่า บางโครงการนักวิจัยยังไม่รู้วัตถุประสงค์และแผนงานของโครงการ บางโครงการ เมื่อดำเนินงานไประยะหนึ่งอาจจะหลงลืมวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการ โครงการห้วยผากเองก็เคยถกเถียง ประเด็นที่จะไปดูงานว่าควรเป็นเรื่องอะไร ซึ่งถ้าเราดูที่ชื่อ โครงการก็ไม่ต้องถกเถียงกันมาก ด้วยเหตุนี้จึงได้พิมพ์ ปรับปรุงข้อเสนอโครงการใหม่เป็นปัจจุบันที่สุด เพื่อแจกวันนี้ และอยากให้อาจารย์ทุกคนนำเอกสารนี้ติดตัวมาด้วยทุกครั้งที่มี การประชุมทีมวิจัย เพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนงานในแต่ละเดือน

สำหรับชื่อโครงการ “การศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูผืนน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มน้ำห้วยผาก” จะเห็นว่าคำที่มีความหมายสำคัญอยู่หลายคำ ได้แก่ “กระบวนการ” “ดูแลรักษา” “ฟื้นฟู” “ผืนน้ำ” “ส่วนร่วมของชุมชน” คำว่า “กระบวนการ”คือความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน “ดูแลรักษา”สิ่งที่คืออยู่แล้วให้คงอยู่ “ฟื้นฟู” คือ ทำให้สิ่งที่เสื่อมโทรมหรือเสื่อมสภาพกลับคืนมา “ผืนน้ำ” คือระบบความสัมพันธ์ของทรัพยากรดิน น้ำ ป่าและความ หลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งชุมชนจะต้องร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมทุกข์ร่วมสุข และร่วมสรุปบทเรียน นี่คือ ความหมายที่เราเคยคุยกันมาตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งบางคนอาจจะได้ร่วมคิดกันมา แต่บางคนที่ไม่เข้าร่วมงานในช่วงหลังก็ อาจจะยังไม่เข้าใจ และเราก็จะต้องย้ำกันอยู่เสมอๆเพื่อความชัดเจนร่วมกัน

นายสุเทพ ไกรเทพ กล่าวเสริมว่าจากชื่อโครงการแล้วจะเห็นว่าเป้าหมายที่สำคัญของโครงการคือการมีส่วนร่วม ของชุมชน โดยเริ่มจากคนไม่กี่คน แล้วขยายผลในระดับที่กว้างขึ้น และเข้มแข็งขึ้น แล้วยกระดับสู่การครอง

นายรัชช โรจน์วิจิตรรัตน์ กล่าวว่าคนที่เข้าประชุมอย่างต่อเนื่องจะเข้าใจโครงการ รู้ว่าถ้าจะเก็บข้อมูลจะต้องจัด ประชุมวงเล็ก และถ้าจะตรวจสอบข้อมูลต้องประชุมวงใหญ่ ที่สำคัญคือต้องเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้งในแต่ละกลุ่ม

1.1 งานที่กำลังทำ อยู่ในช่วงไหน

โครงการวิจัยห้วยผากฯ ได้ผ่านกระบวนการทำงานนับตั้งแต่การพัฒนาโจทย์วิจัย

(ก.ย. - ธ.ค.2550) การพัฒนาโครงการวิจัย (ม.ค.- มี.ค. 2551) เริ่มการชี้แจงโครงการและการเก็บรวบรวมข้อมูล ประวัติศาสตร์ชุมชน (เม.ย.-ค.ค.2551) แผนการเก็บข้อมูลระบบการจัดการดิน น้ำ ป่า (พ.ย. 2551-พ.ค.2552) มีการสรุป วิเคราะห์ข้อมูลเป็นระยะ การหาแนวทางในการแก้ไข การทดลองทำและสรุปอีกครั้ง

1.2 กิจกรรมที่ทำตามแผนระยะที่ 1	1.3 กิจกรรมที่ยังไม่ได้ทำตามแผนระยะที่ 1
1) การชี้แจงโครงการ 4 ครั้ง และชี้แจงในเวทีศึกษาประวัติศาสตร์อีก 2 ครั้ง 2) การฝึกอบรมทีมวิจัย 1 ครั้ง (8-10 เม.ย.2551) 3) การสำรวจดินน้ำ 1 ครั้ง (18-20 มี.ย.2551) 4) เวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน จัดแล้ว 4 ครั้ง 5) การวิเคราะห์และสรุปข้อมูล 1 ครั้ง (24 มี.ย.2551) 6) การประชุมทีมวิจัย เดือนละ 1 ครั้ง (2 เดือน 1 ครั้ง ตามข้อเสนอโครงการ) ในวันพุธที่ 2 ของทุกเดือน เพราะต้องมีการสรุปบทเรียนการดำเนินกิจกรรม และวางแผนการทำงานทุกเดือน	1) การสำรวจดินน้ำครั้งที่ 2 2) เวทีศึกษาประวัติศาสตร์อีกอย่างน้อย 3 ครั้ง 3) เวทีวิเคราะห์และสรุปข้อมูลครั้งที่ 2 4) การเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1

1.4 สิ่งที่ได้เรียนรู้

นายสุเทพ ไกรเทพ กล่าวว่าสิ่งที่ผมได้เรียนรู้จากการทำงานวิจัยก็คือ

- 1) รู้จักวิธีการทำงานร่วมกัน
- 2) รู้จักการวิเคราะห์สถานการณ์ด้วยเหตุและผล
- 3) รู้จักการพูดในที่ประชุม มีการเตรียมการ และจดประเด็นมาก่อน
- 4) รู้จักออกนอกกรอบคิดสิ่งที่เราไม่ชอบ
- 5) ถ้ามีปัญหาในที่ทีมก็อยากให้มีการพูดคุยกันด้วยเหตุด้วยผลในที่ประชุม

นายโสภณ จำจิตต์ กล่าวว่าตอนเริ่มต้นไม่คิดว่าจะเป็นอย่างนี้ ตอนนี้ดีขึ้นเรื่อยๆ การทำงานจะสำเร็จได้ต้องอาศัย 4 ข้อคือ 1) อาศัยคนมีความรู้ 2) อาศัยคนมีประสบการณ์ 3) อาศัยชาวบ้าน 4) อาศัยความสามัคคี ที่สำคัญคือต้องทำอย่างเป็นกระบวนการ คือมีความต่อเนื่อง อย่าให้ชาวบ้านเหมือนขบวนรถไฟ ถ้าขบวนขาดเมื่อไรก็ไปต่อไม่ได้

นายสุเทพ ไกรเทพ กล่าวว่าความสำเร็จของกลุ่มคืออาศัย 4 ข้ออย่างที่ลุง(โสภณ)ว่า โดยเริ่มจาก สกว.เป็นผู้มีความรู้มาสนับสนุน อาศัยผู้อาวุโสที่มีประสบการณ์ ที่สำคัญคือชาวบ้านมีส่วนร่วม สุดท้ายคือความสามัคคีของพวกเขา ซึ่งจะทำให้เกิดพลังของกลุ่มหรือพลังชาวบ้านได้

นายเควี วงศ์ทอง กล่าวว่ายังมีความคิดขัดข้องบ้างในบางครั้งในเรื่องการวางแผนงาน แต่เราก็มาสรุบทเรียนและปรับปรุงการทำงานในแต่ละครั้ง ได้เห็นความอดทนอดกลั้นของพวกเขา ขอบคุณพี่พรทิพย์ที่สนับสนุน พี่พรทิพย์จะโทรหาตลอดไม่ว่าจะมาประชุมได้หรือไม่ก็ได้ เพื่อให้เตรียมประเด็นเตรียมเนื้อหาก่อนการประชุม ทำให้สามารถเตรียมตัวและจดประเด็นสำคัญ และพูดในที่ประชุมได้โดยไม่ลืมสิ่งที่ตัวเองจะพูด

นางเขมิกา จีนไฟ กล่าวว่า การให้ออกาสทำให้รู้สึกว่าคุณค่าก็มีความสำคัญ การจัดประชุมเรื่องประวัติศาสตร์ที่ศาลาประชาคม (27 ต.ค. 2551) ทำให้คนมีความสุข พอไปร่วมประชุมที่แม่กลองก็ให้เห็นปัญหา เห็นการทำงานของโครงการอื่นๆ

นายบัณฑิตย์ กุลอึ้ง กล่าวว่าไม่ใช่ที่เราไม่ได้วางแผน เรามีการวางแผนทุกครั้ง แต่กรณีการสำรวจต้นน้ำปัญหาเกิดเพราะเราไม่ได้ซักซ้อมแผน

นายสมศักดิ์ เหลืองจรุงรัตน์ ว่าที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง กล่าวว่าการวางแผน การซักซ้อมแผนจะทำให้รู้ว่าคราวหน้าจะเตรียมอะไรบ้าง จะแก้ปัญหาอย่างไร

นายบุญส่ง อุดมนาค ว่าที่รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง กล่าวว่างานที่ทำมาก่อนข้างจะไปได้ดี ส่วนการสำรวจต้นน้ำถ้าทำต่อไปเรื่อยๆความผิดพลาดอาจจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้น เพราะมีการทบทวนและแก้ไขอยู่ตลอด

นายสุเทพ ไกรเทพ กล่าวว่าการเมืองท้องถิ่นผ่านพ้นไปแล้ว ไม่อยากให้พวกเราแยกพรรคแยกพวก อยากให้ยึดว่าเราทำเพื่อหมู่บ้านเราด้วยกัน

นายจำลอง ช้อยเครือ กล่าวว่าอยากให้คนรุ่นใหม่เข้ามาช่วยมากขึ้น

นายสุเทพ ไกรเทพ เสนอว่าเราจะหาคนรุ่นใหม่เข้ามาเพิ่มได้อย่างไร อยากให้คุณบุญส่ง ใจชื้นเล่าถึงประสบการณ์งานเยาวชนของโป่งกระทิง

นายบุญส่ง ใจชื้น เจ้าหน้าที่โครงการแนวเชื่อมต่อเทือกเขาตะนาวศรี กล่าวว่าเริ่มทำงานกับเยาวชนตั้งแต่ปี 2543-2544 ซึ่งเป็นช่วงที่ปัญหายาเสพติดระบาดหนัก ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่มเยาวชนประมาณ 100 กว่าคน โดยการใช้ประเด็นกีฬาและปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อในการทำงาน จนกระทั่งได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว ประเด็นสำคัญก็คือทำ

อย่างไรให้ผู้ปกครองเด็กไว้ใจเรา ต้องไม่มีปัญหาเรื่องคัมหมัดหมา และถ้าเริ่มจากคนในวัยใกล้เคียงกัน จะทำให้เกิดความเข้าใจและทำงานได้ง่ายขึ้น

นายมงคล คำรงค์ภูมิ กล่าวว่าอยากให้มีการประชุมนอกพื้นที่ เช่น หนองบัว ซึ่งอาจจะทำให้ได้แนวร่วมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเยาวชน

นายสุเทพ ไกรเทพ กล่าวว่าเสริมว่าอยากให้การประชุมทีมเป็นการประชุมสัญจร

นายสุขสันต์ ลำเนา กล่าวว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำงานวิจัยคือ

- 1) จากที่ไม่กล้าพูด เริ่มกล้าพูดในวงประชุมเล็กๆ เช่น เวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน
- 2) ได้เรียนรู้ว่าการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างไร
- 3) มีความสุขในการเรียนรู้มากขึ้น ทั้งการประสานงาน การจดบันทึก และการอ่าน
- 4) ได้เพื่อนเพิ่มขึ้นทั้งในชุมชน ในท้องถิ่น และเพื่อนต่างถิ่นในเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- 5) ได้เรียนรู้ทีมงานว่าหลายคนทำงานได้ดีขึ้น

ปัญหาคือ การจดบันทึกและคนทำงานประสานยังไม่มากนัก ข้อเสนออีกคือ

- 1) อยากให้ทุกคนช่วยกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
- 2) ช่วยกันหาแนวร่วมเพิ่มขึ้น
- 3) ให้ถ้อยกันในข้อผิดพลาด

นายสมงคล แสนทำพล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กล่าวว่า

- 1) เวทีศึกษาประวัติศาสตร์ทำให้เกิดความสนใจในเรื่องราวของตัวเองมากขึ้น เช่น ทำไมจึงเรียกว่า

เหมืองถั่ว

- 2) มีการพูดคุยกันเรื่องสำรวจดินน้ำกันมาก ในการสำรวจดินน้ำคราวหน้าอยากจะไปร่วมสำรวจด้วย ส่วนเรื่องการทำงานกับคนรุ่นใหม่อยากให้เครือข่ายประสานงาน

นายคำนวน วงศ์ทอง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กล่าวว่าหัวหน้าทีมประสานงานอย่างต่อเนื่องกับทุกคน เห็นความตั้งใจในการทำงาน และเห็นว่าทุกคนได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น ข้อเสนอคือ

- 1) ที่ผ่านมามีเยาวชนไม่ค่อยมีโอกาสได้เรียนรู้ อยากให้ประสานงานเยาวชนเพิ่มขึ้น
- 2) น่าจะมีประเด็นการเรียนรู้เรื่องสมุนไพรด้วย

นายสุเทพ ไกรเทพ กล่าวว่า พี่พรทิพย์คนเดียวทำได้ขนาดนี้ ถ้าพวกเราทุกคนร่วมมือกันจะทำได้ขนาดไหน

นายสุฤทธิ์ มีบุญ กล่าวว่าธรรมชาติที่มีคุณค่าในบ้านเรามีมาก เช่น กล้วยไม้ และน้ำตก อยากให้เยาวชนเข้ามาช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติให้มากขึ้น

2. แผนงานเดือนหน้า

2.1 เวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน

การศึกษาประวัติกลุ่มย่อยอีก 3 กลุ่มที่ยังไม่ได้จัด สมาชิกแต่ละกลุ่มเสนอว่าจะจัดภายในเดือนกันยายน และมีแผนศึกษาเพิ่มอีก 2 กลุ่มคือ

- 1) กลุ่มดงคริสต์ ได้แก่ นายสุวิน พรหมทอง นายบุญส่ง อุคมนาค นายสุฤทธิ์ มีบุญ นายคำนวน วงศ์ทองและนายจำลอง ช้อยเครือ กำหนดประชุมในวันพฤหัสบดีที่ 11 ก.ย.2551

- 2) กลุ่มหลังวัด ได้แก่ นายสุขสันต์ ลำเนา นายเควี วงศ์ทอง นางเขมิกา จินไฟ นายออด ศรีพรหมทอง นายมงคล คำรงค์ภูมิ และนางพรทิพย์ ลำเนา กำหนดประชุมในวันพฤหัสบดีที่ 18 ก.ย.2551

2.2 การสำรวจต้นน้ำ กำหนดสำรวจในช่วงต้นเดือน พ.ย. ก่อนงานลอยกระทง จะมีการปรึกษาหารือรายละเอียดในการประชุมที่มววิจัยเดือนหน้า 8 ต.ค. 2551

2.3 เวทีวิเคราะห์และสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษา หลังการสรุปทบทวนเวทีประวัติศาสตร์ชุมชน

3. เรื่องเล่าผู้กันฟัง

3.1 การประชุมเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- การประเมินผลของ สกว. ทีมประเมินผลลงพื้นที่แพร่กหนดางและประจวบฯ ในช่วงต้นเดือนตุลาคม
- การสรุปบทเรียนการทำงาน 6 เดือน สกว. ในวันอาทิตย์ที่ 28 ก.ย. 2551 ซึ่งห้วยผากจะต้องสรุปผลจากวันนี้ไปร่วมแลกเปลี่ยนด้วย ใครสนใจจะไปร่วมประชุมก็แจ้งความประสงค์ได้ที่หัวหน้าโครงการ
- การฝึกอบรมเรื่อง “การจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี” จัดโดย สกว. ระหว่าง 27-30 พ.ย. 2551 รับไม่เกิน 25 คน ใครสนใจสมัครด่วน ส่วนการฝึกอบรมเรื่อง “พลังกลุ่ม” ทางโพธาราม จะจัดในช่วงกลางเดือนตุลาคม 2551 โดยเน้นกลุ่มเด็ก หากห้วยผากสนใจจะส่งเด็กและเยาวชนไปร่วมก็สามารถติดต่อน้องกรรณที่โพธารามได้

3.2 การประชุมเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นราชบุรี ในวันเสาร์ที่ 13 ก.ย. 2551 ที่คอนโพธิ์ อ.โพธาราม จะมีการประสานงานอีกครั้งว่าจะมีคนไปร่วมหรือไม่ ใครบ้าง

3.3 งานของโครงการแนวเชื่อมต่อเทือกเขาตะนาวศรี นางพรทิพย์ ลำเนา กล่าวว่าตอนนี้โครงการแนวเชื่อมต่อเทือกเขาตะนาวศรีได้เริ่มดำเนินงานแล้ว ซึ่งห้วยผากก็เป็นหมู่บ้านเป้าหมายหมู่บ้านหนึ่ง ที่ผ่านมามีการตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ แต่ก็ยังไม่มีการชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจในวงกว้าง แต่แนวทางในการทำงานก็น่าจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเช่นกัน โดยเฉพาะเรื่องป่าชุมชน อย่างไรก็ตามในวันที่ 4 ก.ย. 2551 ที่ผ่านมามีทีมงานของโครงการแนวเชื่อมต่อมาเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่าของชุมชน ปัญหาที่คือตอนนี้มีกลุ่มที่เข้ามาเก็บข้อมูลหลายกลุ่ม และทำให้ชาวบ้านสับสน จึงอยากให้ศูนย์บุญส่ง ใจชื้นให้ข้อมูลเพื่อความเข้าใจเพิ่มเติมด้วย

นายบุญส่ง ใจชื้น กล่าวว่าที่ผ่านมาโครงการแนวเชื่อมต่ออาจจะมีการเปลี่ยนแปลงและมีงานค่อนข้างอยู่เรื่อยๆ ทีมคุณวัลลพจะส่งเสริมเรื่องการอนุรักษ์ป่า มีการจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน ส่วนทีมที่มาในวันที่ 4 ก.ย. ที่ผ่านมา เป็นทีมที่จะเข้ามาดูเรื่องการแก้ปัญหาความยากจน สนับสนุนกลุ่มอาชีพ รวมทั้งดูเรื่องการบริหารกองทุนของชุมชน อย่างไรก็ตามในรายละเอียดอยากให้พรทิพย์ทำหน้าที่สื่อเชิญคุณวัลลพมาชี้แจงในที่ประชุมที่มววิจัยจะได้คำตอบที่ชัดเจนกว่า

นายสุเทพ ไกรเทพ กล่าวว่าเป้าหมายของโครงการนี้คือการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนและฟื้นฟูสภาพป่า ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกันกับการทำงานวิจัย

กำหนดการประชุมครั้งต่อไปในวันพุธที่ 8 ต.ค.2551 เวลา 18.00 น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านห้วยผาก

ปิดประชุม เวลา 21.30 น.

นายสุวิน พรหมทอง
นางสาวนพมาศ เมธิ
นางพรทิพย์ ลำเนา
บันทึกการประชุม

สังเคราะห์การสรุปบทเรียนการดำเนินงาน 6 เดือน

(เมษายน – กันยายน 2551)

โครงการการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

1. เป้าหมายของโครงการ

“ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผาก”

2. แผนกิจกรรมและการดำเนินงานในช่วง 6 เดือน

แผนกิจกรรม (จำนวนครั้ง)	การดำเนินงาน
1. เวทีชี้แจงโครงการ 4 ครั้ง	1. จัดประชุม 4 ครั้ง และชี้แจงโครงการเพิ่มในการประชุมประชาคมและในเวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนอีก 7 ครั้ง
2. จัดฝึกอบรมทีมนักวิจัย 1 ครั้ง	2. จัดฝึกอบรมเรื่อง “พลังกลุ่ม” 1 ครั้ง
3. สำรวจป่าต้นน้ำ 2 ครั้ง	3. สำรวจป่าต้นน้ำ 1 ครั้ง จำนวน 2 วัน 1 คืน
4. เวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน	4. จัดเวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนกลุ่มย่อย จำนวน 8 ครั้ง
5. การประชุมทีมวิจัย 3 ครั้ง	5. ประชุมทีมวิจัย 6 ครั้ง ทุกวันพุธที่ 2 ของเดือน
6. เวทีวิเคราะห์และสรุปข้อมูล 2 ครั้ง	6. วิเคราะห์และสรุปข้อมูล 1 ครั้ง

3. เรียนรู้อะไรบ้าง

3.1 เรียนรู้ตนเอง

- 1) เรียนรู้การควบคุมอารมณ์ตนเอง
- 2) เรียนรู้จุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง
- 3) เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 4) เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา
- 5) การมีสติและการทบทวนตัวเองเมื่อเกิดปัญหา
- 6) การใช้ความพยายามซ้ำๆ
- 7) การให้กำลังใจตัวเอง

3.2 เรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกัน

- 1) การวิเคราะห์คน สถานการณ์ และปัญหา
- 2) การวางแผนงาน และการปรับเปลี่ยน
- 3) การแบ่งบทบาทหน้าที่ในทีมงาน
- 4) การประสานงาน
- 5) การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบมีส่วนร่วม
- 6) การฟัง การพูด การตั้งคำถามและการจดบันทึก
- 7) การสรุปบทเรียนในกระบวนการทำงาน

- 8) การให้อภัย ให้โอกาส และให้กำลังใจกัน
- 9) การเรียนรู้การเป็นผู้นำและผู้ตาม
- 10) การทบทวนเป้าหมายในการทำงานร่วมกันเสมอ
- 11) การทบทวนบทเรียนที่เคยสรุปร่วมกันก่อนการเริ่มงานอีกครั้ง

4. งานเร่งด่วนใน 1-2 เดือนข้างหน้า

- 1) เวทีศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน 3 กลุ่ม
- 2) เวทีวิเคราะห์และสรุปข้อมูลครั้งที่ 2
- 3) การสำรวจต้นน้ำครั้งที่ 2
- 4) เขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1

สรุปโดย นางพรทิพย์ สำเภา

สรุปรายงานการประชุมกลุ่มร้านค้าน้ำตาลเก่าชั้น
โครงการการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
วันที่ 16 ธันวาคม 2551
ณ น้ำตกเก่าชั้น บ้านห้วยผาก หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชื่อ-ชื่อสกุล	บทบาท/ตำแหน่ง	ที่อยู่/สถานที่ติดต่อ
1. น.ส.สายพิน โพธิ์	ประสานงาน	21 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
2. นางกาญจนา วิจิต	ประธาน	50/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
3. นางพรทิพย์ ลำภา	สมาชิก	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
4. นางจรงจิต วัฒนะ	ற்றுญิก	132 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
5. นางเขมิกา จีนไฟ	ประสานงาน	103 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. นางสมคิด สานใจ	สมาชิก	1/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. นางธานี เคยสนิท	รองประธาน	50 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
8. น.ส.สงกรานต์ ชาวสวนกล้วย	สมาชิก	66 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
9. นางอัมพร กุศลิ่ง	กรรมการ	76/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
10. นางศรี พรหมทอง	รองประธาน	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
11. น.ส.ทิวรรณ ขวัญกิจเจริญ	ประสานงาน	49/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
12. น.ส.อัมรา รามา	กรรมการ	113/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13. นายขวัญชัย เอี่ยมสะอาด	สมาชิก	43 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
14. นายวรวิทย์ พรหมทอง	เลขานุการ	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
15. น.ส.จันทร์เพ็ญ วงศ์ทอง	ற்றுญิก	10/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
16. นายสมบุญธร์ สานใจ	สมาชิก	1/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

เริ่มประชุม เวลา 15.30น.

วาระการประชุม

1. กลุ่มออมทรัพย์ร้านค้าน้ำตาลเก่าชั้น

สมาชิกกลุ่มร้านค้าน้ำตาลเก่าชั้น ได้เริ่มดำเนินการออมทรัพย์ เพื่อเป็นการช่วยเหลือกันเองภายในกลุ่มในระยะยาว เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2551 ที่ผ่านมา โดยมีหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานดังนี้

- กำหนดหุ้นละ 20 บาท สมาชิกสามารถออมได้ไม่จำกัดหุ้น สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในวันอาทิตย์
- ให้มีการฝากเงินออมทรัพย์ในนามกลุ่มร้านค้าน้ำตาลเก่าชั้นเดือนละ 1 ครั้ง
- ผู้มีอำนาจในการเบิกจ่ายเงิน 2 ใน 3 ประกอบด้วยนางกาญจนา วิจิต นางจรงจิต วัฒนะ และนายวรวิทย์ พรหมทอง

- การกู้ จะเปิดให้มีการกู้ยืมเงินออมทรัพย์ได้หลังจากดำเนินการได้ 1 ปี เป็นต้นไป
- สิทธิในการกู้ ได้ภายในวงเงินหุ้นของตนเอง ดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาท/เดือน
- ขณะนี้ดำเนินการได้ครบ 1 เดือน มียอดเงินออมกว่า 4,000 บาท และที่ประชุมได้มอบหมายให้กรรมการ 3 คน ดังกล่าวเริ่มดำเนินการเปิดบัญชีออมทรัพย์ของกลุ่มกับธนาคาร

2. เรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำตกเก้าชั้น

นายวรวิทย์ พรหมทอง แจ้งต่อที่ประชุมว่าได้รับหนังสือจากองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง เชิญเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำตกเก้าชั้น ในวันที่ 17 ธันวาคม 2551 หรือพรุ่งนี้ เวลา 10.00 น. จึงอยากให้อำเภอ ร้านค้า น้ำตกเก้าชั้น ได้ปรึกษาหารือกันก่อน เพื่อให้ตัวแทน 2 คน (นายวรวิทย์ พรหมทอง และ น.ส.สายพิน โพธิ์) ที่จะเข้าร่วมประชุม นำข้อเสนอจากทางกลุ่มฯ ไปเสนอต่อคณะกรรมการได้

- เรื่องร้านค้า ร้านค้า 7 ร้านที่ก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้จัดสรรให้กับผู้ค้าขายประเภทของฝาก หรือของที่ระลึก เพราะไม่เหมาะสมที่จะจัดเป็นร้านค้าสำหรับขายอาหารได้
- ร้านค้าที่เหลือ ให้ทางคณะกรรมการหาพื้นที่ใหม่ที่เหมาะสม (ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอที่จะให้ย้ายไปอยู่บริเวณที่ทิ้งขยะ หรือบริเวณรอบลานจอดรถ) หากไม่มีที่อื่นเหมาะสมขอให้จัดสรรในพื้นที่เดิม
- ควรมีการจัดระบบร้านค้าที่เท่าเทียมกันทุกร้าน ไม่เลือกปฏิบัติ
- สิทธิในการค้าขายบริเวณน้ำตกเก้าชั้น ควรพิจารณาให้กับประชาชนในพื้นที่หมู่ ๑ เป็นอันดับแรก
- เรื่องระบบน้ำประปาของน้ำตก ควรแยกระบบการใช้ออกจากการใช้น้ำของส่วนบุคคล และในวันหยุดการจัดสรรน้ำควรให้ความสำคัญกับการใช้น้ำบริเวณน้ำตกเป็นอันดับแรก
- ควรห้ามนักท่องเที่ยวนำอาหารเข้าไปปรุงเองข้างในบริเวณน้ำตก
- เรื่องการดูแลบริเวณน้ำตก ควรรับคนทำงานประจำเต็มเวลา โดยให้ทำหน้าที่เป็นพนักงานรับผิดชอบงานดูแลอาคาร สนามหญ้า ความสะอาดห้องน้ำ และขยะ และอื่นๆ
- การเก็บค่าเที่ยวชมน้ำตก ควรส่งเสริมให้เด็ก/เยาวชนมีรายได้จากการเก็บค่าบริการดังกล่าว โดยให้หมุนเวียนกันไป
- ควรมีการเก็บค่าคืนก่อนนำรถออกจากบริเวณน้ำตก

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในวันที่ 17 ธันวาคม 2551 น.ส.สายพิน โพธิ์ ติดภารกิจไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ จึงมอบหมายให้นายสุขสันต์ ลำเนาเข้าร่วมประชุมแทน นอกจากนี้นายจำลอง ช้อยเครือ คณะทำงานซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ก็ได้มอบหมายให้นางพรทิพย์ ลำเนา เข้าร่วมประชุมแทนเช่นกัน

ปิดประชุม เวลา 16.30 น.

นายวรวิทย์ พรหมทอง
นางพรทิพย์ ลำเนา
บันทึกและสรุปการประชุม

สรุปการประชุมปรึกษาหารือคณะทำงาน
โครงการการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูผิวน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
วันที่ 12 มกราคม 2552
ณ ถั่วสวนมะม่วง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ส.อ.สมปอง	แป้นโพธิ์กลาง	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง
2. นายวุฒิ	บุญเลิศ	ที่ปรึกษาโครงการ
3. นายสุขสันต์	สำเภา	คณะทำงาน
4. นางบัวแก้ว	บุญเลิศ	คณะทำงาน
5. นางสาววิวรรณ	ขวัญกิจสมบูรณ์	กลุ่มร้านค้าค้าผักแก้งค์ หมู่ ๑ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. นายวรวิทย์	พรหมทอง	กลุ่มร้านค้าค้าผักแก้งค์ หมู่ ๑ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. นางพรทิพย์	สำเภา	ผู้ประสานงานโครงการ

เริ่มการประชุม เวลา 12.20 น.

สรุปการประชุม

-ชี้แจงโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชนตำบลสวนผึ้ง หลังจากการแนะนำตัวผู้เข้าร่วมประชุม นางพรทิพย์ สำเภา กล่าวว่าหลังจากโครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูผิวน้ำห้วยผากฯ ซึ่งเป็นโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เริ่มทำงานวิจัยมาได้ระยะหนึ่ง ก็ได้มีการขยายผลกระบวนการเรียนรู้สู่ระดับตำบลสวนผึ้ง ด้วยเหตุผลว่าการแก้ปัญหาทรัพยากรดิน น้ำ ป่า นั้น มีความจำเป็นต้องเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทั้งในแง่ของปัญหาและความร่วมมือ โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลสวนผึ้งกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีแนวโน้มในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้นมากขึ้นเรื่อยๆ ความจำกัดของทรัพยากร โดยเฉพาะเรื่องน้ำเริ่มชัดเจนขึ้นในกรณีน้ำตกแก้งค์

โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งฯ แม้จะเป็น โครงการระยะสั้นแค่ปีเดียว แต่ก็น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะมีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนองค์กรชุมชนที่มีความพร้อมหรือความสนใจที่จะศึกษาปัญหาของตนเอง และเสริมสร้างองค์กรชุมชนให้มีความพร้อมที่จะแก้ปัญหาของตนเองรวมทั้งเชื่อมโยงการแก้ปัญหากับชุมชนข้างเคียง ในการดำเนินกิจกรรมโครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูผิวน้ำห้วยผากฯ ที่ผ่านมานายกองคการบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง และรองนายกฯ ได้ให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการอย่างต่อเนื่อง และสนใจอยากให้เกิดโครงการมีลักษณะนี้เพิ่มขึ้นในพื้นที่ตำบลสวนผึ้ง

ส.อ.สมปอง แป้นโพธิ์กลาง ปลัด อบต.สวนผึ้งกล่าวว่า อบต.เป็นองค์กรของท้องถิ่นที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอยู่แล้ว การที่องค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรถือว่าเป็นเรื่องที่ดี หากองค์กรชุมชนเข้มแข็งและมีส่วนร่วมจริง ก็เป็นการลดภาระของหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานในท้องถิ่นด้วย

-แนวทางการบริหารจัดการน้ำตกเก้าชั้นและการจัดเวทีเสวนาเกี่ยวกับการจัดการน้ำ นางพรทิพย์ สำเภา กล่าว
ว่าในช่วงต้นเดือนที่ผ่านมาได้เข้าพบนายณัฐวุฒิ เพชรพรหมศร นายอำเภอสวนผึ้ง เพื่อชี้แจงโครงการทั้งโครงการศึกษา
กระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูผืนน้ำห้วยผาคาและโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชนตำบลสวนผึ้ง ท่าน
นายอำเภอสนใจและอยากให้มีเวทีวิเคราะห์สถานการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรดินน้ำป่า โดยเสนอว่า อบต.สวนผึ้ง และโครงการ
อุทยานธรรมชาติวิทยาฯ น่าจะร่วมเป็นเจ้าภาพ หลังจากนั้น ได้ปรึกษาหารือกับนายสมศักดิ์ เหลืองจรุงรัตน์ นายก อบต.
สวนผึ้ง พระอาจารย์อุ้ม โอภาโส และนายวุฒิ บุญเลิศ ที่ปรึกษาโครงการฯ ซึ่งเห็นด้วยในหลักการที่จะให้มีการจัดเวที
เสวนาในเรื่องนี้

ส.อ.สมปอง เป็นพิธีกลาง เสนอว่าให้จัดเสวนาในหัวข้อเรื่อง “การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ตำบลสวนผึ้ง”
โดยแบ่งบทบาทในการประสานงานดังนี้

โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งฯ ประสานงานกับทางอำเภอ โครงการอุทยานฯ กองร้อย คชด.137 หน่วย
เฉพาะกิจทัพพระยาเสือ สป.4 โครงการแนวเชื่อมต่อเทือกเขาตะนาวศรี สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 7 มูลนิธิกระต่ายใน
ดวงจันทร์และกลุ่มผู้ประกอบการบ้านพักและรีสอร์ทในตำบลสวนผึ้ง รวมทั้งติดต่อขอใช้สถานที่ที่โครงการอุทยานฯ
รวมทั้งเขียนจัดทำร่างโครงการเสวนาด้วย ส่วน อบต.สวนผึ้ง จะออกหนังสือเชิญประชุมและประสานกับกำนัน สมาชิก
อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ประชาคมทั้ง 8 หมู่บ้าน รวมทั้งประสานกับโรงเรียนต่างๆในพื้นที่ตำบลสวนผึ้ง นอกจากนี้ อบต.จะ
สนับสนุนค่าอาหารในการประชุมครั้งนี้ด้วย

ปิดการประชุม เวลา 14.30 น.

นางพรทิพย์ สำเภา
สรุปการประชุม

การเสวนาโต๊ะกลมเรื่องการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ตำบลสวนผึ้ง
โครงการการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

วันที่ 20 มกราคม 2552

ณ สำนักงานโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายณัฐวุฒิ	เพชรพรหมศร	นายอำเภอสวนผึ้ง
2. นายสมศักดิ์	เหลื่องจรัสรัตน์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง
3. นายบุญส่ง	อุดมนาม	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง
4. พ.อ.ศดาญ	จินดาสาธา	น.ย.ก.ฉก.ทัพพระยาเสือ
5. ร.ท.สาธิต	สมดี	ผบ.ส่วน.ลว.
6. ร.ด.สมจิต	คงถาวร	หน.ชสพ. 1201
7. นายวิรัตน์	อากาศเหลื่อง	นายช่างโยธากรมทรัพยากรน้ำ
8. นายทองดี	บุญเปือก	ส.อบต. หมู่ 5
9. นางปณิสรา	พันธ์แก่น	ส.อบต. หมู่ 3
10. จ.ส.อ.สมหมาย	ปานเจริญ	รองท.น.ชุด 1202
11. นายเกรียงไกร	ชีช่วง	เครือข่ายเยาวชนรักษ์ป่าตะนาวศรี
12. นายทวีวัฒน์	แย้มพรหม	IRC
13. นางสาวจินดา	ปานปรีชา	IRC
14. นายธวัช	โรจน์วิจิตรรัตน์	ทีมวิจัยเพื่อท้องถิ่นโครงการลุ่มน้ำห้วยผากฯ
15. นางพุดธา	สายวงศ์	จนท.บ.ศ.6
16. นายภรณ์รงค์	สมรรถชัย	จนท.บ.ศ.6
17. นายสุวิน	พรหมทอง	ทีมวิจัยเพื่อท้องถิ่นโครงการลุ่มน้ำห้วยผากฯ
18. นายไพโรจน์	ลิ้มทิพย์	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7
19. นายจักริน	รัตนกันทา	ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง
20. นางพัทธนันท์	พิทักษ์ศิริมาศ	ครู ค.ศ.1
21. นายชัย	กล่อมเกลี้ยง	ส.อบต. หมู่ 5
22. นายวิรัตน์	สุธีราวิ	ส.อบต. หมู่ 3
23. นางจินดา	ประเทืองผล	ส.อบต. หมู่ 1
24. นายอิทธิพล	อันดี	ประธานประชาคม หมู่ 3
25. นายรุ่ง	สว่างเขต	ผอ.โรงเรียนบ้านห้วยผาก
26. นายจำลอง	ชัยศรี	กรรมการหมู่บ้าน หมู่ 7
27. นายเทอดศักดิ์	โมนะกุล	ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมู่ 7
28. นายศรีสุข	จันแก้ว	ส.อบต. หมู่ 7
29. นายสุทัศน์	อุณหุโร	ส.อบต. หมู่ 1

30. นายอนุชา คำรงจิตประสงค์ ส.อบค. หมู่ 6
31. นายเป็เทียน นงนุช
32. นางวนิชชาพร วงศ์ทอง ส.อบค. หมู่ 7
33. นายวรวิทย์ พรหมทอง กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าชั้น บ้านห้วยผาก
34. พระอุดม โอภาโส รก.เจ้าคณะตำบลสวนผึ้งเขต 3
35. นางสาวจรงค์ษ์ จันทร์ศิลป์ มุถุนิกระต่ายในดวงจันทร์
36. นายจักรกฤษณ์ ทับทิมทอง
37. นายพาจิละ ออแง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 3
38. นายเถลิงรัฐ มุกดาเวทย์ ครู ค.ศ. 1
39. นายบัณฑิต กุลอึ้ง ทีมวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการลุ่มน้ำห้วยผาก
40. นายสุขสันต์ ลำภา โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชนตำบลสวนผึ้ง ฯ
41. นายสุฤทธิ มีบุญ ชาวบ้านสวนผึ้ง
42. นายวานะรินทร์ แยมอรุณ คิวแทนผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 8
43. นางสาวสุรีพร เนตรบุตร ประธานประชาคม หมู่ 7
44. นางสาวหนึ่งฤทัย ช่วงนิสัย คิวแทนเดอะซินนารีรีสอร์ท
45. นายอภิวัฒน์ สากักดี คิวแทนบัววัฒนา อิตโซศรีรีสอร์ท
46. นายเจเลียว แก้วสุวรรณ คิวแทนนากายารีสอร์ท
47. นายเดชา อร่ามรักษ์ คิวแทนบ้านสวนหงษ์เหิร
48. นายเงีย เอ็นทู้ ส.อบค. หมู่ 2
49. นายจันทรา บุญเลิศ รสทป.ค.ตะนาวศรี
50. นายพลสรรค์ บุญเทียน สนง.โครงการอุทยานฯ
51. นายวุฒิ บุญเลิศ ประชาคมอำเภอสวนผึ้ง
52. นายเดวี วงศ์ทอง ทีมวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการลุ่มน้ำห้วยผากฯ
53. นายสุเทพ ไกรเทพ สนง.โครงการอุทยานฯ
54. นางสาวทิวรรณ์ ขวัญกิจสมบุรณ์ กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าชั้น บ้านห้วยผาก
55. นายวัลลพ พิสุทธิพิเชษฎ์ โครงการแนวเชื่อมต่อเทือกเขาตะนาวศรี
56. นายโกวิท พงษ์อนันต์ สนง.โครงการอุทยานฯ
57. นายวุฒิพงษ์ นาคสกุล โครงการแนวเชื่อมต่อเทือกเขาตะนาวศรี
58. ร.ต.อ.ณรงค์ สันทัด รอง ผบ.ร้อย ตชด.137
59. นางสาวอนิ บุญทอง มุถุนิกระต่ายในดวงจันทร์
60. นางสาวอุษณีย์ ชมมิ่ง เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล
61. นายไชยวัฒน์ อุดมวัฒนาวิธาน
62. นางสาวนารินทร์ อินทร์มณี ผช.นักพัฒนาการท่องเที่ยว
63. นางปัทมยา ฮคลี้อา ผช.ประชาสัมพันธ์
64. นางพรทิพย์ ลำภา หัวหน้าโครงการ

กล่าวเปิดงานโดย นายณัฐวุฒิ เพ็ชรพรหมศร : นายอำเภอสวนผึ้ง

นมัสการพระคุณเจ้าและสวัสดีผู้เข้าร่วมเสวนาทุกท่าน ผมยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานในพื้นที่ เรียกว่าเมื่อสองอาทิตย์ที่ผ่านมาน้องพรทิพย์และเจ๊ียบ ได้พบปะพูดคุยกันว่าในพื้นที่ได้เริ่มทำงานวิจัยเรื่องน้ำ เรื่องป่า อยากให้ทางอำเภอเชิญทุกส่วนที่เกี่ยวข้องมาปรึกษาหารือ ผมก็เรียนว่าขออ่านข้อมูลก่อน ตั้งแต่วันที่ 29 เมษายน เป็นต้นมา ผมบอกน้องพรทิพย์ว่านี่เป็นการเริ่มต้นที่ดี เขามาถูกทางแล้ว การที่ผมเข้ามาก็คือมาร่วมทำงานต่อ ไม่ใช่ชนับหนึ่ง ขอให้ทางน้องพรทิพย์ประสานงานกับ อบต. เทาที่อ่านท่านผู้ใหญ่แดง คุณสุเทพก็เข้ามามีส่วนร่วมมาตั้งนาน ผมอยากให้ใช้เวทีในพื้นที่จริงๆ จึงเลือกที่โครงการอุทยานฯ เป็นเวทีพบปะพูดคุย

อยากเรียนว่าจริงๆ แล้วระบบการทำงานสมัยใหม่ ภาครัฐควรต้องลดบทบาท เพิ่มบทบาทภาคประชาชนหรือชุมชน และอยากให้เชิญทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค ๘ เข้ามารับทราบรับรู้ข้อมูลกับเรา หรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำเรื่องเกี่ยวข้องกับน้ำอย่างไออาร์ซีเข้ามาด้วย สิ่งสำคัญในการทำงานเราต้องฟังความรอบข้างรอบด้าน ไม่ต้องพึ่งพาหน่วยงานมากนัก ควรเน้นประชาชนเป็นหลัก การทำงานในปัจจุบันจะไปพึ่งพาระบบราชการ ได้ยาก ต้องยอมรับว่าหลังการปฏิรูประบบราชการทำให้หน่วยงานแตกกระจาย จะถามเรื่องสักเรื่องก็น่าปวดหัว ไม่รู้จะติดต่อใคร ดังนั้นสิ่งที่ทางชุมชนของเราเริ่มมาจึงถูกทางแล้ว เราสามารถเชิญส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลได้ แล้วก็เดินหน้าต่อไป โดยแนวทางการทำงานของผม ผมใช้วิธีการดังนี้

ให้ชุมชนจัดการตนเอง เช่น ที่ท่าลี่มีปัญหาทั้งทางด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและยาเสพติด หลังสงครามยาเสพติด เด็กจำนวนมากเป็นกำพร้า เพราะพ่อเสียชีวิต นั่นคือเราแก้ปัญหาหนึ่งอาจก่ออีกปัญหาหนึ่ง ผมมองว่าการบริหารจัดการน้ำในตำบลสวนผึ้ง ถ้าจะเริ่มแก้ปัญหาก็ต้องเข้าใจภาพรวมทั้งหมด ไม่ใช่แยกเฉพาะน้ำ ดิน ไม้ ที่ทำสี่ที่ผมทำก็มีกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำคาน สภาพพื้นที่ของท่าลี่เป็นรอยต่อของภูเรือ น้ำที่ลงจากภูเรือทั้งหมดจะลงมาที่ท่าลี่และลงน้ำโขงทั้งหมด วิธีการที่คุยกันก็คือ หนึ่งในเชิงการจัดการมีแหล่งกักเก็บน้ำเป็นระยะๆ ตามสภาพพื้นที่ สองคือให้นักเรียนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในช่วงเสาร์อาทิตย์ ทางผมจะสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำมันรถ มีการทำฝายแล้วผมจะพยายามกระตุ้นให้คนในพื้นที่ดูแลกันเอง แล้วสร้างกิจกรรมขึ้นมา

ในสวนผึ้งเท่าที่อ่านมานักวิชาการแบ่งออกเป็น 4 ยุคคือ

1. ยุคต้นผึ้ง เดิมป่าอุดมสมบูรณ์มีต้นผึ้งเยอะ
2. ยุคเหมืองแร่ ปี 2431 - 2534 มีการใช้ทรัพยากรอย่างมาก
3. ยุคถือคามี ปี 2540 - 2544
4. ยุคท่องเที่ยว หลังปี 2544 เป็นการเติบโตแบบไม่มีระเบียบแบบแผน สะเปะสะปะ ถ้าเรามองว่าจะบริหารจัดการป่าและน้ำอย่างมีระบบ เราจะต้องร่วมกันทุกฝ่าย แล้ววางกรอบที่เราจะเดินไปด้วยกัน ภาครัฐอาจจะมีความรู้ความเข้าใจ แต่แต่ละหน่วยงานถือกฎหมายหลายฉบับ ถ้าจะให้หน่วยใดหน่วยหนึ่งเป็นเจ้าภาพจึงเป็นเรื่องยาก ถ้าชุมชนเป็นเจ้าภาพหลักแล้วส่วนอื่นช่วยเหลือจะง่ายกว่า

เท่าที่อ่านป่าบ้านเรามีความอุดมสมบูรณ์สูง มีป่าไผ่ ป่าเบญจพรรณ มีเม่น นกเงือก มีหลายอย่าง ถ้าเราไม่สร้างกระแส สร้างแนวร่วมรุ่นใหม่ขึ้นมารับภาระตรงนี้ อีกไม่นานเราก็จากไป ถ้ามีคนรุ่นใหม่เข้ามารับภาระงานการขับเคลื่อนจะดีกว่า เราโชคดีที่มีผู้อำนวยการโรงเรียน นายก อบต. และผู้ใหญ่บ้านเข้าร่วม ถือว่าเราได้จุดประกายเพื่อให้มีการสืบสานแก่คนรุ่นใหม่ทีพร้อมจะช่วยเหลือเรา คนรุ่นใหม่ต้องมารับผิดชอบแทนเรา อีก 4 ปีผมก็ต้องไปแล้ว ไม่อยากให้เป็นการริเริ่มจากภาครัฐราชการ อยากให้เป็นภาคประชาชนซึ่งจะยั่งยืนกว่า

อย่างภาคกลางผมไม่เคยสัมผัส แต่สัมผัสในภาคเหนือ ภาคอีสาน ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนเข้มแข็งมาก ทราบจากอาจารย์วุฒิและน้องพรทิพย์ว่าที่นี่ก็เข้มแข็ง แต่ยังไม่ขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมครอบคลุมพอ วันนี้จึงถือเป็น

โอกาสที่ดีที่จะมีพันธมิตรเข้ามาเพิ่มขึ้น เราต้องการระดมสมองหรือลงแขกทางสมองกันก่อน ถ้าเราไม่ได้ร่วมคิด ร่วมลง
แขกทางสมองกันก่อนคนเข้ามาทีหลังจะไม่เข้าใจว่ามันเริ่มจากอะไร วัตถุประสงค์จะเบี่ยงเบนไป ทุกภาคส่วนหรือ อนาคต
ยินดีสนับสนุนการทำงาน ปัจจัยของความสำเร็จที่สำคัญก็คือ

การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งคนที่ได้ประโยชน์และรับผลกระทบ ไม่มีใครถูก ใครผิด ทุกความคิดมี
ประโยชน์ เหมือนเราเข้าไปในถ้ำที่มีด ถ้าทุกคนช่วยกันจุดไฟก็จะสว่างขึ้นมาได้ ความคิดแรกอาจไม่ถูกต้องสมบูรณ์ แต่
เราทุกคนช่วยกันแต่งเติมมันก็สมบูรณ์ขึ้นมาได้ รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ให้ไว้บทบาทของราชการน้อยลงเรื่อยๆ ราชการ
อาจเสริมข้อมูลให้ได้ ถ้ายังไม่สมบูรณ์ อย่างไออาร์ซีหรือกรมทรัพยากรน้ำก็มาช่วยได้

เรื่องน้ำและป่า เป็นเรื่องความสมดุล ถ้าเราอยู่อย่างทุกคนมีความสุขไม่เบียดเบียนกันก็มาร่วมกันใช้ประโยชน์
ได้ ผมเคยไปเที่ยวอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวงเมื่อ 30 ปีที่แล้ว มีสะพานแขวนข้ามไปอีกฝั่ง มีคนอยากให้สร้างถนนให้
รถวิ่งข้ามได้ แต่ผู้หลักผู้ใหญ่ไม่ยอมให้สร้าง เพราะตรงนั้นเป็นป่าที่สวยงาม เป็นป่าแบบทุ่งหญ้าสะวันนา นักท่องเที่ยว
สามารถเดินจากทุ่งแสลงหลวงมาทะเลสาบคือ เพชรบูรณ์ได้ มีทรัพยากรธรรมชาติเยอะ มีแมงกะพรุนน้ำจืด ซึ่ง
ทุกวันนี้ก็ยังรักษาเอาไว้ได้ นี่คือการไม่ทำงานตามใจผู้มีอำนาจ อีก 30 ปีผ่านไปก็ยิ่งเหมือนเดิม แต่บางที่ไม่เป็นอย่าง
นั้น ผมเคยไปเกาะพีพีสมัยเป็นเด็ก สวยงามมาก แต่เมื่อย้อนกลับไปเมื่อปีสองปีที่แล้ว ผมไม่อยากกลับไปอีกเลย มัน
สูญเสียธรรมชาติและสิ่งที่สวยงามไปแล้ว การเกิดสึนามิเป็นเหมือนการสะสางธรรมชาติของมันเอง เพราะสิ่งปลูกสร้างริ
สอร์ทต่างๆ ไม่ควรไปสร้างตามแนวชายหาด พอเจอสึนามิมันไปหมดเลย ธรรมชาติสามารถสะสางของมันได้เอง แต่ก็
เกิดการสูญเสียซึ่งเราไม่อยากให้เกิด แต่ถ้าเราสามารถวางกรอบหรือแนวทางในการพัฒนานี้จะไม่เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้น
ในประเทศที่เขาเจริญแล้วในหลายๆที่ เช่น ที่เยอรมันซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เสด็จไปพักรักษา
พระองค์ที่นั่นเมื่อร้อยปีที่แล้ว ซึ่งผมมีโอกาสได้ไปพบว่าในภาพถ่ายเมื่อร้อยปีที่แล้วไม่ต่างกัน ความเป็นป่าหรือความ
อุดมสมบูรณ์ยังคงอยู่ นั่นคือต่างประเทศ ถ้าเป็นประเทศไทยผมเชื่อว่าหนึ่งร้อยปีผ่านไปไม่เหลืออย่างนั้น เพราะเรา
เติบโตโดยขาดทิศทาง ขาดมิติการมองที่รอบด้าน และไม่เคารพต่อกฎเกณฑ์ธรรมชาติ

อย่างที่จังหวัดสงขลาบ้านผม เป็นจังหวัดที่สวยงามมาก แต่เราไปพัฒนาไปสร้างอะไรที่ไม่เหมาะสมกับสภาพ
พื้นที่จนหมดความสวย คนที่นั่นเริ่มอพยพออก เพราะสภาพชุมชนที่เติบโตไร้ขอบเขต ที่ส่วนกลางของชุมชนซึ่งเป็น
ของการรถไฟ สวยงามมาก คนในชุมชนจะใช้เป็นที่เล่นว่าว บั้งจกรยานหรือใช้เป็นที่วิ่งต่างๆ สุดท้ายการรถไฟเอาที่ไป
ให้เขาทำห้องแถว ห้องสมุดก็หมดไป ประเด็นก็คือ ทุนทางสังคมถ้าเราทำลายก็จบ ผมเคยอยู่ที่เขาค้อ เพชรบูรณ์สวยงาม
มาก หลังการสร้างพระตำหนักเขาค้อเสร็จปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเพียงครั้งเดียวก็ไม่เสด็จอีกเลย
เหตุผลคือมีการตัดไม้จนหมด จนเกิดเหตุการณ์น้ำท่วม

ทุนทางสังคมก็มีความสำคัญที่เราสามารถสร้างรายได้ได้ แต่ให้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือโตช้าๆ ไปเรื่อยๆ
อย่างการปลูกป่าถ้าเราทำในสิ่งที่ชาวบ้านได้ประโยชน์ เช่น ปลูกตะขบกับไผ่ ตะขบนกกินได้ ส่วนไผ่ก็มีหน่อไม้
ชาวบ้านได้ประโยชน์ บางทีแนวทางที่นายอสมศักดิ์หรือน้องพรทิพย์จะทำตามผู้รู้ในท้องถิ่น ถามอาจารย์วุฒิ ถามพวกเรา
ดีกว่า อย่าไปเอากรอบราชการมาผูก ผมไม่เห็นด้วยกับระบบราชการที่สั่งการให้ 800 อำเภอทั่วประเทศทำเหมือนกัน
หมด เช่น การกำหนดให้วันอาทิตย์เป็นวันครอบครัววันเดียวกันทั่วประเทศ ผมไม่เห็นด้วย เพราะเราทำงานในภาคอีสาน
วันครอบครัวของคนอีสานคือวันพระ เขาจะหยุดทำไร่ทำนามาเข้าวัดและอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา ภาคใต้จะหยุดวัน
ศุกร์ทำละหมาด วันครอบครัวในมิติราชการจึงไม่ตรงกับวิถีชีวิตชาวบ้าน มิติของพื้นที่จึงสำคัญกว่า ผมมองว่าคนใน
หมู่บ้าน ในตำบลมีคนเก่งคนรู้ ผู้รู้อย่างเจ้าอาวาสวัดต่างๆ หรือคนที่เติบโตในพื้นที่ที่ท้าววิจัยมา ผมเรียนอาจารย์วุฒิว่าผม
อยู่ที่นี้เดือนสองเดือนแรกผมไม่ได้คิดเงินอะไรเลย ผมพยายามศึกษาหาความรู้ดีกว่า หางานวิจัยต่างๆมาอ่าน อย่าง
เรื่องเขากระโจม เพราะ เป็นองค์ความรู้ที่มีคนทำไว้แล้ว เราค่อยอดง่ายกว่าการริเริ่มใหม่ ระบบราชการบางทีชอบริเริ่ม

อะไรใหม่ ทำทั้งแบบไฟไหม้ฟาง ไม่ต่อยอดกับของเก่าที่ดีอยู่แล้ว ผมเองถ้าอยู่ 4 ปีแล้วย้ายจากไป ถ้ามีคนบอกว่าไม่เห็นทำอะไรใหม่เลยก็ไม่ใช่ไร ที่อีสานศูนย์โอท็อปบางแห่งสืบสานยี่สิบสี่ล้าน สร้างทั้งไม่มีประโยชน์ เราน่าจะให้ชุมชนแถวนั้นสร้างและบริหารจัดการจะดีกว่า

ที่ท่าทีมีการสร้างสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว 43 ล้านบาท พอสร้างเสร็จก็ขนสินค้าเกษตรจากฝั่งลาวเข้ามาฝั่งไทย เมื่อสร้างเสร็จส่วนราชการต่างๆ ก็เข้ามาตั้ง โต๊ะตั้งเดินที่รดไถเต็มไปหมด ผู้ว่าฯ บอกให้ลงไปจัดระบบบริหารจัดการใหม่ให้ทุกคนในพื้นที่ได้ประโยชน์ ส่วนราชการก็ไม่เสียประโยชน์ รถสามล้อที่ข้ามไปข้ามมาก็เชิญมาคุยกัน มีการควบคุมดูแลไม่ให้ดื่มเหล้าสูบบุหรี่ กำหนดอัตราค่าโดยสาร ช่วงเช้าให้เขาช่วยรดน้ำต้นไม้ คือให้ช่วยงานบางอย่าง เพราะภาครัฐมีคนไม่พอ เมื่อเขาได้ประโยชน์จากสะพาน เขาก็ต้องรับผิดชอบช่วยเรา นี่คือการเราทำงานไม่ว่าภาครัฐหรือเอกชนที่ได้ประโยชน์ก็ต้องช่วยเหลือสังคมบ้าง การจัดการเหล่านี้ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องเข้าใจว่าเราทำเพื่อประโยชน์ร่วมกัน

ย้อนกลับมาที่สวนผึ้ง ไม่ว่าผู้ประกอบการ รีสอร์ท อย่างไรที่เทคคัลล์ ทุกคนมีส่วนร่วมกันหมด เราจำทำอย่างไรให้ทุกคนมีความสุข เช่น ที่น้ำตกทีลอซู เป็นน้ำตกที่ใหญ่และสวยมากมีการค่อท่อประปาไปใช้ในหมู่บ้าน ถ้ามีภาคเอกชนต่อไปในส่วนตัวก็ต้องมีกติกากฎ แต่การจัดการตรงนี้ไม่รู้ว่าจะอยู่ในความรับผิดชอบของใคร กฎหมายมีเยอะแยะไปหมด แต่ถ้าเราใช้กติกาของชุมชนจะง่ายกว่า พูดคุยกันด้วยเหตุผล ถ้าทุกฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน ตั้งแต่ระดับชุมชนขึ้นมาจะเป็นปัจจัยของความสำเร็จ สรุปปัจจัยของความสำเร็จคือ

1. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
2. การจัดลำดับความสำคัญ อันไหนเร่งด่วนทำก่อน ถ้าต้องลงทุนช่วยกัน ได้ก็ลงขันกันก่อน ถ้าไม่ได้ก็แจ้งหน่วยงานภาครัฐ ที่อบต. หรืออำเภอ เราก็จะช่วยกัน หรือจังหวัด

3. การติดตามประเมินผลและตรวจสอบ ข้ออ่อนด้อยของราชการไทยก็คือทำทั้งทำว่าง ผมเคยเล่าให้น้องพรทิพย์ฟังว่าถ้าเราโทร ไปถามสำนักงานโครงการเอสเอ็มแอล ที่อยู่สำนักงานเลขานายกฯ ว่าค่าบดสวนผึ้งเคยทำเอสเอ็มแอลมากี่ปี ทำอะไรบ้าง ตอบไม่ได้ เพราะนโยบายที่ออกมาตอบ สอนองทางการเมืองอย่างเดียว เขาตั้งการมาว่าไม่ให้นายอำเภอไปยุ่งกับเอสเอ็มแอล วันดีคืนดีก็มีโทรศัพท์จากสำนักงานเลขานายกฯ ให้ตรวจสอบที่บ้าน โศกใหญ่ ร่องไฟ ท่าที มีการทุจริตและร้องเรียนให้ผมไปดู ตอนเริ่มโครงการบอกว่าไม่ให้รัฐเข้าไปยุ่ง ให้ประชาชนดำเนินการเอง แต่เมื่อมีการทุจริตให้นายอำเภอไปสอบ ถามว่าผมไม่ได้นับหนึ่ง ผมจะ ไปรู้ได้อย่างไร สรุปคือระบบติดตามประเมินผลของราชการค่อนข้างอ่อนด้อย เพราะเราทำเอาไวเอาเร็ว แต่ไม่มีประโยชน์ เมื่อปีสองปีที่แล้วทางสภาพัฒน์เชิญนายอำเภอสองสามคนทั่วประเทศ ผมก็คอมเมนต์เรื่องนี้ให้ฟังว่า ภาครัฐอย่างผมไม่อยากไปยุ่งกับโครงการของเขาเลย ถ้าข้อคิดเห็นของเรามีประโยชน์ก็จะให้ เช่น ควรจะมีระบบการตรวจสอบโดยเฉพาะเรื่องเงิน อย่างที่เราทำกันอยู่ตั้งแต่เดือนเมษายนเป็นต้นมา จะทำให้เรามีการทบทวนตรวจสอบตัวเอง มันสำคัญในการทำงานในพื้นที่ เพราะพื้นที่เป็นจุดเล็กตามง่าย คุยกันง่าย พูดจาภาษาพื้นเมืองง่ายกว่า ดีกว่าในเชิงสังการ ในระบบราชการเอาเงินไปทิ้งไปขว้างเยอะแยะ

ที่พูดมาทั้งหมดก็ไม่ได้มีเจตนาในเชิงโอ้อวดการทำงานตนเองแต่สะท้อนว่าแนวทางการทำงานของผมอยากเป็นผู้สนับสนุน ผู้ช่วยเหลือ ผู้กระตุ้นให้ชุมชนทำงานร่วมกันมากกว่า ไม่ได้คิดในเชิงอำนาจ ผมมองว่าตำแหน่งหน้าที่ราชการเป็นแค่หัว โขน เขาแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอท่าที นายอำเภอสวนผึ้งก็ทำตามหน้าที่ เมื่อจบหน้าที่เราก็เป็นประชาชนคนธรรมดา ผมเองไปอยู่ที่ไหนไม่เคยคิดแสวงหาประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่การงาน ไม่เคยเบียดเบียนผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่เคยเบียดเบียนชาวบ้าน มองว่าเราไปช่วยกันทำให้อะไรจะดีกว่า ทำให้ไม่ใช่ทำเอาจะมีความสุขมากกว่าชีวิตคนเรานั้นสั้น วันเวลาที่มีเหลือน้อย ผมคิดอยู่เสมอว่าทำงานให้เหมือนวันนี้เป็นวันสุดท้ายของชีวิต ถ้าตัดสินใจได้ทำไปเลย ไม่ต้องมีอะไรค้างคา ผมชอบที่ผมอ่านในสรุปบทเรียนที่ว่าช่วยกันทำวันละนิดดีกว่าคิดที่จะทำ

สังคมไทยเป็นสังคมบอกเล่า สังคมลุ่มปาก ไม่ชอบศึกษาหาความรู้ โดยหลักของพุทธศาสนาสอนให้เรามีปัญญา อย่างที่อีสานผมเจอบ่อยมีข่าวลือที่พูดกันไปเรื่อย มีเรื่องผีแม่ม่าย เรียกว่าไม่มีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์รองรับ ช่วงหนึ่งมีปลาหมึก 5 - 6 ซอง ราคา 100 บาทเข้ามาขายดีมาก มีคนปล่อยข่าวว่าปลาหมึกทำมาจากรากไม้ในประเทศจีน พ่อค้าแม่ค้าขายไม่ได้เลย จนกระทั่ง ออ.ต้องไปพิสูจน์ ผลออกมาว่าทำจากปลาหมึกจริงๆและมีไอโอดีนด้วย หรือคอนเซ็ปต์ที่วิหิตของมีคนมานั่งอ่านข่าวให้เราฟัง สะท้อนว่าสังคมไทยไม่ชอบศึกษาหาความรู้ ชอบฟังเขาพูด พระก็ต้องเป็นผู้นำทางปัญญาให้ชาวบ้าน ผมคิดว่าที่พระอาจารย์มีส่วนร่วมในการเสวนาในวันนี้ด้วย พระพูดจามีน้ำหนักช่วยได้เยอะ และให้สติเราได้ ในวงเสวนาบางครั้งเราหลุดออกไปจากสติ สมาธิ ปัญญา พระสามารถให้สติเราได้ รวมทั้งโรงเรียนด้วย ผู้อำนวยการ ครูบาอาจารย์สามารถให้ความคิดกับเด็กเยาวชนได้ ผมอยากบอกกับผู้ใหญ่บ้านว่าถ้ามีโอกาสผมอยากจะช่วย ช่วยกันพูด ช่วยกันกระตุ้น มันเป็นเรื่องของเรา รัฐสมัยใหม่ไม่ได้มีหน้าที่จับกุม มันต้องเปลี่ยนวิธีคิด ถ้าพูดคุยกัน ทำความเข้าใจกันได้ ผมว่าทุกคนยินดีอยู่ในกติกาทั้งหมด ยกเว้นคนที่ถือแฟงจริงๆเท่านั้น ทุกคนมีเหตุผล

ในโอกาสที่ได้มาพบปะและเล่าให้ฟังว่าความคิดในการทำงานของผมเป็นอย่างไร ทุกท่านไปพบปะได้ มีงานมีการอะไรก็ยินดี เมื่อท่านก่อรูปก่อร่างกันมา คิดชัดเรื่องอะไรมาพบมาคุยกันได้เลยผมยินดี เราต้องมองว่าเราทำเพื่อพื้นที่เพื่อคนส่วนใหญ่ ไม่ได้ทำเพื่อคนคนนั้นคนคนนี้ ไม่ได้ทำเพื่อคุณพระทิพย์ ไม่ได้ทำเพื่อผม เราทำเพื่อชุมชน ขอขอบคุณทุกท่านที่มาร่วมลงแขกทางสมอง แต่งเติมความคิดที่เริ่มเป็นแก่นเป็นแกนขึ้นมา เพียงแต่ต้องทำให้หนักแน่นมั่นคงและยั่งยืนต่อไปได้ การเดินทางต้องอาศัยพวกเราทุกคน ผมเองและทุกส่วนราชการในพื้นที่ยืนยันว่ายินดีสนับสนุน ขอให้แข็งแรงมา ถ้ามีโอกาสจะมาร่วมทุกครั้ง ขอปวารณาตัว ขอขอบคุณครับ

ขออนุญาตอีกนิดหนึ่งเนื่องจากพระอาจารย์จากสำนักสงฆ์ห้วยหนึ่งมีโอกาสพูดคุยทางโทรศัพท์กับท่าน ร.ม.ช. มานิต นพอมรบดี ร.ม.ช.กระทรวงสาธารณสุข ท่านเสนอแนวคิดมาให้เราหารือร่วมกันว่าถ้าท่านจะหางบประมาณมาเจาะบ่อน้ำบาดาลเอาน้ำอุ่นขึ้นมาใช้ในเชิงวารีบำบัดหรือแพทย์แผนไทย แล้วให้ท้องถิ่นบริหารจัดการกันเอง พวกเราจะเห็นอย่างไร ถ้าได้คำตอบอย่างไรจะได้เรียนให้ท่านทราบ

นายสมศักดิ์ เหลืองจุงรัตน์ : นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง

กล่าวสวัสดิ์ท่านนายอำเภอภูซาวดี เพ็ชรพรหมสร และผู้นำทุกภาคส่วน จากส่วนราชการ สมาชิก อบต. ประชาคม และโรงเรียน การเสวนาในวันนี้มีจุดเริ่มต้นจากงานวิจัย ซึ่งที่ห้วยผากมีกลุ่มชาวบ้านทำงานวิจัยอยู่ โดยมีสกว.หรือสำนักงานกองทุนสนับสนุน ทีมวิจัยนี้พยายามทำงานเกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เริ่มจากการศึกษาประวัติศาสตร์ในหมู่ ๗ และมีการทำโครงการต่อเนื่อง เป็นการต่อยอด และได้ประสานงานกับ อบต. และผมก็ได้ร่วมงานกับทีมวิจัยมาแต่ต้น เราทำงานร่วมกันได้ปรึกษาหารือกันว่าจะจัดเสวนา เพื่อระดมความคิดในการทำงานในระดับตำบล เพราะเฉพาะทีมวิจัยก็เป็นการทำงานแค่คนกลุ่มเดียว ยังไม่หลากหลายในด้านความคิด ทั้งชาวบ้านและส่วนราชการการ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น

การเสวนานี้เป็นจุดเริ่มต้นของการร่วมคิดร่วมทำ ให้การทำงานขยายสู่ผู้นำและพ่อแม่พี่น้องทุกคนว่าเป็นนโยบายของผม บางคนอาจจะไม่เข้าใจว่าเป็นโครงการของทีมวิจัยแล้วทำไม อบต.เข้ามาเกี่ยวข้อง ผมเรียนว่าสิ่งไหนทำแล้วชาวบ้านได้ประโยชน์ ชาวบ้านมีส่วนร่วม เราด้วยกันทำ มีงบประมาณจากตรงไหนลงมาพัฒนาบ้านเรา ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี ถือว่าคนทำงานเขามีความสามารถที่จะดึงงบประมาณ ที่จะประสานทุกภาคส่วนมาร่วมกันทำได้ วันนี้อยากฝากให้ทุกท่านช่วยกันคิดว่าจะมีรูปแบบในการทำงานที่ชัดเจนขึ้นอย่างไร ขอฝากเป็นการบ้านของพวกเราในวันนี้

สิบเอกสมปอง เป้นโพธิ์กลาง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง

ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งน้ำในตำบลสวนผึ้งแบ่งออกเป็น 2 แหล่งคือ

1. แหล่งน้ำตามธรรมชาติ คือ น้ำตก ห้วย หนอง คลอง บึง

2. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำเขื่อน อ่างเก็บน้ำถ้ำหิน ตะโกกลางและห้วยผากเป็นต้น นอกจากนี้มีฝายสระน้ำ บ่อน้ำตื้น และประปาหมู่บ้านในแง่การบริหารจัดการยังไม่ค่อยมีปัญหา

วันนี้ต้องการพูดถึงแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ น้ำตกเก้าโจนหรือเก้าชั้น ที่บ้านห้วยผาก น้ำตกผาปก น้ำตกห้วยคลุม น้ำตกผาแดง ส่วนลำห้วยที่สำคัญคือห้วยทุ่งแฝก ห้วยบ่อ ห้วยคลุม ห้วยบ่อคด ห้วยผาก เป็นต้น ซึ่งหลายคนอาจจะเห็นว่าเริ่มมีปัญหา เพราะผู้ใช้น้ำเพิ่มขึ้น

นายวิรัตน์ อากาศเหลือง : ผู้แทนสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 7

นโยบายของสำนักงานทรัพยากรน้ำคือ คือการสนับสนุนการขุดลอก การสร้างฝายน้ำล้นและต้นน้ำหรือฝายชะลอความชุ่มชื้น ถ้าหมู่บ้านใดต้องการการสนับสนุนก็สามารถทำเรื่องร้องขอ ที่สำนักงาน อบต.ก็ได้ หรือที่สำนักงานทรัพยากรน้ำภาคก็ได้

นายวุฒิ บุญเลิศ : ประธานประชาคมอำเภอสวนผึ้ง

ถ้ามองห้วยเป็นที่ตั้ง เราจะเห็นชุมชน เห็นความสัมพันธ์ของชุมชนกับน้ำซึ่งมีพัฒนาการมาในแต่ละยุคสมัย ตั้งแต่ปี 2510 - 2528 พื้นที่ต้นน้ำเป็นของกลุ่มคนทำเหมืองแร่คนในยุคนี้มองว่าน้ำเป็นปัจจัยที่จะทำให้ได้แร่ หรือเป็นต้นทุนในการทำเหมืองแร่ คนกลุ่มนี้มีความหลากหลาย อยู่ในแถบห้วยผาก ผาปก และตะโก และเป็นกลุ่มคนที่ไม่ได้ทำการเกษตร มุมมองเรื่องน้ำเป็นเรื่องต้นทุน กำไร และผลผลิตจากเหมืองแร่ นี่คือชุมชนที่มองน้ำเป็นธุรกิจ

ถ้ามองมาด้านล่างที่บ้านบ่อ สวนผึ้ง และท่ามะขาม นี่เป็นชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิม ที่มีการทำนา ที่บ้านบ่อและทุ่งแฝกตอนนี้มีกลุ่มผู้ใช้น้ำซึ่งเดิมมีประมาณ 300 - 400 ไร่ เหลือประมาณ 100 ไร่ในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของคนต้นน้ำกับปลายน้ำเป็นอย่างไร คนทำเหมืองกว่าจะมาจากราษฎร์ก็จะพักที่ทุ่งแฝก และซื้อข้าวจากคนทำนา ความสัมพันธ์มีความใกล้ชิดระดับหนึ่ง และเคยมีการจัดการน้ำระหว่างคน 2 กลุ่ม โดยเฉพาะข้อตกลงเกี่ยวกับการปล่อยน้ำจากเหมืองแร่

หลังปี 2538 เมื่อรัฐคิดเรื่องการท่องเที่ยวและการเปิดจุดผ่อนปรน มีส่วนอย่างมากทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อตอบสนองนโยบายการท่องเที่ยวและจุดผ่อนปรน ทำให้มีกลุ่มคนที่หลากหลายอีกชุดหนึ่งเข้ามา คือกลุ่มผู้ประกอบการบ้านพักและรีสอร์ท เกษตรขนาดใหญ่ คนเหล่านี้มองน้ำในแง่ธุรกิจ และไม่มีความสัมพันธ์กับคนที่อยู่ในชุมชนดั้งเดิม ก่อให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน การแก้ปัญหาจะยากหรือง่ายขึ้นอยู่กับประเด็นนี้ คำถามก็คือในพื้นที่ที่มีความหลากหลายเช่นนี้เราจะสร้างเวทีหรือพื้นที่อย่างไร เพื่อให้คนเหล่านี้ได้รู้ปัญหาของกันละกัน และช่วยกันแบกรับ เพราะทุกกลุ่มกำลังอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน อย่างผมเป็นคนทำนา ปีที่แล้วไม่มีน้ำเลย และเคยคิดว่ากลุ่มนี้หรือเปล่าที่ทำให้เรามีปัญหา มันเป็นจินตนาการของอคติ และนี่จะเป็นปัญหาของชุมชนในอนาคต อาจมีปัญหาว่าทำไม อบต.ไม่จัดการ

เรื่องจุดผ่อนปรนหรือการท่องเที่ยวก็ดี ทำให้มีหลายส่วนเข้ามา การเกษตรเชิงพาณิชย์ต้องใช้ทรัพยากรมากเพื่อให้ได้ผลผลิต เช่น ไร่ส้ม ลงมาที่วัดช่องลม เคอะแคมป์ อ้อมกอดขุนเขา และมีชุมชนที่หนองผกั้ง ซึ่งมีประปาหมู่บ้าน เขาจะมีปัญหาหรือไม่ อย่างไร แต่เราคาดการณ์ว่า ถ้ามีปัญหาวิกฤตน้ำขึ้นมา ชุมชนและธุรกิจตรงนี้กระทบกันหรือไม่ จึงอยากให้เวทีเกิดขึ้น ส่วนที่ภูผาผึ้ง ลงมาที่ท่ากุดาก็มีเคอะซินนาร์ นากาย่า บ้านริมเขา หรืออะไรที่โล่งๆ เติบโตๆ จะทำสนามกอล์ฟหรือเปล่า หรือปลูกองุ่น

สายน้ำเหล่านี้ให้ชีวิตกับธุรกิจรีสอร์ทและให้ชีวิตกับคนท้องถิ่น ปัญหาคืออะไร เมื่อมีปัญหาหลายคนก็ถามว่าทำไม อบต.ไม่จัดการ หรือ อบต.น่าจะแก้ไขปัญหาดังนี้ให้ได้เพื่อให้คนเหล่านี้ได้อยู่ได้ ทั้งคนทำนา เจ้าของรีสอร์ท เหมือนที่ท่านนายอำเภอบอกว่าทำอะไรต้องให้ได้ทุกส่วน เมื่อได้ทุกส่วน แต่ละส่วนจะเอาเต็มร้อยคงไม่ได้ ต้องแบ่งกัน

พูดถึงเรื่องการจัดการ วันนี้ทหารมา ทหารเกี่ยวข้องกับอะไรกับน้ำ หรือกับการจัดการกลุ่มน้ำ พื้นที่ตรงนี้ถ้าพูดถึงความซับซ้อนของอำนาจ มันเป็นที่ซ้อนพื้นที่ในเชิงการจัดการ มีโครงการอุทยานฯ มีทหารซึ่งต้องใช้พื้นที่ มีกรมธนา

รักษ์ และอบต. ขณะนี้แต่ละส่วนอาจมีคำถามว่า ใครเป็นเจ้าของน้ำ เราจะจัดการน้ำอย่างไร เรื่องสิทธิจะเป็นอย่างไร ทหารเกี่ยวข้องเพราะขอใช้ที่ราชพัสดุ ทหารจึงต้องรับรู้ จึงต้องมีข้อมูล คำถามคือชุมชนจะเอาเต็มร้อยได้หรือไม่ อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะเอาอย่างไร อย่างไรก็ดีตามปัญหานี้จะลดลงเพราะมีส่วนของอำเภอประสานงาน ชัดเจนกับหน่วยงานอื่นๆ

มองในเชิงแนวคิดการจัดการอาจแบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ ส่วนราชการจะมองการบริหารจัดการในเชิงพื้นที่หรือ ภายภาพ คือการกักเก็บน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำจะบริหารการใช้ น้ำอย่างไร จะจัดการระบบ พื้นที่หรือโซนนิ่งอย่างไร แนวคิดของกรมทรัพยากรน้ำอาจจะมี พรบ.น้ำ นั่นคือการบริหารเชิงพื้นที่ที่จะถูกรองรับโดย กฎหมาย ต้นน้ำ ปลายน้ำจะกักเก็บอย่างไร บริหารอย่างไร มองเรื่องทุน กำไร จะมีการสร้างเขื่อน สร้างฝายตรงไหน คือ ไม่มีมิติทางวัฒนธรรมที่จะจัดการดูแล

ส่วนชุมชนจะมีส่วนร่วมอย่างไร ผมมองน้ำผมเห็นแม่พระธรณี คือมองในเชิงคุณค่า เช่น ประเพณีลอยกระทง ซึ่งเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับน้ำ เป็นการใช้วัฒนธรรมร้อยรัด เพื่อให้การจัดการน้ำเกิดผล ต้องมีมิติการมีส่วนร่วมของ ชุมชน

ส่วนแบบของรัฐมองเชิงพื้นที่โดยขาดชุมชน แต่ถ้าเรามองการจัดการเชิงพื้นที่โดยชุมชนเราจะเห็นทุกมิติที่จะ เข้าไปมีส่วนร่วม ตั้งแต่การวิเคราะห์ค้นหาปัญหา การวางแผน การหาทางออก การติดตามประเมินผล ทั้งหมดนี้เน้นการ ตัดสินใจร่วมกัน

กรณีการขุดลอกห้วยบ่อจากทุ่งไม้แดงถึงทุ่งแฝก ตามปกติธรรมชาติของลำห้วยจะมีการกักเก็บตามธรรมชาติ คือมีวังน้ำ ซึ่งเป็นที่พักของกุ้ง หอย ปู ปลา จะมีพืชพื้นบ้าน เช่น ผักกูดขึ้นอยู่ริมห้วย แต่เมื่อมีการขุดลอกลำห้วยน้ำจะ ไหลแรง แหล่งที่อยู่อาศัยของกุ้ง หอย ปู ปลา และพืชผักจะถูกทำลาย ชาวบ้านก็หมดโอกาสในการหากินจากลำห้วย

เวทีก่อนนี้เรากำลังมองเรื่องชีวิตของเรา ความสัมพันธ์ของเรา น้ำจะเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ของคนกับคนใน ภาคส่วนต่างๆ ทั้งประชาชน ภาครัฐและภาคธุรกิจ และเชื่อมความสัมพันธ์กับระบบนิเวศอื่นๆ

นายสุฤทธิ มีบุญ

ในช่วง 8 - 9 ปีที่ผ่านมาถ้าเรามีเจ้าของ อยากถามว่าใครให้สิทธิ์เขา

นายเกรียงไกร ชีช่วง : เครือข่ายเยาวชนรักษ์ป่าตะนาวศรี

ถ้าเราปล่อยให้รัฐมีบทบาทการพัฒนา ก็จะซ้ำๆเดิม การมองปัญหาอาจจะต่างกัน เช่น การขุดลอกลำน้ำ แต่ กระบวนการก่อนการขุดลอกเป็นอย่างไร ถ้าไม่มีปัญหาถ้าไม่เป็นไร แต่ถ้ามีปัญหาจะทำอย่างไร การขุดลอกจะทำให้ น้ำ ไหลเร็วและแรงขึ้น เกาะแก่ง ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำจะถูกเปลี่ยนแปลง ขุดลอกแล้วอาจจะดูสวย แต่ความอุดม สมบูรณ์ลดลง และชุมชนเสียโอกาส นี่เป็นแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมหรือไม่ เราจะมีกระบวนการอย่างไร ประชาชนจะมีส่วนร่วมจริงๆได้อย่างไร ในขณะที่ความสัมพันธ์ของทุกส่วนยังอยู่

นายพาจิละ ออแง : ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 3

อยู่ใกล้เขากระโจม อยู่ในเขตต้นน้ำ น้ำไหลเร็ว ทำอย่างไรให้น้ำอยู่นานที่สุด ทุกวันนี้มีฝายแค่ป่าไม้หมดไป หมู่ 3 น้ำไม่ดี ประปาใช้ไม่ได้ ขอฟาย แต่ไม่ต้องใหญ่

นายวานะรินทร์ แยมอรุณ : ผู้แทนผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8

ผมทำเหมืองมาก่อนลงมาถึงอ้อมกอดขุนเขาในปัจจุบัน เดิมน้ำไม่ดี เพราะหมู่ 3 เอาไปใช้หมด ปีนี้เริ่มมี ปัญหาเพราะเราใช้น้ำมาก มีคนเพิ่มขึ้น ธรรมชาติอยู่อย่างเดิม แต่คนมากขึ้น ตอนนี้มีนายทุนใหญ่มาขอค่อน้ำ บอกว่าเขา ก็เป็นคนไทยเสียภาษีให้รัฐ เขาก็มีสิทธิใช้

นายเทอดศักดิ์ โมนยะกุล : ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมู่ 7

ปริมาณน้ำเท่าเดิม แต่คนใช้เพิ่มขึ้น จะทำอย่างไรกับปัญหานี้ ต้องหาทางใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดและไม่กระทบกับส่วนรวม สำหรับผู้ประกอบการบ้านพักถ้าสามารถสร้างแหล่งน้ำได้เองก็จะดี

นายวรวิทย์ พรหมทอง : ตัวแทนกลุ่มร้านค้าค้าผักแก้งัน บ้านห้วยผาก

ในฐานะพ่อค้าผัก เรื่องปริมาณน้ำอาจเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก แต่คนใช้เพิ่มขึ้น การทำอะไรก็ตามอยากให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมด้วยรวมทั้งกลุ่มเด็กและเยาวชน ให้มีการจัดประชาพิจารณ์ ปัญหาคือสังคมไทยไม่ฟังเด็ก กรณีที่น้ำตกอยากให้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมโดยการปลูกต้นไม้ในป่าต้นน้ำของน้ำตก

นายเดวี วงศ์ทอง : ชาวบ้านห้วยผาก และทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก

อยากให้มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำด้วย โดยเฉพาะน้ำจากน้ำตก เพราะมีคนใช้เยอะ และเป็นแหล่งน้ำประปาของหมู่บ้าน กรณีอ่างเก็บน้ำก็มีการลงไปใช้โดยตรง เช่น อาบน้ำ ซักผ้า แค่นี้ก็มีการระบาย ยกเว้นในหน้าฝน จึงควรมีการตรวจสอบคุณภาพน้ำด้วย

นางพุดธา สายวงศ์ : หัวหน้าสถานีอนามัยบ้านห้วยผาก

ห้วยผากมีรีสอร์ทเกิดขึ้นมาก มีการใช้น้ำแล้วปล่อยน้ำทิ้งลงแหล่งน้ำธรรมชาติโดยตรง ไม่แน่ว่ามีระบบบำบัดน้ำเสียหรือเปล่า ถ้ามากขึ้นเรื่อยๆอาจมีผลกระทบกับชาวบ้านได้ อยากให้มีการดูแล

นายภรณ์รงค์ สมรรถชัย : หัวหน้าสถานีอนามัยผาปก

ระบบน้ำประปาแถวผาปกจะมีการสูบน้ำขึ้นมาแล้วปล่อยไปใช้เลย ไม่มีการเติมคลอรีน ไม่ทราบว่า อบต.มีแนวทางอย่างไรในการปรับปรุงคุณภาพระบบประปา

นายสุเทพ ไกรเทพ : หัวหน้าสำนักงานโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ

เรื่องการรักษาคุณภาพน้ำของชุมชนริมน้ำ ในฐานะที่เราเป็นชุมชนต้นน้ำเราควรจะมองปัญหานี้ด้วย เรายังไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปล่อยน้ำทิ้งตามแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยเฉพาะบริเวณน้ำตกเก้าโจน มีทั้งขยะที่ส่งกลิ่นเหม็น

กฎเกณฑ์เกี่ยวกับบ้านพักริมน้ำ รีสอร์ทตั้งอยู่คร่อมลำธาร โดยเฉพาะห้วยน้ำใสทุกคนพยายามแสดงสิทธิในการครอบครองไปถึงกลางลำน้ำเลย ผมเคยพานักวิจัยไปสำรวจ เราต้องลอดริ้วเข้าไปแล้วถูกเจ้าของบ้านไล่ออกมา อยากให้วันนี้ช่วยกันแลกเปลี่ยนและหาทางออก

นางสาวจินตนา ปานปรีชา : ไออาร์ซี (IRC)

เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดูแลเกี่ยวกับคุณภาพน้ำของการใช้น้ำในศูนย์อพยพ น้ำใช้ในศูนย์มีการสร้างฝายและสูบน้ำไปใช้ ซึ่งเป็นการใช้น้ำร่วมกับชุมชน ส่วนน้ำทั้งจากศูนย์อพยพจะมีการจัดการเป็น 2 ส่วน คือส่วนครัวเรือนและพื้นที่สาธารณะ ในครัวเรือนให้มีบ่อเกรอะ เพื่อไม่ให้น้ำทั้งจากครัวเรือนไหลลงสู่แหล่งน้ำหรือจำกัดให้อยู่ในพื้นที่ส่วนน้ำทั้งจากพื้นที่สาธารณะ จะมีบ่อน้ำบาดาลเสียก่อนปล่อยลงแหล่งน้ำ และมีการทำความสะอาด โดยมีตัวแทนจากหมู่บ้านร่วมกิจกรรมเดือนละ ๑ ครั้ง

นายทวีวัฒน์ แยมพรหม : IRC

ส่วนการเฝ้าระวังน้ำที่ไหลจากศูนย์ ไออาร์ซีจะมีการเก็บตัวอย่างน้ำจากศูนย์ขึ้นไปทุก 1 กม.รวม 5 กม. และได้ศูนย์อีก 5 กม.หรือ 5 จุด เพื่อดูเรื่องสารปนเปื้อน ส่งไปตรวจในห้องแล็บที่ กทม. 1 ปี ตรวจ 2 ครั้ง เมื่อได้ผลแล้วจะนำมาวิเคราะห์และหาทางแก้ไข ตอนนี้คุณน้ำยังไม่ต่ำกว่าค่ามาตรฐาน คือค่าบีโอดีหรือค่าความต้องการออกซิเจน และ

ค่าซีไอดีหรือค่าออกซิเจนที่ละลายในน้ำครั้งล่าสุดเมื่อ พ.ย. 51 มีค่า 0.6 มก./ลิตร (มาตรฐานคือ 20 มก.1 ลิตร ค่าซีไอดี 10.2 มก./ลิตร ถือว่ายังสูงกว่าค่ามาตรฐาน

นายสมศักดิ์ เหลืองจรุงรัตน์ : นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง

ที่ได้มาตรฐานอยู่ในช่วงบนหรือล่าง และมีการตรวจสอบสารฟอสเฟต ซึ่งเกิดจากการซักล้างหรือไม่

นางสาวจินตนา ปานปรีชา : IRC

มีบ่อบำบัดน้ำทั้งจากการชะล้างชั่วคราว

นายวุฒิ บุญเลิศ : ประธานประชาชนอำเภอสวนผึ้ง

ทางไออาร์ซีกับ อบต.คุยกัน ขอเชิญสมาชิก อบต.สวนผึ้งหรือชาวบ้านในบริเวณนั้นไปเยือนศูนย์ฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ไมอย่างนั้นจะทำให้เกิดคำถามว่าทำไมใครตรวจ ความน่าเชื่อถือ ความเป็นกลางเป็นอย่างไร จึงน่าจะมีการลงพื้นที่ร่วมกัน

นางสาวจินตนา ปานปรีชา : IRC

อยากให้เยาวชนไปร่วมเก็บตัวอย่างน้ำพร้อมกันด้วย

นางพรทิพย์ ลำเถา : ผู้ประสานงานโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชนตำบลสวนผึ้งฯ

คำว่าบริหารจัดการน้ำประกอบด้วยหลายส่วน นอกจากจะต้องคำนึงถึงเรื่องป่าต้นน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำ และการจัดการการใช้น้ำ สิ่งที่ยังไม่ได้พูดถึงมากนักและอยากจะตั้งคำถามกับคุณวัลลพ และคุณสุเทพในฐานะหน่วยงานที่ดูแลในพื้นที่ต้นน้ำว่าสถานการณ์เกี่ยวกับป่าต้นน้ำในปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง

นายวัลลพ พิสุทธิพิเชษฐ์ : โครงการแนวเชื่อมต่อเทือกเขาตะนาวศรี

ผมทำงานอยู่ 2 โครงการคือโครงการอุทยานฯและโครงการแนวเชื่อมต่อ บางครั้งการแย่งน้ำอาจเป็นสิ่งที่ดี เพราะถ้ามีปัญหาแล้วยอมนำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะคนมากขึ้น น้ำเป็นตัวเชื่อมโยงระบบนิเวศ หลักการทำงานของกรมป่าไม้และกรมอุทยานฯก็คือมองว่าระบบนิเวศมีน้ำเป็นส่วนสำคัญ ทำอย่างไรให้น้ำอยู่ในพื้นที่นานที่สุด จึงมีการสร้างฝายน้ำล้น น้ำอยู่นานมีประโยชน์อย่างไร เช่น น้ำตก ถ้าน้ำอยู่นานก็เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชื่อมโยงกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน การรักษาสัตว์เลี้ยง เรื่องเศรษฐกิจ ถ้าคนมาเที่ยวห้วยผากน้อยลง ปัญหาเศรษฐกิจก็จะตามมา ปัญหาสังคมด้วย ปัญหาก็คือทำอย่างไรให้น้ำอยู่กับเรานานๆ ก็ต้องมองไปที่เรื่องต้นน้ำ ที่มาของน้ำ ทำอย่างไรให้น้ำท่าเดิมหรือมากขึ้น เมื่อพูดถึงเรื่องการจัดการเราต้องมองไปที่ต้นน้ำเป็นสำคัญ ถ้ามีท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้นก็สามารถบริหารจัดการได้ ถ้าน้ำไม่มีหรือน้อยลง ถามว่าเราจะจัดการอะไร

คนที่เกี่ยวข้องมีใครบ้าง ชาวบ้านก็สำคัญ หน่วยงานรัฐก็สำคัญ เจ้าของรีสอร์ทซึ่งได้ประโยชน์จากทรัพยากรไม่น้อย เนื่องจากคนที่มาเที่ยวสวนผึ้งอยากมาเที่ยวเพราะธรรมชาติ ดังนั้นต้องมาวางแผนร่วมกันกับชุมชนว่าจะรักษาทรัพยากรให้ยาวนานได้อย่างไร ไมอย่างนั้นในอนาคตสมมติว่าอีก 5 ปี คนไม่มาเยือนกระทบธุรกิจของตัวเองด้วย

ดังนั้นทุกภาคส่วนต้องวางแผนร่วมกัน ห้วยผากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวมากคือ ด้านหลังของหมู่บ้านมีหน่วยงานอย่างไฟฟ้า พื้นที่ฟูๆ อุทยานฯ ถึงน้ำตก มีบรรยากาศที่สวยงาม มีสวนสาธารณะอยู่กลางหมู่บ้าน ก็อยากให้มีการพัฒนาต่อไป ส่วนน้ำตกถือว่าเป็นพระเอกที่คนจะเข้ามาเที่ยว ต้องมองทั้งระบบ ต้องมีการทำแผนที่หมู่บ้านว่ามีอะไร ตรงไหน อยากให้ชุมชนทำ ตรงไหนที่ควรอนุรักษ์ไว้อย่างเข้มงวด ตรงไหนใช้ประโยชน์ได้ ตรงไหนเป็นหมู่บ้าน หลังจากนั้นจะทำอะไร ตรงไหนต้องฟังเสียงคนอื่นด้วย ในอนาคตโครงการพัฒนาอะไรจะเข้ามาก็ต้องให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาหมู่บ้าน และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

โครงการพัฒนาต่างๆในขณะนี้พยายามจะลงถึงหมู่บ้านโดยตรง มีกองทุนเยอะเยอะ ถ้าเรามีแผนของหมู่บ้านเรื่องเงินไม่ต้องห่วง ถ้าหมู่บ้านมีความพร้อม

นายสุเทพ ไกรเทพ : หัวหน้าสำนักงานโครงการอุทยานฯ

เรื่องสิทธิในน้ำ น้ำมาจากฟ้า และเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินก็ยังมีพระราชทานแนวพระราชดำริให้มีการจัดการน้ำโดยพวกเราเอง ให้ประชาชนมีสิทธิในการจัดการทรัพยากรของตนเอง ซึ่งสมเด็จพระเทพฯพระราชทานไว้เกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงาน โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ โดยวัตถุประสงค์เพื่อต้องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการฟื้นฟูป่าของบ้านเรา เพื่อให้มีน้ำบริสุทธิ์และมีน้ำใช้อย่างพอเพียง เพราะน้ำคือชีวิต พระราชทานแนวพระราชดำริข้อที่สำคัญที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่าเกี่ยวกับการดำเนินงานใดๆของภาคส่วนราชการ ส่วนของโครงการอุทยานฯต้องส่งเสริมและมุ่งเน้นเพื่อให้โอกาสให้ท้องถิ่นหรือพี่น้องประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

ดังนั้นการจัดเสวนาในครั้งนี้เชื่อว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันจัด ไม่ว่า อบต.หรือส่วนราชการ สำนักงานโครงการ เราตั้งใจที่จะเปิดโอกาสให้พี่น้องที่มาในวันนี้ได้แสดงความคิดเห็น มีบทบาทมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตัวเอง

เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำเท่าที่ผมมีโอกาสได้เดินสำรวจ และได้สัมผัสจากการทำงาน ผมมองว่าน้ำตกบ้านเราในอดีตน่าจะเป็นน้ำตกขนาดใหญ่ จากการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ลองเคยบอกว่า ถ้าเดินทางจากบ้านบ่อถึงทุ่งไม้แดง เรามองมาที่น้ำตกเก้าโจนจะมองเห็นกระแสน้ำที่กระโจนผ่านยอดไม้ แสดงว่าน้ำตกในอดีตนั้นยิ่งใหญ่ นั่นคือป่ามีความอุดมสมบูรณ์ มีน้ำอุดมสมบูรณ์ เมื่อคนเข้ามามากขึ้น การใช้ไม้ก็เพิ่มขึ้น มีการใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือย มีความกังวลว่าน้ำบริเวณน้ำตกเก้าโจนลดลงทุกปี เมื่อสภาพป่าก็ลดลง การกักเก็บตามธรรมชาติก็ลดลงด้วย

ปัจจุบันเพียง 5 ปี ที่ผมมาอยู่ ป่าบ้านเราถูกทำลาย เราไม่มีป่าที่จะเก็บน้ำเอาไว้ ป่าบริเวณสันคา ซึ่งเป็นป่าต้นน้ำและเริ่มฟื้นตัวมากขึ้น ในช่วง 2 - 3 ปีที่ผ่านมามีไฟป่าลามเข้าไปในพื้นที่ป่าดิบบริเวณสันคาถูกทำลายเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้เรายังใช้ทรัพยากรอย่างผิดวิธีหรือไม่เป็นมิตรกับธรรมชาติ เช่น เดิมมีการคอกทอยขึ้น ไปเก็บรังผึ้ง ถูกรก และถั่วไม้ แต่เมื่อประมาณ ๒ ปีที่ผ่านมา ได้พบคันไม้ขนาดใหญ่ถูกตัดโค่นเพื่อเก็บถั่วไม้ป่า ยิ่งทำให้สภาพป่าที่เสื่อมโทรมอยู่แล้วเสื่อมโทรมยิ่งขึ้น

นายรุ่ง สว่างเขต : ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยผาก

เห็นด้วยกับคุณสุเทพและคุณวัลลพว่าก่อนที่จะใช้น้ำต้องดูว่าเรามีน้ำอยู่เท่าไร ตอนนี้ปริมาณน้ำลดลง ควรจะมีการรักษาและดูแลต้นน้ำของเราอย่างไร

พระอาจารย์อุดม โอภาโส : สำนักปฏิบัติธรรมห้วยหนึ่ง

ขอเจริญพรท่านหัวหน้าโครงการฯ และท่านผู้นำทางด้านจิตวิญญาณทุกท่าน ทั้งหน่วยงานราชการและชุมชน ความสามัคคี ความสงบ นำมาซึ่งความสำเร็จ ความสุข ญาติโยมทั้งหลายรอบตัวเราเวลานี้ สภาพเศรษฐกิจทั่วโลก ผู้คนอดอยาก การเมือง พลังงาน และสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า ที่กำลังวิกฤตด้วยโลกร้อน เกิดจากธรรมชาติที่สืบเนื่องมาจากมนุษย์และกลไกธรรมชาติเอง เป็นสิ่งที่บั่นทอนจิตใจไม่ว่าชาวบ้านสวนฝั่ง คนไทยทั้งประเทศ และทั่วโลก ปัญหาเหล่านี้ผู้ที่วิพากษ์ปัญหาไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะปัจจุบันเท่านั้น ในอดีตก็เคยมีมาแล้ว ตั้งแต่สมัยพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนถึงเท่าทั้งหลายที่มาร้อยดวงใจ เล่าสู่กันฟังและนำเสนอแนวทางแก้ไข ยกตัวอย่างองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์บอกว่ก่อนที่จะไปพัฒนาหรือร่วมด้วยช่วยกันสร้างสรรคอย่างอื่นให้พัฒนาจิตก่อน เริ่มต้นที่ตัวเราก่อน คุ้มครองครัวเหมือนหลักการเผยแผ่ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ฝึกคนให้เป็นผู้รู้ดีรู้ชอบ หรือเบาบางจากความโลภ ความโกรธ ความหลง และนำมาถ่ายทอดสู่เหล่าอริยสาวกและคนรุ่นหลัง

ในปัจจุบันมีโครงการมากมาย ถ้าร้อยดวงใจกันได้ก็สำเร็จทุกโครงการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตรัสว่าคนไทยนี้มิใช่ไม่ฉลาด แต่ขาดความรู้ ู้อะไรบ้าง เรื่องดิน น้ำ ป่า ต้องฝากให้ท่านผู้นำทางด้านจิตวิญญาณแต่ละท่านนำไป

ค่อยๆ นำความรู้และประสบการณ์ของเราไปถ่ายทอดสู่ลูกหลานเรา ถูกใจและชื่นชมหลายท่านที่เสนอแนวคิด เริ่มตั้งแต่ท่านนายอำเภอและอีกหลายท่าน สมเด็จพระที่นั่งฯ ท่านเป็นครูท่านบอกว่าจะเสียสละจนกว่าจะถึงลมหายใจ มีเทคนิคในการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เราก็ยึดส่วนรวมและประชาชนมีส่วนร่วม จะหาแนวร่วมมาร่วมด้วยช่วยกันรักษาป่าให้อยู่ได้ เช่น ช่วยกันหาอีกคนละ ๕ คน วัตถุประสงค์ ๕ วัด เป็นเครือข่ายเหมือนขายตรง มาแบ่งหน้าที่กัน โดยยึดมั่นว่า เราทำด้วยความเสียสละ ตอนนี้เราจะรู้เลยว่าใครทำด้วยใจ ไม่หวังสิ่งตอบแทน หรือเรียกว่าจิตสาธารณะ หรือจิตอาสา มาร่วมช่วยกัน ไม่ได้ทำด้วยความอยากเป็นใหญ่ ไม่ต้องกลัวตกต่ำ และไม่ได้ทำเพื่อให้ใครยกย่องสรรเสริญ ดังนั้น ไม่ต้องกลัวคำรหานินทา และไม่ได้ทำเพื่อโลกียสุขหมายถึงสุขส่วนตัว ฉะนั้นจึงไม่ต้องกลัวทุกข์ยาก เราทำเพื่อชีวิตที่ดีไซของลูกหลานและเพื่อนร่วมเกิด ร่วมเจ็บ ร่วมตาย ร่วมทุกข์ของเรา

ขอหยิบยกแนวคิดของขงเบ้งมาเล่าให้ฟัง ท่านบอกว่า

1. ถ้าต้องการทำการใหญ่อย่าสนใจเรื่องเล็กน้อย เรื่องที่เคยขัดใจกันมา อโหสิกรรมกันไป
2. คนส่วนใหญ่ใส่ใจกับผล ได้ระยะสั้นเท่านั้น ท่านผู้นำจิตวิญญาณทั้งหลาย มีท่านนายอำเภอเป็นต้น ฉลาดอย่างแท้จริง เพราะมองไปในอนาคต

3. ผู้ปกครองระดับธรรมดา ใช้ความสามารถของคนอย่างเต็มที่
4. ผู้ปกครองระดับกลาง ใช้กำลังของคนอื่นอย่างเต็มที่
5. ผู้ปกครองระดับสูง ใช้ปัญญาของคนอื่นอย่างเต็มที่
6. การบริหารคือการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่นมิใช่ตัวเอง
7. ผู้ให้เกียรติผู้อื่นคือผู้ที่ให้เกียรติตนเอง และได้รับเกียรติจากผู้อื่น

ขอให้โยมเสียสละและอดทน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ร่วมด้วยช่วยกันด้วยความสามัคคี สุดท้ายนี้ขออวยพรคุณพระศรีรัตนตรัยช่วยปกป้องคุ้มครองให้ท่านนายอำเภอ ผู้นำทางจิตวิญญาณ และคนดีทุกท่านข้ามพ้นอุปสรรคไปได้ ในการร้อยดวงใจสร้างสรรค์สังคมเรืองดิน น้ำ ป่า เจริญพร

สรุปการประชุมช่วงเช้า

สิบเอกสมปอง เป็นพิธีกลาง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง

ประเด็นปัญหาคือ

1. ปัญหาในเชิงแนวคิด เนื่องจากหลายชุมชนเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม และเป็นชุมชนเหมืองแร่ในอดีต ฐานทางความคิดเกี่ยวกับน้ำเป็นเรื่องต้นทุนกำไร เป็นหลัก ไม่ได้มองน้ำในเชิงระบบคุณค่า ซึ่งมีผลต่อการใช้น้ำที่มุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดมากกว่าความสมดุล

2. ปัญหาจากการเน้นบทบาทภาคราชการ ที่มุ่งการจัดการเชิงพื้นที่ มากกว่าการเชื่อมโยงทั้งระบบอย่างรอบด้าน และไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

3. ปริมาณน้ำเท่าเดิมหรือลดลง แต่การใช้น้ำเพิ่มขึ้น
4. พื้นที่ป่าต้นน้ำลดลง เนื่องจากการใช้ป่าที่ไม่เป็นมิตรกับธรรมชาติ ส่งผลต่อการลดลงของน้ำในธรรมชาติ
5. มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และรุกรานทางน้ำสาธารณะมากขึ้น
6. ปัญหาคุณภาพน้ำ ยังไม่มีระบบควบคุมน้ำทั้งจากสถานประกอบการบ้านพักและรีสอร์ท รวมทั้งน้ำทิ้งจากชุมชนด้วย

7. การพัฒนาที่ผ่านมายังขาดการมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่มในชุมชน และขาดการบูรณาการ ต่างคนต่างทำ
8. ขาดกฎกติการ่วมของชุมชน เกิดปัญหาเมื่อใครยาวสาวได้สาวเอา
9. ขาดแผนชุมชน

10. ไม่มีการติดตามประเมินผล หรือทำทั้งทำข้าง
11. เป็นการพัฒนาที่ไม่พิจารณาปัจจัยหรือข้อมูลอย่างรอบด้าน ทำให้เกิดปัญหาอย่างใหม่ เช่น การขุดลอกลำห้วย

กรอบและแนวทางในการทำงาน

1. สร้างกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาระบบข้อมูลโดยชุมชน เช่น แผนที่ชุมชน ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นใหม่ สร้างสังคมอุดมปัญญา
2. ลดบทบาทราชการและเพิ่มบทบาทภาคประชาชน ให้ชุมชนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ภาครัฐการทำหน้าที่กระตุ้น ช่วยเหลือ และสนับสนุน(การลงแขกทางสมอง)
3. มีการจัดลำดับความสำคัญก่อน หลัง
4. สร้างระบบการติดตามประเมินผล และตรวจสอบ
5. สร้างกฎกติการ่วมของชุมชน
6. จัดทำแผนชุมชนที่เชื่อมโยงการพัฒนาทั้งระบบ ดิน น้ำ ป่า และคน
7. มองภาพรวมอย่างรอบด้านและเชื่อมโยงหลายมิติรอบด้าน
8. คนที่ได้ประโยชน์ต้องมีหน้าที่มีส่วนร่วม
9. ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์ หรือไม่ก็ไม่เสียประโยชน์
10. การต่อยอดจากทุนทางสังคมหรือสิ่งที่มีอยู่แล้ว

ภาคท้าย

นายวุฒิ บุญเลิศ : ประธานประชาคมอำเภอสวนผึ้ง

การทำอะไรถ้ามีอะไรรองรับเราจะมีความมั่นใจ ไม่หวั่นไหว เช่น บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ที่เน้นว่ารัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากร หรือมาดราเกี่ยวกับหมวดสิทธิชุมชน

อบค.มีแผนที่จะพัฒนาในแต่ละด้านอยู่แล้ว ในขณะที่ชุมชนอาจจะไม่ได้เสนอแผนของตัวเองออกมา ในเรื่องการจัดการทรัพยากร อบค.มีแผนของตัวเองอยู่แล้ว แต่ไม่ใช่ให้ อบค.เขียนแทนหรือคิดแทน กระบวนการมีส่วนร่วมหรือที่เรียกว่าประชาคม ภาครัฐการมองเป็นพื้นที่ แต่ขาดมิติการมีส่วนร่วมของชุมชนที่หลากหลาย

เวทีนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างกระบวนการทำงานร่วมกัน หลังจากนั้นอาจจะมีเวทีสัญจรเพื่อรับฟังความคิดเห็นในพื้นที่อื่นๆ กลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ตำบลสวนผึ้ง

งานต้องเริ่มจากชุมชนไม่ใช่ อบค. อาจจะแบ่งเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำ

มูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์

มีงานสร้างแกนนำเยาวชนที่สระบุรี เป็นงานเยาวชนที่มีผู้ใหญ่เข้ามาสนับสนุน ผู้ใหญ่ต้องสนับสนุนเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มที่มีพลังมหาศาล และสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ไม่ต้องสั่งให้ทำอะไร ให้เยาวชนคิดกันเอง

ต้องให้เห็นว่าธรรมชาติมีประโยชน์กับเรา เช่น การสำรวจ ได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง สนุก ค้นหา การสำรวจลำน้ำหรือเรื่องป่า สัตว์ป่า อาจจะไม่ได้ผลทันที แต่อาจจะเหลือคนไม่มาก แต่ก็มีคนยืนหยัดทำต่อเนื่อง ทำจริง

นายเกรียงไกร ชีช่วง : เครือข่ายเยาวชนรักษ์ป่าตะนาวศรี

วันนี้อาจจะไม่ได้กลุ่มชัดเจน ต้องใช้เวลา กระบวนการพัฒนาคนต้องใช้เวลา แต่อย่างน้อยได้เห็นตัวคน ทั้งในส่วนหน่วยงานท้องถิ่น ราชการ และกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ใช้น้ำ

นายวุฒิ บุญเลิศ : ประธานประชาคมอำเภอสวนผึ้ง

กระต่ายจะเข้ามามีบทบาทอย่างไรในพื้นที่ ห้วยบ่อมีกลุ่มเยาวชน หมู่ 2 และคณะกรรมการเหมืองฝาย เหมืองทุ่งไม้แดงและเหมืองห้วยสุด กลุ่มรักษ์เขากระโจม กลุ่มซื้อปเปอร์ ออปโรด

โออาร์ชีน่าจะมีบทบาทได้ ไ้ไร้ส้ม โรงเรียนคชด. อาจจะมีกลุ่มเยาวชนรักษ์น้ำอาจจะเสนอเป็นแผนขึ้นมา

นายสุเทพ ไกรเทพ : หัวหน้าสำนักงานโครงการอุทยานฯ

แต่ละกลุ่มบ้านมีประชาคมหมู่บ้านอยู่แล้ว น่าจะผ่านที่ประชาคมของแต่ละหมู่บ้าน แต่หมู่บ้านอื่นก็พื้นที่ละโกจะมีใครที่จะประสานในพื้นที่ ไม่ใช่ออบค.

อยากให้ทุกภาคส่วนมาลงแขกทางความคิด ห้วยผากมีกลุ่มชาวบ้าน โดยมีหน่วยงานในพื้นที่เข้ามาสนับสนุน ทั้งกิจกรรม แผนงาน และงบประมาณ กำลังคนคน แคน เครือข่าย ส่วนราชการจะสามารถช่วยได้ในส่วนที่ชาวบ้านคิดไม่ออก

รองผบ.ตชด.137

1. เรื่องคุณภาพน้ำ ที่น่าเป็นห่วงคือสวนยางมีการใช้สารเคมีที่อาจจะสร้างผลกระทบในระยะยาว
2. การขุดลอกคลองธรรมชาติ จะทำให้การเก็บกักน้ำในธรรมชาติมากขึ้นหรือไม่ แต่มีกระทบต่อระบบนิเวศ

แน่นอน

ผู้แทนจาก จก.ทัพพระยาเสือ

ที่เราพูดถึงความชอบตามกฎหมาย หรือความชอบธรรม คำว่าเป็นธรรม เป็นธรรมกับชุมชนหรือไม่ กับส่วนร่วมหรือไม่ ส่วนใหญ่แล้วมือใครยาวสาวได้สาวเอา เป็นธรรมกับระบบนิเวศหรือไม่ แต่เราบริโศกกันอย่างไม่เป็นธรรม

นายโกวิท พงษ์อนันต์ : สนง.โครงการอุทยานฯ

อดีตหัวหน้าโครงการอุทยานฯ ในเรื่องทรัพยากรน้ำมี 3 ด้าน คือปริมาณ คุณภาพ และความสม่ำเสมอ เรื่องที่ 1 ความคุ้มค่าได้ 2 และ 3 จัดการได้ ต้นไม้มีพลังในการเก็บรักษาน้ำ ถ้าป่าสมบูรณ์จะสามารถดูดซับความชื้นและปล่อยลงสู่ลำน้ำอย่างสม่ำเสมอ ขณะนี้พลังในการดูดซับน้ำอ่อนแอลงมาก เราต้องเริ่มต้นจากตรงนี้ก่อน บางลำน้ำอาจจะมีสารไฮยาไนน์และสารหนูอยู่ในพื้นที่เป็นอันตราย

สรุปการประชุม

สิบเอกสมปอง แป้นโพธิ์กลาง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง

1. แบ่งพื้นที่ 3 พื้นที่หรือ 3 กลุ่มน้ำ คือ

1.1 กลุ่มน้ำห้วยผาก มีทีมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการกลุ่มน้ำห้วยผาก ทำหน้าที่ประสานงาน ซึ่งอาจจะเริ่มต้นที่กรณีการจัดการน้ำตกเก้าชั้นเป็นพื้นที่นำร่องภายใต้กลุ่มน้ำห้วย มีการตั้งคณะทำงานไปแล้วทีมงานที่จัด

1.2 กลุ่มน้ำตะโก-ห้วยคดุม ประกอบด้วย หมู่ ๔,๕,๖ และ๘ การประสานงานในพื้นที่ผ่านประชาคมหมู่บ้าน IRC ออบค โครงการอุทยานฯและเจ้าที่อนามัย

1.3 กลุ่มน้ำห้วยบ่อ ประกอบด้วยหมู่ 1 หมู่ 2 และหมู่ 3 ประสานงานกับมูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์ ประชาคมหมู่บ้าน คณะกรรมการเหมืองฝายทุ่งไม้แดง-ห้วยสุด กลุ่มรักษ์เขากระโจม กลุ่มเยาวชน และออบค.

2. การจัดเสวนาสัญจรในแต่ละพื้นที่ โดยทีมงานจัดเสวนาในวันนี้จะทำหน้าที่ลงไปประสานให้เกิดเวทีย่อยในพื้นที่ เพื่อจัดทำข้อมูล หาคณที่จะเป็นแกนหลักและแนวร่วมในแต่ละพื้นที่

3. ทำแผนปฏิบัติการ

4. การปฏิบัติการ

ปิดการเสวนา โดย นายสมศักดิ์ เหลืองจรุงรัตน์ : นายสมนายนกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง

ขอบคุณผู้เข้าร่วมเสวนาที่อยู่จนนาทีสุดท้าย เวทีนี้เป็นจุดเริ่มต้น หน่วยงานราชการทุกหน่วยพร้อมที่จะสนับสนุน ที่ผ่านมามีประชาชนอาจจะไม่กล้าเข้าไปประสานงาน เราแบ่งพื้นที่เป็น 3 กลุ่มน้ำ อาจจะขาดที่ลุ่มน้ำห้วยคดุมที่ยังไม่เห็นตัวคน อบต.ยี่นดีสนับสนุน และอาจจะได้ร่วมกับ สกว.เราขอเริ่มที่ตำบลสวนผึ้งก่อน ก่อนที่จะขยายในพื้นที่อื่นที่กว้างออกไป

ปิดการเสวนา เวลา 15.20 น.

นางสาวอุษณีย์ ชนมิ่ง

นายสุขสันต์ ลำเภา

นางพรทิพย์ ลำเภา

บันทึกและสรุปรายงานการเสวนา

สรุปรายงานการประชุมกลุ่มร้านค้าน้ำตาลเก่าชั้น
โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
วันที่ 14 มีนาคม 2552
ณ น้ำตกเก่าชั้น บ้านห้วยผาก หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชื่อ-ชื่อสกุล	บทบาท/ตำแหน่ง	ที่อยู่/สถานที่ติดต่อ
1. นางจุงจิต วัฒนะ	เหรัญญิก	132 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
2. นางสิรินภา ศิริสมบุญ	สมาชิก	82/3 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
3. นางสมคิด สานใจ	สมาชิก	1/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
4. น.ส.อัมรา รามา	สมาชิก	113/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
5. น.ส.สงกรานต์ ชาวสวนกล้วย	สมาชิก	66 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. นายปัญญา บุญกร	สมาชิก	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. นายวรวิทย์ พรหมทอง	เลขานุการ	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
8. นางศรี พรหมทอง	รองประธาน	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
9. นางพรทิพย์ ลำภา	สมาชิก	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
10. นางอัมพร กุดอึ้ง	กรรมการ	76/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
11. น.ส.สายพิน โยธี	ประสานงาน	21 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
12. น.ส.จันทร์เพ็ญ วงศ์ทอง	เหรัญญิก	10/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13. นางละอองศรี กระแก้ว	สมาชิก	102 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
14. นางกาญจนา วิจิต	ประธาน	50/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

เริ่มประชุม เวลา 17.00 น.

วาระการประชุม

1. เงินออมทรัพย์กลุ่มร้านค้าน้ำตาลเก่าชั้น

นางจุงจิต วัฒนะ เหรัญญิกได้แจ้งต่อที่ประชุมว่าขณะนี้กลุ่มออมทรัพย์ร้านค้าน้ำตาลเก่าชั้นมีเงินออมทรัพย์รวมประมาณ 26,000 บาท และนางธานี เคยสนธิ ได้กู้เงินหุ้นของตนเองไปจำนวน 4,000 บาท นอกจากนี้ทางกลุ่มได้มีสมุดฝากของสมาชิกแต่ละคนเรียบร้อยแล้ว ให้แต่ละคนนำสมุดฝากมาด้วยในวันอาทิตย์ และในอาทิตย์สิ้นเดือนจะมีการเก็บเงินค่าน้ำมันรดสำหรับการนำเงินไปฝากที่ธนาคารจากสมาชิกคนละ 5 บาท/เดือน

2. เรื่องสรุปผลการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำตกเก่าชั้น เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2552

นายวรวิทย์ พรหมทอง เลขานุการกลุ่มฯ ในฐานะคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำตกเก่าชั้นกล่าวว่าผลการประชุมคณะกรรมการฯ มีดังนี้

1) เรื่องการแต่งตั้งคณะทำงานเพิ่ม มติที่ประชุมจะมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพิ่ม ได้แก่ โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ, ทหารจากชุดปฏิบัติการที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยผาก และสถานีอนามัย เป็นต้น

2) เรื่องร้านค้า

2.1 จะมีการเปิดใช้ร้านค้า 7 ร้าน ที่ก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยให้ทางกลุ่มร้านค้าเป็นผู้ดำเนินการจัดทำทะเบียนร้านค้าทั้งหมด มีร้านของใคร จำหน่ายสินค้าอะไร ร้านใดบ้างที่จะได้รับสิทธิใน 7 ร้าน แล้วให้ร้านค้าทั้งหมดเซ็นรับรองพร้อมสำเนาทะเบียนบ้าน และสำเนาบัตรประชาชนของเจ้าของแต่ละร้านส่งให้ทาง อบต.สวนผึ้งภายใน 7 วัน

สมาชิกกลุ่มร้านค้าได้มีมติให้ร้านค้าที่ได้สิทธิในร้านค้า 7 ร้าน ได้แก่ นางจุงจิต วัฒนะ นายของผาก และของแห้ง น.ส.จันทร์เพ็ญ วงศ์ทอง นายของผาก และของแห้ง นางสมคิด ตานใจ นายของผาก และสินค้าพื้นบ้าน นางอัมพร กุลอึ้ง นายของผาก ส่วนร้านค้าริมถนนด้านคันไทร (จำนวน 5 ร้าน) สามารถขายที่เดิมได้ และร้านที่เหลือคือร้านของ น.ส.สงกรานต์ ชาวสวนกล้วยและร้านของ น.ส.อัมรา รามา ให้ขายบริเวณข้างบ่อมไปก่อน จนกว่าจะมีพื้นที่ใหม่

2.2 การต่อเติมหน้าร้าน ก่อนเปิดใช้ร้านค้าจะต้องมีการต่อเติมหน้าร้าน โดยให้เจ้าของร้านรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโครงและหลังคา ส่วนพื้นปูน รองนายกฯบุญส่ง อุคมนาคจะรับผิดชอบในการหางบประมาณมาดำเนินการ

มติที่ประชุมเสนอให้ ทาง อบต. เป็นฝ่ายรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการต่อเติมหน้าร้าน เพราะในอนาคต อบต.จะเป็นผู้เก็บรายได้จากค่าเช่าร้าน

2.3 ค่าเช่าร้าน จะมีการเก็บค่าเช่าร้าน 300 บาท/เดือน ซึ่งมติที่ประชุมกลุ่มร้านค้าเสนอให้ลดค่าเช่าเหลือ 150 - 200 บาท/เดือน เพราะร้านค้าส่วนใหญ่จะขายสินค้าประมาณ 8 วัน/เดือน ส่วนร้านที่ขายทุกวัน ก็มีรายได้เพียงพออยู่ได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีน้อย ดังนั้นจึงควรลดค่าเช่าเพื่อไม่ให้ชาวบ้านที่ค้าขายเดือดร้อนมากนัก

ส่วนร้านค้าอื่นๆ นอกจาก 7 ร้านดังกล่าวควรจะเก็บค่าเช่าในอีกอัตราหนึ่ง คือเป็นแค่ค่าเช่าที่ไม่รวมค่าเช่าร้านค้า เพราะเจ้าของร้านเป็นผู้ลงทุนสร้างร้านเอง

2.4 ร้านค้าจากภายนอก ที่ประชุมคณะทำงานฯเสนอให้ผู้ค้าจากนอกหมู่บ้าน 7 เข้ามาขายได้ โดยเก็บวันละ 100 บาท/วัน/รถกระบะ และคาร์มอริก 30 บาท แต่ทั้งนี้จะต้องจัดสถานที่และขนาดพื้นที่ให้ชัดเจน ส่วนรถขายไอศกรีมเก็บวันละ 50 บาท/คัน

สมาชิกกลุ่มร้านค้าส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการอนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้ามาขายสินค้า ในบริเวณน้ำตกเพราะทุกวันนี้พ่อค้าแม่ค้าในหมู่บ้าน 7 ก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ที่ไหนๆก็มักจะเน้นการให้สิทธิกับคนในพื้นที่เป็นหลัก เช่น กรณีแก่งส้มแมว หรือเขากระโจม และถ้าเขาบิน เป็นต้น

3) เรื่องขยะ ทาง อบต.จะเก็บค่าจัดเก็บขยะถังละ 200 บาท/เดือน ซึ่งจะใช้เงินรายได้จากการจัดเก็บค่าบริการเข้าเที่ยวชมน้ำตกมาจ่ายค่าขยะ ส่วนกลุ่มแม่ค้าควรมีการแยกขยะเปียกและขยะแห้ง สำหรับขยะเปียกให้นำไปทิ้งในหลุมขยะเดิมที่มีอยู่ ส่วนขยะแห้งสามารถทิ้งในถังขยะของ อบต.ได้

มติที่ประชุมกลุ่มร้านค้าเห็นด้วยกับการแยกขยะเปียกและขยะแห้ง แต่ให้แม่ค้านำขยะไปทิ้งที่หลุมขยะ ซึ่งควรแยกเป็นหลุมขยะเปียกและขยะแห้งด้วยเช่นกัน

4) เรื่องการตั้งกฎระเบียบอื่นๆในการบริหารจัดการน้ำแก่งชัน

1. ห้ามนำอาหารและเครื่องดื่มเข้าไปรับประทานเกินกว่าบริเวณน้ำตกชั้น 1 ฝ่าฝืนปรับ...

2. ห้ามนำอาหารเข้าไปประกอบเองภายในบริเวณน้ำตกตั้งแต่ชั้นอนุบาลขึ้นไป ฝ่าฝืนปรับ
3. ห้ามขายสินค้าบริเวณบ่อและที่พักนักท่องเที่ยว ฝ่าฝืนปรับ.....
4. ห้ามนำรถเข้าไปในพื้นที่ด้านในของน้ำตก ฝ่าฝืนปรับ.....
5. ห้ามทิ้งขยะในบริเวณน้ำตก ฝ่าฝืนปรับ.....
6. ห้ามจับสัตว์น้ำและสัตว์ป่าบริเวณน้ำตก ฝ่าฝืนปรับ
7. ห้ามเก็บหาของป่าและนำออกนอกบริเวณน้ำตก ฝ่าฝืนปรับ.....
8. ห้ามจอดรถในอาคารที่พักนักท่องเที่ยว ฝ่าฝืนปรับ.....
- 5) ข้อเสนออื่นๆของกลุ่มร้านค้าเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำตก
 1. มีป้ายบอกทาง ระยะทาง และบอกชั้นของน้ำตก
 2. มีการปลูกต้นไม้ใหญ่ให้ร่มรื่น เช่น บริเวณลานจอดรถ สองข้างทางเดิน รวมทั้งมีการจัดสวนและสนามหญ้า
 3. มีที่นั่งพักตามร่มไม้
 4. มีคู่มือโทรศัพท์สาธารณะ
 5. มี อสม.และยา สำหรับช่วยเหลือกรณีการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุฉุกเฉิน
 6. มีไฟฟ้าในลานจอดรถ และอาคารหรือร้านค้า
 7. มีการจ้างพนักงานเก็บเวลา และมอบหมายหน้าที่ให้ชัดเจน
 8. ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านมีรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมน้ำตก
 9. คนเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมน้ำตกควรแต่งกายด้วยชุดยูนิฟอร์ม
 10. มีการเปิดเผยรายรับรายจ่ายของน้ำตกในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านทุกเดือน
 11. แต่ละร้านค้ามีป้ายราคาสินค้า

ปิดประชุม เวลา 18.30 น.

นายวรวิทย์ พรหมทอง
นางพรทิพย์ สำเภา
บันทึกและสรุปการประชุม

สรุปรายงานการประชุมกลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าชั้น และสรุปบทเรียนการสำรวจน้ำตกเก้าชั้น
โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

วันที่ 2 พฤษภาคม 2552

ณ น้ำตกเก้าชั้น บ้านห้วยผาก หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางจรุงจิต ภู่วัดนะ	132 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
2. นางสมคิด สานใจ	1/1 หมู่ 7 บ.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
3. นางพรทิพย์ ลำเภา	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
4. นายสุขสันต์ ลำเภา	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
5. นายวรวิทย์ พรหมทอง	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. นางศรี พรหมทอง	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. นางสาวสายพิน โพธิ์	21 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
8. นางกาญจนา วิจิต	50/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
9. นางสาวจันทร์เพ็ญ วงศ์ทอง	10/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
10. นายพิสุทธิ์ ค้อยทั้ง	
11. นางสาวสงกรานต์ ชาวสวนกล้วย 66 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	

กระบวนการเตรียมการประชุม

มีการพูดคุยกลุ่มย่อยเพื่อปรึกษาหารือว่า ภายหลังจากกลุ่มร้านค้าได้ขึ้นไปดูสภาพปัญหาของน้ำตกเก้าชั้นชั้น อนุบาลถึงชั้นที่หกแล้ว สมาชิกกลุ่มควรจะสะท้อนความคิดเห็นต่อสิ่งที่ตนเองได้ขึ้นไปพบเห็น พร้อมข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นได้แบ่งหน้าที่การประสานงานภายในกลุ่ม ผู้ทำหน้าที่ประสานได้แก่ นายวรวิทย์ พรหมทอง นางจรุงจิต ภู่วัดนะ นางสาวสายพิน โพธิ์ และนางสาวจันทร์เพ็ญ วงศ์ทอง เพื่อให้สมาชิกมาร่วมประชุมพร้อมกันในวันเวลาที่กำหนด

เริ่มประชุมเวลา 17.00 น.

สรุปประเด็นที่ได้พบเห็นและความคิดเห็น

- น้ำตกชั้นล่างไม่มีน้ำไหลเลย ส่วนน้ำที่ขังตามแอ่งมีสีดำ ซึ่งอาจเกิดจากการมีน้ำน้อยไม่ไหลถ่ายเทหรือเกิดจากการหาปลาในบริเวณน้ำตก ส่วนในชั้นที่สูงขึ้นไปมีน้ำไหลเพิ่มขึ้น และใสขึ้น แต่ก็ยังไม่มากนัก
- มีการวางท่อค่อน้ำบริเวณชั้น 1 และชั้น 2 หลายจุด เพื่อนำน้ำไปใช้ทั้งในระบบประปาหมู่บ้าน โครงการอุทยานฯ ไร่มะนาว ดันคาออร์คิด และบัววัฒนาฮิลล์ รีสอร์ท การต่อท่อดังกล่าวน่าจะมีผลต่อการลดลงของปริมาณน้ำในน้ำตกชั้นล่าง
- ไม่มีป้ายบอกทาง ระยะทาง และบอกชั้น
- ที่พักในแต่ละจุดที่มีร่องรอยการเริ่มถูกทิ้งร้าง

- มีขยะถูกทิ้งกระจาดกระจาย มีทั้งขยะที่เป็นอันตราย เช่น เศษแก้ว และขยะที่ไม่ย่อยสลาย และไม่มีการกำจัดขยะอย่างถูกต้อง
- บางจุดร่อนน้ำไหลคั่งเงินและมีผู้ารก
- มีการวางกระสอบทรายกั้นร่อนน้ำในบางจุด ซึ่งดูไม่เหมาะกับพื้นที่ที่ควรรักษาสภาพธรรมชาติให้กลมกลืน
- ก่อสร้างห้องน้ำมานานแต่ยังไม่สามารถเปิดใช้การได้

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการจัดทำป้ายบอกทาง, ระยะทาง และบอกชั้น รวมถึงชนิดพรรณไม้ในป่าต้นน้ำของน้ำตก
- ควรมีการจัดจ้างนักการเพื่อทำงานเต็มเวลา ดูแลทั้งเรื่องเก็บและกำจัดขยะ รวมถึงดูแลความสะอาดของห้องน้ำ
- น่าจะมีการระดมกำลังในการดูแล ขุดลอกและทำความสะอาดในบริเวณน้ำตก ซึ่งกลุ่มร้านค้าก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะไปร่วมกิจกรรมนี้
- ควรจะมีการเก็บกักน้ำในบริเวณชั้นแรกของน้ำตก เพื่อให้มีน้ำสำรองสำหรับหน้าแล้ง
- ควรร่วมกันกำหนดกฎระเบียบและบทลงโทษสำหรับการฝ่าฝืนที่สร้างปัญหา เช่น การทิ้งขยะ การนำอาหารเข้ารับประทานในบริเวณน้ำตก เป็นต้น
- ควรห้ามไม่ให้มีการจับสัตว์น้ำ และสัตว์ป่าในบริเวณน้ำตก
- น้ำตกเก้าชั้นน่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจแห่งหนึ่งในภาคตะวันตกหากมีระบบการจัดการที่จะฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ การจัดภูมิทัศน์ที่สวยงามและกลมกลืนกับธรรมชาติ มีระบบการจัดการเกี่ยวกับการใช้น้ำจากน้ำตกอย่างมีระบบ
- อบต.ควรจะมีให้มีการประชุมชาวบ้าน เจ้าของร้านค้า และคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตก ณ น้ำตกเก้าชั้นพร้อมดูพื้นที่จริง เพื่อวางแผนทางบริหารจัดการน้ำตกให้เป็นจริง

ที่ประชุมได้มอบหมายให้นายวรวิทย์ พรหมทอง ซึ่งเป็นตัวแทนในคณะทำงานฯเป็นผู้ประสานงานกับนายก อบต.สวนผึ้ง

ปิดประชุมเวลา 18.00 น.

นายวรวิทย์ พรหมทอง
นางพรทิพย์ สำเภา
บันทึกและสรุปการประชุม

สรุปการประชุมกลุ่มร้านค้าผักก้าน
โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
วันที่ 18 พฤษภาคม 2552
ณ น้ำตกก้าน บ้านห้วยผาก หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางละออศรี	กระแก้ว	102 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
2. นางศรี	พรหมทอง	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
3. นายวรวิทย์	พรหมทอง	127 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
4. นายสุสันต์	สำภา	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
5. นางจรงจิต	ภู่วัฒนะ	132 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. นางสมคิด	सानใจ	1/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. นางพรทิพย์	สำภา	259 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
8. นางเพมิกา	จีนไฟ	103/3 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
9. นางสาวสายพิน	โพธิ์	21 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
10. นางสาวอัมรา	ลามา	113 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
11. นางกาญจนา	วิจิต	50/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
12. นางสาวจันทร์เพ็ญ	วงศ์ทอง	10/2 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13. นางอัมพร	กุลอึ้ง	76/1 หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

วาระที่ 1 กำหนดวัน เวลาประชุมกลุ่ม

เพื่อให้เกิดความพร้อมและสะดวกต่อการประสานงานในการประชุมปรึกษาหารือภายในกลุ่ม ที่ประชุมจึงมีมติกำหนดวันประชุมสมาชิกกลุ่มเดือนละ 1 ครั้ง ในวันเสาร์แรกของเดือน เวลา 17.00 น. กรณีที่มีเรื่องเร่งด่วนต้องการปรึกษาหารือสามารถเรียกประชุมได้ตามสถานการณ์

วาระที่ 2 ปรึกษาหารือการบริหารการเงินกลุ่มออมทรัพย์

นางจรงจิต ภู่วัฒนะ ฝ่ายการเงิน กล่าวถึงการดำเนินงานเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มร้านค้าผักก้าน ดังนี้

- สมาชิกกลุ่ม 22 ราย
- รวมยอดเงินออมทรัพย์ทั้งสิ้น 24,520 บาท (ฝากธนาคาร 19,760 บาทและยังไม่นำไปฝากอีก 4,760 บาท)
- ยอดเงินกู้ 11,160 บาท จำนวนผู้กู้ 5 ราย ได้แก่

1) นางธานี เคยสนธิ กู้ 2 งวด 4,000 บาท และ 2,000 บาท รวมเป็น 6,000 บาท ยังไม่มีการกำหนดเกี่ยวกับการชำระคืนที่ชัดเจน

2) นายวรวิทย์ พรหมทอง จำนวนเงินกู้ 5,860 บาท ชำระ 1,000 บาท

3) นางสาวสายพิน โพธิ์ จำนวนเงินกู้ 1,000 บาท

4) นางสมคิด สานใจ จำนวนเงินกู้ 300 บาท

5) นางสาวสงกรานต์ ชาวสวนกล้วย 1,400 บาท

ทั้งนี้ต้องมีการคำนวณดอกเบี้ยให้ชัดเจน กำหนดระยะเวลาในการใช้คืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อเดือนทุกเดือน การขอกู้ให้แจ้งเรื่องขอกู้ได้เดือนละ 1 ครั้ง ก่อนกำหนดการนำเงินไปฝากธนาคารเดือนละ 1 ครั้ง

วาระที่ 3 เงินเก็บค่าร้านค้างานลอยกระทง ปี 2551

นายวรวิทย์ พรหมทอง ได้แจ้งยอดเงินที่เก็บจากร้านค้าในงานลอยกระทงปี 2551 ที่ผ่านมามีจำนวน 2,470 บาท ซึ่งขณะนี้ยังไม่ได้นำเงินไปใช้ จึงอยากให้อย่างกันนำเสนอว่าจะนำเงินไปใช้ในเรื่องใด ซึ่งสมาชิกกลุ่มในที่ประชุมได้เสนอให้นำเงินไปใช้

- ทำที่นั่งพักสำหรับนักท่องเที่ยว
- ทำป้ายต่างๆ ในน้ำตก เช่น ป้ายบอกทาง บอกชั้น
- ซื้อถังขยะ
- จ้างคนทำความสะอาดในพื้นที่น้ำตก

ที่ประชุมมีมติให้ทำที่นั่งพัก โดยซื้อพื้นสำเร็จรูปมาช่วยกันทำตามความพร้อม

วาระที่ 4 การจัดการขยะ

การจัดเก็บขยะมีปัญหามากขึ้น ทั้งด้านในน้ำตก และรอบนอก ในเบื้องต้นเสนอให้ร้านค้าแต่ละร้านจัดการเรื่องขยะของร้านตัวเองก่อน ส่วนปัญหาของคนเก็บขยะเสนอว่าถ้ามีการหาคนเก็บขยะใหม่ควรมีการเปิดกว้างให้ชาวบ้านทั่วไปเข้ามาสมัครได้ด้วย

กำหนดการประชุมครั้งต่อไปในวันเสาร์ที่ 6 มิถุนายน 2552 เวลา 17.00 น.

ปิดการประชุมเวลา 11.40 น.

นายสุขสันต์ สำเภา
นางพรทิพย์ สำเภา
บันทึกและสรุปการประชุม

สรุปการประชุมร่วมกลุ่มร้านค้าผักกาดก้านและองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง
โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

วันที่ 2 กรกฎาคม 2552

ณ ร้านค้าผักกาดก้าน ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ส.อ.สมปอง	แป้นโพธิ์กลาง	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง
2. นายอภิศักดิ์	ดวงแก้ว	องค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง
3. พ.อ.ท.ประเสริฐ	พิทักษ์ศิริมาศ	องค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง
4. นางศรี	พรหมทอง	กลุ่มร้านค้าผักกาดก้าน
5. นางจรงจิต	กั้วฉะนะ	กลุ่มร้านค้าผักกาดก้าน
6. นางสาวอัมรา	ลามา	กลุ่มร้านค้าผักกาดก้าน
7. นางเขมิกา	จีนไผ่	กลุ่มร้านค้าผักกาดก้าน
8. นายสุขสันต์	คำภา	กลุ่มร้านค้าผักกาดก้าน
9. นางพรทิพย์	คำภา	กลุ่มร้านค้าผักกาดก้าน
10. นางบุญสุข	คำรงค์ภูมิ	กลุ่มร้านค้าผักกาดก้าน

เริ่มประชุม เวลา 10.40 น.

ส.อ.สมปอง แป้นโพธิ์กลาง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง กล่าวว่า อบต.สวนผึ้งจะเข้ามาดำเนินการเกี่ยวกับการดูแลบริหารจัดการน้ำผักกาดก้าน โดยให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบ และกฎระเบียบต่างๆ วันนี้ทางกลุ่มร้านค้าก็สามารถเสนอข้อคิดเห็นเพื่อนำไปร่วมกันพิจารณาอีกครั้งในการประชุม คณะทำงานบริหารจัดการน้ำผักกาดก้านต่อไป

นางพรทิพย์ คำภาเล่าว่าการประชุมคณะทำงานบริหารจัดการน้ำผักกาดก้านครั้งที่ 2 ในวันที่ 11 มีนาคม 2552 ที่ผ่าน มา ซึ่งปลัด อบต. ไม่ได้เข้าร่วมประชุม มีข้อเสนอจากที่ประชุมหลายเรื่อง หลังจากนั้นทางกลุ่มร้านค้าได้ประชุมปรึกษาหารือและมีข้อเสนอเพิ่มเติม ในวันที่ 14 มีนาคม 2552 และวันที่ 2 พฤษภาคม 2552 แต่ทางกลุ่มร้านค้ายังได้ส่ง ข้อเสนอให้ทาง อบต. เนื่องจากไม่เห็นด้วยในเรื่องความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการต่อเติมหน้าร้าน 7 ร้าน และอัตราค่าเช่า จึงขอให้มีการหารืออีกครั้งในที่ประชุมคณะทำงานฯ

หลังจากนั้นนางพรทิพย์ คำภาได้บททวนเนื้อหาในรายงานการประชุมกลุ่มร้านค้าผักกาดก้านเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2552 และ 2 พฤษภาคม 2552 เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับข้อเสนอที่ผ่านมา

ส.อ.สมปอง แป้นโพธิ์กลาง กล่าวว่า อบต. จะเริ่มดำเนินการ โดยเริ่มจาก

1. การจัด อพปร. เข้ามาประจำ ๒ จุด คือบริเวณบ่อบำบัดและด้านในน้ำผักกาดก้านล่าง เพื่อดูแลความสงบเรียบร้อย และพื้นที่บริเวณรอบบ่อบำบัดต้องย้ายร้านค้าออกทั้งหมด

2. มีการจัดทำป้ายต่างๆ

3. เรื่องไฟฟ้า ทาง อบต. มีงบประมาณสนับสนุนประมาณแสนกว่าบาท ขณะนี้กำลังดำเนินการขอต่อไฟฟ้าซึ่งคาดว่าจะใช้เวลาไม่เกิน 1 เดือน โดยนายอภิศักดิ์จะประสานกับทางไฟฟ้าเพื่อให้ทราบความคืบหน้าไม่เกิน 1 สัปดาห์

4. เรื่องร้านค้า อบต.จะจัดพื้นที่สำหรับร้านค้าที่ขายประจำ (ขายทุกวัน และขายวันเสาร์-อาทิตย์) 2 จุด คือ ร้านค้า 7 ร้านที่ก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เป็นร้านค้าสำหรับขายของฝากและของที่ระลึก ส่วนบริเวณหน้าคันไทร จะเป็นร้านค้าสำหรับขายอาหาร ซึ่งเจ้าของร้านจะต้องลงทุนค่าทำร้านกันเอง ส่วนร้านค้าที่ขายเฉพาะช่วงเทศกาลจะมีการจัดพื้นที่ให้กางร่ม กรณีผู้ค้าขอรออยากให้ตัดออก เพราะจัดการยาก

ส่วนเรื่องอัตราค่าเช่าร้าน ให้ทางกลุ่มเตรียมเสนอในที่ประชุมคณะทำงาน

5. คนทำความสะอาดจะรับคนทำงาน ๑ คน ทำงานเต็มเวลา ทำทั้งงานเก็บขยะ ดูแลความสะอาดห้องน้ำ จัดแต่งสวน และอื่นๆ ค่าจ้างเดือนละ 5,080 บาท สมัคได้ที่ปลัด อบต. ในระยะต่อไปอาจจะรับสมัคเพิ่มขึ้น ขึ้นอยู่กับปริมาณงาน คุณสมบัติสำคัญของคนทำงานคือความขยันและความรับผิดชอบ

6. การต่อเติมหน้าร้าน 7 ร้าน ไม่จำเป็นต้องทำแล้ว เพราะไม่ใช่ร้านสำหรับขายอาหาร และการวางสินค้าไม่ควรถ้าออกมาเกินพื้นคอนกรีต

สรุปความเห็นเบื้องต้นของผู้เข้าประชุมมีดังนี้

- ผู้ที่ประสงค์จะค้าขายที่น้ำตกจะต้องมีการขึ้นทะเบียน รวมทั้งรขยไอศกรีมด้วย
- ผู้ค้าขอรไม่อนุญาตให้เข้ามาขายในบริเวณพื้นที่น้ำตกเก่าขึ้น
- เรื่องค่าเช่าร้าน ให้ทางกลุ่มร้านค้าเสนออัตราค่าเช่าขึ้นมา เพื่อร่วมกันพิจารณาในที่ประชุมในคณะทำงานฯ ซึ่งทางกลุ่มร้านค้าได้เสนอให้เก็บอัตรา 200 บาทต่อเดือนสำหรับร้านขายของฝาก ส่วนร้านอาหารซึ่งทางร้านค้าจะต้องดำเนินการทำร้านตัวเองเสนอให้เก็บเดือนละ 100 บาท
- เรื่องไฟฟ้า จะมีการแยกมิเตอร์ย่อยให้แก่ละร้าน
- การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสรรพื้นที่ของร้านค้า ให้กลุ่มร้านค้าไปปรึกษาหารือและตกลงกันเอง ในวันเสาร์ที่ 4 กรกฎาคม 2552 แล้วส่งรายละเอียดทั้งหมด รวมทั้งการออกแบบร้านค้าสำหรับขายอาหารให้เหมือนกัน เช่น มุงหญ้าคา เป็นต้น และจัดทำทะเบียนร้านค้าให้กับทาง อบต. หลังจากนั้นก็จะมีการนัดประชุมคณะทำงานฯโดยเร็วที่สุด

ปิดการประชุม เวลา 11.50 น.

นางพรทิพย์ ส้าภา

สรุปการประชุม

รายงานการประชุมสรุปบทเรียนการสำรวจน้ำตกเก้าโจน
โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
วันที่ 30 มีนาคม 2553
ณ ห้องประชุมน้ำตกเก้าโจน ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. จ.ส.ต.อำนาจ น้อยมาก	ฉก.ทัพพระยาเสือ
2. ส.อ.นฤดล บานเย็นงาม	ฉก.ทัพพระยาเสือ
3. ร.ต.ต.มานพ กระมลมานิต	ร้อย คชค.137
4. ส.ต.ท.เด่น ศรีมี	ร้อย คชค.137
5. นายเกรียงศักดิ์ ศิริสมบุรณ์	ประธานกลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน
6. นายเพลิน อนุภูณิธิธรรม	โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติและกลุ่มร้านค้าน้ำตกฯ
7. นายสุฤทธิ มีบุญ	ทีมวิจัยร่วม
8. นางเขมิกา จีนไฟ	กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน
9. นางสาวสุริย์พร เนตรบุตร	ประธานประชาคมห้วยผาก
10. นายบัณฑิต กุลอึ้ง	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก
11. นางสมคิด สานใจ	กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน
12. นายมงคล คำรงค์ภูมิ	กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน
13. นายอิวัฒน์ แสงจันทร์	พ่อค้าไอศกรีมน้ำตกเก้าโจน
14. นายวี บุญชู	ชาวบ้าน ม.7 ต.สวนผึ้ง อ. สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
15. นายเบงค์ วิชัย	ชาวบ้าน ม.7 ต.สวนผึ้ง อ. สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
16. นายสมบุรณ์ สานใจ	กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน
17. นายธวัช โรจน์วิจิตรรัตน์	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก
18. นายโสภา จำจิตต์	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก
19. นายจำลอง ช้อยเครือ	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก
20. นายธีรเดช โปสพันธุ์	ปลัดอำเภอสวนผึ้ง
21. นายบุญส่ง แสงอ่อน	รองนายก อบต.ท่าเคย
22. นายบุญส่ง อุคมนา	รองนายก อบต.สวนผึ้ง
23. นางสาวนรินทร์ อินทร์มณี	ผช.นักพัฒนาการท่องเที่ยว อบต.สวนผึ้ง
24. นายอดิศักดิ์ หงส์เหิรสถิตย์	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก
25. นายสุขสันต์ ลำภา	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก
26. นางพรทิพย์ ลำภา	หัวหน้าโครงการวิจัยลุ่มน้ำห้วยผากและกลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน
27. นายวรวิทย์ พรหมทอง	เลขากลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน
28. นายสุวิน พรหมทอง	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก
29. นางสาวอัมรา ลามา	กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน

30. นางจรงจิต ภู่วัดนะ	ประสานงานกลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน
31. นางจันทร์เพ็ญ วงศ์ทอง	กลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน
32. นางสาวสายพิน โพธิ์	ประสานงานกลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน
33. นายสมชัย พุ่มบุญทริก	โรงเรียนบ้านห้วยผาก
34. ร.อ.สมาน ธรรมกิจ	หัวหน้าชุดปฏิบัติการที่ 4
35. จ.ส.อ.เชาว์ ศรีจันทร์เพ็ญ	ชุดปฏิบัติการที่ 4

เริ่มประชุมเวลา 13.00 น.

นางพรทิพย์ ลำเนา

เป็นสมาชิกกลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจนและทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการวิจัยลุ่มน้ำห้วยผากวันที่ 22 - 23 มีนาคมที่ผ่านมาเราได้จัดสำรวจน้ำตก ตั้งแต่ต้นน้ำ เขาแหลมเดินย้อนลงมาที่น้ำตกเก้าโจน ครั้งนี้สมาชิกกลุ่มร้านค้าได้ร่วมเดินทางสำรวจร้านค้าเกือบทุกร้าน ผู้หญิงก็เดินเก่งๆทั้งนั้นและครั้งนี้ถือว่าได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ ร้อย คชด.137 และ ลก. ทพพระยาเสือ ที่ได้ร่วมสำรวจและทำหน้าที่อย่างเต็มที่ที่ขอขอบพระคุณอย่างสูง

ในวันนี้จะมีการคุยกันว่าในช่วงวันที่ 22 - 23 มีนาคม 2553 ที่เราไปค้างหนึ่งคืน อยากให้คนที่ร่วมเดินทางได้สะท้อนว่า ไปพบอะไรบ้างรู้สึกและคิดเห็นอย่างไร มีข้อเสนอแนะอย่างไรในแง่ของการดูแลรักษาพัฒนา้าน้ำตกเก้าโจน ซึ่งเป็นแหล่งที่เราพึ่งพาอาศัยในการทำมาหากิน วันนี้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมด้วย ก็จะได้ฟังความคิดเห็นของเรา ส่วนหน่วยงานก็อาจมีข้อเสนอแนะกับชาวบ้านด้วย

อยากให้โอกาสคนที่ได้ขึ้นไปสำรวจได้สะท้อนก่อนว่าไปพบอะไร อะไรที่น่าประทับใจ อะไรที่น่าห่วงใย จะเกี่ยวกับเรื่องป่า เรื่องดิน เรื่องน้ำก็ได้ หลังจากสรุปบทเรียนในวันนี้แล้ว ก็จะทำรายงานส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้ง ร้อย คชด.137 ลก. ทพพระยาเสือ อำเภอ อบต.สวนผึ้งและหน่วยงานในพื้นที่และข้อมูลนี้ก็จะไปประโยชน์กับการทำงานของกลุ่มด้วย

ก่อนเริ่มขอให้มีข้อตกลงร่วมกันนิดหนึ่งว่า อยากให้ฟังคนที่กำลังพูดอย่างตั้งใจ ฟังให้จบ หลังจากนั้นค่อยแสดงความคิดเห็นต่อ คนที่กำลังพูดจะได้รู้สึกว่าคุณสนใจสิ่งที่เขาพูด ทุกคำพูดมีค่าและเป็นประโยชน์สำหรับการเรียนรู้ของเรา

ส.ท.ท.เด่น ศรีมี

1. การจัดกิจกรรมนี้เป็นความคิดที่ดี ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวบ้านเมื่อมีการทำงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ก็ได้ประชาชนเป็นพลมิตร เป็นพี่น้อง ประชาชนก็ได้เจ้าหน้าที่เป็นพลมิตร เป็นพี่น้อง ทำให้มีพื้มีเพื่อนในการทำงานร่วมกันมากขึ้น
2. พบว่าป่าถูกทำลายไปเยอะ ไฟก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ป่าถูกทำลาย
3. ที่ต้นน้ำพบว่ามีการกักน้ำนำไปใช้จริง
4. มีการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างผิดวิธี เช่น ต้องการกล้วยไม้แล้วโค่นต้นไม้ใหญ่

นางพรทิพย์ สำเภา

ทาง คชค. ได้สะท้อนว่า

1. เป็นกิจกรรมที่ทำให้ได้เพื่อน ได้พี่ ได้น้องเพิ่มขึ้น
2. มีการต่อท่อน้ำที่คั่นน้ำจริง
3. มีไฟฟ้าเป็นบริเวณกว้าง
4. มีการโค่นต้นไม้ใหญ่ ไม่รู้ว่าโค่นเอากล้วยไม้หรือเนื้อไม้

นายเกรียงศักดิ์ ศิริสมบุญ

อยากให้มีการแก้ไขให้ดีขึ้น เพื่อว่าน้ำตกจะได้ไม่ตาย

นางเขมิกา จินไฟ

1. อยากให้ทุกคนได้ไปเห็นว่าสภาพป่าที่เราพึ่งพาอาศัยใช้ประโยชน์เสื่อมโทรมลงเรื่อยๆ
2. มีเส้นทางเดิน แสดงว่ามีการใช้บ่อยๆ
3. พบท่อขนาดนิ้วครึ่งค่อไปที่กลุ่มบ้านห้วยน้ำขาว
4. ที่ระดับความสูง 1,000 ฟุต ขึ้นไป (บริเวณที่พักกินข้าวเวลา 11.00 น.) สภาพป่าเริ่มดีขึ้น มีความเย็นเพิ่มขึ้น และสูงขึ้นไปอีก ป่าเริ่มเขียวชอุ่ม และเย็นเพิ่มขึ้น
5. ที่ยอดเขาแหลม ทุกคนภูมิใจมากที่ไปถึงยอด โดยเฉพาะผู้หญิง
6. จากยอดเขาแหลมไปที่ที่มีการต่อท่อน้ำใช้เวลาประมาณ 45 นาที พบว่ามีน้ำไหลในห้วยไม่มาก มีกระสอบทรายกั้นน้ำไว้ให้ไหลเข้าท่อขนาด 4 นิ้วหรือ 6 นิ้ว ซึ่งน้ำในลำห้วยทั้งหมดไหลเข้าท่อนั้น
7. เดินต่อไปอีกพบท่อขนาด นิ้วครึ่ง ไม่ทราบว่าท่อนี้ค่อไปที่ไหน เพราะไม่สามารถตามไปได้
8. อยากให้ทุกคนช่วยกันในเรื่องนี้ หมู่บ้านเราเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว ที่มีคนมาเที่ยวจำนวนมาก มีเม็ดเงินเข้ามาในหมู่บ้าน สิ่งที่เราทำในวันนี้ไม่ได้ทำเพื่อตัวเอง แต่ทำเพื่อลูกหลานหรือคนรุ่นหลัง ให้มีอาชีพของตัวเอง ให้คนรุ่นหลังได้รู้ว่าเราทำได้
9. อยากให้มีการเดินป่าอีกสักครั้ง ถ้าไปอีกจะเหมือนวันนี้ไหม

นายสุฤทธิ์ มีบุญ

วันนี้ได้มีหลายหน่วยงานมาร่วม ผมทำงานเกี่ยวกับค่ายสิ่งแวดล้อม ทำงานเกี่ยวกับประเด็นโลกร้อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับทุกเผ่าทุกศาสนา งานวิจัยลุ่มน้ำห้วยผกผมก็เป็นสมาชิกด้วย

นางจรุณจิต กุ้วณะ

ประทับใจที่เห็นลูกนก 2 ตัว

นายมงคล ดำรงมิ

1. เดินป่าครั้งนี้เป็นรอบที่ 2 รอบแรกป่าสมบูรณ์มากกว่า เพราะไม่โดนไฟไหม้ แต่ทางรก เดินลำบาก รอบนี้ทางโล่งแคร์ร้อน

2. รู้สึกดีที่ถูกทีมทุกคนใจสู้ ผมเป็นคนนำทางจำเป็นทั้งๆ ที่เพิ่งเดินรอบที่ 2 ต้องขออภัยทุกคนที่พาหลงไปนิดหนึ่ง
3. ป่าโดนไฟไหม้ไปเยอะ ความชื้นก็ไม่ค่อยมี และไม่พบதாகเหมือนรอบแรก
4. พบต้นไม้ขนาดใหญ่ล้มลงอีกหลายต้น พบรอยขวานประมาณ 2-3 ต้น ไม่รู้ว่าเขาตัดต้นไม้ทำไม
5. เรื่องท่อน้ำไม่อย่ากพูดซ้ำ
6. พบขยะที่นักเดินทางทิ้งไว้หลายจุด เช่น ที่พักกินข้าว ที่ยอดเขาแหลม และที่พักร่ม เราน่าจะช่วยกันเก็บหรือกำจัดให้เหมาะสม เพื่อไม่ให้มันเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีต่อคนที่เดินรอบหลัง

นายอิทธิวัฒน์ แสงจันทร์

ผมเป็นคนนอกพื้นที่ หมู่ 7 ข่ายไอศกรีมวอลต์ รู้สึกเหนื่อยแต่มีความสุข อยากให้คนอื่นไปด้วยรับรองว่าสวย

นางสาวอัมรา ลามา

รู้สึกเหนื่อย แห้งแล้งมาก พบต้นไม้ถูกตัดไป 2-3 ต้น

นางพรทิพย์ ลำเนา

บางคนอาจจะคิดว่าให้พูดทำไมซ้ำๆ ก็เพื่อเป็นการฝึกความกล้า ความมั่นใจ และชินกับการพูดในที่ประชุม ไม่ใช่ให้คนดำเนินการประชุมพูดคนเดียว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็จะได้ว่าชาวบ้านคิดและอยากเห็นการพัฒนาอย่างไร ใครมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปริมาณน้ำอย่างไร

นายมงคล คำรงค์มี

ปริมาณน้ำลดลง น้อยกว่าช่วงสำรวจรอบแรกในปี 2550 ประมาณ 40%

นายสุชนันต์ ลำเนา

ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาที่ทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เราได้เฝ้าสังเกตความเปลี่ยนแปลงของน้ำตก และห้วยผากทุกด้าน พบว่าดิน น้ำ ป่าเริ่มฟื้นตัว เริ่มมีความอุดมสมบูรณ์ บางจุดอาจถูกทำลายบ้าง เมื่อปี 2550 สำรวจครั้งแรกแบ่งออกเป็น 2 ทีม ทีมละ 7-8 คน ทีมที่ 1 สำรวจเขาแหลมและน้ำตกเก้าโจน และพบการต่อท่อที่ห้วยกะเหี่ยง มีภาพถ่าย และมีการสรุปบทเรียน อีกทีมหนึ่งสำรวจจากโป่งสองเกาะขึ้นไปที่น้ำตกห้วยผาก พบว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อีกแห่งหนึ่ง หรืออาจจะเป็นแหล่งน้ำใช้อีกแห่งหนึ่งของชุมชน โดยอาจจะมีการสร้างฝาย หรือในด้านการท่องเที่ยวอาจจะส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติ เช่น พืชสมุนไพร ศึกษานก คำนวณห้วยผาก มาจากไฟผาก ที่ขึ้นตามริมห้วย ถ้าขึ้นเขากระโจนจะเห็นป่าอุดมสมบูรณ์ของฝั่งผา แต่ถ้าขึ้นเขาที่ห้วยผากจะเห็นป่าที่สมบูรณ์ของเขาแดนและเก้าโจน ซึ่งอาจจะส่งเสริมการท่องเที่ยวธรรมชาติได้อีกแห่งหนึ่ง นอกจากธารน้ำร้อน และน้ำตกเก้าโจน

ศ.ท.นฤดล บานเย็นงาม

1. ป่าคั่นน้ำของที่นี่ไม่ค่อยชุ่มชื้น ป่าไม้ยังคงถูกตัด โดยเฉพาะเพื่อเอากล้วยไม้ ถ้าทราบใครที่ยังมีคนตัดไม้ น้ำก็ไม่มี
2. วิธีแก้ น่าจะมีการสร้างฝายทดน้ำ หรือชะลอความชุ่มชื้น

3. รู้สึกประทับใจที่ผู้หญิงเดินขึ้นไปได้

นางจันทร์เพ็ญ วงศ์ทอง

1. พบท่อน้ำ ปริมาณน้ำในลำห้วยที่มีการค่อท่อน้อยมาก ไหลแค่ครึ่งท่อ ถามว่ามันมีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ไหม แทนที่น้ำจะไหลลงน้ำตกเก้าโจนก็ไหลเข้าท่อหมด ข้างล่างมีน้ำอีก 2 สาย น้ำก็เยอะ แต่ต้นไม้ขนาดใหญ่ก็ถูกทำลายไปมาก ถึงขั้นอนุบาลก็ไม่มีน้ำเลย เพราะหมู่บ้าน รีสอร์ทอย่างบัววัฒนา ถิ่นดาออร์คิด และโครงการอุทยานฯ เอาไปใช้ น้ำก็เลยไม่ไหลมาที่ชั้นอนุบาล นักท่องเที่ยวมาเห็นชั้นแรกไม่มีน้ำก็คิดว่าน้ำตกไม่มีน้ำ แต่หน้าแสงส่วนใหญ่น้ำก็น้อยอยู่แล้ว
2. อยากให้มีการสร้างฝายน้ำล้นที่ชั้นอนุบาลแล้วย้ายท่อประปาทั้งหมดมาไว้ข้างล่าง เพื่อให้นักท่องเที่ยวมาเห็นแล้วประทับใจ

นายเพลิน อนุภูณนิติธรรม

1. ได้เมล็ดพันธุ์มะไฟ ละมุดป่า ลองเอามาเพาะที่โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ
2. ไม่อยากให้ใครมาทำลายป่า มีไฟไหม้เยอะแต่ชาวบ้านไม่ค่อยช่วยกันเมื่อมีไฟป่า เราหาประโยชน์จากป่าแต่ไม่ช่วยกันรักษาป่า ในอดีตเขาแหลมไม่ค่อยมีไฟไหม้ เพราะป่ามีความชุ่มชื้นมากกว่านี้
3. เรื่องค่อท่อ มีจริง แต่ผู้ใหญ่จะจัดการ ที่พาไปดูเพราะอยากให้รู้ว่ามียะไรเกิดขึ้น ตอนนี้ขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่ว่าจะเอาอย่างไร

นายมงคล ดำรงคฤมิ

เรื่องดับไฟในหมู่บ้านตอนนี้มีอยู่ 4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือโครงการอุทยานฯ, ไฟป่า, ชป. 4 และโครงการฟื้นฟูฯ เมื่อเกิดไฟป่า กำลังที่มีอยู่ไม่พอก็จะประสานชาวบ้านได้ ตอนนี้ถือว่ามี 4 หน่วยงานนี้ดูแลอยู่ ชาวบ้านก็แค่สนับสนุน เช่น เครื่องดื่มและอาหาร หากมีการแจ้งมาแล้วชาวบ้านไม่ช่วยค่อยมาว่ากัน

นายโสภา จำจิตต์

เรากำลังพูดกันเรื่องปลายเหตุ คนที่รู้เรื่องนี้จริงๆ คือผู้อาวุโส เช่น ผม คุณจำลอง เดิม น้ำตกเก้าโจนมองเห็นแต่ไกล หากมีเยอะมาก หุงข้าวในป่าก็ไม่ได้ เพราะและทั้งเดือนทั้งปี ตั้งแต่ต้นตาลงมา เพราะสมัยนั้นความเจริญยังไม่มี แต่พอความเจริญเข้ามา แต่ละคนก็ถือว่าตัวเองมีความรู้ มีอำนาจ มีความสามารถ อยากทำอะไรก็ได้ ทุกวันนี้มีรถขนไม้ ออกทุกคืน มีใครไหมที่จะจัดการ ทำอย่างไรเราจะอยู่ได้โดยไม่เสียหายไปกว่านี้ ต้องอาศัยหลัก 4 ประการ

1. อาศัยความสามัคคีในหมู่บ้าน
2. อาศัยผู้นำหมู่บ้าน ถ้ามีผู้นำไม่น่าก็ไม่มีใครร่วมมือ
3. อาศัยผู้อาวุโส ที่รู้เรื่องราวต่างๆ แม้แต่ในอดีต
4. อาศัยผู้มีความรู้

นายวรวิทย์ พรหมทอง

1. เรื่องไฟป่า ถ้าไฟไหม้ชาวบ้านไปดับไฟ ก็มีคำถามว่าชาวบ้านอยู่อะไร ทำให้ไม่อยากไป อย่างที่ไหม้ท่อประปาก็ไม่มีใครไปดับ เพราะรอหน่วยงาน ความแห้งแล้งจะทำให้ไฟป่าเกิดมากขึ้น

2. เรื่องการหาหน่อไม้ คนที่ได้ผลประโยชน์มากคือคนซื้อ อยากให้หาปีเว้นปี เพราะถ้าเราคิดจะฟันฟูปากก็ต้องฟันฟูไม่รบกวน
3. เจ้าหน้าที่ไม่ควรเลือกปฏิบัติ ทั้งคนจนและคนมีสตางค์ควรปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเช่นชาวบ้านคัดไม้มาใช้ไม่ก็คันถูกไล่จับ แต่คนซื้อที่ 50 ไร่ ขยายเป็น 100 ไร่ได้
4. อยากให้หน่วยงานประสานงานกัน
5. ผู้นำต้องนำ เช่น กรณีภาคใต้ กำนันเควี๊ด ที่ชุมพร เขามีกฎไม่ขายที่ให้คนนอกเลย แต่ที่บ้านเราชาวบ้านไม่มีที่แล้ว มีแค่ของคนข้างนอก ถามว่ากรรมธรรมาธิยังทำอะไรไม่ได้ แล้วชาวบ้านจะทำอะไร ชาวบ้านเป็นแค่รากฝอย ถ้ารากแก้วไม่ทำงานต้นไม้ก็ตาย ต้องช่วยกันต้นไม้จึงจะอยู่ได้
6. ที่ที่ออกรายการทีวีไทย ผู้ใหญ่พูดได้อย่างไรว่าไม่มีปัญหา ผู้ใหญ่น่าจะขึ้นไปดู ที่ขึ้นไปก็อยากจะให้ผู้ว่าฯ รู้ว่ามีปัญหา

นายโสภา จำจิตต์

ผมและทีมวิจัยเคยไปที่เบรกระทอน รุบพริก ที่นั่นป่าถูกทำลายโดยนายทุน แต่ผู้นำชุมชนทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หมออนามัยได้รวมชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของป่า ชาวบ้านมีความตระหนัก มีความสามัคคีช่วยกันดูแลป่า หมู่บ้านนี้อยู่ไม่ไกลจากเรา ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยว แต่มีความสามัคคี หมู่บ้านก็เจริญ

จ.ส.อ.เชาว์ ศรีจันทร์เพ็ญ

1. ทุกปีที่สำนักงานโครงการอุทยานฯ ขอความร่วมมือจากชาวบ้าน เคยได้รับความร่วมมือบ้างไหม
2. อยากให้ชาวบ้านเข้าประชุมประชาคมหมู่บ้าน ไม่ใช่เอาไปพูดข้างนอก มันไม่ดี
3. เรื่องท่อน้ำมานาน เมื่อวันที่ 10 ก.ค. 2550 มีคนไปแจ้งที่กรมทรัพยากรน้ำว่าอุทลหรืสอรัทต่อท่อน้ำจากข้างบนมาใช้ กรมทรัพยากรน้ำได้ประสานกับสำนักงานป้อมปรามและรักษาป่าราชบุรีให้ไปตรวจสอบวันที่ 18 ก.ค. 2550 เราขึ้นสำรวจจริง ปัญหาคือเราทำเรื่องเสนอไปที่กรมทรัพยากรแล้ว แต่เรื่องเงียบไปไม่ทราบเพราะอะไร แต่เราได้ทำงานของเราแล้วอยากให้เข้าใจด้วย

นายบัณฑิตย์ กุลอึ้ง

ผมเป็นผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เป็นสมาชิกทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก ไล่ไปดูงานหลายที่ ได้เห็นสิ่งดีที่หมู่บ้านอื่น แต่ที่หมู่บ้านเรายังขาดการประสานงานที่ดี เช่น ระหว่างผู้นำกับหน่วยงานภายนอกที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน อย่างกรณีที่ ชป. 4 บอกว่าเมื่อปี 2550 มีคนไปร้องเรียนว่าอุทลหรืค่อน้ำไปเมื่อปี 2550 ไม่มีใครพูดถึง มาพูดตอนหน้าแล้งปี 2553 ตอนนี้มีกรต่อท่อน้ำจากน้ำตกกรม 7-8 ท่อ ทีวีไทยลงพื้นที่ 28 ม.ค. 2553 แล้วออกรายการวาระประเทศไทยในวันที่ 2-3 ก.พ. 2553 ผู้ว่าฯ ท่านดูทีวีไทยแล้วมีหนังสือถามว่ามีชาวบ้านเดือดร้อนหรือไม่ ในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน 5 มี.ค. บอกว่าไม่มีการต่อท่อ หรือเมื่อบอกว่ามีการต่อก็โหวตว่าไม่มีผู้เดือดร้อน ถามว่า ชป. 4 ได้เข้าร่วมประชุมหรือไม่ ถ้าเข้าร่วมถามว่าทำไมไม่พูดถึงเรื่องเมื่อปี 2550 ในที่ประชุมประชาคม ชป. 4 อยู่ที่นี่มานานน่าจะมีข้อมูล ถ้ามีข้อมูลแล้วเป็นไปไม่ได้หรือไม่ที่ผู้นำหมู่บ้านกับหน่วยงานจะประสานความร่วมมือกันออกกฏกติกาให้ชาวบ้านปฏิบัติ

ขอชมเชย คชค. เมื่อ 18 ปีที่แล้ว คชค. เข้ามาคลุกคลีกับชาวบ้าน ทำให้เกิดการ ทำงานร่วมกัน ตอนนี้ ชป. 4 เข้ามาแทน ถ้าสามารถเข้ามาทำงานคลุกคลีกับชาวบ้านก็จะทำให้เกิดความเข้าใจ เกิดความสัมพันธที่ดี และทำงานร่วมกันประสานกันได้

จ.ส.อ.เขาว์ ศรีจันทร์เพ็ญ

มีปัญหาเรื่องการบุกรุกพื้นที่จริง ถ้าพบการตัดไม้บุกรุกพื้นที่แจ้ง สป. 4 และ จก.ทัพพระยาเสียได้ แต่ชาวบ้านต้องมีตัวดูแลด้วย ตอนนี้มีการกันเขตป่าชุมชนแล้วชาวบ้านต้องช่วยกันดูแล

และทุกวันที่ 5 อยากให้เข้าร่วมประชุมด้วย ประชุมกันแค่ 30-40 คนก็ทำอะไรไม่ได้ พูดกันไปก็แค่นั้น มีปัญหาอะไรว่ากันในที่ประชุม

นางพรทิพย์ ลำเนา

การประชุมของเราอาจจะมีกรณีพิพาทพิงกันบ้าง ก็ถือว่าเป็นการให้โอกาสทุกฝ่ายได้พูดแม้จะเห็นไม่ตรงกัน แต่ในการประชุมประชาคมหมู่บ้าน คนไม่ค่อยอยากไปร่วมประชุม บรรยากาศในการประชุมก็มีส่วนอย่างมาก เช่น การไม่ค่อยเปิดโอกาสให้คนที่มีความเห็นแตกต่างได้โต้แย้งกันด้วยเหตุผล อย่างไรก็ตาม เราพยายามเข้าใจว่าแต่ละคนก็อาจจะเจอปัญหาคนละมุม ผู้นำก็อาจจะเจอปัญหาที่ลูกบ้านไม่ค่อยมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น ส่วนเราในฐานะลูกบ้านก็อาจจะเจอปัญหาว่าพูดบางเรื่องในที่ประชุมไม่ได้ ส่วน สป. 4 ก็อาจจะเจอปัญหาชาวบ้านบอกว่า ซึ่งบางครั้งอาจไม่ตรงกับความจริง อาจจะพูดด้วยอคติ พูดต่อๆ กันไป แล้วทำให้ท่านลำบากใจ แต่ถ้าเราเอาใจเขามาใส่ใจเรา เราเข้าใจหัวอกคนอื่นบ้าง ก็อาจจะลดภาวะที่เราจะกระทบกระทั่งกัน

สำหรับเวทีนี้อยากให้พูดกันด้วยความซื่ออกซื่อใจกัน รับฟังข้อมูลซึ่งกันและกัน การประสานหน่วยงานขึ้นไปสำรวจน้ำตกครั้งนี้ ส่วนหนึ่งอยากให้ไปเห็นความจริงด้วยกัน เพราะที่ผ่านมาข้อมูลเราไม่ตรงกัน เห็นต่างกันส่วนที่สองเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับชาวบ้าน อย่างที่มีการสะท้อนว่ากิจกรรมนี้ทำให้เราได้มิตรได้พี่ ได้น้อง โดยเฉพาะ ศชค. 137 และ จก.ทัพพระยาเสีย ต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง ด้วยความเป็นกันเอง

ส่วนเรื่องไฟฟ้าไม่แน่ใจว่าระบบประสานงานที่มีอยู่ตอนนี้เป็นอย่างไร ก็ได้แค่โทษกันไปโทษกันมา แต่พื้นที่บ้านห้วยผากถือว่ามีหน่วยงานและงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้มากที่สุด ซึ่งผู้นำและหน่วยงานต้องมีการประสานงานที่ดี ส่วนชาวบ้านหน่วยงานก็สามารถประสานผ่านผู้นำได้อยู่แล้ว ถ้าไม่ได้ก็ต้องมาดูความจริงว่าปัญหาอยู่ตรงไหน ส่วนกลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน เราเพิ่งรวมกลุ่มกันได้แค่ปีกว่าๆ แต่ตอนนี้เราก็พร้อมถ้ามีการประสานงานมาที่กลุ่ม

นายบุญส่ง อุดมมาก

งบไฟฟ้า 20,000 บาทที่เข้ามาที่หมู่บ้านอยู่ที่ไหน ครึ่งนี้ต้องช่วยกันดู ผมดูคนเดียวไม่ได้ อบต.อนุมัติให้หมู่ละ 20,000 กระจายออกมาแล้ว ถ้าใช้เงินจ้างพนักงานดับไฟฟ้าก็ใช้เงินมากพอกันและดูไม่ดี ถ้าให้แต่ละหมู่บ้านจัดการเองจะดีกว่าตรงที่ชาวบ้านได้ช่วยกันดูแล จะได้มีความผูกพัน รักป่าของตัวเอง แต่ผมก็ไม่รู้ว่าจะเงินไปอยู่ตรงไหนบ้าง

กรณีน้ำตกถ้ามีจุดใดจุดหนึ่งสามารถรวมพลังกันได้ และต้องการเงินอุดหนุนในหมู่บ้านเอาไว้ป้องกันไฟฟ้าก็สามารถทำได้

เรื่องน้ำป็นี่ถ้าเป็นไปได้ก็ขอกลุ่มอนุรักษ์กลุ่มน้ำใช้เวลาไปร่วมกันทำฝายทดน้ำ ผมคุยกันว่างบประมาณที่จะทำฝายชะลอน้ำจะเอามาทำที่นี้มีหลายจุดที่ทำได้

นายสุขสันต์ สำเภา

1. อยากให้สร้างฝายตรงสะพานแขวน เพื่อให้มีน้ำให้นักท่องเที่ยวได้เล่น
2. เรื่องชื่อน้ำตก เดิมเป็น “แก้งาโจน” โดย ศษค. เป็นผู้ตั้งชื่อนี้ ช่วยถือคอร้มักกลัวว่าชื่อนี้จะทำให้คนไม่กล้ามาเที่ยว (พ้องเสียงแก้งาโจน) จึงตั้งชื่อใหม่เป็น “แก้งาชัน” ชื่อ “แก้งาโจน” ถือว่าเหมาะสมที่สุดแล้ว เพราะน้ำตกมีมากกว่าแก้งาชัน และน้ำตกชั้นบนมีลานหิน หน้าผาสูง ซึ่งถ้ามีปริมาณน้ำมาก น้ำกระโจน โจนลงมาสวยมาก จึงอยากเสนอให้มีการกลับไปใช้ชื่อ “แก้งาโจน” และเปลี่ยนป้ายชื่อในที่ต่างๆ ให้เป็นชื่อเดียวกัน เพื่อให้เป็นชื่อเดียวกันเพื่อให้นักท่องเที่ยวสับสน

ร.ต.ค.มานพ กระมลมานิต

ผมย้ายมาใหม่ ไม่ทราบประวัติศาสตร์นี้ แต่ถ้าจะเปลี่ยนชื่อก็ไม่น่าจะมีปัญหา ถ้าสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

นายอดิศักดิ์ หงษ์เหิรสถิตย์

1. เรื่องการเปลี่ยนชื่อน้ำตกอยากให้เป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ ททท. ป้ายบอกทางครึ่งหนึ่งเป็นของอำเภอ อีกครึ่งหนึ่งเป็นของ ททท. ชื่อจึงไม่ตรงกัน ต้องฝากทั้งทางอำเภอและ ททท. ตอนนี้มีชื่ออยู่ 2 ชื่อ แก้งาโจนไปมาแล้ว แก้งาโจนอยู่ตรงไหน คือคำถามของนักท่องเที่ยว ซึ่งเข้าใจว่ามีน้ำตก 2 ที่
2. เรื่องการระบายน้ำทิ้ง เพื่อดึงฝาย ทำให้เกิดปัญหาน้ำขุ่น หลังจากนั้นต้องเก็บน้ำอีก 5 วัน เกิดปัญหาน้ำแห้ง และเกิดความเสียหายต่อการท่องเที่ยว คนที่ได้ประโยชน์คือทีมงานที่ดูแลฝาย ได้จากการจับปลา การกระทำดังกล่าวเริ่มมีการทำซ้ำ ฝากให้ปลัดช่วยดำเนินการด้วยที่ห้วยคอกหมู และไม่อยากให้เรื่องนี้เกิดขึ้นช่วงหน้าแล้ง

นายสมชัย พุ่มบุญทริก

ด้านหลังอ่างเก็บน้ำห้วยผากมีการตัดต้นไม้ไปส่งที่โรงงานราชนูรี อยากฝากให้ ฉก.ทพพระยาเสือ, ศษค. และทางอำเภอช่วยดูแลด้วย

นายธีรเดช โปสพันธุ์

โดยส่วนตัวผมมีความเห็นว่า

1. ผมอยู่สวนผึ้งมานานประมาณ 13 ปี เห็นพัฒนาการมานาน 2-3 ปีมาปีนี้การพัฒนาทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างน่าตกใจ รุนแรงจนน่ากลัว
2. ดีใจที่มีการนัดประชุมในวันนี้ คนห้วยผากเป็นคนที่มีความคิดดี มีการพบปะพูดคุย ปรึกษาหารือกัน
3. เรื่องที่ค่อนข้างจะเสียใจคือ ทุกคนพร้อมที่จะพูด พร้อมที่จะมานั่งคุยเป็นวงเล็กๆ แต่เวลาที่ผู้ใหญ่บ้านนัดประชุมทำไมไม่เข้า ที่เห็นแน่ๆ มีคุณพรทิพย์ คุณสุขสันต์ คุณบุญส่ง และคุณจำลอง ผมได้ยินว่าบรรยากาศการประชุมหมู่บ้านทำให้ไม่อยากพูด พอไม่อยากพูดก็ทำให้มีเรื่องคับข้องใจ ผมอยากให้ข้อคิดของท่านสามารถดึงกลไกบัณฑิตการประจักษ์ได้ หรือพูดข้อมูลออกมาแล้วให้ผู้ใหญ่ไปตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ถ้าไม่มีความคืบหน้าก็มาพูดคุยกันอีกครั้งต่อไป ผมอยากเชิญทุกท่าน ณ ที่นี้เข้าร่วมประชุม ไม่ต้องคิดว่าส่วนราชการจะเข้าหรือไม่ ผมอยากเห็นการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน

และในฐานะปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมายจากท่านนายอำเภอสวนผึ้งให้มาร่วมประชุมในวันนี้ ปัญหาของห้วยผากเริ่มเมื่อไร ไม่รู้ ท่านผู้ว่าฯ ทราบเมื่อ

3 ก.พ. 2553 ว่ามีการนำปัญหาของห้วยผากออกทางทีวี

4 ก.พ. 2553 ผู้ว่าฯ เรียกประชุมที่จังหวัด ท่านนายอำเภอไปชี้แจง ทั้งท่านนายอำเภอและท่านผู้ว่าฯ ยังเรียกว่า “น้ำตกเก้าโจน” เหมือนเดิม การรายงานของท่านนายอำเภอก็มีภาพต่อต่อ ว่าตอนนี้ดำเนินการตั้งแต่ปี 2539 มี 3 ท่อ ปี 2545 มีการแยกท่อ 1 ท่อไปที่บึงวัฒนาและสันคาออร์คิด

8 ก.พ. 2553 ผู้ว่าฯ ลงนามส่งถึงนายอำเภอสวนผึ้งขอให้มีการดำเนินการตรวจสอบว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนเท่าไร การดำเนินการต่อท่อ น้ำ ต้องดำเนินการตาม พรบ.ชลประทานราษฎร และขอให้ผู้ที่ต่อท่อ น้ำดำเนินการประสานกับสำนักงานทรัพยากรพื้นที่ราชบุรีและกองพลพัฒนาที่ 1 ให้ถูกต้อง

15 ก.พ. 2553 นายไพโรจน์ สีทับทิม ผู้ใหญ่บ้านห้วยผาก ทำหนังสือถึง ผบ.กองพลพัฒนาที่ 1 และธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี ขออนุญาตการใช้พื้นที่และต่อท่อตักน้ำ ซึ่งผมมองว่าผู้ใหญ่ก็ไม่ได้เพิกเฉย

5 มี.ค. 2553 มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านห้วยผาก มีการพูดคุยกันหลายเรื่อง รวมถึงเรื่องการต่อน้ำ ในเมื่อวันนี้เราสามารถมานั่งคุยกันได้ถึง 30 กว่าคน ทำไมไม่เข้าร่วมประชุมประชาคม ผมอยากเห็นทุกคนเข้าร่วมประชุม

12 มี.ค. 2553 นายอำเภอได้รับรูปถ่ายท่อเหล็กและท่อบนคันน้ำ

ผมเข้าใจว่าคนที่นั่งอยู่ตรงนี้มีข้อมูลคนละคนละหน่อย ถ้าเอามารวมกัน หรือมาทำความเข้าใจร่วมกัน ถึงไม่ครบก็คงได้มากอยู่

อีกเรื่องหนึ่งท่านนายอำเภอให้แจ้งว่าขอความกรุณาว่าอย่าประชุมปลายเดือนหรือต้นเดือน เพราะหัวหน้าส่วนราชการจะถูกรูปไปประชุมที่จังหวัดหมดเลย ดังนั้นคนที่จะมาประชุมได้ก็จะเป็นแค่ตัวแทน

เรื่องการทำฝายกักน้ำ ผมเห็นด้วย ขอให้วันนี้ไม่มีน้ำเลย ผมก็ยังเห็นว่าเราก็ต้องทำ วันไหนน้ำมาก็เก็บน้ำได้ เพราะฉะนั้นขอความร่วมมือทำหนังสือบอก อบต.ก็ได้ บอกอำเภอด้วย อำเภอจะต้องทำหนังสือแจ้งกองพลพัฒนาที่ 1 กับธนารักษ์พื้นที่ว่าเราจะกั้นน้ำ มิเช่นนั้นอาจมีผู้ไม่หวังดีแปลงเจตนาว่าคนห้วยผากกั้นน้ำโดยพลการ มีเรื่องอะไรก็ปรึกษาผมได้

นายบัณฑิตย์ ภู่อึ้ง

เวลาประชุมหมู่บ้านทำไมไม่เข้าร่วมประชุม คำตอบก็คือ เนื่องจากว่าสำหรับผู้ใหญ่แล้ว ด้านนอกห้องประชุมคุยเรื่องอะไรก็ได้ พอคุณนอกรอบในที่ประชุมก็บอกว่าเรื่องนี้ได้รับการแก้ไขแล้ว แต่ในที่ประชุมไม่ต้องเป็นประเด็นร้อนแต่อย่างใด ก็มีปัญหาลงแล้ว

ปัญหาของห้วยผากครั้งแรกเริ่มจากความไม่เป็นธรรมในการใช้น้ำประปา เพราะบ้างก็ติมิเตอร์จ่ายค่าน้ำตามจริง บ้างก็ใช้น้ำโดยไม่ต้องผ่านมิเตอร์ บ้างก็ใช้น้ำโดยไม่ต้องเสียค่าน้ำ บ้างก็จ่ายน้ำแต่ไม่ได้ใช้น้ำ นั่นคือครั้งแรกที่สร้างความไม่พอใจให้กับชาวบ้านส่วนหนึ่งที่อยากเห็นความเปลี่ยนแปลง และความเป็นธรรมในสังคม อยากให้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาบริหารจัดการเรื่องน้ำประปาให้เป็นระบบเดียวกัน ผู้ใหญ่บอกว่าตั้งเลย มีเงินกองทุนประปาให้ไปบริหารกันเอง สุดท้ายเลื่อนไปเลื่อนมา แล้วก็ไม่ได้ตั้ง

นายอดิษฐ์ หงส์เหิรสถิตย์

ช่วงเกิดเหตุผมเป็นผู้ช่วย เรื่องท่อที่มีคอนกรีตผมมีส่วนรับผิดชอบด้วย ปี 2540 ผู้ใหญ่ไพโรจน์เป็นผู้ใหญ่ปีแรก ผมสำรวจท่อ น้ำทั้งหมดพบท่อเหล็ก 1 ท่อ ของรองนายกบุญส่ง ต่อเมื่อปี 2539 อยู่ที่สูง 3 ในปี 2540 มีการขยายท่อมาที่

ร้านค้าน้ำตก และต่อไปที่บึงบัวพัฒนา ปลาปี 2540 รองนายกมีที่ดินแปลงใหม่ และต่อท่อน้ำจากบึงบัวพัฒนาไปใช้ในที่ดินแปลงดังกล่าว เป็นการใช้น้ำร่วมกัน

ปี 2541 มีงบบริจาคสำหรับจ้างแรงงาน มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ ขยายเขตท่อน้ำบางส่วน ได้รับท่อบริจาคจากธารน้ำร้อนบ่อคลึง และบึงบัวพัฒนาเพื่อต่อท่อจากอ่างเก็บน้ำห้วยผาคมาจ่ายให้กับระบบประปาหมู่บ้านซึ่งใช้งานไม่ได้ เพราะน้ำที่ได้มาไม่สะอาด

ปี 2545 มีการต่อท่อเพิ่ม เนื่องจากโครงการอุทยานต้องการใช้น้ำ บึงบัวพัฒนาก็ขอร่วมด้วย ดังนั้นจึงมีท่อเพิ่มอีก 2 ท่อที่ชั้น 2 และปี 2548 มีการต่อท่อประปาของหมู่บ้านเพิ่มอีกที่ชั้น 2 รวมเป็นท่อประปาที่ชั้น 2 ทั้งหมด 4 ท่อในปัจจุบัน

การแก้ปัญหาที่ผ่านมาเราใช้วิธีการเมื่อน้ำไม่พอใช้ก็ต่อท่อเพิ่ม หรือขยายท่อให้ใหญ่ขึ้นและขยับท่อให้สูงขึ้นไปอีก ตอนนี้เรายังประสบปัญหาน้ำไม่พอใช้ แต่ผมเชื่อว่าถ้าเราใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เราต่อที่สะพานแขวนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องบอกว่าห้ามใช้นะ ถ้าน้ำที่น้ำตกยังมีก็ไม่มีปัญหา

ผมไม่ใช่ผู้เดือดร้อน แต่ผู้เดือดร้อนจริงก็ไม่อยากจะเถียงกันในที่ประชุม สมัยผมเป็นผู้ช่วย เราต้องการการพัฒนาแบบเร่งด่วน ต้องการเสียงเอกฉันท์ ก็เลยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ประหลาด คือ ไม่ต้องถามมาก ถ้ามีปัญหาที่ถามกันทีหลัง

กรณีต่อท่อที่คั่นน้ำบอกว่าต่อไปใช้ส่วนตัวที่อุหลง เขาบอกว่าเขามีผู้ใช้น้ำด้วยกัน 6 ราย ถ้าถือว่ามีชาวบ้านใช้ประโยชน์ร่วมกันหลายรายเขาก็มีสิทธิใช้ ส่วนห้วยน้ำขาวถือว่าไม่ได้ช่วยกันรักษาต่อน้ำ ไม่ได้ใช้ก็เลยปิดไป ตอนนี้พวกเราพูดกันฝ่ายเดียว เป็นไปได้หรือไม่ว่าให้มีการประชุมร่วมกัน แล้วให้ทางอำเภอเชิญฝ่ายต่างๆ มาคุยกัน เราคงจะแก้ปัญหาด้วยการทะเลาะกันหรือรื้อท่อน้ำไม่ได้

นายสมชัย พุ่มบุญทริก

คำถามว่าทำไมชาวบ้านไม่อยากจะเข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน ผมเคยเข้าร่วมประชุม และตั้งคำถามเกี่ยวกับงบประมาณหมู่บ้านในที่ประชุม หลังจากนั้นผมถูกผู้บริหาร โรงเรียนบอกว่าครูห้ามพูด แต่ผมเป็นครู เป็นประชาชนด้วย ทั้งทำงานในองค์กรตรวจสอบอำนาจรัฐด้วย

นายมงคล คำรงค์ภูมิ

อยากฝากให้ทางอำเภอประสานงานเรื่องคั่นน้ำด้วย ห้วยผาคเป็นหมู่บ้านที่มีแหล่งน้ำเยอะ ทั้งน้ำตก 2 แห่ง มีธารน้ำร้อนบ่อคลึง และมีอ่างเก็บน้ำอีก 2 อ่าง แต่ทำไมผู้นำชุมชนแก้ปัญหาเรื่องน้ำไม่ได้ เราควรจะมีผู้นำของเราอย่างไร

นายวรวิทย์ พรหมทอง

ฝากว่าเราจะเลือกใช้คนอย่างเหมาะสมอย่างไร

นายธีรเดช โปสพันธ์

รบกวนคุณพรทิพย์ช่วยเก็บรายละเอียดที่ทุกคนเล่ามาทั้งหมด เก็บมาให้หมดไม่ว่าจะเป็นข้อมูลหรืออคติ คงจะสรุปข้อมูลของพวกเราให้ได้ก่อน แล้วเอาข้อมูลมานั่งคุยกัน ข้อมูลจะทำให้เรารู้ว่า เราจะทำอะไรได้บ้าง

นายสุสันต์ ลำภา

เราทำงานวิจัยมา 2 ปี มีข้อมูลพอสมควร มีเรื่องประวัติศาสตร์ การใช้ประโยชน์ดิน น้ำ ป่า ซึ่งมาจากการนั่งล้อมวงคุยกัน ซึ่งนอกจากจะเป็นการวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนข้อมูลกันแล้ว ยังเป็นการฝึกให้กล้าแสดงออก ในอนาคตอาจจะมีเวทีสาธารณะ เพื่อหาทางออกร่วมกัน ขอขอบคุณที่ปลัดหนุนเสริม และขอบคุณทุกหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือตั้งแต่การสำรวจและสรุปทเรียน

นางสาวนรินทร์ อินทร์มณี

อยากให้เรื่องผ่านที่ อบค. ก่อนที่จะไปถึงอำเภอหรือหน่วยงานอื่นๆ ตามระบบ

นางพรทิพย์ สำเภา

สรุปว่าจะทำรายงานรายละเอียดของการประชุมในวันนี้ พร้อมข้อเสนอของที่ประชุมส่งให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพร้อมกัน ขอขอบคุณปลัดอำเภอ ศษค. นก.พระยาเสือ ชป.4 อบค.สวนผึ้ง และทุกท่านที่ช่วยแสดงความคิดเห็น ส่วนคนที่รอบนี้ยังไม่ค่อยกล้าพูด ค่อยไปก็อาจจะกล้าพูดมากขึ้น และอยากให้เราเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อสะท้อนความต้องการของเรา

นางพรทิพย์ สำเภา

นายสุขสันต์ สำเภา

บันทึกและสรุปการประชุม

เวทีสรุปบทเรียนการศึกษาฐาน
โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูผืนน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2553

ณ บ้านมิ่ง คอยปุย ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

รายชื่อผู้เข้าร่วม

1. นายสุวิน	พรหมทอง	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
2. นายสุขสันต์	คำภา	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
3. นางพรทิพย์	คำภา	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
4. นางพรหม	ชัยเครือ	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
5. นายจำลอง	ชัยเครือ	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
6. นายมงคล	คำรงค์ภูมิ	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
7. นายสำเนียง	จำจิตร	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
8. นายธวัช	โรจน์วิจิตรรัตน์	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
9. นายบัณฑิตย์	กุลอึ้ง	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
10. นายพิชัยลักษณ์	ทับฮุย	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
11. นายวุฒิ	บุญเลิศ	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
12. นายเกรียงศักดิ์	ศิริสมบุรณ์	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13. นายวรวิทย์	พรหมทอง	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
14. นายอดิศักดิ์	หงษ์ไหรสดีชัย	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
15. ค.ญ.เคื่อนแก้ว	คำภา	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
16. ค.ญ.บุษิตา	คำภา	ชุมชนห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
17. นายบงการณ	แก้วชุม	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม
18. นายเอกชัย	อังกาบ	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม
19. นายชินนวัฒน์	มณีศรีขำ	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม

เบื้องต้นชาวบ้านห้วยผาก ได้รับข้อมูลว่าลุ่มน้ำแม่ตาช้างเป็นลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำปิงประกอบด้วยห้วยสาขาต่างๆ 64 ลำห้วย ซึ่งมีต้นน้ำไหลลงจากอุทยานแห่งชาติสุเทพ - ปุย และอุทยานแห่งชาติออบขานลงสู่ลุ่มน้ำปิงบริเวณอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ลุ่มน้ำนี้มีพื้นที่ครอบคลุม 3 อำเภอ คือ พื้นที่ต้นน้ำจะอยู่ในเขตแม่ริม และอำเภอเมือง ส่วนกลางน้ำอยู่ในเขตตำบลบ้านปึก อำเภอหางดง และพื้นที่ปลายน้ำอยู่ในเขตตำบลหนองควาย ตำบลน้ำแพร่ ตำบลหางดง ตำบลบ้านแหวน ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ลุ่มน้ำแม่ตาช้างประกอบด้วย 2 ชาติพันธุ์ คือ ชาวเขาเผ่าม้ง ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่สูงอันเป็นเขตต้นน้ำ และชาวเมืองซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ราบอันเป็นเขตกลางน้ำ และปลายน้ำ

สถานการณ์ในลุ่มน้ำแม่ตาช้างนั้นจะมีความขัดแย้งจากผู้ใช้น้ำ เนื่องจากภัยแล้งในลุ่มน้ำได้เกิดขึ้นมาตั้งแต่พ.ศ. 2513 และในพ.ศ.2540 ได้ขยายตัวรุนแรงเพิ่มขึ้น และผลกระทบที่เกิดขึ้นก็คือจำนวนน้ำที่ลดปริมาณลงอย่างต่อเนื่อง

จนนำไปสู่สภาวะขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง ชาวบ้านที่อยู่กลางน้ำ และปลายน้ำมองว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากกระทำของมนุษย์ที่ส่งผลให้เกิดภัยแล้งตามมามากกว่าการแปรของตัวธรรมชาติเอง เหตุที่ประชาชนกลุ่มนี้น่ามายืนยันข้อสมมติฐานของตัวเองก็คือ 1. ชาวเขาเผ่าม้งซึ่งเป็นคนพื้นที่ราบสูงได้ตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำ 2. ชาวเขาเผ่าม้งได้ใช้น้ำรดพืชไร่มากเกินไปจนเกิดน้ำท่วม 3. สถานประกอบการรีสอร์ทได้กั้นเขื่อนปูนเก็บกักน้ำเอาไว้ใช้

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ได้ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กลางน้ำบางส่วน และพื้นที่ปลายน้ำจำนวนมากได้รวมตัวกันขึ้นไปทำลายคันดินจี่ และทุบท่อส่งน้ำของชาวเขาเผ่าม้ง รวมไปถึงการรื้อฝายของสถานประกอบการหลายจุด เพื่อเปิดพื้นที่ให้เส้นทางของน้ำไหลลงสู่พื้นราบได้อย่างรวดเร็ว และมีปริมาณมากยิ่งขึ้นด้วย

แต่หลังจากนั้นนั้นบรรยากาศของความขัดแย้งได้ค่อยๆ ลดลง เมื่อชุมชนลุ่มน้ำได้มองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของการจัดการลุ่มน้ำ โดยมีอาจารย์ชัยพันธ์ ปรึกษาสวัสดิ์ และทีมงานนักวิชาการได้เข้าไปมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือ และให้คำแนะนำพร้อมทั้งดึงกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในลุ่มน้ำเข้ามาพบปะพูดคุย และปรึกษาหารือเพื่อหาทางออกร่วมกัน

ชาวบ้านห้วยผากได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการน้ำของพื้นที่ที่มีความเหมือนและต่างกันจากการบอกเล่าและซักถามตามประเด็นที่สนใจและสามารถนำไปปรับใช้ประโยชน์ในพื้นที่ห้วยผากเอง

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน

- ได้เรียนรู้สถานการณ์ปัญหาที่มีความใกล้เคียงกัน
- เห็นสภาพพื้นที่โดยทั่วไปของกลุ่มน้ำแม่คำช้าง
- ได้เรียนรู้การจัดการปัญหาโดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน
- การดึงนักวิชาการหรือผู้ที่เชี่ยวชาญด้านชุมชนและทรัพยากรน้ำเข้ามาร่วมแก้ปัญหา
- รู้ว่าการแก้ปัญหาด้วยวิธีการรุนแรงนั้นไม่สามารถจัดการกับปัญหานั้นได้
- เห็นความเสียสละของแกนนำชุมชนและกลุ่มชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ
- ต้องแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน
- ฝึกการตั้งคำถามให้ได้คำตอบที่ชัดเจน
- เรียนรู้วิถีชุมชนชาวม้ง

การนำไปปรับใช้

- ผู้ใช้น้ำควรมีการพูดคุยกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปฏิบัติพันธกิจและเห็นสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
- การเอื้อประโยชน์ให้กัน เช่น ช่วงฤดูแล้ง น้ำมีน้อยผู้ที่ใช้น้ำกลางน้ำควรปล่อยมาให้ผู้ใช้ที่อยู่ปลายน้ำได้ใช้กันอย่างทั่วถึง
- บรรจุมแผนจัดการน้ำเข้าสู่แผนบริหารท้องถิ่น
- เมื่อประสบปัญหาควรรหาทางออกร่วมกัน ช่วยกันคิดแก้ไข
- มีการบริหารและจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม

นางพรทิพย์ สำเภา
นายสุขสันต์ สำเภา
บันทึกและสรุปการประชุม

สรุปรายงานการประชุมเพื่อค้นหาแนวทางการแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำของน้ำตกเก้าโจน (เก้าชั้น)
โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

วันที่ 3 มิถุนายน 2553

ณ ห้องประชุมอำเภอสวนผึ้ง ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายณัฐวุฒิ เพ็ชรพรหมศร	นายอำเภอสวนผึ้ง
2. พ.อ.มาโนช รัตนเลขา	กองพลพัฒนาที่ 1
3. นายสมศักดิ์ เหลืองจรุงรัตน์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง
4. พ.ท.ศราวุธ เจนสนามม้า	กองพลพัฒนาที่ 1
5. พ.ท.สุรศักดิ์ ลมพัด	กองพลพัฒนาที่ 1
6. จ.ส.อ.เชาว์ ศรีจันทร์เพ็ญ	ชุดปฏิบัติการที่ 4
7. นายสายชล จันทรเพ็ญ	ปลัดอาวุโสอำเภอสวนผึ้ง
8. นางสาวสุภาพร มุสิกสาร	ปลัดอำเภอสวนผึ้ง
9. นายสุเทพ ไกรเทพ	หัวหน้าสำนักงานโครงการอุทยานฯ
10. นายบุญส่ง อุดมภาค	รองนายก อบต. สวนผึ้ง
11. นายไพโรจน์ สัททิม	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง
12. นายบัณฑิตย์ กุลอึ้ง	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก
13. นายสุขสันต์ ลำภา	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก
14. นางพรทิพย์ ลำภา	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก

เริ่มประชุมเวลา 13.00 น.

วาระที่ 1 : สถานการณ์ปัญหาการใช้น้ำในน้ำตกเก้าโจน (เก้าชั้น)

หลังจากนายอำเภอสวนผึ้งกล่าวเปิดการประชุมแล้ว ได้เปิดเวทีให้ผู้เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ จากน้ำตกเก้าโจน นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการใช้น้ำ และสภาพปัญหา โดยเริ่มจาก นายสุเทพ ไกรเทพ หัวหน้าสำนักงานโครงการอุทยานฯ กล่าวว่าเริ่มมีการต่อน้ำจากน้ำตกเพื่อนำน้ำไปใช้ตั้งแต่ปี 2539 ประกอบด้วยท่อประปาของหมู่บ้าน, ท่อขอบัววัฒนา และท่อของนายบุญส่ง อุดมภาค ซึ่งใช้น้ำตกด้วย ซึ่งต่างคนต่างต่อ ส่วนโครงการอุทยานเริ่มต่อท่อปี 2546 และขอความร่วมมือจากผู้ใช้น้ำทุกท่อย้ายท่อมาไว้ในบริเวณเดียวกัน โดยทำฝายกันน้ำ เพื่อเบนน้ำเข้าท่อใหญ่ ส่งมายังอ่างพักน้ำ ซึ่งมีท่อขนาด 4 นิ้วหรือ 5 นิ้ว จำนวน 4 ท่อที่วางอยู่ในระดับเดียวกัน เพื่อส่งน้ำไปยังปลายทาง เพื่อไม่ให้ระกระกะและเสียภูมิทัศน์ ต่อมามีการต่อท่อเหล็กขนาด 6 นิ้ว เพื่อส่งน้ำไปใช้ที่สวนผลไม้

นายบัณฑิตย์ กุลอึ้ง ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า แต่เดิมใครจะต่อน้ำก็ต่อกันไป แต่พอการท่องเที่ยวเติบโต มีผู้ใช้น้ำมากขึ้นก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อปี 2548 - 2549 จนกระทั่งปี 2553 จึงเริ่มมีปัญหาน้ำตกไม่มีน้ำ และน้ำประปาหลายจุดไม่ไหล และมีการพูดคุยเรื่องนี้ในเวที “สภาพลเมือง” ความจริงมีต่อน้ำมากกว่านี้

นายสุเทพ ไกรเทพกล่าวเพิ่มเติมว่า จากการเดินสำรวจป่าต้นน้ำพบว่าเหนือป่าต้นน้ำขึ้นไปมีการต่อท่อน้ำอีก 2 ท่อ ท่อใหญ่ประมาณ 4 นิ้วต่อไปที่อุโมงค์รีเตอร์ อีกท่อหนึ่งต่อไปที่หัวน้ำขาวขนาดประมาณ 1.5 นิ้ว ในขณะที่เริ่มมีการต่อน้ำจากน้ำตกห้วยผาก บริเวณโป่งสองเกาะด้วย และนายสุขสันต์ สำเภา ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผากได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ท่อที่ต่อที่บ้านห้วยน้ำขาวน้ำแยกออกเป็น 2 เส้น ไปยังไร่มะละกอด้วย ซึ่งรวมแล้วในพื้นที่ต้นน้ำมีการต่อท่อไปใช้ใน 3 ที่ คืออุโมงค์ ห้วยน้ำขาว และไร่มะละกอใกล้กับบ้านห้วยน้ำขาว

นางพรทิพย์ สำเภา หัวหน้าโครงการวิจัยลุ่มน้ำห้วยผากกล่าวว่า โดยภาพรวมของการใช้น้ำไม่ว่าจะใช้น้ำตกห้วยผาก หรือน้ำตกเก๊าจ๋านหรือเก๊าโงนก็ตาม มีลักษณะต่างคนต่างต่อท่อมากขึ้น แต่ไม่ได้บอกว่าคนไหนมีสิทธิใช้ หรือใครผิดใครถูก แต่อยากเสนอว่าในเมื่อแนวโน้มของการใช้น้ำเป็นแบบนี้ ในขณะที่การใช้น้ำของชาวบ้านธรรมดาประสาบกับความยากลำบากมากขึ้น ในหลายจุดไม่ได้ใช้น้ำประปาจากน้ำตกมานานแล้ว เช่น พื้นที่หลังวัดห้วยผาก คำถามคือเราจะรับมืออย่างไรกับปัญหานี้ในอนาคต ในอดีตน้ำอาจจะมามากกว่านี้ หรือผู้ใช้น้ำอาจจะน้อยกว่านี้ ซึ่งการต่อท่ออาจจะไม่เป็นปัญหา แต่ในปัจจุบันการใช้น้ำในพื้นที่สวนซึ่งเปลี่ยนแปลงไปมาก และเกิดปัญหาเกี่ยวกับคนที่มิโอกาสในการเข้าถึงน้ำได้น้อย เพราะไม่มีเงิน ไม่มีเทคโนโลยี และไม่มีอำนาจ

นายบุญส่ง อุดมราค รองนายก อบต.สวนผึ้ง และเป็นเจ้าของต่อน้ำจากน้ำตกเก๊าโงนกล่าวว่า การใช้น้ำอาจจะไม่สะดวกเหมือนเมื่อก่อน ถัดมาออร์คิดต่อท่อมาจากของผม มีการใช้ปั๊มอัดโนมัลตี ไม่ได้ใช้มากมาย บัวพัฒนาต่อท่อขนาด 3 นิ้วขึ้นทางค์ ถ้ามามีความเคลื่อนไหวเรื่องน้ำใหม่ ก็ดีคือร้อน แต่ทุกคนยอมรับสภาพว่าป่ามีน้อย และฝนแล้งก็ตามสภาพ

วาระที่ 2 : แนวทางในการแก้ปัญหา

ประธานในที่ประชุมกล่าวว่าการประชุมในวันนี้ไม่ได้บอกใครถูกใครผิด แต่เราจะบริหารจัดการน้ำอย่างไรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม อยากฟังในเรื่องแนวทางในการแก้ปัญหาจากพื้นที่ก่อน อยากให้พรทิพย์และสุขสันต์เริ่มก่อน

นางพรทิพย์ สำเภากล่าวว่าเรื่องภัยแล้ง ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ห้วยผากต้องเผชิญกับภัยแล้งพอสมควร โดยเฉพาะปีนี้ ส่วนหนึ่งก็เป็นเรื่องธรรมชาติ แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นเรื่องการจัดการ ข้อเสนอในการแก้ปัญหาจึงมีทั้งเรื่องเทคนิคคือการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อให้เก็บน้ำได้เพิ่มขึ้น และเรื่องการฟื้นฟูธรรมชาติฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเสนอทั้งต่อชาวบ้าน ผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง เช่น กลุ่มค้าขาย และข้อเสนอต่อหน่วยงานที่ควรมีบทบาทหนุนเสริมชาวบ้าน โดยสรุปข้อเสนอประกอบด้วย

1. จะฟื้นฟูธรรมชาติได้อย่างไร การฟื้นฟูธรรมชาติอาจไม่สามารถช่วยให้เกิดความชุ่มชื้นได้ภายในปีหรือสองปี แต่ถ้าไม่ทำก็เท่ากับศูนย์ ถ้าเริ่มวันนี้ก็ถือว่าได้เริ่มนับหนึ่ง โดยเริ่มจากการปลูกป่าฟื้นฟูป่า ซึ่งประชาชนที่อยู่ตรงนี้จะพร้อมที่จะร่วมกันและร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อฟื้นฟูป่า
2. การสร้างฝายชะลอน้ำด้านบนของน้ำตก
3. การสร้างฝายเก็บน้ำด้านล่าง น่าจะมีการศึกษาความเหมาะสมด้วย แล้วย้ายท่อประปาทั้งหมดมาใช้น้ำจากที่เดียวกัน คือปล่อยให้น้ำตกได้ไหลจากข้างบนลงมาข้างล่างก่อน จุดที่จะสร้างฝายจะต้องมีการศึกษาความเป็นไปได้หรือความเหมาะสม ซึ่งเป็นการศึกษาในทางวิชาการอาจจะต้องอาศัยผู้รู้หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุน

นายสุขสันต์ สำเภา กล่าวเพิ่มเติมว่า สิ่งที่ยอยากให้เกิดขึ้นไม่ได้คิดคนเดียว แต่เกิดจากกระบวนการทำงานร่วมกันของชาวบ้าน ในนามงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้ชาวบ้านร่วมคิด ร่วมพัฒนา เป้าหมายคือการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำโดยเริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์, การศึกษา

ประวัติศาสตร์และการใช้ทรัพยากรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่การท่องเที่ยวเติบโตอย่างรวดเร็ว การใช้ทรัพยากรก็เพิ่มมากขึ้น น้ำเริ่มขาดแคลน เมื่อทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลง ทุกส่วนก็ได้รับผลกระทบทั้งชาวบ้านทั่วไป พ่อค้าแม่ค้า และผู้ประกอบการรีสอร์ท อยากเห็นการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนเอื้อประโยชน์ถึงคนรุ่นลูกรุ่นหลาน

นางพรทิพย์ ลำเนา กล่าวถึงสภาพการใช้น้ำว่า ด้านบนของน้ำตกมีการต่อท่อไปใช้นอกพื้นที่ หมู่ 7 ด้วยปัญหา คือในหน้าแล้ง ไม่มีน้ำไหลจากลำห้วยที่ถูกต่อท่อลงมาที่น้ำตกเลย ข้อเสนอเรือทอดท่อคือ อยากให้มีเวทีพูดคุยที่จะหาทางออกร่วมกัน อยากเห็นทุกฝ่ายเข้าใจปัญหาและเห็นใจซึ่งกันและกัน แล้วสร้างกฎกติกาในการใช้น้ำที่ยอมรับร่วมกัน ในอดีตที่นี้อาจจะอุดมสมบูรณ์ จึงต่างคนต่างใช้ก็ไม่เดือดร้อน แต่เมื่อทรัพยากรมีจำกัด ก็จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ให้หลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม และต้องมีกฎกติกาการใช้น้ำร่วมกัน โดยเฉพาะในช่วงวิกฤต หรือหน้าแล้งภัยแล้งก็เป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหา และยิ่งจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการน้ำ เช่น การจัดสรรน้ำ หรือการแบ่งเวลาการใช้น้ำ ซึ่งอาจจะไปลดการใช้น้ำที่เคยสะดวกสบาย ของบางกลุ่ม หรือบางส่วนลง เพื่อให้อีกส่วนหนึ่งอยู่รอดได้ด้วย เป็นต้น

นอกจากข้อเสนอในเรื่องเทคนิค ได้แก่การพัฒนาแหล่งน้ำ และข้อเสนอในเรื่องการบริหารจัดการน้ำแล้ว ก็มีข้อเสนอในเรื่องการฟื้นฟูป่า ฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ด้วย เช่น การปลูกป่าและการควบคุมไฟป่า

นายบัณฑิตย์ กุลอึ้ง กล่าวเสริมว่าสนับสนุนสิ่งที่คุณพรทิพย์พูด โดยเฉพาะอยากให้เวทีที่กลุ่มผู้ใช้น้ำ มาพูดคุยกัน ไม่ใช่ทะเลาะกัน และจะหาอย่างไรให้มีป่าที่มีป่าที่ให้น้ำให้ความอุดมสมบูรณ์ได้เพิ่มขึ้น

นายสมศักดิ์ เหลืองจรุงรัตน์ นายก อบต.สวนผึ้ง กล่าวว่า เรื่องน้ำเป็นปัญหาใหญ่ทั้งระบบ ทีมวิจัยของคุณพรทิพย์ก็นำเสนอว่าหาอย่างไรให้ชาวบ้านมีน้ำใช้มากขึ้น ทำอย่างไรจึงจะฟื้นฟูสภาพป่า จะบริหารจัดการน้ำหรือแบ่งปันน้ำอย่างไรในช่วงวิกฤต ในส่วนของ อบต. ก็มองเรื่องฝายต้นน้ำ อาจจะประสานกับทีมวิจัย และกองพลพัฒนาว่าจะทำอย่างไรที่เหมาะสม อบต. ต้องดูแลทั้ง 8 หมู่บ้าน โดยเฉพาะในหมู่ 3, หมู่ 7 และหมู่ 8 ซึ่งเป็นต้นน้ำ

นายสุเทพ ไกรเทพ กล่าวว่าเรากำลังพูดเรื่องการแบ่งปันน้ำซึ่งเป็นต้นทุนทางธรรมชาติ ที่ผ่านเรามีแต่ใช้แต่ไม่ได้บำรุงรักษา เราได้ประโยชน์จากน้ำตกมากมายจากการท่องเที่ยว แต่เราได้ให้คืนกับธรรมชาติเพียงใด ในขณะที่ธรรมชาติกำลังเสื่อมโทรม

นายสายชล จันท์เพ็ญ ปลัดอาวุโสอำเภอสวนผึ้งกล่าวว่า วันนี้คงต้องมีข้อสรุปเบื้องต้นในเรื่องจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติมในหน้าแล้งและเรื่องการบริหารจัดการน้ำ หลังจากนั้นก็เป็นเรื่องที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับภาคประชาชนไปทำการบ้านเพิ่ม โดยเฉพาะเรื่องการบริหารจัดการ ในเรื่องการฟื้นฟูจะปลูกป่าอย่างไร เรื่องแรกที่จะทำอาจจะเป็นเรื่องการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ จะวางแผนร่วมกันอย่างไร

นายก อบต.สวนผึ้ง กล่าวว่า อบต. จะประสานงานกับทรัพยากรน้ำและชลประทานมาชุดลอกขุมเหมืองเก่า และสร้างระบบประปาอนามัยบนเขา ที่ห้วยผากจะต้องสร้างระบบประปาบนที่สูงเพื่อให้สามารถกระจายน้ำได้ทั่วถึง ที่อ่างเก็บน้ำห้วยผากมีน้ำเยอะ แต่หาอย่างไรไม่ให้คนลงไปใช้น้ำในอ่างโดยตรงและไม่ทิ้งขยะ เพราะควรใช้เป็นแหล่งน้ำดิบทำน้ำประปา ส่วนน้ำประปาจากน้ำตก ปริมาณการใช้น้ำเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จะกระทบกับปริมาณน้ำในน้ำตก

พ.อ.มาโนช รัตนเลขา กล่าวว่ามาวันนี้เพราะได้รับแจ้งว่าในพื้นที่ประสบปัญหาเรื่องน้ำอุปโภคบริโภค ปัญหาเรื่องน้ำมีทุกที่ แต่เราจะร่วมกันแก้ปัญหาอย่างไร กรณีที่พระกัมมแม่น้ำภาษีไหลผ่านแต่ชาวบ้านพระกำหนดองศาตั้งและห้วยม่วงได้ใช้น้ำน้อยมาก เพราะไม่มีแหล่งเก็บกักน้ำ หลังการสำรวจจึงขอเสนอเรื่องการสร้างฝายเก็บน้ำ และระบบท่อน้ำ

กลับมาที่พื้นที่อุทยานแห่งชาติที่ทราบก็เกิดความกังวลใจเป็นอย่างยิ่งปัญหาเรื่องน้ำเกิดแล้วถึงเวลาก็เล็ดลอดไปตามสภาพเรามาบอกว่าคุณหลวง ห้วยน้ำขาว หรือท่อ 4 ท่อมีความผิด ถ้าเขาไม่ต่อเขาอยู่ได้ไหม อยู่ได้แค่กิจการอาจจะไม่สมบูรณ์หรือไม่มีความสะดวก ต่อแล้วเป็นผลดีต่อการต่อเขาแต่กระทบกับชาวบ้านรอบๆและธรรมชาติ ชาวบ้านพูดได้ว่ากระทบอย่างไร แต่ธรรมชาติพูดไม่ได้ คำถามคือเราจะคืนให้ธรรมชาติได้อย่างไร

ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีชุมชนเมืองเขอะ ซึ่งไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไรเลย ถ้ามีการขุดลอกเพื่อให้สามารถเก็บน้ำไว้ได้ ก็จะเป็นแหล่งน้ำใช้ได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งสามารถทำได้เลย หน้าที่ของผมคือการดูแลพื้นที่ราชพัสดุถ้าทำแล้วเกิดประโยชน์กับชาวบ้านและทุกคนเห็นด้วย

กรณี 8 ท่อถ้าเรามองตรงกันเราจะสร้างฝายเก็บน้ำ ถ้าทุกคนเห็นด้วยก็สามารถเห็นด้วยก็สามารถดำเนินการได้ เมื่อดำเนินการแล้วต้องเกิดประโยชน์กับชุมชนท้ายน้ำด้วย ถ้าที่ประชุมเห็นด้วย ท่านนายอำเภอ และกองพลพัฒนาที่ 1 จะประสานกับชลประทาน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้ เราจะยึดประโยชน์ของชาวบ้านและผู้ประกอบการในพื้นที่เป็นหลัก ทำอย่างไรให้น้ำแห้งไม่เกิดปัญหาเรื่องน้ำ ธรรมชาติก็ต้องรักษาไว้ การฟื้นฟูธรรมชาติเป็นโครงการที่เราสามารถทำได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่อำเภอสวนผึ้งหรือพื้นที่อื่นที่จะต้องได้รับการฟื้นฟูอย่างรวดเร็ว ขณะนี้ทางอำเภอสวนผึ้งค่อนข้างจะขึ้นชื่อ ต้องช่วยกันฟื้นฟูและรักษาสภาพธรรมชาติ ผู้คนที่เข้ามาเที่ยวต้องการเห็นสภาพธรรมชาติ แต่บางฤดูก็ต้องยอมรับสภาพธรรมชาติว่าเป็นอย่างไร แต่ผมเชื่อว่าสวนผึ้งจะต้องกลับคืนไปเป็นอย่างไรในอดี

ผมสนับสนุนแนวคิดที่จะนำน้ำมาใช้และการฟื้นฟูธรรมชาติ รวมถึงการทำบันทึกข้อตกลงของคนหลายฝ่ายในชุมชนว่าเราจะมีกติกาในการใช้น้ำอย่างไรในช่วงที่น้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค ถ้ามีน้อยเราจะแจกจ่ายให้ทุกคนได้ใช้อย่างเท่าเทียมกันอย่างไร ไม่ใช่มีใครยวสาวได้สาวเอา เราต้องช่วยกำหนดกฎระเบียบ การประชุมจะไม่จบแค่ครั้งนี้ แต่จะมีอีกเรื่อยๆ จนกว่าปัญหาเรื่องน้ำจะถูกแก้ไขอย่างดีที่สุด

นายสุขสันต์ ลำภา กล่าวว่ 1) เห็นด้วยกับการพัฒนาชุมชนเมืองเก่า เช่น เมืองทอง อ.สุวรรณ ถ้ามีการขุดลอกหรือสร้างฝายน่าจะสามารเป็นแหล่งน้ำสำหรับห้วยน้ำขาวและอุทลได้ 2) ส่วน 4 ท่อที่บริเวณชั้น 1 ในช่วงสงกรานต์ที่ผ่านมามีการขอแบ่งน้ำโดยการปิดท่อประปา 4 ท่อ บางช่วงเวลาทำให้มีน้ำไหลลงมายังน้ำตกชั้นล่าง หากสามารถสร้างฝายบริเวณสะพานแขวนน้ำตกชั้น 1 แล้วย้ายท่อทั้ง 4 ท่อลงมาใช้น้ำจากฝายเก็บน้ำ โดยใช้ระบบท่อเดียวกันและมีการจัดระบบการใช้น้ำแบบเดียวกัน น่าจะสามารถแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำในน้ำตกได้ ทั้งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคของชุมชนและการท่องเที่ยว เมื่อมีแหล่งน้ำใหม่สำหรับทุกท่อแล้วก็สามารถถอดท่อทั้งหมดได้ และเมื่อถอดท่อน้ำตกทั้งหมด ก็จะมีน้ำในน้ำตกชั้นล่าง

นายอำเภอสวนผึ้งกล่าวว่าน่าจะมีการศึกษาชุมชนเมืองเก่าทั้งอำเภอ เมื่อหมดสัมปทานก็กลายเป็นพื้นที่ราชพัสดุซึ่งสามารถขอคืนเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันได้

นายสุเทพ ไกรเทพ กล่าวว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งในการขอพื้นที่คืน ปัญหาคือผู้ครอบครองจะให้หรือไม่ให้ เราจะมีวิธีเจรจาอย่างไร คนที่ครอบครองและใช้ประโยชน์จากชุมชนเมืองถ้าคิดให้คืนเขายังได้ประโยชน์ แม้จะเสียพื้นที่ไปบางส่วนเมื่อมีการพัฒนาแหล่งน้ำในรูปแบบที่ดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ได้แบ่งปันประโยชน์ให้คนอื่นด้วย

นางพรทิพย์ ลำภา เสนอเพิ่มเติมว่า อยากให้ชัดเจนใน 2 เรื่องคือ

1) เรื่องท่อน้ำในเขตคันน้ำ จะมีเวทีในการพูดคุยเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันอย่างไร อาจจะใช้เวลา แต่อยากทราบแนวทางในการดำเนินการเรื่องนี้ที่ชัดเจนจะเป็นอย่างไร

2) เรื่องการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในหน้าแล้ง ความกังวลอาจจะเกิดกับคนที่ไม่ค่อยมีทางเลือกอย่างผู้ประกอบการค้าขายรายย่อย ควรจะมีการวางแผนล่วงหน้าว่าเราจะจัดการปัญหาขาดแคลนน้ำอย่างไรในช่วงหน้าแล้ง ถ้าปีไหนไม่เกิดปัญหาก้ใช้น้ำตามปกติ เช่น กรณีที่มีการพูดคุยเพื่อหาทางออกในช่วงสงกรานต์ เราเชิญคนที่เกี่ยวข้องมาคุยกัน แต่อาจจะคุยกันน้อยไปหน่อย เพราะมีเวลาไม่มาก หากคิดเรื่องนี้แต่เนิ่นๆ และให้ทุกฝ่ายเข้ามาคุยกันในฐานะคนบ้านเดียวกัน บางท่านอาจจะประเมินว่าบางคนก็ได้ประโยชน์ บางคนก็เสียประโยชน์ และไม่คุ้ม แต่จากการพูดคุยเพื่อประเมินกับชาวบ้านแล้วชาวบ้านรับได้ ถือว่าแบ่งกันใช้ และเป็นการปิดน้ำบางช่วงเวลาไม่ได้ปิดน้ำทั้งวัน ข้อเสนอคืออยากให้ผู้นำชุมชนใช้แนวทางนี้ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปก่อน จนกว่าจะมีการสร้างแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำ

ในน้ำตก สุดท้ายนี้อยากจะฝากท่านนายก อบต.สวนผึ้งว่าการแต่งตั้งคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกเป็นแนวทางที่ดี ประชาชนก็มีส่วนร่วมพอสมควร มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการน้ำที่โปร่งใสมากขึ้น แต่บางช่วงคณะทำงานชุดนี้ ก็ไม่ได้ประชุมหลายเดือน โดยเฉพาะช่วงหน้าแล้งที่คณะทำงานชุดนี้น่าจะมีบทบาท โดยตรงในการแก้ปัญหาขาดแคลน น้ำในน้ำตก แต่ก็ไม่ได้มีบทบาทอย่างที่ควรจะเป็น

นายสุเทพ ไกรเทพกล่าวว่า ในเรื่องการเจรจาจะให้ความสำคัญกับการประนีประนอม เพื่อให้เกิดประโยชน์ กับทั้ง 2 ฝ่าย ไม่ควรใช้เรื่องกฎหมายหรือข่มขู่ แนวทางเบื้องต้นจะต้องหาคนเป็นตัวกลางในการเจรจาทางออกร่วมกัน

นายอำเภอสวนผึ้ง กล่าวว่า ไม่ใช่การใช้อำนาจ แต่เชิญมาพูดคุยเพื่อหาทางออกร่วมกัน เมื่อสร้างฝ่ายแล้วก็ต้อง ย้ายท่อ อำเภอสวนผึ้งจะเป็นเจ้าภาพในการเปิดเวที

นายก อบต.สวนผึ้งกล่าวว่า ปี 2554 มีงบประมาณน้ำตก 2 ล้านบาท อบต.จะประสานงานกับพื้นที่ว่าจะมีการ ออกแบบอย่างไร มีแผนการพัฒนาแหล่งน้ำและส่งน้ำด้วย

นายสุสันต์ สำเภา กล่าวว่าเนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องน้ำ และท่านนายกก็ให้ความสำคัญกับ ปัญหาเรื่องน้ำและเคยกล่าวในการเสวนาเรื่องน้ำเมื่อปี 2552 ที่โครงการอุทยานฯ ว่าปัญหาเรื่องน้ำเป็นวาระของ อบต. สวนผึ้ง จึงอยากให้หน่วยงานบูรณาการการทำงานร่วมกัน และครอบคลุมการทำงานทุกด้านรวมทั้งเรื่องการท่องเที่ยว ด้วย

นายสุเทพ ไกรเทพ กล่าวถึงประเด็นการปลูกป่าว่าในน้ำตกเก้าโจนพื้นที่ส่วนใหญ่ลาดชัน ที่ล้นดามีป่าอุดม สมบูรณ์แต่ไฟป่าก็สามารถเข้าถึงได้ ทำให้มีผลกระทบต่อ การดูดซับน้ำตามธรรมชาติของป่าต้นน้ำ ถ้ามีกิจกรรมการ ฟื้นฟูป่าหรือปลูกป่าแล้วมีคนมาร่วมจำนวนมากจะปลูกด้านบนลำบาก บริเวณที่ควรปลูกคือชั้นล่าง แต่ด้านบนก็มีความ จำเป็นแต่อาจจะใช้รูปแบบกองทัพนก

นายอำเภอสวนผึ้ง กล่าวว่าในเวทีของผู้ประกอบการรีสอร์ทอยากให้พรทิพย์ และสุสันต์ไปนำเสนอ สถานการณ์ปัญหา เพราะเรามองสภาพรวมว่ารีสอร์ทเพิ่มขึ้น ห้องพักเพิ่มขึ้น การใช้น้ำก็เพิ่มขึ้น และทุกที่มีการค่อท่อน้ำ ต้องคุยให้เขารู้สถานการณ์ อยากให้นำเสนอกรณีน้ำตกเก้าโจนว่า เมื่อเป็นอย่างนี้ ปัญหาจึงเป็นอย่างนี้ ในอนาคตจะ แก้ปัญหาอย่างไร ไม่ได้หมายความว่าไม่ให้ใช้ เมื่อทุกคนรับรู้ คนที่มีศักยภาพจะสามารถช่วยกันในเรื่องอะไร ได้บ้าง อยากให้ท่านนายกซึ่งเกี่ยวข้องกับเวทีของผู้ประกอบการประสานงานกับพรทิพย์และสุสันต์ด้วย

สรุปแนวทางการแก้ปัญหา

6. การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ โดยจะเริ่มจากการปลูกป่าในน้ำตกเก้าโจน นอกจากนี้จะต้องมีแผนเรื่องการควบคุมไฟ ป่า โดยอำเภอสวนผึ้งจะประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
7. การสร้างฝาย และฝายชะลอน้ำ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำในน้ำตกเก้าโจน ทางอำเภอสวนผึ้งและกองพลพัฒนา จะร่วมประสานงานกับชลประทาน
8. การสำรวจและหาแหล่งน้ำใหม่ เช่น การขุดลอกขุมเหมืองเก่าเพื่อเป็นทางเลือกแหล่งน้ำใหม่อีกทางเลือก หนึ่ง อำเภอสวนผึ้งจะสำรวจและชี้เป้าให้ทหารเข้ามาดำเนินการ
9. มีเวทีทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาเรื่องน้ำกับเจ้าของท่อ และผู้ประกอบการอื่นๆ เพื่อนำไปสู่การหา ทางออกร่วมกันหลายฝ่าย เช่นการถอดท่อ หาแหล่งน้ำใหม่ หรือการตั้งกฎระเบียบการใช้น้ำร่วมกัน โดย อำเภอสวนผึ้งจะเป็นตัวกลางในการประสานงาน
10. การพัฒนาระบบน้ำประปาเพิ่มขึ้น เช่น ระบบประปาอนามัยในที่สูงของหมู่บ้านห้วยผาก เพื่อให้สามารถ กระจายน้ำไปยังพื้นที่ที่ขาดน้ำได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะดำเนินการ โดย อบต.สวนผึ้ง

ปิดการประชุม เวลา 15.30 น.

นางพรทิพย์ สำเภา
นายสุขสันต์ สำเภา
บันทึกและสรุปการประชุม

สรุปรายงานการประชุมเรื่อง “แผนแม่บทพัฒนาน้ำตกเก้าโจน” (เก้าชั้น)
โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2554

ณ ห้องประชุมน้ำตกเก้าโจน บ้านห้วยผาก ม.7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายณรงค์ พลละเอียด	รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี
2. นายวิเชียร กุศควัฒ์	ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า
3. นายสมศักดิ์ เหลืองจรุงรัตน์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง
4. พ.ท.สุรศักดิ์ ลมพัด	กองพลพัฒนาที่ 1
5. ร.อ.นิคม ผดุงเวช	หน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ
6. ร.ต. ประดิษฐ์ บัวแพน	ชุดปฏิบัติการที่ 4
7. ร.ต.ท.สมชาย เนียมจำเริญ	กองร้อยตระเวนชายแดน 137
8. นายไสว วันสบดีกุล	สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี
9. นายสกล คุณาพิทักษ์	กำนันตำบลสวนผึ้ง
10. นายไพโรจน์ สัตย์ทิพย์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7
11. นายโกวิท พงศ์อนันต์	นักวิชาการป่าไม้ โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยา
12. นายสุเทพ ไกรเทพ	หัวหน้าสำนักงานโครงการอุทยานธรรมชาติฯ
13. นายชัชวาล วงษ์เมือง	โครงการชลประทานราชบุรี
14. นายกฤตกรณ ป้อยปิ่น	โครงการชลประทานราชบุรี
15. นางสาวสุภาพร มุสิกสาร	ปลัดอำเภอสวนผึ้ง
16. นายวุฒิ บุญเลิศ	คณะทำงานขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำอำเภอสวนผึ้ง
17. นายบุญส่ง อุดมนาม	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง
18. นายเกรียงศักดิ์ สิริสมบูรณ์	ประธานกลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน
19. นายบัณฑิตย์ กุลอึ้ง	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผากและคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกฯ
20. นายจำลอง ช้อยเครือ	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก และคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกฯ
21. นายธวัช โรจน์วิจิตรรัตน์	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก และคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกฯ
22. นายสุขสันต์ คำภา	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก และคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกฯ
23. นายโกศล ประสมสงค์	ผู้ประกอบการธุรกิจกล้วยไม้
24. นางวนิษาพรวงศ์ทอง	สมาชิก อบต.สวนผึ้ง
25. นายศรีสุข จันแก้ว	สมาชิก อบต.สวนผึ้ง
26. นางสาวคันธกัศ คำรงค์ภูมิ	ชาวบ้าน หมู่ 7
27. นายสืบพงษ์ ไถ้หนู	นักวิชาการป่าไม้ สนง.ทสจ.รบ.
28. นางปิยนุช สุกประเสริฐ	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม สนง.ทสจ.รบ.
29. นายพรชัย ภู่อ้อมพันธ์	สำนักงานชลประทานที่ 13

30. นางสาวกิตติยา เกียรติจินดา	สำนักงานชลประทานที่ 13
31. นายสนธิ พริยะพงษ์พันธ์	บริษัทที่ปรึกษา บริษัทมหานคร
32. นายรังสรรค์	บริษัทที่ปรึกษา บริษัทมหานคร
33. ตัวแทน ส.ส.สามารถ พริยะปัญญาพร	
34. นายวุฒิพงษ์ นาคสกุล	เจ้าหน้าที่โครงการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ
35. นางสาวปิยนุชเอี่ยมจิตร	
36. นายปัญญา บุญกร	ทีมวิจัยดุ่มน้ำห้วยผาค
37. ค.ศ.ไพศาล สิงห์ทอง	กองร้อย ศชค.137
38. นายปัญญา ศาละลักษมณ์	เจ้าพนักงานป่าไม้อาวุโส
39. นางสาวธนพร มนูญปิฎ	สถาบันส่งเสริมประชาธิปไตย (NDI)
40. นางสาวปรีชา	สถาบันพระปกเกล้า
41. นางพรทิพย์ ลำภา	คณะทำงานขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำอำเภอสวนผึ้ง
42. นางสาวนรินทร์ อินทร์มี	จนท.อบต.สวนผึ้ง
43. นายไชยวัฒน์	จนท.อบต.สวนผึ้ง

เริ่มประชุม เวลา 14.00 น.

คุณวิเชียร คุณตะวัต กล่าวนำก่อนการประชุมว่า หลังจากการประชุมสภาพลเมืองในวันที่ 29 มกราคม 2553 แล้วได้เรียนผู้ว่าราชการจังหวัดให้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ปัญหาเรื่องน้ำ ท่านผู้ว่าฯ ได้แต่งตั้งให้นายอำเภอสวนผึ้งเป็นประธาน คุณพรทิพย์ เป็นเลขานุการ มีการประชุมเพียง 2 ครั้ง ในวันที่ 26 สิงหาคม และ 26 กันยายน 2553 ซึ่งชลประทานได้นำเสนอแผนที่จะจัดการเรื่องน้ำที่นี่ หลังจากที่มีการปรึกษาหารือกับท่านรองณรงค์หลายครั้ง ท่านก็อยากให้เราประชุมที่นี่ เพื่อดูว่าแผนแม่บทในการพัฒนาน้ำตกจะเป็นอย่างไร ถ้าแผนแม่บทจัดการที่นี่ได้ผลเราก็ได้จัดการที่อื่นได้ ให้ที่นี่เป็นต้นแบบ

นายณรงค์ พลละเอียด รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี ได้กล่าวเปิดการประชุมว่า ขอบคุณคุณวิเชียรในฐานะผู้จัดเวที “สภาพลเมือง” จากสถาบันพระปกเกล้า กรมธนารักษ์ ชลประทาน ผู้ใหญ่บ้าน โครงการอุทยานฯ ท่านนายอำเภอ देखจะตามมา ผู้แทนกองพลพัฒนาที่ 1 จก.ทัพพระยาเสือ เครือข่ายสภาพลเมืองอาจารย์วุฒิ บุญเลิศ และคุณพรทิพย์ ตัวแทน ส.ส.สามารถ พี่น้องชาวบ้านตลิ่งชันหรือเก้าโจนทุกท่าน

ดูจากข้อมูลที่เราประชุมกันเองและหลังจากแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำ อำเภอสวนผึ้ง นายอำเภอเรียกประชุมไป 2 ครั้งเมื่อปีที่แล้ว หลังจากที่คุณกันก็มั่นใจว่าได้ประสบความสำเร็จจากหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน หลายเรื่องมีข้อเสนอที่ดี เราจะหยิบเรื่องที่มีการคุยกันมาแล้วมาสานต่อว่าอะไรยังค้างอยู่ ควรประชุมอย่างไร ต่อ บางเรื่องทางจังหวัดเสนอลงมา เช่น การปรับปรุงพื้นที่ และจัดงบประมาณลงมา ลองมาหารือกันว่าเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร ให้พวกเราเป็นเสียงเดียวกันในฐานะที่มีส่วนร่วมเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ประกอบการรีสอร์ท กลัวว่าไม่ ก็อยากให้เราช่วยกันคิดในบางเรื่องที่หาข้อยุติร่วมกันได้ เราจะเริ่มต้นก่อน อันไหนเห็นต่างหรือไม่ลงรอยก็ปรับเข้าหากัน อยากให้หาข้อยุติในแนวทางที่ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน อันไหนขัดข้องก็ค่อยๆ คุยกันไปเรื่อยๆ

เชื่อมั่นว่าในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่น้ำตกเก้าชันหรือเก้าโจนสามารถเป็นไปได้โดยที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน บางคนอาจจะต้องเสียสละบ้างในเรื่องประโยชน์ส่วนตัวก็ต้องยอม เราต้องเอาส่วนรวมเป็นหลัก เพื่อให้เรามีน้ำตกที่ได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่ายในภายหน้า

ในช่วงฤดูแล้งอาจจะมีปัญหามากขึ้น หลังจากน้ำหลากไปแล้วและทิ้งร่องรอยไว้หลายเรื่อง ในฤดูแล้งน้ำจะน้อยลงเรื่อยๆ สิ่งที่จะใช้เก็บกักน้ำก็มีจำกัด ต้นน้ำก็มีปัญหา เพราะป่าไม้ข้างบนน้อยลง ใครที่เคยเดินขึ้นแล้วก็คงจะทราบดี ขอเริ่มต้นจากฝ่ายเลขา คุณพรทิพย์ได้ทบทวนว่าการหารือครั้งสุดท้ายมีมติว่าอย่างไร หลังจากนั้นมีความคืบหน้าอย่างไรบ้าง ผมจะได้นำเสนอส่วนที่เกี่ยวข้อง และเรื่องใดยังเป็นประเด็นปัญหาอยู่

นางพรทิพย์ สำเภา กล่าวหลังจากมีการแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำ อำเภอสวนผึ้ง เมื่อวันที่ 25 พ.ค. 2553 ที่ผ่านมา ท่านประธานคือท่านนายอำเภอสวนผึ้ง ได้เรียกประชุม 2 ครั้ง ประเด็นที่มีการปรึกษาหารือก็คือ

1. เรื่องท่อน้ำในน้ำตก มติที่ประชุมคือให้ถอดท่อทั้งหมดในน้ำตกออก แล้วให้ผู้ประกอบการหาแหล่งน้ำใหม่ ส่วนท่อน้ำ 4 ท่อบริเวณ น้ำตกชั้น 1 ชลประทานได้ศึกษาและออกแบบสร้างฝายเก็บน้ำบริเวณใต้สะพานแขวน ชั้น 1 เมื่อสร้างฝายเสร็จให้ย้ายท่อมาใช้จากฝาย โดยจัดระเบียบการใช้พื้นที่ใหม่ คือ มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ และมีการกำหนดกฎกติกาการใช้ร่วมกัน เช่น ใครมีสิทธิใช้น้ำ ใช้อย่างไร และจ่ายค่าน้ำอย่างไร เป็นต้น นายอำเภอในฐานะประธานคณะทำงานขับเคลื่อนการบริหาร จัดการน้ำอำเภอสวนผึ้ง ได้แจ้งว่ามีการประสานงานกับเจ้าของท่อแต่ละท่อไปแล้ว มติที่ประชุมครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2553 คือให้เชิญเจ้าของท่อหรือผู้ประกอบการที่ใช้น้ำจากน้ำตก เช่น อุบลศรีสอร์ท บัววัฒนา และสันดา ออร์คิดเข้าร่วมด้วย เพื่อชี้แจงข้อมูลและรับทราบมติที่ประชุม ส่วนรองนายกบุญส่ง อุคมนาคเคยเข้าร่วมประชุมแล้ว
2. เรื่องการสร้างฝายเก็บน้ำของชลประทาน ซึ่งทางชลประทานคงจะรายงานความคืบหน้า
3. โครงการปรับปรุงทัศนียภาพของน้ำตก โดยงบประมาณจังหวัด 2 ล้านบาท ในปี 2554 มีการลงพื้นที่ 2 ครั้ง ส่วนรายละเอียดท่านนายกสมศักดิ์คงจะให้ข้อมูลได้ชัดเจนกว่า
4. เรื่องพื้นที่ คือทำให้เกิดความชัดเจนระหว่างพื้นที่ของเอกชนและพื้นที่สาธารณะในบริเวณน้ำตก ถ้าเรื่องขอบเขตพื้นที่ไม่มีความชัดเจน การจัดทำแผนแม่บทของน้ำตกก็อาจไม่เป็นจริง

วันนี้จะเป็นโอกาสที่ดีที่จะทำให้เกิดความชัดเจนร่วมกัน เนื่องจากคนในพื้นที่ไม่มีเวทีที่จะเปิดโอกาสให้คุยกันอย่างตรงไปตรงมา น้ำตกเก้าโจนเป็นน้ำตกที่มีลักษณะพิเศษกว่าน้ำตกอื่นๆ ก็คือ ที่น้ำตกที่เป็นของกรมอุทยานหรือของรัฐบาล ถ้าเป็นของกรมอุทยานคือเป็นพื้นที่อนุรักษ์ก็ไมอนุญาตให้ราษฎรอาศัยอยู่ในนั้น แต่ที่นี่ไม่มีความชัดเจนเรื่องขอบเขตพื้นที่ จะสร้างฝายเก็บน้ำในน้ำตก ก็อาจจะไปล้ำพื้นที่ของเอกชน จะปลูกป่าฟื้นฟูความสมบูรณ์ก็อาจจะไปทับที่เอกชน ร้านค้าก็มีการจัดการสองมาตรฐาน คือร้านส่วนตัวไม่ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบการจัดการของน้ำตก ส่วนร้านค้าอีกส่วนหนึ่งต้องปฏิบัติตามระเบียบ

เมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานมาร่วมประชุมในวันนี้ ก็หวังว่าจะทำให้เกิดความชัดเจน และวันนี้เราจะพูดถึงแผนแม่บท หลายภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนนี้

วาระการประชุม

วาระที่ 1 : การจัดการเรื่องท่อน้ำในน้ำตก

ประธานในที่ประชุม กล่าวว่าควรจะเชิญมาผู้ประกอบการรีสอร์ทมาร่วมด้วย โดยเฉพาะอุบล บัววัฒนา และสันดาออร์คิด ไม่อย่างนั้นก็หาข้อยุติไม่ได้ หรือนายอำเภอจะรับไปคุยเอง ทราบว่าคุยกันบ้างแล้ว และบางส่วนยินดีจะปรับ แต่เราต้องจัดระบบให้ดี ให้มีมติร่วมกันว่า จะให้ใครได้ไหม ต่อตรงไหน หลังจากพัฒนาแหล่งน้ำแล้วก็มีคณะกรรมการผู้ใช้น้ำ ผู้ประกอบการที่นำน้ำไปใช้ ค่อไปต้องมีค่าใช้จ่าย เรื่องนี้บอกแค่ประธานชมรมผู้ประกอบการ

ไม่ได้ ให้มีการพูดคุยกัน โดยตรงจะดีกว่า เรื่องท่อน้ำจะต้องมีการขยับขยาย หลังการสร้างฝาย ส่วนจะอยู่ตรงไหนต้องคุยร่วมกันทุกฝ่าย การดำเนินการต้องใช้มาตรฐานเดียวกัน

นายสุเทพ ไกรเทพ หัวหน้าสำนักงานโครงการอุทยานธรรมชาติฯ กล่าวว่าเรื่องท่อน้ำในส่วนของโครงการ บัววัฒนา ลันดาออร์คิด และท่อของหมู่บ้าน ทุกคนไม่ขัดข้อง ยินดีจะพัฒนาระบบการบริหารจัดการน้ำให้เป็นระบบ ส่วนท่ออุหลงยังไม่มีมีการพูดคุยกัน

ประธานกล่าวสรุปประเด็นท่อน้ำว่า เราจะพัฒนาในส่วนที่ทำได้ หมายความว่าจะทำให้หน้าตักมีน้ำตลอดปี บริหารจัดการอย่างไรให้มีน้ำใช้ตลอดปี ดังนั้นคนที่ต่อท่อตั้งแต่ข้างบนลงมาถึงข้างล่าง จะต้องถอดออก ต่อไม่ได้ ต้องปรับใหม่ จะสร้างที่เก็บน้ำคือฝายเก็บน้ำกับฝายชะลอน้ำ อยู่ในที่ใคร หรือไม่ ถ้าไม่ใช่ที่ราชพัสดุ ก็ขอใช้กับทางทหาร เพื่อสร้างฝายนี้ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ส่วนคนที่ต่อเอาไว้แล้วต้องปรับกันใหม่ ถ้าใครยืนยันจะต่อ เพราะจำเป็นก็ต้องย้ายจุดต่อไปในที่เดียวกัน เพื่อทุกคนจะได้ใช้น้ำร่วมกัน ใครจะต่อที่ไหน อย่างไร จะเสียค่าใช้จ่ายอย่างไรต้องมีกฎระเบียบหลังจากจัดระบบ โครงสร้างใหม่แล้ว

วาระที่ 2 : การสร้างฝายเก็บน้ำและฝายชะลอน้ำ

นายโกวิท พงศ์อนันต์ นักวิชาการป่าไม้ โครงการอุทยานฯ ซึ่งทำงานที่นี้ตั้งแต่เริ่มโครงการ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่น้ำตกเก้าโจนว่า พื้นที่รับน้ำของน้ำตกเก้าโจนคือที่ราบลันดา เป็นที่ราบที่ผ่านการเหมืองมาแล้ว ป่าไม้ถูกทำลายไปเมื่อ 40 - 50 ปีที่แล้ว พอพื้นที่รับน้ำเสียหายก็กระทบมายังลำน้ำ ทั้งปริมาณและคุณภาพ พื้นที่แถบนี้จะมีฝนอยู่ 2 ชุด ชุดแรกประมาณเดือนพฤษภาคม ถึงช่วง 3 เดือน จะมีฝนอีกครั้ง คือเดือนตุลาคมหรือพฤศจิกายน แล้วฝนก็จะหายไป ดังนั้นปริมาณน้ำในน้ำตกจะมีปริมาณ เดือนมิถุนายนไปแล้ว ปริมาณน้ำจะสูงสุดในช่วงฝนชุดหลัง

พื้นที่บริเวณแนวชายแดนจะเป็นป่าดงดิบเป็นส่วนใหญ่ ถัดมาเป็นป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง เดิมใช้น้ำตกเก้าโจนในการทำเหมืองลอยหรือเหมืองแร่ขนาดเล็ก ดินค่อนข้างตื้น การซับน้ำน้อย เป็นหินแกรนิตผุ น้ำที่ลงมาทดแทนมีน้อยมาก ในขณะที่เดียวกันก็มีการต่อท่อคันน้ำไปแล้วคืออุหลง ปัญหาคือคนที่เดือดร้อนจริงๆ ในเรื่องน้ำตรงนี้คือใคร นักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการรีสอร์ท หรือคนปลูกพืชผล แต่ต้องชัดเจนเนื่องจากน้ำน้อยอยู่แล้ว

ประธานในที่ประชุมกล่าวว่า ถ้าเราจำเป็นต้องใช้พื้นที่ก่อสร้างฝายเพื่อประโยชน์ร่วมกัน คือชาวบ้านมีน้ำใช้นักท่องเที่ยวมาก็มีน้ำไม่ใช่มิแต่หิน ไม่แน่ว่าจะมีน้ำตลอดปีหรือไม่ โดยสภาพธรรมชาติอย่างที่ท่านว่า หากมีฝายกักน้ำเป็นช่วงๆ ได้ ถึงขั้น 9 ฝายชะลอน้ำจะเก็บความชุ่มชื้นไว้เพราะดินไม่เหลือต้องวางแผนระยะยาวด้วย

นายปัญญา ตาละลักษณะ กล่าวว่าปีที่แล้วมาคุยกับกลุ่มร้านค้า ก็ได้ทราบว่าคุณอนันต์หน้าแล้งมีปัญหาขาดแคลนน้ำมาก หน้าฝนก็ประสบปัญหาอุทกภัย ในปีนี้โดยสำนักบริหารจัดการที่ 3 บ้านโป่งได้ของงบประมาณไปที่ กปร. เพื่อจัดทำฝายคันน้ำในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติฯ 300 ฝาย เป็นฝายกึ่งถาวร และฝายชะลอน้ำ ในปี 2554 ส่วนปี 2555 ของบจากจังหวัดราชบุรีอีก 100 ฝาย ถ้าได้งบประมาณที่ขอไว้ก็อาจบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรแถบนี้ได้

ประธานในที่ประชุมกล่าวสรุปประเด็นการสร้างฝายกึ่งถาวร และมีฝายเล็กๆ ชะลอการไหลของน้ำ ซึ่งจะทำให้ในหน้าแล้งก็ยังพอมีน้ำ ปีนี้กำลังอยู่ระหว่างการพิจารณา ส่วนด้านล่างจะมีงบประมาณที่สน 2 ล้านบาท ซึ่งจะสร้างฝายด้วย ถ้าไปซ้อนทับที่เอกชนก็น่าจะกันออกได้ เพราะทำเพื่อประโยชน์ร่วมกัน เอกชนก็ได้ประโยชน์ ต้องมีการแบ่งปันกัน และมีค่าใช้จ่าย

วาระที่ 3 : โครงการปรับปรุงทัศนียภาพพัฒนาจังหวัด 2 ล้านบาท

นายสมศักดิ์ เหลืองจรุงรัตน์ นายก อบต.สวนผึ้งสรุปแผนการดำเนินงานของโครงการปรับปรุงทัศนียภาพ

1. สร้างฝายน้ำล้น บริเวณเหนือสะพานแขวนน้ำตกชั้น 1 จำนวน 2 ฝาย
2. ทำที่นั่งพัก ด้านขวามือของน้ำตกชั้น 1
3. จัดสวนและตกแต่งหน้าป้ายน้ำตก
4. สร้างถังขยะแบบตอไม้ เพื่อให้กลมกลืนกับธรรมชาติ
5. สร้างถังพักน้ำ ขนาดความจุ 50 ลบม. ด้านบนของอาคารที่ประชุมนี้และระบายท่อน้ำ เพื่อส่งน้ำใช้ในพื้นที่น้ำตกเป็นหลัก

นายสุชสันต์ คำภา ทีมวิจัยดื่มน้ำห้วยผากและคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกเก้าชั้น (เก้าโจน) เสนอความคิดเพิ่มเติมว่า

1. เรื่องงบ 2 ล้านก็จะมีการสร้างฝายบริเวณสะพานแขวน ชลประทานก็จะมีการสร้างฝายบริเวณสะพานแขวน เพื่อให้มีน้ำในน้ำตกทั้งสำหรับน้ำใช้ในชุมชน และให้มีน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว เมื่อมีงบทั้งจากจังหวัดและชลประทานอยากให้มีการบูรณาการทำงานร่วมกัน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน
2. มีคำถามว่าใครเสียประโยชน์ กลุ่มร้านค้า รีสอร์ทหรือชาวบ้าน เมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมาไม่มีน้ำไหลลงมาชั้นล่างเลย ผมมีภาพอยากให้คุณดู แต่มีปัญหาเปิดไม่ได้ นักท่องเที่ยวก็ไม่มีน้ำให้เล่น กลุ่มร้านค้าก็เดือดร้อน ชาวบ้านบริเวณหลังวัดไม่ได้ใช้น้ำประปาจากน้ำตกตั้งแต่เดือนมกราคม 2553 เป็นต้นมา

นายชัชวาล วงษ์เมือง โครงการชลประทานราชบุรี กล่าวถึงความคืบหน้าของโครงการสร้างฝายได้สะพานน้ำตก ชั้น 1 ว่า ออกแบบเสร็จเรียบร้อยแล้ว และอยู่ระหว่างการเสนอของบประมาณปี 2555 ที่ผ่านมามีการประสานกับนายก อบต. ว่าจะดำเนินการอย่างไร ฝายของชลประทานจะทำให้มีน้ำเอ่อ ถึงบริเวณได้สะพานแขวน จุดที่จะสร้างฝายอยู่ได้สะพานแขวน ส่วน อบต. จะสร้างเป็นฝายขนาดเล็ก ทำให้เกิดแอ่งน้ำ

นายวุฒิ บุญเลิศ คณะทำงานขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำอำเภอสวนผึ้ง กล่าวว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญข้างล่างมีฝายเก็บน้ำ แต่ถ้าข้างบนไม่มีฝายชะลอน้ำ ก็จะไม่มีน้ำทั้ง 2 ส่วน ฝายชะลอน้ำ ข้างบนทั้งพื้นที่ อบต. ต้องร่วมกันว่าจะออกแบบอย่างไร ฝายข้างล่างคือส่วนที่จะแก้ปัญหาเรื่องน้ำใช้สอยในชุมชน สถานประกอบการและโครงการอุทยานฯ แต่ผู้ที่ใช้ประโยชน์จากน้ำครั้งนี้ โดยเฉพาะภาคธุรกิจจะมีส่วนที่รัฐสนับสนุนอย่างไร

มีข้อสังเกตว่า พื้นที่ที่มีการเช่า 2 แปลง 100 กว่าไร่ เช่าเพื่อทำการเกษตร คำถามว่าการเกษตรนั้นคืออะไร จะใช้น้ำเยอะหรือไม่ ซึ่งจะกระทบกับการใช้น้ำของชุมชนและโครงการอุทยานฯ ด้วยเราจะทำให้การบริหารจัดการน้ำมีความเป็นธรรมได้อย่างไร

นายโกวิท พงศ์อนันต์ นักวิชาการป่าไม้ โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาฯ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ธรรมชาติของน้ำตกกลันตา หรือน้ำตกเก้าโจนหรือเก้าชั้นแตกต่างจากน้ำตกอื่นคือ พื้นที่รับน้ำมาจากข้างบนที่เป็นป่าดงดิบ ส่วนข้างล่างน้ำไหลผ่านหินผาต่างๆ ไม่เหมือนน้ำตกอื่นที่มีน้ำชั้น 2 ข้างทางลงมา ขณะนี้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาจะมาเล่นน้ำที่ชั้น 1 คนที่ใช้น้ำก็ใช้ตรงชั้น 1 ขณะนี้กำลังจะเลื่อนลงมาที่สะพานแล้ว จุดประสงค์จริงๆ ไม่ใช่เพื่อเล่นน้ำ ดังนั้นต้องกระจายพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวจะเล่นน้ำขึ้นไปข้างบนให้ได้จากชั้น 1 ถึงชั้น 6 พื้นที่ค่อนข้างราบสามารถกักน้ำให้นักท่องเที่ยวเล่นได้ โดยให้กลมกลืนธรรมชาติให้มากที่สุด

ประธานในที่ประชุมกล่าวสรุปประเด็นว่า เรามาตรงกันแล้ว แต่บางที่ยังอาจขาดข้อมูลหรือข้อมูลไม่ตรงกันสรุปเบื้องต้นคือเห็นด้วยกับฝายชะลอน้ำ โดยงบจาก อบต.

ปี 2554 มีงบ กปร. สร้างฝายด้านบน น่าจะมีการสำรวจร่วมกัน ให้ชลประทานเป็นหัวหน้าทีมคณะทำงานประกอบด้วยชลประทาน โครงการอุทยานฯ กองพลพัฒนา อบต. และพวกเราไปด้วย วางแผนว่าจะสร้างตรงไหน

พยายามเพิ่มปริมาณน้ำในน้ำตกให้มาก อาจจะทำฝายเป็นช่วงๆ ทำเป็นแผนแม่บทไว้จะทำอะไรบ้าง งบประมาณจะใช้ของใครบ้าง ปีไหน

ส่วนผู้เช่ารายใหญ่ถ้ามาขอใช้ก็ให้กรรมการผู้ใช้น้ำพิจารณาว่าจัดสรรได้แค่ไหน ที่เหลือให้เขาหาเอง แต่ให้เกิดความเป็นธรรม ถ้ามีกิจกรรมปลูกต้นไม้หน้าฝายก็น่าจะดี

นายสุเทพ ไกรเทพ หัวหน้าสำนักงานโครงการฯ กล่าวถึงสาเหตุของปัญหาขาดแคลนน้ำอีกสาเหตุหนึ่งคือ ป่าต้นน้ำถูกทำลายจากไฟป่า ถึงแม้จะมีการสร้างฝายเก็บกักน้ำเพิ่มขึ้น มีการจัดสรรน้ำ อย่างเท่าเทียม และเป็นธรรมแล้ว แต่ป่าต้นน้ำที่ต้นคา ซึ่งเป็นป่าดงดิบมีพื้นที่ไม่มากและกำลังถูกถล่มด้วยไฟป่า เรายังไม่สามารถป้องกันไฟได้ ปีที่แล้วป่าต้นคาถูกไฟไหม้ทั้งหมด ใบไม้แห้งที่หนาประมาณ 1 ฟุต ถูกไฟไหม้ ทำให้ต้นไม้อายุโค่น เรามองแค่เรื่องการใช้น้ำ แต่จุดกำเนิดน้ำไม่มี ถึงจะสร้างแหล่งเก็บน้ำก็ไม่มีน้ำให้เก็บ อยากให้ทุกฝ่ายมองเรื่องการสร้างน้ำด้วย สาเหตุสำคัญของไฟป่าก็คือคนที่ทำไร่และล่าสัตว์ข้างบนไม่ทำแนวกันไฟ

ประธานในที่ประชุมกล่าวว่า ปัญหาแบบนี้ต้องช่วยกันทั้งหมด จะมีแนวทางอย่างไรต้องดูทุกส่วน ทั้งชาวบ้านที่ไปทำกินข้างบน ราชการ ผู้นำในพื้นที่ ถิ่นคน ผู้ใหญ่บ้านต้องกำชับชาวบ้าน ถ้าไปเผาป่ามีโทษหนักด้วย กองพลพัฒนาต้องช่วยออกลาดตระเวน ต้องใช้วิธีการป้องปราม หรือกระชับพื้นที่จากเขาไปหาหนัก ต้องเตือน บอกหรือแนะนำก่อนเตือนแล้วไม่เชื่อต้องจับดำเนินคดี

การพัฒนาในพื้นที่ข้างบนถ้าทำแล้วไม่มีผลกระทบก็ทำได้ แต่ต้องขออนุญาตเจ้าของบ้านและเจ้าของที่ด้วย

เรื่องต้นไม้ที่ปลูกเมื่อปีที่แล้ว ตายไปเยอะ การดูแลรักษาต้องช่วยกัน จะจัดภูมิทัศน์สวยๆ ต้องเพื่อการดูแลรักษาด้วยว่าใครจะทำชาวบ้านด้วย กลุ่มร้านค้าด้วย ถึงไม่ใช่ราชการแต่ถือว่าเป็นบ้านของตัวเอง อย่าให้ต้นไม้ตาย หน้าฝายก็ขอให้ปลูกป่าเพิ่มเป็นระยะๆ

วาระที่ 4 : เรื่องขอบเขตพื้นที่ในน้ำตกเก้าโจน

ประธานถามเจ้าหน้าที่จากธนารักษ์ว่าพื้นที่ตรงนี้มีใครใช้ประโยชน์อยู่ก่อนแล้ว

เจ้าหน้าที่จากธนารักษ์พื้นที่ราชบุรีกล่าวว่า ที่ของทางราชการมีการประกาศใน พรก. ปี 2481 ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี ในเขตอำเภอจอมบึงและสวนผึ้งประมาณ 5 แสนไร่ ทิศตะวันตก ติดกับพม่า ทิศใต้และทิศตะวันออกติดลำน้ำภาษี และทิศเหนือติดกาญจนบุรี ส่วนน้ำตกเก้าโจนอยู่ในพื้นที่ประกาศเมื่อปี 2481

พ.ท.สุรศักดิ์ ลมพัด จากกองพลพัฒนาที่ 1 และเจ้าหน้าที่ธนารักษ์ชี้แจงเพิ่มเติมว่า พื้นที่ด้านบนของน้ำตกไม่มีนโยบายให้เช่า ส่วนพื้นที่ด้านซ้ายมือของน้ำตกมีการเช่า 2 แปลง เจ้าของคือนายเชิดชัยทั้ง 2 แปลง แปลงที่ติดน้ำตก 35 ไร่ 1 งาน 96 ตารางวา แปลงถัดมาติดเส้นทางศึกษาธรรมชาติและน้ำตก 81 ไร่ 3 งาน 14 ตารางวา เช่าเพื่อการเกษตร เช่าเป็นรายแรกของจังหวัดราชบุรี ซึ่งในขณะนั้นกองพลพัฒนาดูแลพื้นที่แล้ว แต่ยังไม่มีส่วนตอนในการปฏิบัติ

ขั้นตอนในการปฏิบัติในปัจจุบันคือ เมื่อราษฎรยื่นเช่า ธนารักษ์จะให้กองพลพัฒนาช่วยตรวจสอบเบื้องต้นว่าพื้นที่ที่ขอเช่ามาเช่าหลักเกณฑ์ประกาศ 5 ข้อหรือไม่ ถ้าเข้าเกณฑ์ทหารไม่ขัดข้อง ก็จะส่งเรื่องมาให้ ธนารักษ์ หลังจากนั้นธนารักษ์ก็จะเสนอคณะกรรมการกลั่นกรอง หรือผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาอนุมัติไปตามลำดับ

นายสกล คุณาพิทักษ์ ถิ่นคนตำบลสวนผึ้งกล่าวว่า พื้นที่ที่ให้เช่าเดิมมีบ้าน 5 หลัง พอย้ายชาวบ้านออกไปแล้วเอามาให้คนอื่นเช่าเป็นโครงการให้เช่า 5 ปี เพื่อสร้างรีสอร์ท พื้นที่กว่า 100 ไร่ ปัจจุบันพื้นที่ตรงนี้เป็นป่า แล้วทำไมให้เช่าได้ ถ้าตรงนี้ไม่ขัด การพัฒนาน้ำตกไม่เกิดขึ้นแน่นอน

นางพรทิพย์ สำเภา คณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกฯ ตั้งคำถามว่าที่ดินแปลง 80 กว่าไร่มีขอบเขตถึงไหน ถ้าดินน้ำตกฝั่งซ้ายขึ้นไป คำถามคือเมื่อมีการพัฒนาพื้นที่ เช่น สร้างรีสอร์ทแล้วนักท่องเที่ยวที่มาที่รีสอร์ทนี้สามารถเข้าถึง

น้ำตกได้เลยเราจะบริหารจัดการน้ำตกอย่างไร ซึ่งประเด็นนี้ตัวแทนจากกองพลพัฒนาที่ 1 ตอบว่าน่าจะกันพื้นที่เอาไว้แล้ว และประธานในที่ประชุมได้ฝากให้ดูว่ามีการกันพื้นที่เอาไว้หรือไม่ อย่างไร ส่วนที่ดินอีกแปลงหนึ่งที่ยังไม่มีความชัดเจนเรื่องขอบเขตคือที่ดินบริเวณที่มีการสร้างบ้านของรองนายก อบต. สวนผึ้ง นายบุญส่ง อุดมราค

พ.ท.สุรศักดิ์ ลมพัด จากกองพลพัฒนาที่ 1 กล่าวตอบว่า ตามที่มีการสอบถามทางกองพลพัฒนาที่ 1 มาเกี่ยวกับเรื่องที่ที่ดินของรองนายกฯ ปลุกสร้างบ้าน คำตอบก็คือพื้นที่ตรงนี้อยู่ในเขตกายภาพที่สามารถให้ประชาชนเช่าเพื่ออยู่อาศัยหรือทำกินได้ ส่วนการดำเนินการขึ้นอยู่กับชุมชน แต่ตอนนี้ยังไม่มีกรเช่า ทราบว่าที่นี่มีคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกก็สามารถพิจารณาว่าพื้นที่นี้เป็นของใครหรือเป็นที่สาธารณะของชุมชน ถ้าไม่ต้องการให้ดำเนินการก่อสร้างต่อไป ทางทหารจะได้แจ้งให้หยุดดำเนินการก่อน แต่ทราบว่าตอนนี้ไม่หยุด ในครั้งต่อไปทหารต้องไปแจ้งกับเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มาเป็นพยานในการแจ้งให้หยุดดำเนินการ ช่วงนี้อยู่ในขั้นตอนที่ 1 แล้วที่ 2 และ 3 และฟ้องขับไล่ต่อไป

ทหารจะมีขั้นตอนคือ แจ้งให้ผู้ยื่นเข้าไปประชุมกัน เจ้าหน้าที่ได้แจ้งต่อรองนายกฯ รองนายกฯ บอกว่าไม่เอาแล้ว และไม่ไปประชุม

นายบุญส่ง อุดมราค รองนายก อบต. สวนผึ้ง กล่าวว่าเคยยื่นขอเช่าพื้นที่ดังกล่าวมาแล้วเมื่อประมาณปีเศษ แต่ยังไม่เช่าตอนนี้ รอให้ชาวบ้านเข้าไปเยอะๆ ก่อน เนื่องจากผมเป็นผู้นำคนหนึ่ง ไม่รู้ว่าชาวบ้านคิดอย่างไร แม้แต่ราชพัสดุกับทหารบางครั้งยังเถียงกันอยู่ อยากให้มีการตรวจสอบให้แน่ชัดก่อนและให้ทุกคนรับรู้ว่าจะของหมออยู่ตรงไหน บางคนก็บอกว่าที่ดินของหมออยู่ที่สาธารณะ

ประธานในที่ประชุมกล่าวว่า ตอนนี้ธนากรักษ์กับทหารไม่เถียงกันแล้ว เพราะมีขั้นตอนในการปฏิบัติชัดเจนแล้ว รองนายกฯ ยื่นเช่าเลยยัง ยังไม่อนุมัติให้เช่า ถือว่ายังไม่ได้เช่า ท่านต้องรอให้มีการอนุมัติเสียก่อน ถ้าท่านจะเช่า ทางกองพลพัฒนาที่ 1 ต้องดูว่าเห็นชอบไหม ถ้าเข้าหลักเกณฑ์ก็นำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการกลั่นกรอง เมื่อผ่านคณะกรรมการกลั่นกรองส่วนใหญ่ก็ให้เช่า กรณีนี้ผมไม่รู้ว่าจะอยู่ในขั้นตอนไหน

เจ้าหน้าที่ธนากรักษ์พื้นที่ราชบุรี กล่าวว่าตอนนี้อยู่ในขั้นตอนการตรวจสอบโดยกองพลพัฒนา ในขณะที่ทหารจากกองพลพัฒนาที่ 1 กล่าวว่า การยื่นขอเช่าครั้งที่แล้วถือว่าเสร็จสิ้นไปแล้ว ถ้าจะเช่าจะต้องยื่นใหม่และดำเนินการตามขั้นตอน

นายสุเทพ ไกรเทพ กล่าวถึงปัญหาเรื่องที่ดินในน้ำตกเก้าโจนว่า ปัญหาเรื่องการใช้พื้นที่และปัญหาการพิจารณาว่าอนุญาตหรือไม่อนุญาตเป็นเรื่องที่คลุมเครือมานานมาก ถูกต้องผมมาทีหลัง ผมไม่มีสิทธิชี้ถูก ชี้ผิดใคร แต่ผมกำลังเรียกร้องให้ทุกฝ่ายพิจารณาถึงความถูกต้อง และการทำหน้าที่อย่างถูกต้อง

นายวุฒิ บุญเลิศ เสนอว่าถ้าเรามองเห็นผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ปัญหาจะไม่เกิด แต่ถ้าเรายึดเรื่องที่ดินส่วนบุคคลหรือสิทธิส่วนบุคคลเป็นหลักจนละเลยที่ดินสาธารณะหรือสิทธิส่วนร่วมกันของชุมชน แล้วปล่อยให้ใช้สิทธิส่วนบุคคลในที่สาธารณะ ในที่สุดก็จะเกิดความขัดแย้งในชุมชน และทุกภาคส่วน ถ้าเราไม่เอาเงินเป็นที่ตั้ง แต่มองเรื่องประโยชน์ส่วนรวม ป่าต้นน้ำหรือป่าของชุมชนเราต้องไม่ให้เช่า เพราะทุกคนได้ประโยชน์ร่วมกัน

นายสกล คุณาพิทักษ์ กำนันตำบลสวนผึ้งกล่าวว่า เมื่อมีการให้เช่าแล้วธนากรักษ์จึงเอาหนังสือมาให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเซ็น บางครั้งก็เกิดความขัดแย้งในหมู่บ้าน เหมือนเป็นการมัดมือชก ค่อยไปถ้ามีการเช่าก็ให้ธนากรักษ์รับผิดชอบ เพราะทุกวันนี้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านก็ไม่มีอำนาจในเรื่องนี้อยู่แล้ว ซึ่งนายก อบต. สวนผึ้งก็เห็นว่าควรให้ท้องที่เข้าไปร่วมสำรวจแต่แรก ก่อนการเซ็นรับรองแนวเขต

ประธานในที่ประชุมกล่าวว่า จริงๆ แล้วทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมรับรู้ รับทราบปฏิเสธไม่ได้เป็นการถ่วงดุลกันทั้งชาวบ้าน แกนนำ เครือข่าย แม้ว่ากฎหมายไม่ได้บอก แต่กฎหมายรัฐธรรมนูญบอก เราก็พยายามให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

จะได้เป็นมติร่วมกัน จำเป็นต้องเซ็น แม้ว่าจะถูกฟ้องถึงทั้งกลุ่มก็ไม่เป็นไร ถ้าทุกคนเห็นด้วยเพื่อประโยชน์ส่วนรวมก็ไม่ต้องกลัว ก็ต้องให้ผู้ปกครองท้องถิ่น ถ้าไม่ให้ท่านเซ็นแล้วจะให้ใครเซ็น

นางพรทิพย์ สำเภา กล่าวว่า เวลาเราบอกว่าทำอะไรต่อ ไม่ค่อยได้กำหนดกรอบเวลาให้ชัดเจนว่าจะทำอะไร และใครเป็นเจ้าของภาพ กรณีการสร้างฝายชะลอน้ำก็น่าจะมีเจ้าภาพให้ชัดเจนว่าใคร ประสาน และเมื่อไร ส่วนกรณีเรื่องที่ดิน เมื่อหยิบยกขึ้นมาแล้วก็อยากคุยกันให้ชัดเจน และให้หลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมและมีกรอบเวลาที่ชัดเจน ซึ่งถ้าชัดเจนเร็วก็จะเป็นประโยชน์กับรองนายกฯ ด้วย เพราะตอนนี้กำลังดำเนินการก่อสร้างไปเรื่อยๆ ทั้งๆ ที่บอกว่ารอการตรวจสอบให้ชัดเจน พื้นที่ตรงนี้เคยเป็นที่ปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ หลานฝ่ายก็เข้าใจว่าเป็นที่สาธารณะ หน่วยงานก็บอกว่าเป็นที่สาธารณะ แคร่งนายกฯ บอกว่าเป็นที่ของตัวเอง ปัญหาอย่างนี้ใครจะดำเนินการอย่างไร ถ้าไม่มีใครทำอะไร ความขัดแย้งในชุมชนก็จะเกิดขึ้น

วันนี้หน่วยงานมาหลายหน่วยงานควรจะชัดเจนว่าใครคือเจ้าที่จะประสานงานภาพ ดำรงนายกฯ ยื่นขอเช่าขอบเขตที่ดินของรองนายกฯ ถึงตรงไหนน่าจะทำความเข้าใจร่วมกันให้ชัดเจน มีแนวเขตที่ชัดเจน เราจะได้ไม่ต้องไปรื้อถั่วที่ส่วนตัว ถ้าวันนี้แนวทางการดำเนินการยังไม่ชัดเจน ปัญหา ก็จะไม่ถูกแก้ไข

นายสมศักดิ์ เหลืองจรัสรัตน์ นายก อบต. สวนผึ้งเสนอเพิ่มเติมว่า ในพื้นที่ตำบลสวนผึ้งมีการพัฒนาแหล่งน้ำไว้เป็นจำนวนมาก โดยหลายหน่วยงานแล้วก็ถูกครอบครองไป พอถึงหน้าแล้งก็มีปัญหา การแย่งน้ำ อยากให้มีการกำหนดรัศมีแหล่งน้ำให้ชัดเจน

ประธานในที่ประชุมสรุปว่า กรณีที่ดินที่มีการก่อสร้างบ้านของนายบุญส่ง อุดมมณาด ต้องมีการยื่นเรื่องขอเช่าใหม่ แต่ก่อนการยื่นเช่าต้องมีการตรวจสอบโดยทุกฝ่ายร่วมกันว่า ที่ดินแปลงดังกล่าวเป็นที่สาธารณะหรือไม่ โดยมอบหมายให้กองพลพัฒนาที่ 1 ประสานการประชุมเพื่อหามติร่วมกันที่ชัดเจน ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 09.00 น.

เรื่องแผนแม่บทให้ปลัดสุภาพร่วมกับคุณพรทิพย์สรุปแต่ละประเด็นออกมา มีกรอบเวลาที่จะดำเนินการงบประมาณจากหน่วยไหน

ส่วนเรื่องการประชุมควรจะมีการประชุมทุกเดือน โดยเฉพาะคณะทำงานขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำอำเภอสวนผึ้ง

วาระที่ 5 : เรื่องอื่นๆ

1. เรื่องผลการดำเนินงานบริหารจัดการน้ำแก้งโจน

นางพรทิพย์ สำเภา กล่าวว่าคณะทำงานบริหารจัดการน้ำแก้งโจน (แก้งโจน) ถูกแต่งตั้งมาได้ 2 ปี และเริ่มการบริหารจัดการที่ชัดเจน โดยแบ่งการทำงานออกเป็น 4 ฝ่าย คือฝ่ายจัดเก็บ ฝ่ายเบิกจ่าย ฝ่ายดูแลพื้นที่น้ำตก และฝ่ายตรวจสอบ มีคณะทำงานประมาณ 20 กว่าคน จากภาคประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่การดำเนินการในช่วงตุลาคม 2552 - พฤศจิกายน 2553 สรุปผลได้ดังนี้

1.รายรับ

6. ค่าจำหน่ายบัตรน้ำตก	478,830	บาท
7. ค่าจัดเก็บหน้าห้องน้ำ	71,055	บาท
8. ค่าเช่าอาคารร้านค้า	2,800	บาท
9. ค่าเช่าพื้นที่ร้านค้าชาจร	3,900	บาท
10. ค่าเช่าพื้นที่ขายไอศกรีม	2,900	บาท
รวมยอดรายรับ	<u>584,685</u>	บาท

2. รายจ่าย

18. ค่าจ้างจำหน่ายบัตรน้ำคก	66,600	บาท
19. ค่าจ้างจัดเก็บน้ำห้องน้ำ	39,800	บาท
20. ค่าอาหารเด็กและเครื่องดื่ม (เด็กทำงานวันหยุด)	38,514	บาท
21. ค่าเบี้ยเลี้ยง อปพร คณะทำงาน	19,500	บาท
22. ค่าจ้างคนเก็บขยะรายเดือน	60,000	บาท
23. ค่าวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องเขียน	39,897	บาท
24. ค่าจัดสวนหน้าป้ายน้ำคก	18,452	บาท
25. ค่าวัสดุและอุปกรณ์ห้องน้ำ	10,139	บาท
26. ค่าขยะ	8,400	บาท
27. ค่าพิมพ์บัตรค่าธรรมเนียมน้ำคก	11,250	บาท
28. ค่าไฟฟ้าสวนสุขภาพ	2,445	บาท
29. ค่าน้ำมันรถ ประสานงาน (ก.ย.-พ.ย.53)	2,700	บาท
30. อุดหนุนการประกวดหมู่บ้าน อพป.	10,400	บาท
31. อุดหนุนงานลอยกระทงปี 2553	11,000	บาท
32. ค่าก่อสร้างหน้าร้านค้า	35,000	บาท
33. ค่าป้ายน้ำคก	17,500	บาท
34. ค่าเสียหายรถนักท่องเที่ยว	500	บาท
รวมยอดรายจ่าย	352,040	บาท
ยอดเงินคงเหลือ	192,645	บาท

เงินรายได้สุทธิที่เหลือคณะทำงานมีมติจะจัดสรรดังต่อไปนี้

6. พัฒนาสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน	20 %
7. กองทุนสวัสดิการของ หมู่ที่ 7 ต.สวนผึ้ง	20 %
8. ค่าตอบแทนคณะทำงาน	15 %
9. สมทบกองทุนสวัสดิการตำบลสวนผึ้ง	20 %
10. เงินคงคลัง	25 %

2. ปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำ

นายสุขสันต์ ส้าเถา เสนอต่อที่ประชุมว่าในพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแร่ดิบก็มีการตรวจพบสารหนูในน้ำสารหนูในน้ำ เช่น ที่ตะโกกลาง และที่ถ้ำหินจึงอยากให้มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำของหมู่ที่ 7 เช่น ในอ่างเก็บน้ำหลังวัดซึ่งเป็นชุมชนเมืองเก่า และเป็นแหล่งน้ำใช้ที่สำคัญของชุมชน

ประธานในที่ประชุมกล่าวว่าจะมีการประสานงานสำนักงานสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 8 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของน้ำตามที่เสนอ

สรุปการประชุม

4. เรื่องท่อน้ำในน้ำตกเก้าโจน ท่อน้ำในน้ำตกเก้าโจนตั้งแต่ข้างล่างจนถึงข้างบนจะต้องมีการปรับปรุงหรือถอดออก โดยก่อนปรับจะต้องมีกระบวนการทำความเข้าใจโดยตรงกับผู้ประกอบการที่ค่อท่อ เช่น เชิญมาร่วมการประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนการจัดการน้ำอำเภอสวนผึ้ง เพื่อให้ได้รับทราบและแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
5. โครงการสร้างฝายเก็บน้ำ และฝายชะลอน้ำ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำในน้ำตก ชลประทานราชบุรีได้สำรวจออกแบบ และ กำหนดจุดก่อสร้างในพื้นที่เรียบร้อยแล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการเสนอของบประมาณปี 2555 ส่วนฝายชะลอน้ำคอนกรีตของน้ำตกมีการสำรวจตั้งแต่ชั้น 1 - 3 ไว้บ้างแล้ว นอกจากนี้ยังมีโครงการสร้างฝายชะลอน้ำของป่าไม้ ซึ่งของบประมาณปี 2554 จาก กปร. เพื่อสร้างฝายชะลอน้ำในพื้นที่โครงการอุทยานฯ 300 ฝายและปี 2555 ของบจากจังหวัดสร้างฝายอีก 100 ฝาย ประธานในที่ประชุมได้มอบหมายให้ชลประทานราชบุรีประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำแผนและดำเนินการ

นอกจากการสร้างฝายแล้วเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำในน้ำตกแล้ว การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้เพื่อให้สามารถเก็บน้ำในธรรมชาติได้เพิ่มมากขึ้นก็มีความจำเป็น เช่น การควบคุมไฟป่า ในหน้าแล้งและปลูกป่าในหน้าฝน ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมทั้งหน่วยงานราชการ ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน

6. โครงการปรับปรุงพื้นที่ด้วยงบประมาณจังหวัด 2 ล้านบาท ในปี 2554 ประกอบด้วยการสร้างฝายน้ำล้น เหนือสะพานแขวนชั้น 1 จำนวน 2 ฝาย การสร้างที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว การสร้างถังขยะแบบตอไม้ การสร้างถังสำรองน้ำและระบบท่อประปาในน้ำตก และการจัดสวนหน้าป้ายน้ำตก
กรณีการสร้างฝาย ทั้งฝายเก็บน้ำ ฝายน้ำล้น และฝายชะลอน้ำให้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้งชลประทาน โครงการอุทยานฯ อบต.สวนผึ้ง กองพลพัฒนาที่ 1 และชาวบ้าน
7. เรื่องขอบเขตพื้นที่ในน้ำตกมีพื้นที่ของเอกชนเกี่ยวเนื่องกับพื้นที่ของน้ำตก 2 กรณี กรณีแรกคือพื้นที่ฝั่งซ้ายของน้ำตก 2 แปลง พื้นที่ 100 ไร่กว่ามีการขอเช่าเพื่อการเกษตรมานานแล้วโดยนายเจดชัยเป็นการเช่าก่อนที่จะมีระเบียบการปฏิบัติเกี่ยวกับการเช่า 5 ข้อ อย่างไรก็ตามหากมีโครงการพัฒนาน้ำตกของทางราชการก็ขอพื้นที่ออกได้ กรณีที่ 2 พื้นที่ฝั่งขวาของถนนทางเข้าน้ำตกที่มีการปลูกสร้างอาคารของ นายบุญส่ง อุดมราค เป็นพื้นที่ทางกายภาพ ซึ่งสามารถให้เช่าได้ แต่เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ว่าเป็นพื้นที่ของนายบุญส่งมีสิทธิครอบครอง หรือเป็นที่สาธารณะของชุมชน ดังนั้นประธานในที่ประชุมจึงมอบหมายให้กองพลพัฒนาที่ 1 ประสานการประชุมเพื่อหามติที่ชัดเจนในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 09.00 น.

ปิดประชุมเวลา 16.00 น.

นางพรทิพย์ สำเภา
นายสุขสันต์ สำเภา
บันทึกและสรุปรายงานการประชุม

สรุปรายงานการประชุมเพื่อค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่ราชพัสดุน้ำตกเก้าโจน” (เก้าชั้น)
โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยผากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาก
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2554

ณ ห้องประชุมอำเภอสวนผึ้ง ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายณัฐวุฒิ เพ็ชรพรหมศร	นายอำเภอสวนผึ้ง
2. นายปราโมทย์ ไพบรมย์	อดีตนายอำเภอสวนผึ้ง
3. นายวิเชียร คุปตะวัต	ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า
4. นายสมศักดิ์ เหลืองจรุงรัตน์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง
5. พ.ท.สุรศักดิ์ ลมพัด	กองพลพัฒนาที่ 1
6. นายวุฒิ บุญเลิศ	คณะทำงานขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำอำเภอสวนผึ้ง
7. ร.ต.ประคิษฐ์ บัวแผน	ชุดปฏิบัติการที่ 4
8. นายวิระ เณรบำรุง	สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี
9. นายพัชรพล สุพล	สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี
10. นายไพโรจน์ สัททิม	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7
11. นายบัณฑิตย์ กุลอึ้ง	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผากและคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกฯ
12. นายธวัช โรจน์วิจิตรรัตน์	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก และคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกฯ
13. นายจำลอง ช้อยเครือ	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผาก และคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกฯ
14. นายเกรียงศักดิ์ ศิริสมบุญ	ประธานกลุ่มร้านค้าน้ำตกเก้าโจน
15. นายสุขสันต์ ลำเกา	ทีมวิจัยลุ่มน้ำห้วยผากและคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกฯ
16. นางพรทิพย์ ลำเกา	คณะทำงานขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำอำเภอสวนผึ้ง

เริ่มประชุมเวลา 09.30 น.

นายอำเภอสวนผึ้งกล่าวเปิดประเด็นการประชุมว่า กรณีปัญหาที่ดินเข้าน้ำตกที่มีการปลูกสร้างอาคารของนาย บุญส่ง อุดมราค รองนายก อบต.สวนผึ้ง เท่าที่ทางอำเภอได้ตรวจสอบข้อมูลจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและราษฎรในพื้นที่ พบว่า บริเวณที่มีการปลูกสร้างอาคารเป็นพื้นที่ที่ไม่มีการครอบครองมาก่อนและเป็นพื้นที่ที่หน่วยราชการและราษฎรในพื้นที่ประสงค์จะสงวนไว้เป็นที่สาธารณะ

นายสมศักดิ์ เหลืองจรุงรัตน์ นายก อบต.สวนผึ้งกล่าวเสริมว่าน่าจะชัดเจนแล้วว่าพื้นที่ฝั่งขวาของถนนเป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านส่วนฝั่งซ้ายของถนนมีผู้ครอบครองอยู่โดยมีแนวกั้นเป็นแนวเขต

นายวุฒิ บุญเลิศ กล่าวว่าถ้าดูจากกิจกรรมในพื้นที่ในเชิงประวัติศาสตร์จะเห็นว่า

1) มีการสร้างถนนโดยภาคราชการ ซึ่ง อบต.ก็รับทราบ เป็นการยืนยันความชอบธรรมของภาคราชการ ถ้าที่ตรงนี้เป็นที่ส่วนบุคคลก็สามารถโต้แย้งกิจกรรมเหล่านั้นได้

2) ถ้ามีการโต้แย้งหรือเป็นที่ของเอกชน หากมีการยินยอมให้ใช้พื้นที่ต้องมีหนังสือบันทึกของบุคคล ดังนั้นกิจกรรมของสังคมที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการปลูกป่า แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ตรงนี้เป็นพื้นที่ส่วนรวม

นายบัณฑิต กุลอึ้ง กล่าวว่าปัญหาที่ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับขอบเขตที่ดินในน้ำตกควรจะเป็นบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะทหาร และธนากรักษ์ ไม่ใช่ปล่อยให้ชาวบ้านในชุมชนขัดแย้งกัน

พ.ท.สุรศักดิ์ ลมพัด จากกองพลพัฒนาที่ 1 กล่าวว่า พื้นที่ที่มีการก่อสร้างถือว่าเป็นขอบกายภาพ แต่อยู่นอกแปลงที่นายบุญส่งจับจองหรือครอบครองเมื่อปี 2538 จึงสามารถขอเป็นพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านได้

ความหมายของขอบกายภาพคือถ้าเข้ามาก่อน ปี 2546 ก็สามารถเข้าได้นั้นสำหรับกรณีอื่นๆทั่วไปแต่คุณบุญส่งก็มีสิทธิในการต่อสู้ แต่แพ้ชนะก็อยู่ในมือนั้น

คำถามคือทำไมหน่วยงานไม่ดำเนินการเลยถือว่าเลือกปฏิบัติเพราะคนที่ยังไม่ได้เช่าที่สร้างบ้านได้เยอะแยะ แต่ปัญหาของกรณีนี้คือนายบุญส่งสร้างบ้านในที่สาธารณะที่หน่วยงานและราษฎรจะกันไว้ใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชน

นายอำเภอสวนผึ้งกล่าวว่า

1) โดยพฤตินัยก็มีการใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะมาโดยตลอด ถ้าจะอ้างสิทธิครอบครองก็ต้องอ้างมาตั้งแต่ต้น

2) ถ้าเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลเมื่อมีการใช้ประโยชน์โดยราชการหรือ อบต. หรือ อบจ. ต้องมีหนังสือยินยอม ถ้าไม่มีหนังสือบอกว่าคุณบุญส่งมอบที่ดินให้ทางราชการก็แสดงว่าทางราชการใช้โดยชอบธรรมมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการปลูกป่าก็ไม่มีการโต้แย้งหรืออ้างสิทธิ

นายวีระ เณรบำรุง สำนักงานธนากรักษ์ราชบุรีกล่าวว่า ทราบมาก่อนว่าจะมีการปรับภูมิทัศน์ในครั้งแรก เคยมีการตกลงมาก่อนว่าจะกันไว้สำหรับการท่องเที่ยว การทำถนนเข้าไปก็ยอมรับร่วมกันพื้นที่ตรงที่มีการก่อสร้างอาคารก็ไม่ได้มีราษฎรรายใดใช้ประโยชน์มาก่อน ถ้าทาง อบต. หรือทางอำเภอขอใช้พื้นที่เพื่อประโยชน์สาธารณะ ก็สามารถทำได้ถ้าทหารยินยอม

นายอำเภอสวนผึ้งกล่าวว่า เป้าหมายของการประชุมในวันนี้คือต้องการความเห็นที่เป็นเหตุผลของพวกเราทั้งหมด เพื่อแจ้งต่อธนากรักษ์และกองพลพัฒนาที่ 1 ว่าเราต้องการสงวนพื้นที่ตรงนี้ไว้ถ้ามีความเห็นร่วมกันว่าจะเป็นพื้นที่สาธารณะ ก็แจ้งไปที่ธนากรักษ์และกองพลที่ 1 เพื่อไม่ให้นายบุญส่งเข้าคำถามคือเมื่อมีการปลูกสร้างอาคารขึ้นมาแล้วในทางกฎหมายจะอย่างไร

พ.ท.สุรศักดิ์ ลมพัด กล่าวว่าเมื่อเรามีมติเป็นที่สาธารณะ แต่นายบุญส่งไม่ยอม หลังจากนั้นผมก็จะให้ทหารไปแจ้งให้หยุดดำเนินการ ถ้าไม่หยุดก็จะเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปติดประกาศตามชั้นตอน 1 - 3 ระยะทางชั้นตอน 15 วัน แล้วก็ฟ้องขับไล่แต่ในกรณีที่ยินยอมบอกว่าไม่เอาแล้วในส่วนที่สร้างฯ ไปแล้วจะขอให้ทางน้ำตกช่วยเรื่องค่าชดเชย จะพิจารณาอย่างไร

นายวุฒิ บุญเลิศ กล่าวว่า ถ้านายบุญส่งอ้างเช่นนั้นได้ ก็จะเป็นข้ออ้างของคนอีกมากมาย และจะทำให้เกิดความยุ่งยากต่อเจ้าหน้าที่ทหาร ถ้ามีการชดเชยให้ก็จะเป็นข้ออ้างของกรณีอื่นๆ และสำหรับการพิจารณาในวันนี้ควรเน้นประเด็นว่าเป็นที่สาธารณะหรือไม่ ส่วนประเด็นการชดเชยไม่ใช่ประเด็นที่ทหารและธนากรักษ์จะนำมาพิจารณาในวันนี้ หลังจากกันเป็นที่สาธารณะแล้วผู้ที่เสียสิทธิจะเรียกร้องซึ่งเป็นอีกกระบวนการหรืออีกเวทีหนึ่ง

ผมคิดว่าคุณบุญส่งคงจะยอมเสียพื้นที่ส่วนน้อยเพื่อรักษาพื้นที่ส่วนมาก การที่ที่ดินตรงนี้กลับมาสู่ชุมชนนั้นคือเสียงปรบมือที่คุณบุญส่งจะได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ส่วนน้อยที่คุณบุญส่งจะเสียโอกาสที่จะมีรายได้ อย่างยั่งยืนร่วมกันของชุมชนย่อมคุ้มกว่า

นายสุขสันต์ ลำเนา กล่าวว่าไม่เห็นด้วยกับเรื่องค่าชดเชยเพราะนายบุญส่งเป็นคนเริ่มต้น แม้เมื่อมีการให้หยุดการก่อสร้างก็ยังดำเนินการก่อสร้างต่อไปอีก ส่วนจะทุบหรือไม่ทุบก็แล้วแต่มติในช่วงที่มีการปรับปรุงภูมิทัศน์สมัยนายกสมศักดิ์ อาทศิริรัตน์ ทราบว่าบริเวณที่มีการก่อสร้างอาคารจะสร้างเป็น โรงอาหารเพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวนำอาหาร

ขึ้นไปในน้ำตก เพื่อแก้ปัญหาเรื่องขยะ อยากจะฝากทหารและธนารักษ์ว่าท่านควรดำเนินการตามหน้าที่ เพื่อไม่ให้ชาวบ้านทะเลาะกัน สิ่งที่เราทำไม่ใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว แต่ล้วนแล้วเป็นเรื่องของประโยชน์ส่วนรวม

คำถามในที่ประชุมคือ ถ้าทหารฟ้องจับได้ นายบุญส่งจะแจ้งอย่างไร ซึ่งคำตอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ ถ้าทหารไม่ยอมก็จะแจ้งอย่างไรก็ได้ แต่การฟ้องจับไล่จะทำให้นายบุญส่งไม่มีสิทธิยื่นเข้าที่ราชพัสดุเลย รวมทั้งที่อยู่ในปัจจุบันด้วย

นางพรทิพย์ ลำเกา ตั้งคำถามว่าพื้นที่ด้านขวามือของถนนลงน้ำตกทั้งหมดที่ผ่านมาได้มีการบริหารจัดการแบบ 2 ลักษณะคือ ร้านค้าจำนวน 15 ร้านอยู่ภายใต้การจรัญระเบียบของคณะทำงานบริหารน้ำตกคือมีการจ่ายค่าเช่าพื้นที่ มีการจัดระเบียบเรื่องพื้นที่และประเภทของร้านค้า แต่ร้านค้าอีก 2 ร้าน อยู่ในฝั่งขวามือนอกกรอบการบริหารจัดการดังกล่าว เพราะความไม่ชัดเจนว่าพื้นที่ใดเป็นของนายบุญส่งหรือที่สาธารณะวันนี้จึงอยากจะสรุปให้ชัดเจนว่า ที่ดินฝั่งขวาของถนนเข้าน้ำตกทั้งหมดเป็นที่สาธารณะหรือมีบางส่วนเป็นพื้นที่ของนายบุญส่ง ถ้ามี คำถามคือมีขอบเขตอย่างไร

เจ้าหน้าที่จากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรีและกองพลพัฒนาที่ 1 กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินงานว่า อบต. ส่วนฝั่งต้องทำเรื่องขอพื้นที่ฝั่งขวาของถนนเข้าน้ำตกทั้งหมด และฝั่งซ้ายบางส่วนที่เป็นห้องน้ำและไหลถนน เป็นที่สาธารณะเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชนหลังจากกันออกแล้วทางทหารจะแจ้งให้นายบุญส่งหยุดดำเนินการ ถ้าไม่หยุดก็จะเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจไปติดประกาศเป็นลายลักษณ์อักษรตามขั้นตอน 1,2,3

ส่วนกรณีพื้นที่ด้านฝั่งซ้ายของน้ำตกที่เข้าโดยนายจิตชัยซึ่งเป็นการเช่าก่อนที่จะมีหลักเกณฑ์ 5 ข้อประมาณปี 2545 ธนารักษ์ได้ลงมาตรวจสอบพื้นที่ไม่พบว่ามีบ้านของชาวบ้านพบเพียงศาลพระภูมิและคดมะม่วง ซึ่งชาวบ้านอาจจะถูกย้ายออกไปแล้วเป็นการขอเช่าเพื่อทำการเกษตร ซึ่งผู้แทนจากกองพลพัฒนาที่ 1 กล่าวว่าถ้ามีการสร้างรีสอร์ทถือว่าผิดสัญญาเช่าจะต้องยกเลิกสัญญาเช่า หรือในกรณีที่ครบสัญญาเช่าเมื่อจะต่อสัญญา ชาวบ้านมีความเห็นอย่างไรก็สามารถส่งเรื่องไปที่ธนารักษ์ได้ ในขณะนี้หาก อบต. มีโครงการที่จะพัฒนาพื้นที่นี้ก็สามารถขอกันออกได้เลยซึ่งโดยปกติจะกันออกจากริมตลิ่งประมาณ 12 เมตร โดยยึดลำห้วยที่มีน้ำไหลเป็นเกณฑ์ ถือเป็นแนวปฏิบัติ แต่ยังไม่มีระเบียบที่ชัดเจน กรณีที่ชลประทานจะสร้างฝายกักเก็บน้ำที่สะพานแขวนชั้นที่ 1 จะต้องกันออกทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของลำห้วยข้างละ 12 เมตร

สรุปการประชุม

1. ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้กำหนดพื้นที่ฝั่งขวาของถนนทางเข้าน้ำตกทั้งหมดและพื้นที่ฝั่งซ้ายของถนนบางส่วนคือไหลถนนและห้องน้ำเป็นพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากไม่เคยมีราษฎรคนใดครอบครองหรือใช้ประโยชน์มาก่อน และเมื่อทางราชการใช้พื้นที่เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เช่นการสร้างถนนทางเข้าน้ำตก ก็ไม่มีราษฎรรายใดได้แจ้งหรือมีหนังสือยินยอม หรือกรณีการปลูกป่าก็ไม่มีราษฎรรายใดได้แจ้งหรืออ้างสิทธิในการครอบครองพื้นที่ ที่ประชุมจึงเสนอให้ อบต. ส่วนฝั่งดำเนินการขอพื้นที่จากธนารักษ์เพื่อให้ชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน
2. เมื่อ อบต. ขอพื้นที่ออกแล้วทางทหารจะดำเนินการแจ้งให้นายบุญส่งหยุดดำเนินการก่อสร้างอาคาร หากยังไม่หยุดก็จะเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจมาร่วมติดประกาศเป็นลายลักษณ์อักษรตามขั้นตอน 1,2,3 ซึ่งแต่ละขั้นตอนใช้เวลา 15 วัน หากยังไม่หยุดดำเนินการก็เข้าสู่ขั้นตอนการฟ้องจับไล่
3. กรณีที่ดินริมน้ำตกด้านฝั่งซ้ายซึ่งเช่าเพื่อการเกษตร โดยนายจิตชัย หากมีการสร้างรีสอร์ทสามารถยกเลิกสัญญาเช่าได้ เพราะถือว่าผิดสัญญาเช่า หรือเมื่อครบสัญญาเช่า หากชุมชนมีความเห็นอย่างไรก็ส่งเรื่องไปที่ธนารักษ์ได้

4. กรณีที่ชลประทานจะสร้างฝายกักเก็บน้ำของชลประทานบริเวณสะพานแขวนน้ำตกชั้นที่ 1 สามารถขอกันพื้นที่ออกทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของลำห้วยได้ข้างละ 12 เมตร

ปิดประชุมเวลา 11.00 น.

นางพรทิพย์ สำเภา
นายสุขสันต์ สำเภา
บันทึกและสรุปรายงานการประชุม

สรุปการถอดบทเรียนการดำเนินงาน
โครงการศึกษากระบวนการดูแลรักษาและฟื้นฟูผิวน้ำห้วยผาคโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำห้วยผาค
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

วันที่ 8 มิถุนายน 2554

ณ บ้านเลขที่ 259 หมู่ที่ 7 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วม

1. นายธวัช โรจน์วิจิตรรัตน์
2. นายจำลอง ช้อยเครือ
3. นายสุวิน พรหมทอง
4. นายเกรียงศักดิ์ ศิริสมบุญ
5. นายสุขสันต์ สำเภา
6. นางพรทิพย์ สำเภา
7. นายเอกชัย อังคาบ
8. นายบงการณ แก้วชุม
9. นายชิษณุวัฒน์ มณีศรีจำ

เริ่มการพูดคุยเวลา 10.20 น.

นายชิษณุวัฒน์ มณีศรีจำ ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม กล่าวว่า วันนี้จะเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อดึงเอาข้อมูล และองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำงานวิจัย ว่าหลัง และก่อนการทำงานเห็นความเปลี่ยนแปลงและผลที่เกิดขึ้นอย่างไร เบื้องต้นอยากให้ทีมวิจัยลองคิดทบทวนไปเมื่อครั้งตอนพัฒนาโจทย์และเริ่มพูดคุย โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ระบบการจัดการน้ำที่ผ่านมา

- ผู้นี้เป็นผู้จัดการน้ำผู้นำไม่ทำหรือเลยๆ ก็ไม่มีใครแก้ไข
- ไม่มีคนรับผิดชอบหลัก
- ไม่มีระบบการจัดการ
- ใครมีอำนาจเยอะก็ได้ใช้น้ำเยอะ
- น้ำหมดก็ออกมาโวยวายกัน

ช่วงตอนพัฒนาโจทย์

- ไม่อยากทำเพราะคิดว่าเป็นงานเดิมๆ เข้ามาแล้วก็หายไป
- คิดว่าเอาปัญหามาให้
- เห็นมีความต่อเนื่องก็เลยมาทำ

สถานการณ์

- น้ำที่น้ำตกแห้งในปี 2553 เพราะมีการต่อท่อจากกรีตอร์ท
- นักท่องเที่ยวลดน้อยลง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

- การจัดการ

- มีการจัดสรรน้ำที่เหมาะสมอย่างแบ่งปัน
- มีการประชุมหารือ
- มีข้อมูลเพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจ
- **ร้านค้า**
 - เริ่มเข้ามาพูดคุยกันกับทีมวิจัยมากขึ้นแต่ยังไม่ค่อยเข้าใจงาน
- **เยาวชน**
 - เริ่มเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มากขึ้นจากการช่วยกันเก็บขยะ ในน้ำตก
 - เด็กเริ่มรักษาผลประโยชน์ของในท้องถิ่นมากขึ้นจากการไปเก็บเงินเข้าน้ำตกกันเอง แต่มีระบบในการดูแลโดยชุมชน
- **ตัวเอง**
 - เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น
 - กล้าพูดกล้าแสดงออก
 - กล้าเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้น
 - คิดวิเคราะห์
 - เรียนรู้การเก็บข้อมูล
 - รับฟังและแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นมากขึ้น
 - เห็นหน้าที่ของตัวเองในชุมชน
 - จดบันทึกกันมากขึ้น
 - ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น
 - เลิกกัญชาได้
 - ใช้ประโยชน์จากข้อมูลเป็น
 - รู้เรื่องกฎหมายมากขึ้น
 - เห็นปัญหาร่วมกัน
 - ทำงานเป็นระบบมากขึ้นมีการวางแผน และสรุป
 - ทบทวนเรียนรู้ตัวเองมากขึ้น
 - ใจเย็นและมีสติมากขึ้น
 - ประยุกต์ใช้งานวิจัยกับงานอสม.
- **หน่วยงาน**
 - องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้คนในทีมได้บริหารจัดการน้ำตกได้เอง
 - ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นความสำคัญของงานที่ทำ จึงมีหนังสือแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนระดับอำเภอสวนผึ้ง
- **เพื่อนในทีม**
 - เพื่อนร่วมทีมอารมณ์ลดลง
 - พุดเก่งขึ้น
 - ใจเย็นขึ้น
 - เลิกกัญชา

- มีเหตุผลมากขึ้น
- กล้าตัดสินใจอะไรมากขึ้น
- ปรับตัวได้มากขึ้น
- กล้าคิดกล้าพูด
- เปิดใจรับฟังกันมากขึ้น
- จัดบันทึก
- นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์
- ปัญหา/อุปสรรคในการทำงาน
 - การสื่อสารที่ไม่ชัดเจน และทั่วถึง
 - การมีส่วนร่วมของกลุ่มริสอร์ทน้อย
 - ชาวบ้านไม่กล้าเข้าร่วมกิจกรรมเพราะเป็นกะเหรี่ยง ผู้นำบอกไม่ให้เข้าร่วมก็ไม่เข้า เพราะกลัวไม่ได้บัตรประชาชน
 - ผู้นำไม่รับกระบวนการของงานวิจัย
 - เวลาไม่ตรงกัน
 - การจัดเวทีไม่ค่อยเนื่อง
 - บทบาทหน้าที่ที่ไม่ชัดเจน
 - ยังขาดการจัดบันทึก

ทีมวิจัยแลกเปลี่ยนกันคิดว่าเมื่อปิดโครงการแล้วสิ่งที่ยากทำกันต่อ คือการสำรวจอย่างต่อเนื่องและขยายวงกว้างในการสำรวจเพื่อเปิดแหล่งท่องเที่ยวในหลายด้าน เช่น การเดินป่า น้ำตกแหล่งใหม่ๆ เป็นต้น

ปิดการประชุม 13.00น.

นางพรทิพย์ สำเภา
บันทึกการประชุม

ข. รูปภาพกิจกรรมของโครงการ

เวทีสร้างความเข้าใจ

ประชุมทีมวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูล

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลชุมชน

ประชุมกลุ่มร้านค้าและสรุปบทเรียนสำรวจน้ำตกเก้าชั้น

ประชุมคณะทำงานบริหารจัดการน้ำตกเก้าชั้นร่วมกับ อบต.สวนผึ้ง

กลุ่มเด็กและเยาวชนรักษ์เกล้าโจนร้องเพลง
ณ น้ำตกเกล้าโจน ช่วงเทศกาลปีใหม่

เยาวชนจากชลบุรี เชื่อมกลุ่มเด็กและเยาวชนรักษ์เกล้าโจน

ประชุมสรุปบทเรียนการทำงานของท่าน
บริหารจัดการ น้ำตกเก้าชั้น ภาคประชาชน

ประชุมวางแผนการทำงานของกลุ่มร้านค้า น้ำตก
เกล้าโจนและทีมวิจัยกลุ่มน้ำห้วยผาก

ประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการ
บริหารจัดการน้ำตกเก้าชั้น

คณะกรรมการน้ำตกฯ ร่วมกับ อบต.สวนผึ้ง
โครงการอุทยานฯ สำรวจพื้นที่ตามแผนปรับภูมิทัศน์

ทีมวิจัย กลุ่มร้านค้า ผู้นำชุมชนและโครงการอุทยานฯ
ร่วมกับชลประทานจังหวัดสำรวจพื้นที่สร้างฝายเก็บน้ำ
แก้ปัญหาดแลบนน้ำในน้ำตก

กลุ่มเด็ก กลุ่มร้านค้า และทีมวิจัยร่วมพัฒนาน้ำตกเก้าโจน

กลุ่มเด็กฯ กลุ่มร้านค้าและทีมวิจัยร่วมพัฒนา
น้ำตกเก้าโจน

ประชุมจัดทำแผนพัฒนาน้ำตกเก้าโจน